

Res. 1037.

Como se le hizo de parte a
pag. 173 enq. de un...
mandado en...
1037...
n.º

DOCUMENTOS

OFERTA

PARA

A HISTORIA PORTUGUEZA.

B 104519

» SEculo IX. »

N. I. Doação de Cartemiro, e sua mulher Astrilli d. Igreja de S. André de Sozelo, de varios bens; tendo já entrado Monges seus filhos.

CHRIStUS. In nomine Domini nostri Jeshu Christi. In honore Sanctorum Apostolorum, Martirum, Confessorum, atque Virginum, et omnium Chorum Angelorum, salutem eternam amen. Ego *Cartemiro* et uxor mea *Astrilli* abuimus filios, et filias, nominibus *Fofinu*, et *Gaton*, et *Arguero*, et *Vistremiro*, *Quinilli*, et *Aragunti*; et pervenerunt illos filios barones ad ordinem monachorum; et accepit inde *Fofinus* ordinem primitur habitantem in Ecclesia vocabulo sancte *Eolalie* Virginis, fundata in Villa *Sonosello*, de Presores de ipsa Villa. Ego *Cartemiro*, et *Astrilli*, una cum filiis meis, fundavi Ecclesiam in nostro casale proprio expefe de nostros heredes, vocabulo sancti Salvatoris, et Sancti Andree Apostoli, Sancte Mariee Virginis, et Sancti Thome Apostoli, Sancti Petri Apostoli, et Sancte Leocadie, et Sancte Cristine Virginis. Ego *Cartemiro*, et *Astrilli* accepit voluntas Dei, et factus de ipsa Ecclesia cum ipso casale testamentum post partem de propinquis nostris, et pro remedio animas nostras, et omnes defunctorum, qui in ipsa Ecclesia sepulti sunt. Contestamus ad ipsa Ecclesia illa hereditate per suis terminis, quos habuimus de presuria, quos preferunt nostros priores cum cornu, et cum alvende de Rege: et habuimus vi. de ipsa Villa, quos habuimus per partitione, et medietate de illa fonte de *Salmegia*. Contestamus cum suo ornamento Ecclesie, libros,

cafullas, vestimenta altaris, vel templi, cruces, super evangelia, et corona, et calice, et patena argentea. Contestamus in ipsa Ecclesia cum quantum ominus hic appreturum est: A. signum, cabalios, equas, boves, et vaccas, pectora promiscua, cubus, et cupas, lectos, et catedras, menfas, fautos, et punares, anexinares, vineales, terras ruptas, vel barbaras, casaf, lacar, petras mobiles, vel immobiles. Et dividit ipso casal, ubi ipsa Baselica fundata est, per casal de *Lovegildo*, et inde per rego, qui descorre a casa de *Trafmondo*, et inde per ipso vallo, et suos dextros, et tornat se unde primitus inquoavimus. Ego *Cartemiro* concedo ibidem larea, que jacet in cima de ipso vineale, et habet ipsa larea in amplo viii. passales et in longo per vallatar. Contestamus ipsum, quod in testamento resonat, ad ipsa Ecclesia, et ad propinquis nostris, fratrum, vel sororum, monachorum, vel clericorum; et qui bono fuerit, et vita sancta perseveraverit, habeat, et possideat. Contestamus ipsa Ecclesia cum omnia sua ornamenta, et sua prestancia. Et qui hunc factum nostrum inrumpere quesierit, vel extraneat voluerit, fedeat separatus, et communicatus, et cum Juda traditore habeat partecipiium, et insuper pariat due libra auri, bina talenta, et a domno, qui illa terra imperaverit, aliud tantum: et hunc factum nostrum testamentum plenam habeat roborem.

E. 908
pr.
K.
Maj.
A. 870
30
Abr.

Tom. I.

A

No.

DOCUMENTOS

Seculo
IX.

Notum die erit pridie Kalendas Magii, Era d. cccc viii.^a Cartemiro et Afrilli in hoc testamento manus nostras ro-||voramus. (Col. 1.^a): *Gaton abbas confirmo. Zalama abba confirmo. Randulfus presbiter confirmo. Biatus presbiter confirmo. Gundisalus confirmo. Elias presbiter confirmo.* (Col. 2.^a): Pro testes. *Alvaro testis. Trarmondo testis. Gondulfu testis. Viliatus testis. Vimara testis. Gaton testis.* (Col. 3.^a): *Menendus presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Pendorada, Maç. 1.º das Doaç. N.º 8.º: Original.

* A palavra *Christus* no principio deste Documento, como em todos os outros

lugares, em que ella occorre, raras vezes se acha por extenso, e quasi sempre he o *Christmon*. Do mesmo modo se deve notar, que a palavra *Rovoramus* dividida por huma linha horizontal cortada por tantas perpendiculares, quantas as pestoas, que figuraõ na Escripura, offerece a antiga maneira de subcrever as Aclas, &c.

** O Pergaminho era muito branco e lizo, e a letra Semigothica. Todas as vezes que nos Documentos destes tempos não declararmos ser a letra Gothica, ou Semigothica, fique-se na intelligencia de que ella era Franceza.

N. 2. Carta de Communiã de bens, entre os filhos de Cartemiro e Afrilli, em beneficio commum, e da Igreja de S. André de Sosefo.

912
4 N.
Apr.
874
2 Abr.

FOFINO, Gaton, Afrilli, Arguiru, Vestremiru, Quinilli, et Aragunti, placum facimus inter nos, unus ad alios, per scripturam firmatatis, notum die quod erit IIII° Nonas Aprilis Era dcccc.^a xii.^a super ipsa Ecclesia, et super nostras hereditates, quantas habuerimus, et ganare potuerimus usque ad obitum nostrum: que non habeamus licentia super illas, nec videre, nec donare, nec testare in parte extranea, nisi unus ad alios, aut ad ipsa Ecclesia vocabulo Sancti Andree Apostoli: et qui minime fecerit, et istum placum excefferit, pariet

parte, de quos isto pacto observaverit, x boves de XIII.^m XIII.^m modios, et judicatio. Nos prenominatis in hoc pacto manus nostras ro-|||voramur. Pro testes. *Oliti testis. Trarmondu testis. Arguiru testis. Menendo notuit.*

* Cart. do Most. de Pendorada, Maç. 1.º das Doaç. N.º 8.º: Original.

* Acha-se escripta no fundo do Documento antecedente, aoavez, principiando da parte direita, e na mesma Letra do dito Documento.

N. 3. Doaçã de Trudilli a seu marido Evenando.

916
2 K.
Mart.
878
28 Fev.

DUM essemus hominibus havitantibus in unum conjungio, nominibus nostris, uterque sexus, *Evenando* et *Trudilli*, qui fuimus conjuncti per voluntatum parentum nostrorum, et benedictionum Sacerdotum; et non est iustum Domini, ut de nos ortus fuissent filii, qui nostra susceptione capuissent: proinde ego

superius nominata *Trudilli*, ut faceretivi viro meo *Evenando* textum scripture benefactis, per scripture firmatatis, de omnem nostras ereditates, que avemus de parte de pater nostrum *David*, pernominatas villa, que dicent *Villar de Avollo*, comodo divide cum dextros de *Eglefie Sancte Marie*, que est fundata in ipsa *Villa Me-*

Mediana, et *villa* nominata *Freiseno*, et III.^{as} nostras mancipias, nominatas *Asegili* cum filiis suis, et *Sontrilli*: et ipsa *villa Freiseno* concessit nobis illa germano nostro *Odario*, et III suas mancipias, nominatas ipsas *mauras Mariano*, et *Sabema*, et *Zafara*: Et omnem meam rem, quanta ego visa sum avere, quantaque aveo de avolenga, et de mea parentela, quam etiam et de mea ganatura, ipsas villas cum junctionibus suis, et cumtis prestationibus suis, que in se obtinent, ad intecrum vobis illas concedo, ut in vita nostra suduniter possideamus illas, et sit ego *Trudilli* ante te migrata fuerit hoc seculo, sit tibi licentia potestas avendi, et possidendi totum ad intecrum, quod superius notuimus; ut aveas tu, et posteritas tua, juri quieto, et in perpetuum vindicetis, et vos viro meo *Evenando* aveatis de me cura in mea vita, et post ovitum meum faciatis mihi minas, et zereum, et oblationem in domo Domini offeratis, pro remedio anime mee. Et jacent ipsas villas cum suas creditates in territorio *Portugalese*, et inter ambas *Labrugias*, sicut civitas *Albarellos*, et *Castro de bove*. Et sit aliquis generis omne venerint de quaelive parte, tam propinquis nostris, quam extraneis, qui hunc scriptura infringere, vel calumniare voluerint, vel in modice temptare voluerint, parient post parte vestra duo auri talenta, et insuper ipsum, que in scriptura refona, dublatum, et judicato. Era DCCCXVI.^a n.^o Kalendas Marcias. *Trudilli* in anc scriptura benefactis, et firmitatis, manum mea ✠ confirmo ✠. *Torsario Davis* in anc scriptura mano mea confirmo ✠. Testes:

(Col. 1.^a): *Nausi Truitemiriz testis*. *Nausi Janardiz testis*. *Ramiro Notariz testis*. *Mestallio testis*. *Amarello presbiter testis*. (Col. 2.^a): *Gamerelle testis*. *Janardo testis*. *Gundezindo testis*. *Vizoi Astrulsiz testis*. *Fromarigu testis*. (Por baixo de ambas as duas col.): *Zetula ploris Truitero mano mea confirmo ✠*. *Cidi presbiter notuit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

* Os Documentos deste Cartorio, quando foi examinado, estavam sem ordem, e verdadeiramente á granel.

** Nos lugares notados com ✠ haviaõ Signaes Publicos.

*** Esta Doçaõ pelo seu contheudo he posterior á da Era 945, impressa a pag. 7. desta Collecçaõ. Mas o X, que alli estava claramente aspado, não tinha nesta Doçaõ final algum de valer 40. Qualquer que seja a verdadeira Chronologia destes dois Documentos, que não quizemos alterar, o impresso a pag. 7. he certamente anterior a este. Assim se hum for do anno de 878, devera o outro ser de 877; e se este for de 907, devera aquelle ser de 908.

**** A data 2 Kal. e similhantes, são alheias do Calendario Romano: podem reduzir-se ao dia antecedente, como sempre as reduzimos; mas não se deve dis-simular, que por ex. 2 Kal. Jan. 2 Non. 2 Idus, costumaõ tambem denotar o dia 15 de Dezembro, 3, e 7 de Janeiro. Para o primeiro modo de contar achamos entre nós exemplos decisivos; do segundo não tivemos huma só prova nos monumentos Diplomaticos do nosso Reino.

SECULO
IX.

N. 4. *Doação ao Mosteiro de S. Pedro de Cette pelos seus Fundadores Muzara e Zamora.*

920
6 K.
Apr.

882
27 Marc.

CHRISTUS. In nomine Patri et Filii et Spiriti Sancti. Domnis Invictissimis, ac Triumfatoribus, Sanctis Martiris Petri, et Pauli, Sancti Migaeli Arcangeli, cujus *Baselica* fundamus in *Villa*, quod vocitant *Lauridosa*, inter duas annes *Kavaluno*, et *Cebvario*, subius monte *Petrofelo*, territorio *Anegia*. Ego seibus Dei *Muzara*, et *Zamora*, damus, adque concedimus ad Dominum, et ad ipsa *Baselica*, que nos fundamus in nomine Sancti Petri, et Pauli, et Sancti Migaeli Arcangeli, damus ipsa *Villa*, ubi ipsa *Eclesia* fundamus, in omni que circuitu suos dextruos, sicut *xanonica* sententia docet, XII.^m pasales pro corpora tumudandum, et LXXI.^{os} ad tolerandum fratrum, adque indigentium, et fora dextruos, ipsa *Villa* per ubi illa obtinuimus de presuria, per suis locis, et terminus antiquis, cum pacuis, padulibus, montes, fontes, petras mobiles, vel immoviles, aquis aquarum, vel sclicas molinarum, terras ruptas, vel barbaras, arbores fructuosas, vel infinituosas, accessum, vel regressum, cubus, cubas, lectus, kadedras, mensas, signum de medalo, cruce, kapla, calice de arjento, cum quantunque ibidem aprestamo omnis est. Damus adque concedimus ipsum, que sursum taxatum est, pro remedio animabus nostris, ad ista *Eclesia*, adque Sacrasancto altario; quod subra taxatum est, concedimus, ut diximus, pro victo, atque vestimentum monagus, et fratres, et sirores, et propinquus nostris, et qui bonus fuerint, et in victa sancta perseveraverint seculariter, et via monastica obtinuerint in ipso loco, sibe pro luminaria altarium vestrorum, vel elemosinas pauperum, sicut lex, et canonica sententia docet: et ibi notuimus, ut nec

vimdendi, nec donamdi, neque a Rex, neque ad Comnide, neque ad Episcopo, neque ad numlo omine inuitendi, sed fidea semper injenua usque in sempiternum, et post parte propinquus nostris. Et qui unc factio nostro infringere, vel conare tentaberit, reus sit ad sancto comunione separatus, et cum Juda traditore accipiat participio in eterna donatione, sint dimerfit in baradro inferni, ubi fletus, et ululatus, et anathema marrenata accipiat, et in conspectu Domini, et non abeat cum Domino in prima resurrectione resuscitandi, nisi percusus ad *Eclesia*, et ab omni cetuin Christianorum sit alienus, et insubra parient tantum, et alium tanto, quantum inde abstulerit, et insuper auri talentum pos parti testamenti, et coram pontificum, et iudice suo iudigado: et anc scriptura testamenti plena abea firmitate. Notum die quod erit vi Kalendas Abriles Era — DCCCXXX.^a *Muzara* et *Zamora* in hanc kartula testamenti manus nostras. (Col. 1.^a): Christus. *Didagu confirmo* ✕. *Gunsalbo confirmo*. *Vermudo confirmo*. *Gutierit confirmo*. *Viliulfo confirmo*. *Sifnando confirmo*. (Col. 2.^a): Christus. *Vimara confirmo*. *Gundiarius confirmo*. *Quiriagus confirmo*. *Gudino confirmo*. *Javini confirmo*. (Entre estas duas col. e as seguintes, ✕, ✕, ✕.) (Col. 3.^a): Christus. *Floresindo testis*. *Mido testis*. *Pelagio testis*. *Gaton testis*. *Sendina testis*. *Jacquinto testis*. (Col. 4.^a): Christus. *Rodorigus abba confirmo* ✕. *Joanne abba confirmans* ✕. *Veremudus Presbyter confirmo* ✕. *Gunsalbus Presbyter confirmo*. *Didagus Presbyter confirmo*. *Frariulfus Presbyter confirmo*. *Froila Presbyter confirmo*.

firmo. (Em linha atravessada debaixo para cima): *Gudinus Presbyter notuit.*

bra, Maç. 1.º dos Pergam. de Cete, SECVLO N.º 4.º IX.

* Original em letra Gothica.

Cart. do Collegio da Graça de Coim-

N. 5. *Doação de Gundefindo ao Mosteiro de Lavra, e á outros, de varios bens, e padroados.*

DVRVM quidem nom est, set ple-
risque manet comitum, atque
ordinamus eum - in ueridate: s. hec,
quod ego *Gundefindus*, prolis *Erus*
et *Adofinda*, accepit mulier in con-
iungio nomine *Enderquina* conmento
Pala, filia *Dux Menendus Gutierizi*
et *Ermefinda* jermana de *Domna Gel-
wira* Regina, que fuit mulier de *Or-
donius* Rex, mater *Ranemirus* Prin-
cipe; unde abuit filius nominibus *Sua-
rius*, *Ermefinda*, et *Adofinda* et
Froilo: et ista *Froilo* fuit cum infir-
midate nata in nostro peccato, quia
non est pro inleigato sedere; et quan-
do uidimus tale uisionem, que nobis
Dominus dedit in nostro peccato, quin-
tamus nostro ganato, et nostras uil-
las, et engentiam nostris serbos, ut
Dominus sedeat propitius ad peccatis
nostris, et facimus monesterios in
nostras uillas, que sunt inter *Durio*
et *Uauga* in uilla *Acibeto*, it est
uogabulo *S. Migabeli* Arcangeli, et
fociorum ejus, et in uilla *Sanganeto*
monesterio uocabulo *Sancto Crisoforo*,
et comitum ejus, et *S. Eolalia*,
que ibidem ab antiquis fundata est:
et testauimus ad ipso *Acisterio* de
Aciueto uilla de *Fornos* media, et
quinta de nostro ganato, et de nostras
ereditates de *Durio* in *Vauga*, et ipsa
uilla, ubi fundatum est, integra, pro
suis antiquiores terminis; et *Acisterio*
Sancto Crisoforo ipsa uilla *Sanganeto*
integra pro suis terminis, exeptis *Vilar*
de *Elderiz*, que dedimus ad *Abdel-
gar* mauro; et inter *Durio* arcis ripa
Tamar fecimus monesterium in uilla
uocidata *Dides*, it est uocabulo *San-
cto Petro*, et testauimus ad ipso

Acisterio v.º de nostras uillas, de quan-
tas abuimus in ipsa terra, noininibus
ipsa uilla *Dides* integra cum ajun-
cionibus suis, uilla *Salfeto*, uilla de
Vanza, et uilla *Ter colegio*, ipsas uil-
las integras; et in territorio *Carnota*
Lerinio integro, et in *Nemancos* uil-
la *Ermilli* integra, uilla *Mallis*: et
post hec ipsum factum dedimus ipso
Acisterio in manus de *Domno Diste-
rigo* Aba, et illos *Acisterios* inter *Durio*
et *Voaga Aciueto*, et *Sangane* ad
ipse Abba jam nominato, ut sedeat
ista filia mea *Froilo* in ipsos *Aciste-
rios* sub manus de ipse Abba, et con-
teneant ea, et sub manus de *Dom-
na Gelwira* Abatissa, et dedit ad
ipsa filia mea c. de meos serbos
inter barones et mulieres ad serui-
dum, sicut in mea v.º exirunt, ut
seruiant ad illa pro ingenuos dum
uida uisferi, et post ovito suo va-
dant ubi uoluerint illos, et filios, et
neptus, qui de eos nati fuerint, et
ex progenie illorum, et non abeant
licentia ex genere meo acrepantare
illos pro a seruicio: et post hec mi-
grauit ipsa conpare mea *Enderquina*
de oc seculo, et partibi cum ipsos
filios meos jam superius nominatus meo
ganato, et meas uillas, et mea cria-
zom, et venit in porcione filias meas
Ermefinda, et *Adofinda*, uilla *Abien-
tes* in ripa subio *Durio*; et ista *Ado-
finda* presit ea *Ansur* et bem *Frogia*,
sine mea iustione, et migravit ipse
Ansur de oc seculo, et non abnit
de ea filio, et fecimus monesterium
in ipsa uilla uocabulo *S. Marina*, et
testauimus ibidem ipsa uilla integra
ad ipso logo, et illas uillas, que ve-
nerunt

935

9 K.

Mart.

897

21 Fev.

SECVLO
IX,

nerunt in porcione de ipsa filia mea *Adosinda*, contestavit illas ad *Cisterio* de *Sanganeto* vocabulo *S. Christofori* et *S. Eolalia*, que in ipsa villa sunt fundatas, et sunt, inter *Durio* et *Mondego* prenominatatas de villa *Quialos* IIII.^a integra cum ajuncionibus suis, et medietate de ecclesia vocabulo *S. Mamete*, qui in ipsa villa fundata est, et in ripa *Uauge* uilla de *Severi*, et mediadate de illa varfena de carvonario, et in *Ezebrario* uilla de *Ligas*, quos fuit de *Froila Lopo*, villa de *Esmoriz*, que est circa lagona de *Auille*. X. Ego *Gondesindus* cum peccatorum molle depressus in speque fiducia meritis ejus respiro, ut abolendis peccatis meis facerem testamento, sicut et facimus, pro remedio auorum et parentum meorum etiam simul et mea, de monasterio *Labra*, quod est fundato ab antiquo in ripa maris, comodo est conclusus de aqua in aqua et de *Karia* antiqua usque in mare, pro remedio anime de ipsos jenitores meos simul et mea; et de illa alia uilla III.^a minus IIII.^a sicut uenit ad filia mea *Froilo* in porcione per suos terminos, et Ecclesia de *S. Eolalia de Gondomar* integra et alia ecclesia de *S. Petro de Kaufo*, et *Villar*, que est in monte de *Kaufo*, integro, et illa ecclesia de *S. Martino de Valongo* integro, sit uenerunt ad ipsa *Froilo* in porcione, et testauimus illas ad ipso logo *S. Saluatoris*, et *S. Christofori*, et comitum ejus *Martirum*, et *Lignum Sancte Crucis*, que in ipso *Acisterio Labre* sunt recondite, et ad fratres, et sorores, qui ibi sunt auitantes, uel qui ibidem *Dominus* superdixerint, et in uida sancta perferberint sub manus de ipse *Abba*, et de ipsa filia mea jam superius nominatis, abeant et possideant isto, que in testamento resonant de illos monasterios, teneant illos fanos et intemeratus post parte confessionis, et nec uendant, nec

donent, ne parient de isto, que in testamento resona, neque ad *Rex*, neque a *Comite*, neque ab *Episcopo* ducense, nec ad numlo generis omo, tam uos, quomodo et posteritatis mee, que ibi auitantes fuerunt, numla licentia non aueant de isto, que in testamento resona, in numlaque pars inde aligo extraniare, pro numlaque actio, nec uinder, nec doner, nec testarie; et aliquo omine de isto, que in testamento resona, aligo inde quefieri dare in alia parte ad qualie omine, non aueat licentia pro illo dare de sub ista scriptura, et fedeat excominigtus, et cum *Juda* traditore abeat participio in eterna damnatione, et insuper, propter damna secularia, parte post parte ipsius testamenti, quanto inde dederit, duplato, et insuper auri talenta, et a *Rex*, au *Comite*, alio tanto; et uic factum nostrum plena obtineat firmidate in cunctis temporibus rouorem. Facta series annitio testamento nodum, die erit VIII.º Kalendaras *Marcias*, Era DCCCXXXV.^a *Gondesindus*, prolis *Erus* et *Adosinda*, in anc series testamenti manum mea confirmo. (Col. 1.^a): *Menendus Menendiz* confirmo. *Suarius diaganus* confirmo. (Col. 2.^a): *Adosinda manu mea quos fecit* confirmo X. *Teodila Gudinix* confirmo. (Col. 3.^a): *Gudinus Gundesalbiz* confirmo. *Rodorigus* confirmo. (Col. 4.^a): *Rodosindus diaganus* confirmo. Tello *Teonanizi* confirmo. (Col. 5.^a): *Froiloni manus mea* confirmo X. (Col. 6.^a): *Ranemirus presbyter qui hec notuit manus mea*. (Col. 7.ª): *Gondesindus* X.

Cart. da Fazenda da Universidade de Coimbra, Pergam. de Pedroso: Original.

* Esta Escritura acha-se impressa, mas substancialmente viciada na P. 2. da Benedictina Lusitana fol. 101. col. 2.

» SEculo X. »

N. 6. *Doação de Odario Daviz á sua irmã Trudilli.*

IN nomine Domini. Ego *Odario Daviz*, ideo placuit mihi alto animo, et bone pacis voluntas, ut facerem tibi, jermana mea, *Trudilli*, sicut et facio tibi, scriptura donationis, et firmitatis de villa nostra propria nominata *Freiseno*, que jace inter ambas *Labrugias*, subtus civitas *Albarelios* et *Castro de Bove*, territorio Bragarense et Portugallense: conzedo tibi ipsa intecra domus, vel intrinsicus domorum, exitus montium ad domum, aquas aquarum, vel selegas mollinarum, cum cunctis prestationibus suis quantum in se obtine, et conzedo tibi mancipias meas nominibus *Mariamem*, et *Saliema*, et *Zafara*, ipsas mauras et ipsa villa cum omnem suas ereditates, et sua prestantia, que dedit mihi pater meus *David* Abba, ut avea ego ipsa vila, et ipsas ereditates, et ipsas mancipias in mea vita, et post ovitum meo torment se ipsum, que in scriptura, post tua parte sanas et intecras, et facias de eas, quod tua fuerit voluntas; relinquendi sit licen-

tia, potestas, de ipsa villa, et de 945
ipsas mancipias, et facias mihi Min- Id. Apr.
las, et zereum oblatione, pro reme- 907
dio anime mee; et insuper ad carta 13 Abr.
confirmando accepimus de te uno vaso
de argento, et duos lenzos, tantum
nobis bene complacuit. Et si aliquis
generis omine venerint, vel veneri-
mus ad inrumpendo contra hanc
scriptura firmitatis, vel de posteritas
nostras, que uuc scriptura infringe-
re voluerint, quomodo paricimus vel
parie, unusquisquis fuerit, ipsum,
quos in scriptura resona, duplatum, et
judicsto. Era *cccc xxxv.* notum
die Idus Aprilis. *Oduario* in anc.
scriptura donationis et firmitatis ma-
ro mea confirmo ✕. *Torsario Daviz*
manum mea. Zetula ploris Truite-
miro mano mea ✕. Asperigu testis.
Amarello testis. Erbozano testis.
Fredeiro testis. Aron testis. Ariul-
su testis. Fagildo testis. Zidi pres-
byster notuit.

Cart. do Most. de Moreira: Original.
* Veja-se a N. *** pag. 3.

N. 7. *Doação de Diogo Flaino e seus Herdeiros ao Mosteiro de S. Salvador de Moreira.*

NON est dubius, set multis manet nodeximus, eo quod venit voluntas ad Pater *Didaci* nomine *Flaino*, et de suos eredes, nominibus *Trudildi*, *Vidisetum*, *Ariulfo*, *Honorigo*, *Leodemundo*: placuit novis bone pacis voluntas, ut faceremus testum scripture ad *Didagum* Presbiterum, et qui in vita santa prefeveraverit, ad ipsa Eglefia *Sancti Salbatoris*; et tradit se *Didagu* in manus *Alviti* ipsa dote Eglefie, et

ipso pacto, ut autorcent eam *Alvi-* 953
tu et *Senorino* post parte in concilio. 12 K.
Qui proinde aliquis venit, tam Epif- Dec.
cobus, quam de laigale parte con-
testarecamus ipsa Eglefia, et ipsos 915
pomares, que ibide sunt in omne 20 Nov.
circuidu, et vovis perpedi aviduro.
Factum placitum xii Kalendas De-
cembre, Era *cccccliii*. *Alvitu Seno-*
rino ✕. (Col. 1.^a): *Bretus testis. Ver-*
mudo testis. Bellengo presbiter tes-
tis. Fasila testis. (Col. 2.^a): *Eldebre-*
du

SEculo X. *das testis. Trasmiro testis. Miro Cart. do Most. de Moreira : Original. testis. Leveccoldo testis.*

N. 8. *Carta de venda de huma leira por Egaredo , e sua mulber Atrilldi a Adaum , e sua mulber Fervilum.*

959

921

IN Dei nomine. Ego *Egaredo* , et ussor mea *Atrilldi* vobis *Adaum* et ussor tua *Fervilum* , placuit nobis atque convenit , nullus quoquo gentis imperio , neque pertimeiscentis medum , set propria nobis accessit bone pacis voluntas , ut vendere vobis mea terra propria , que aveo in vila , que votam *Trasuari* suptus *Castro de Bo-we* , terredorio Portugalenſe : et jacet ipsa laria , jam super nominata , inter laria *Lwigildi* et laria *Cidoi* , eegire in futum de illum , et de allia parte in istrada , qui discurit via de vereda , per ut ibidem , limita vie , coram testibus accinavimus. Et accepimus de vobis precium in x quarta-

rios , et de precio abut vos nicil remansit sine de dum. Siquis aliquis vovis calumniaverit pro ipsa terra , jam supra nominada , que ego *Egaredo* aut *Atrilldi* at iudicio non poverit devendere , comodo parie ego *Egaredo* , et ussor mea , ipsas terras dupladas ; et vobis perpedi avene. Facta cartula vendicionis in Era *ccccclviii*. *Egaredo* et ussor mea *Atrivildi* ma-|-|. (Col. 1.ª) : *Cumdubridu* *Ascaricum testis*. (Col. 2.ª) : *Tosera* *um testis*. *Atinam testis*. *Bacurio testis*. *Eilleum testis*.

Cart. do Most. de Vairaõ , Maç. 7.º dos Perg. antig. N.º 19.º : Original.

N. 9. *Relação das Herdades que possuia o Mosteiro de S. Pedro de Cette.*

962

924

NOTICIA et inventario de Villas de *S. Pedro de Cety*. In Villa de *S. Johanne* de in *Foce de Sausa riba Dorio*. Notas feci *Cety* dona de hereditates quas ganavi. In terredorio Portugalenſi *Varzena maiore* ab intregro : *Varzena de Subtus Vargano* intregro : *Varzena de Savugosa* intregro minus decima : *Varzena de Subtus Ecclesia* intregro : *Varzena de Tranquosa* ab intregro : illa Ecclesia intregro : *Varzena de Penosa* intregro : *Varzena de Redondela* intregro : *Varzena de Arnosa* medietate : *Varzena de Vilusi* quarta. Isto inventario fuit scriptus in Era *cccc^a. lx.^a ii^a*. Qui presentes fuerunt , id sunt : *Mou-*

ryli Froyaniz. *Exemenus Gunsalvi*. *Enego Gutierrez*. *Tigino Gandilaz*. *Leodorigus Gondeſendiz*. *Trandila Gondeſendiz*. *Favyla Gandilaz*. *Osoredo Ordoniz*. *Ranosindi* ab intregro per suis locis et terminos antiquos. *Ermefrety* ab intregro per suis locis , et terminos antiquos. *Bust* intregro per suis locis , et terminos antiquos. — .

Cart. do Colleg. da Graça de Coimbra , Maç. 5.º dos Pergam. de Cette , N.º 6.º

* Includa n'huma Inquirição. original do Sec. 14.º

N. 10. *Carta de venda de hūas marinbas feita por Thonefario , e seus Irmãos , ao Abbade Viliulfo, e seus Frades.*

IN Dei nomine. Ego *Thonefarius* presbiter, una cum fratribus, vel sororibus meis, vobis *Viliulfo* Abbat, vel fratribus vestris, placuit nobis bone pacis voluntas, ut vindicemus vobis jam dicti, sicuti et vendimus, salinas nostras proprias, quam avemus in villa *Dagaredi* et avent jacientia ipsas salinas in loco predicto, quod vocitant *Capetrello*, iuxta corte salinas *Ariani* de parte stario *Fontanella*. Vendimus vobis medietate de ipsas orte ab intecrum, cum suis muris, et maris, vel suis vasis: omnia vobis vendimus. Et de parte monte vendimus vobis ibidem suos muros petri-neos, et suo casare, vel suo . . . , et suas fontes: et de parte maris suos cepales, et terreno pro salinas face-re: vendimus vobis omnia, sicut superius resonat, ab intecrum omnia; vos medium, et nos medium: et accepimus de vos pretium vi solidos Gal-liganos, quod nobis bene placuit, et de ipso pretio aput vos nicil reman-sit: ut de odie die ipsas salinas et omne, sicut superius resonat, de juri

nostro in vestro juri vel dominio sit traditum. Aveatis juri quietum, et in perpetuo vindicetis vos, et omni posteritati vestre. Siquis sane, quod fieri minime credimus, aliquis contra anc cartula ad inrumpendum venerit, qe nos post vestra parte non devin-digaverimus, pariemus vobis ipsas salinas dublatas, vel quantum a vobis fuerint melioratas; et vobis jure perenni. Notum die ii Kalendas Se-tembri, Era D.CCCC. LXVII.^a *Thonefa-rius* presbiter una cum fratribus meis, et sororibus, manus nostras rovoravi-mus. *Sargentina* confirmo. *Didacus manu mea*. *Ermegildus Abba* confir-mo. (Col. 1.^a): *Adaulfus converjus* confirmo. (Col. 2.^a): *Ermegildus dia-gonous testis*. (Col. 3.ª): *Damianus presbiter testis*. *Benedictus presbyter testis*. *Pe. Arias, Viliulfredus, Son-sarigu, Tendon, Astruario, Sifsnan-dus presbiter, Sanemirus, Daniel: pro testibus. Ostrefrezus Presbiter.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 11. *Carta de venda , que fez Reirigo á Astruario, e sua mulher Astocia, de huma terra em Nandim.*

IN Dei nomine. Ego *Reirigu*, pla-guit michi bona pacis voluntas, ut vindere vobis *Astruario* et uxor tua *Astocia*, sicut et vendimus, tera mea propria, quam aveo in villa *Nandi-ni* inter *Ave* et *Pel*, territorio Por-tugalense; jace ipsa tera in agru, qui dicitur *Trundarias*; jace ipsa llaria inter lacia de *Copitu* et tua lariam: doto tibi ipso agru, comodo est concu-sa in omnieque giro: vindo inde vobis iii oitava porcione integra, per ubi vobis demarcavimus, et cor-am testibus affinavimus. Accepit de

vos pretio, quod michi complaguit. Si aliquis at in rumpendu venerit, quod ego non potuerimus devindere, post vestra securitate, pariet vobis ipso, quod scripsimus, dublatu, vel quantum aput vos fuerit meliora, et insuper auri livera una: et vos per-pedim avitura. Facta scriptura vendi-cionis vi Kalendas Julias in Era DCCCCLXXIII.^a *Reirigu* in anc scriptura vendicionis manu mea fecit. (Col. 1.^a): *Genelio. Guimundus presbiter testis*. *Brundarigis presbiter testis*. (Col. 2.^a): *Trolina*. (Col. 3.^a):

967
2 K.
Sepr.929
31 Ag.

974

6 K. Jul.

936

26 Jun.

Seculo Ermesendu testis. Tigelduaris testis.
X. Ansenendo testis. Servula Dei Eronmi-
na testis.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 12. Paço, e Prazo feito entre Grexemiro e os Herdeiros da Igreja de S. Mamede.

976

938

IN Dei nomine. Ego Grexemirus Presbitero, uobis Galiado Gungaluz, et filiis Ecclesie sancte heredes, et dominus de ista Ecclesia de Sancto Mamete, que mihi dadatis ad continere, et habitare; hi sunt, Arguiru, Alderedo, et Arias, Loue-reido, Oforedo, Fruila, Frumarigu, Romarigo, Ermildi, Guimiro, Nandulfu, Astrulfu, Vimaredo, Bradila, Vilifonso: pactum simul et plazum facio uobis, per scripture firmitatis, ut continea ea, plantes, et edifice, in quanto plus potuero, et quanto ibidem plantare, et edificare, et ganare, post parte de ipsa Ecclesia; et si illa laxare sine uestre

iustia, aut inde aliquid, aut alia parte tranfireare, aut aliqua subposita, aut inmissione ibidem miseri per quemliue generis homo, et istum plazum exierit, aut in mendacio inuenitur, sicut desuper resonat, quomodo pario post parte uestra x. boues, extra iudicato. Notum die quod est in Era mcccc.lxxvi. Ego Grexemiro Presbitero in hoc plazum manus meas roboro. Pro testibus: Gontemiro testis. Sunnamiru testis. Vilufu testis.

Cart. do Most. de Paço de Souza:

Liv. das Doações, fol. 45. col. 2.^a

N. 13. Doação de Agileuva á D. Froylas e sua mulher Traftado.

978

12 K. ...

940

IN Dei nomine. Ego Agileuva, platur mihi bone pacis voluntas, ut in comuniare vobis Domino Froylas, et ad uos vestra Traftado cocno-mentus Traftina, 1111.ª portione, quem abeo in pomare, qui jacet in villa de Banios; et jacet ipse pomare iusta fontaio, que discurrit de monte, et inde per sepe de vinea Gontati, et inde per ubi dividet con casale Juifarari, et de Vistregig, per sepe usque in fontaio, que primitur dissimus. Danus, adque concedimus vobis de ipsa quarta de ipso pomare medietate ab integro con suo terreno, gicatum, et aras, et omnie sua prestantia. Abeatis vos, et

posteritas vestra usque in temporibus seculorum. Si quis tamen, quod fieri minime credimus, aliquis venerit ad inrumpendum hanc scribura donationis, vel in comuniacionis, a ego vel quislibet omine, que ego vindigare non potuero, post parte vestra pariem vobis ipse pomare dublatum: et vobis perpetim. Notum die xii Kalendas, Era mcccc.lxxviii.^a Argileuva in hanc donatione manu mea X. Tunduleus Pires testis. Thedenifuo Pires testis. Astario testis. Cesaro Osadila testis. Elainu. Viliario. Visáido.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 14. Carta de Esponsaes e Arrbas por Oliti Geton á sua futura
mulher Adolinda.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti: Patrem Ingenitum; Filium Unigenitum; Spiritus vero Sanctum ab utroque; Virginis incarnatus. Dum in principio Deus omnia constituit, et creabit, fecit cuncta, quae ab ipso iubente . . . permanet solidata; constrinxit omnis forma . . . ad sua similitudinem . . . formam perfecta; dixit Deus, non est bonum habitare omnem solum, set demus ei pari conjugem . . . adiutorium similem sivi, . . . quotue costam lateris ejus, unde feminam fecit, quem dedit illi conjugem permaneret: sulicet es: nos vestros subinde talis consolabam horigo, ut in Dei nomine pariter conjuncti letemur in unus ur . . . ut voluntas . . . tuus concefit . . . ut te michi in conjugio copularem. Obinde ego *Oliti Getoni* pignono tivi sponsa mea *Adolinda* filia *Gormiri*, concedo tivi perpetuus amorem dulcedinis; et pro decorem . . . castitatis, et pudorem tue virginittatis, do et dono ad . . . nullus titulus . . . *Gondezindo* ad *Daulfo*, serbital de cozina, ansalon, ninna, kavallo cum freno et sella, freno arjenteo, et aliafuma argentea, uno copo de xv solidos, et scala de xv solidos, vestitus matronillem, ator . . . de sirgu . . . , pelles amnia, . . . orales de sirgo, *iiii.^{or}* anellos, *ii.^{as}* fartas ossas, et kalpazor, manta uua de lecto percopeto, x juga bouum, vacas vitulatas numero *L* . . . et *c*.; villas pronominatas *Mabmutis*, *S. Romajo*, *Co* . . . *llas de Palacio*, *Meleza*, *Villa Noba*, *Cobellas de Kapriwo*, *Nogaja*, *Fumelus*, *Cisilani*, *Coniaria*, *Salis*, et *Roxas*, *Castrello*, *Toderiz*; domus, vinea, et pumares, pratis, pascuis, padulibus, vel ductibus aquarum, in logo ter-

ritorio *Gironzo*; nec non et de omino *984*
homnem rem mea *x.^{man}* portione *K. Jun.*
ab integro tibi concedo, quod avere
videor, vel quod aduc deicens, *946*
cum Dei adiutorium, aucentarie, vel
profugare potuero; omnia ut di . . .
possideas tantem et permanenter, nul-
lus dotis titulus in omni rovore, et
perpetua firmitate, que subter
manus mea rovorabd, et coram testi-
bus, pro fitmiratem, tradidit rovor-
rantes: tu postea pro liberis nos-
tris possidendum relinquis. Obide ego
Holiti Getonis tivi sponsa mea *Ado-
sinda* plaguit michi alto animo, et
prona voluntate, integroque confisio,
ut donarem tivi jam nominata villa
mea, quod vocitant *Ant* . . . *ati*
cun conctis suis ajunctionibus, si
subitater filii de nos non fuerint na-
ti, concedo tivi ipsa villa pro *x.^{mea}*
de illas alias villas, kafas, kupus,
cupas, lectus, katedtas, vel omnia
utemfilia domorum, tertas ruptas,
vel barbaras, parjenes, montes, fon-
tes, aquas aquarum cum suis duct . . .
aquarum, vel sesigas molinarum, cum
introitus vel regressum, cun fitas pis-
carias, et suos nassarios, et rezalios,
vineis, pomiferis, cunctis sautis,
vineas de *Cortinas*, fatos de *Angu-
lo*, vineas et sautos de *Jelgi*: aveas
et possideas, quod superius scripsimus,
perpetualiter, longo per evo. Siquis
tamen aliquis omo venerit, vel ven-
nerimus, ad inrumpendum unc factum
nostrum, quisquit ille fuerit
ex pariet ipsa ereditate du-
plata et insuper *d*. siclos. Notum
die ipsas Kalendas Junias, in Era
*ccccclxxxiiii.*³ et dividet cum villa
in *Abmutis*, et cum villa *Fornellas*,
et cum villa *Tilanes* et cum villa
Pausata, et dividet cum villa *Kal-
dellas*, et cum villa de *Sancta Eolalia*
in territorio *Gifonzo* per suos . . .
et ter-

SEXVIO et terminos religis, sicut nos in *nendiz confirmamus testis. Sandino*
X. ipsa villa obtinimus, vel possedimus *Suariz confirmamus testis. Vilijon-*
 firmiter. *Holiti Getonis* in anc scri- *su Rodorigus uvi pro . . . ens fut*
 pture firmitatis, quem . . . voluit, et *testis.*
 religendo cognobit, in omnia a me
 facta manus mea ✕. *Zuciti Me-*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 15. *Carta de venda por Froila e Olalia á Astrulfo, e outros.*

984
16 K.
Oç.

946
16 Set.

IN Dei nomine. *Froila et Olalia*
 vobis *Astrulfo, Teodilo, et On-*
neka, plaguit nobis bone pacis et
 voluntas, ut vobis jam sepe dictis vin-
 deremus vobis medietate integra de
 pomares, que comparamus de *Nota-*
rio in villa *Gimundi*, et jacet ipsa
 medietate in pomare *Erdequine* et po-
 mare *Ajani*, que vobiscum comuni-
 ter auimus, sive et in *Anazanarias*
 racione de *Notario*: proinde de vos
 precio accepimus vaca de x modios,
 que nobis bene complacuit, ut de
 odie die, et tempore, ipsa racione
 de nostro jure abrafa vestro jure sit
 tradita. Siquis, quod fierit non cre-
 dimus, aliquis omo venerit ad irrun-

pendum, que nos ad vestra securi-
 tate non possiamus devendere, tunc
 infera pars nostra ad partique vestre
 ipsa racione duplata: vobis perpetim
 avidure. Notum die xvi Kalendas
 Octobris, Era DCCCCLXXXIII.^a *Froila*
 et *Olalia* ac scriptura vendicio-
 nis manus nostras †† rovoravimus.
Fagildus presbiter scripsit. Pro tes-
 tes. *Eldequina testis. Emila testis.*
Tudemiro testis. Frogeva testis. Ala-
trudia testis. Alaguntia. Gundiario
testis. Zendon testis. Prospero tes-
tis. Ero testis. Garsia testis. Lin-
dinus testis. Foso et alii plures.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 16. *Carta de venda de varios bens feita por Leovigildo á Albura, e sua mulher Gacina.*

997
10 K.
Jan.

955
23 Dez.

IN Dei nomine. Hego *Leovigildo*,
 una cum filias meas, vel neptas
 meas, id sunt, *Johanne, Guanadil-*
di, Leocadia, Sonildi, Baquina,
 plaguit nobis pone pacis voluptas,
 ut venderemus vobis *Albura*, et uxore
 tua *Gacina*, sicut et vendimus,
 kasale que fuit de vestro pater *Donon*,
 comodo est conclusum in omnis que
 giro, terrtia portione ad integro,
 cum suas pomiferas; de quinione me-
 diamo viii.^a portione; et de . . .
 duas viii.^{as}, que fuerunt de *Tillite*,
 et de *Randulfo*, et est quarta por-
 tione ad integro, cum suas maza-
 narias; et de pomare magione, que fuit
 de *Abulin*, duas sedecimas, et viii.^a
 de viii.^a, et de kasale mediano viii.^a
 de tres mazararias; et de quinione,

que partivimus cum *Elias*, medietate
 ad integro; et larea, que jacet in
 p . . . blo, que fuit de *Donon*, inte-
 gra. Concedimus vobis ipsas portio-
 nes ad integro, et abent jacentia
 ipsas terras in villa, que vocidant *Soo-*
martino subtus *Katro Pedroso* terri-
 torio Portugalense, per ubi vobis de-
 limittavimus, et coram testibus assigna-
 vimus. Et accepimus de vos precio
 in tres solidos Galleganos, que nobis
 bene complacuit, et de precio abut
 vos nichil remansit indevitum. Ita ut
 de odie die vel tempore ipsas terras
 de nostro jure abbrasas, et in vestro
 jure sit traditas atque confirmatas.
 Abeatis vobis, et omnis posteritas ves-
 tra usque in perpetum vindicetis. Quia
 tamen, quod fierit non credimus,
 aliquis

aliquis omo venerit, vel venerimus, que nos in Concilio post parte vestra devindigare non potuerimus, aut noluerimus, comodo parimus vobis ipsas terras et ipso pretio duplatum: et vobis perpetim habituro. Facta kartula venditionis x.^o Kalendas Januarias, Era DCCCCLXXXIII.^a *Leovigildo, Joanne, Guanadildi, Leocadia, Sonildi, Baquina* in anc kartula vin-

ditionis manus nostra. — *Arias presbiter. Evosindo presbiter. Gontato presbiter. Troisendo presbiter. Vincilla testis. Egas Ceci testis. Hero Arias Lubo testis. Oillate testis. Leoverigo testis. Elias testis. Teseritus presbiter pro Testena notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 17. *Carta de venda por Mines Ero d Aloido, e sua mulher.*

IN Dei nomine. Ego *Mines Ero* vobis *Aloido*, et uxori tue *Golina*, placuit michi, nullius quoque gentis imperio, nec suadentis articulo, sed propria mea acestit voluntas, ut vobis jam dictis, ut venderem vobis, sicut et vendo, omnia mea ereditate, que aveo de parentibus meis *Igo*, et *Gondisalva*, de ipsa ereditate mea integra vobis inde concedo, cum omnia sua pertinentia, quantum ibidem potueritis: et aber jancencia in villa *Laginosfa* subtus *Castro Petroso* territorio *Portugalenfis*: et accipio a vos pretio, quantum michi bene complacuit: aveatis vos et omnis

posteritas vestra. Siquis tamen, quod fieri non credo, aliquis omo vos proinde calumniaverit, que ego ad judicio devindigare, aut auctorigare noluero, tunc infrara vel inp . . . , quod valere ipsa ereditate, dublatam, vel quantum ad vos fuerit meliorata: et vobis perpeti avituro. Facta carta venditionis pridie Kalendas *Ocubras*, Era DCCCCLXXXV.^a Ego *Menes Ero* in anc cartula vendicionis manu mea ✕. *Fasla, Foso, Joacino, Rodo . . . , Florenzo, M.ª Kardozza, et omnes testes &c. suis manibus.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 18. *Carta de venda por Treitegundia d Froila Donanizi, e sua mulher.*

IN Dei nomine. *Treitegundia* vobis *Froila Donanizi* et uxori vestra *Cumdilo*, plaguit michi bone pacis voluntas, izpa mente, probia mia voluntate, ut vobis jam supra dictis vindere vobis, segu et vendo, omnia mea ereditate, que abeo in vila *Fraisenario*, quis est *Vdasaris*, teridorio *Portugalenfis*, et aveo ipsa ereditate de parentes meos *Sannist* et *Sindileuva*, et est ipsa ereditate, quam vobis vendo, in domus, in pumares, in pregaris, vel in omnes pomiferas prestandi, in terras ruras, vel in ruras, in exfidis moncium, in pascuus, in padulivus, vel in omnia, eor ad prestidum omnis est, vobis

concedo per terminus antiquos, ubi illas podueridis invenire: et acebi de vos precio, in quanto michi bene complaguit, ut de odie die tempore aveadis firmiter vos, et omnis posteritas vestra: et si aliquis omo vos calomiarare volueri pro ipsa portione, quanto me conpode inter meos germanus, vel eredes, et ego tum ad judicio devendere non poduero, au noluero, parie vobis illa dublada; et vobis perpetim. Nodu die XVI Kalendas Decembris, Era millesima III.^a *Treitegundia mano mia.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 19.

SECULO
X.

N. 19. *Carta de venda por Viliulfo e sua mulher á Zendamiro e sua mulher.*

1003
4 K. Jan.
965
29 Dec.

IN Dei nomine. Ego *Viliulfo*, et uxore sua *Pervisenda*, vobis *Zendamiro*, et uxor tua *Senior*, plaguit nobis isto animo, et probriat nostra voluntatem, ut faceremus vobis, sicut et facimus, kartula de ereditatem nostram probria, quos mabemus in vila vocitata *Sisbarioffe*, teridorio *Bragalensis*, subtus montem *Asagie*, inter *Cabado* et *Aliste* abet jacenciat ipsa ereditatem; leba set de casa de *Gudesteu*, et fere in casale de *Dulcidiu*, et de atia parte de casale *Palmacia* et fere in larea de *Dulcidiu*, et alia larea, quos set leba de casale antiqua per cortina de *Gudesteu*, et fere in *Gutemondi*, et de alia parte agro de *Mamola*, quos fuit de *Sunla*, et medietatem de illo fauto, quos leba set *Gutemondi*, et fere in devesa de *Sunla*, et de alia partem per *Mamola*: et damus vobis omnie nostra ereditatem per casale antiqua quos setleba de *Rodorigi*, et fere in *Sabiniani* secundum in karta resonat, per omia vobis damus cum omnibus prestacionibus suis, quamtum in set continet, terras, maçanarias, castinarias, pro quas demus vobis xxxx et v quartos de sicera, et xxxxvi modios inter milio, et centum et uno quinal de vino; et fuit ista civaria et ista sicera de vilase de *Gundesindo* et de *Senior*, et abuit illa a dare *Fa-*

fila, et *Fredenanda* per manum de fidiatores *Floridiu*, et *Julia*, et sic dederunt ipsos fidiatores ista sicera, et ista civaria, quemta in ista carta resonat, in manum *Duliuulfo* de *Guifenda*, et abuerunt omnie ipso devido contra set, et pro illo devido damus vobis ista nostra ereditatem, secundum in ista carta resonat; ida ut de odie die, et tempore, fiat ipsa ereditatem de juri nostro aberasa, et in vestro juri quieto fiat tradita, et confirmata: abeadis vos et omnie posteridas vestra; et si aliquis omo vos pro ipsa ereditatem calomniare voluerit, et nos in iudicio devindigare non potuerimus, post partem seguritatatis vestre, aut vos in voce nostra, tunc infera vel infera pars nostra partique vestre pariemus vobis ipsa ereditatem dublata, vel quantum ad vos fuerit meliorata; et vobis perpedi abituri. Facta kartula vendicionis 111.º Kalendas Januarias, in Era millesima 111.º Testes it sunt. *Vegeza Manre Tefizi. Montem Aquime. Sandinum Godesteum Gundisalbo. Nonguila Atanagildizi. Fromarigo Atanagildizi. Sisnado Fredenando Ervizi. Absalom Felegizi. Flamulina Donitria Bonos.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 20. *Carta de venda de bens por Vermudo e sua mulher Gintina á Viliulfo e sua mulher Ezila.*

1006
N. Dec.
968
5 Dez.

IN Dei nomine. Ego *Vermudo* et uxor mea *Gintina*, e filiis nostris, vovis *Viliulfo* et uxor vestra *Ezila*. Non est enim dubium, sed multis manet nodosissimo, sed propria novis adcesit voluntas, ut vindere vovis, sicut et vendimus, ereditate nostra propria, quos avemus in villa,

quos vocitant *Muraria*, subtus montis *Petras Rubias*, segus ribulo *Leza*, non longe lidore maris: vendimus vovis in ipsa vila cassas, pomares, terras, fautus, devesas, teras ruptas, vel inruptas, montis, fontis, aquis, pascuis, padulibus, petras moviles, vel immobiles, de ipsa vila de

de *Muraria*, per suis terminis antiquis, quos fuit de aviu meo *Gintadu* et *Sidi* facert se de ipsa ereditate de medietate viii.^{as}: damus rivi de ipsas octavas una octava integra minus vi media, et de alia octava iii.^a integra, et de alia octava duas serimas, et de ereditate de pater mee *Visgiminu* octava integra, et extra suo domo, et extra ille pomare desupre quintana; ita ut de odie die, vel tempore, aveatis ipsa ereditate de nostro dudum de nostro juri abraffu, et in vestro juri, vel dominium, sit tradida, vel confirmada: aveatis juri quiedu vos, et omnis posteritas vestras. Siquis tamen, quod ferit minime credimus, aliquis omo vos pro ipsa ereditate vos calomniare voluerit, et nos post parte vestra devendere non poduerimus, comodo aveatis licentia, et pariet vovis ipsa ereditate dublada, vel quantum ad vovis fuerit meliorada: et vovis perpedim avidurum. Facta karrula vendictionis ipsas Nonas Decembris, Era dDvI. *Vermudu*, et uctor mea *Gintine* in anc cartula vendictionis, quod ferit inanus nostras, rovora —||—. *Grescomi Egarediz testis. Modariu Fergilanis testis. Gudesteu Mendizi testis. Jannasdu Truſtemigis testis. Addalsu testis.*

Oagidu testis. Undila testis. Sifnandu testis. Foila prebiter testis, et nodavii. Et adcebimus de vos pretiu, quos novis bene complaguit, et de preciu adbur vos nicil remansit indevidu, set confudum est.

Adjdicimus vovis in ipsa vila per ista karta, jam suberius nominada, de illa senſa de *Codeſofo*: concedimus inde vovis iii.^a de quanto ibidem *Mansuaz* abuit, ipsa senſa v de villa, que otinuit *Sando*, medietate vobis concedimus cum cumtis preſtacionibus suis, quantum ad preſtitum ominus est, excetis per ubi dividem *Erumdani* et *Gundiſalvi*, in illo alo omnia ad integro vovis concedimus, quantum otinuit in villa *Muraria*. Era, quod de fuffum refoua. *Vermudo* in anc kartula confirmationis manus mea. *Petro Pires testis. Griffonaro Oſlovejediz testis. Gundiſalvo Gutilliz testis. Abundanzo Randemiriz testis. Froila testis. Tiffum testis. Patro testis. Pelagio testis. Estavio testis. Menedo testis. Bretus prebiter notuit. Mudurio testis. Luco testis. Frojulſu testis. Recemundo testis. Avaldo testis. Gatone testis. Alvario testis. Gundulſu Gundesindiz.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 21. Carta de substituição de certa propriedade por outra já vendida, e depois revendicada.

IN Dei nomine. Ego *Gundefendo*, et uxor sua *Columba*, vobis *Truſtelendo*, placuit nobis bone pacis voluntas, ut faceremus vobis textus ſcripſuræ firmitatis de erdata noſtra propria, quam abemus in villa *Vilia-vredi*; omnia vobis damus; adque concedimus ab intero, per ubi illa podueridis invenire, per suis locis, et vicis, et terminis antiquis, et quantum in ipsa erdate apreſtitu hominis est, aveatis vos et posteritas tua; et damus vobis ista erdate pro

illa, quos jam vobis vendideramus pro precio et pro vestra carta in *Spondenzi*, et extuit nobis calumnioſa; ita ut de odie die, et tempore sit ipsa erdate de juri noſtro abraſa, et in vestro jure ſia tradita, vel confirmata. Siquis tamen, quot ferit non credimus, aliquis omo proinde calumniare voluerit, quos dublemus vobis ipsa erdate: et vobis perpetim avitura. Facta cartula nodum die viii.^{as} Kalendas Marcias, Era milleſima xiiii.^a *Gundefendo*, et *Colomba* in anc

1014

8 K.

Mart.

976

22 Fev.

SECVLO anc cartula manus nostra. *Fafila Vi-* Cart. do Most. de Moreira : Original.
 X. *mario. Guntigio presbiter. Gun...*
Harrace. Zendon.

N. 22. *Contração entre Onega Odariz e seu marido Suario Ataniz.*

1015
14 K.
Jun.

977
19 Mai.

ONEGA Odariz pletum facimus a vobis viro meo *Suario Ataniz* per scriptura firmitatis, in die quo erit XIII.º Kal. Junii, Era milesima xv.^a Proinde roramus a vobis isto plecto pro parte de ipsa ereditate, quam vos a nos destes ad usus in *Pampilitu*, que non cabi illi alios vestros filios, nisi illos, qui de nos a nobis nati fuerint; et sit filio non abuerimus de vos, et sine semem migrati fuerimus, quod teneatis vos illa hereditate in vestra vita, et post obitos nostros quod testes illa ad mo-

nasterio de *Moreira*, et ego nos *Onega Odariz* quod sit inde aliter fecerimus, et pletum exiderimus, quod pariamus illa hereditate dubla, et iudicato. *Onega Odariz* a vobis viro meo *Suario Ataniz* in oc plecto manus mea rovero. Pro testes: *Johanne testis. Suario testis. Guacalvo testis. Menendu testis. Arias presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 23. *Carta de venda de bñã leira por Arias e sua mulher á Gudestu e sua mulher.*

1016
8 K.
Mart.

978
22 Fev.

IN Dei nomine. Ego *Arias*, et usor sua *Eileuba*, vobis *Gudestu* et usor tua *Otrocia*, plagui nobis bone pacis voluntas, isto animo, integro nostro consilio, nuncio quoque et gestis inperio, neque suadentis argulo, sed propria nostra voluntate, ut faceremus vobis cartula venditionis de i. lareas de terra nostra probria, que nos comparabimus de *Gondibado*; abe illa una larea jancia in vila *Retorta*, suctus *Castro de Bove*, teridorio *Portugalenis*, discurrente ribulo *Abe*, probe lidore maris; leva se de aqua de *Cornado*, et figi se in illo valo circa lareas de *Carcira*; et abe in anplo VII passos, et in illa alia de leva se de termino de *Moura*, et figi se in a lareas tortas, et in illo uno cabo abe v passos, et in illo alio VIII.º et foy ipsa larea de *Censos*, et de sua mulier; et de illo agro de *Ibraide* de III.^a III.^a porcione; et illo taliolo, quomodo leba se de *Carcira*, et figi se

i llareas de venen; de lagivadeira III porcione: damus vobis, aque concedimus, pro que acebimus de vos precio III.^{os} modios de milicne, et uno lenzo de nosmos, que nois bene conplagui, et de precio seu vos niel remansit indevido: ida ut de odie die, vel tempore, sia de nostro jure abrafa, et in vestro jure sic tradida, vel confirmada. Abeas tu, et omnis posteridas vestras. Siquistame, quod fieri nom credimus, augiquis omo veneri, vel venerimus, ab inrumpendu isto nostro factio, ab inrumpendu venerique nobis a iudicio devuidigare nom podueridis in voce nostra, post parte vestra, quomodo pariemus vobis ipsa ereditate dublada, vel quantu a vos fueri meliorada: et tibi perpedi abidura. Facta kartula vendicionis VIII.º Kalendas *Marcias*, Era XVI.^a *Arias* et usor sua *Eileuba* in anc cartula vendicionis manus nostra —. *Qui presentes fuerunt: Frendenandu Godice testis. Gon-*

Gondesdu testis. Olidi testis. Eliana Benarias. Fromarigo. Fagilda testis. Alio Fredenandu testis. Guandila testis. Adefusu testis. Frenandu Gondereiz testis. Et aliorum filii bone nadorum. TXXXXXXV (i. e. Tazotu).

Cart. do Most. de Moreira : Original.

* A Data inteira deste Documento deveria ser 1016; porém o numero mil era

frequentes vezes omitido pelos Notarios Seculo nos Diplomas anteriores a 1100. X.

** Tazotu, que provavelmente foi o Notario, escreveu o seu nome por cifra: empregando x por a, xx por e, xxx por i, xxxx por o, e xxxxx ou v por u, subinrendendo-se a letra x cinco vezes repetida. Desta mesma qualidade de cifra se poderão ver outros dois exemplos nos Extractos da Er. 1160. 5.º Kal. Set. e Er. 1161. 15.º Kal. Jul.

N. 24. *Carta de Doação por Anínia Nina á Affonso.*

IN Dei nomine. Ego *Animia* cononimento *Nina*, placuit michi alto animo, et bone pacis voluntas, nullis coque gemtis imperio, nec suadentis artigulo, sed probia michi accessit voluntas, ut donare vobis *Adefonsus*, sicut dono, adque confirmo, omnia mea ereditate, quam aveo in villa vocidada *Alvarelos*, et in villa *Gemundi*, et vila *Zadones*, et sunt ipsas vilas in urbium Portugalenis, secus ribulo *Ave*, et sunt ipsas vilas de subfacionem parentum meorum *Suario*, et mater mea, et jacent in locum *Sanctum Christuoforum* istas vilas jam super nominatas per suis terminis, et limitis abtiquis sepi.a, quanto me competunt inter ereditibus meis, in pomares, et domicilibus meis, exitus montis, adquarum, terrarum, et kacofolanos, et barbarum, et omnia montana, et omnia arvufrriorum, quanto ad prestidum omnis est: qua ipsa mea porcionem invenire podueritis, omnia porcionem mea integra tivi concedo, dono, atque confirmo.

Aveas tu *Adefonso*, et omnis posteridas tua juri quiedo, et tenporibus seculorum, et quitquit de ea facere voleris livera in Dei nomine aveas potestade, sub eam tamen videlicet rationem servanda . . . aliquis de probiunquid dane mea vel de quacunque parte, aliquis omo persone venerit iurmpendum contra auc kartula confirmacionis . . . eum post tua parte in judicio deve . . . non poduerit pariet tivi in cujuslive judicio fuerit electo, ipsa ereditate dublada, vel quanto a vobis fuerit meliorada: et tivi perpedim avituro. Facta kartula donationis Era millesima xvii.^a quod erat mense Março. *Animia* cononimento *Ninia* in anc kartula donationis manu mea — *Joan's presbiter testis. Modericos presbiter testis. Donani testis. Sendino testis. Gundisalvo testis. Savarico testis. Abregano testis. Eirico testis.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 25. *Carta de venda por Gonçalo Odariz á Troitefindo e sua mulber.*

IN Dei nomine. Ego *Gonsalbo* presbiter, plagui michi bone pacis voluntas, ut per scribitis vimderemus ad vobis *Troitefindo* et uxor tua *GonTom. I.*

trode, sicut et vendimus, et de ere- didade nostras probria, que avemus de advio nostro *Gonsalbo Nanizi*, et pater meo *Odarizo*; ave jacentia in villa

1017
979
Març.

1018
K. Apr.
980
1 Abr.

Seculo villa *Gemundi*; subtus mons *Faro*,
 X. discurrente rivulo *Eixatonos*, probe
 lidore maris; damus adque concedi-
 mus ila de ila VIII.^a medietate inte-
 gra, per suis terminus, vicus, et
 locis antiquis, per ubi ila podueridis
 invenire, cum quanto in se obtine,
 et aprestidum ovinis est. Et acerbimus
 de vos alia, que mici bene compla-
 gui, et uno potemgo in precio. Avea-
 dis vos ila firmiter, omnis posterid-
 as vestras juri quiedo, temporibus
 seculorum, vindeudi, donandi qui-
 que, et inde ajere fatiendi; et si
 aliquis ovinis vos pro inde calumia-

re, vel in modigum subtentare, co-
 modo aveadis de nos licentia ad pre-
 dere ipso, que in carta refosa, du-
 blado, vel quanto a vos fueri me-
 liorada: et vos perre avidura. Facta
 karta vendicionis nodum die erit Ka-
 lendas Abril, Era millesima X.^a VIII.^a
Gunfalbo Odarizi in anc karta ven-
 ditionis manu mea ro-
 Qui pre-
 sentes fuerunt: *Pelagio testis*. *Go-
 desto testis*. *Odario testis*. *Sendi-
 no testis*. *Pelagio presbiter notuit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 26. *Contraçto entre Nazari e sua mulber com Donani Zalamizi.*

1023
 15 K.
 Febr.

985
 18 Jan.

N *AZARI*, et uxori sue *Emiso*
 connoimento matre, pactum et
 ligali placitum facimus vobis, *Do-
 nani Zalamizi*, ut de -odie die, vel
 tempore, quod erit vx Kalendas Fe-
 veruarias, et Era millesima XXIII.^a sic
 presente se *Nazari* et sua mulier ad
 hoc ligali omnes bonos, ubi verite-
 tate azipiar nostro Domino *Donani
 Zalamizi* con isto *Nazari* pro suo
 vino, que condanabit cum aqua, et
 cubi de sizera de LXXX quinales,
 qe condanabit; et omnem suo ga-
 nato, qe despexit, et si ausatus fue-
 ri se ad alia parte transferre se, an-
 teqz vestro ganato compleat, si

minime fecerit, et istum placitum exe-
 rit, quomodo abeatiz licentia me ad
 prendere *Nazari*, con sua mulier, et
 con suos filios incusatus infer viuo
 vestro, sicut et alios serbos arigina-
 les fatiunt. *Nazari*, et uxori sua *Emi-
 so* connoimento matre in oc placitum
 manus nostras. *Salamiro Zendom*.
Guandila Fromarigo. *Visteria Ei-
 gulfso*. *Eldomyro Parente*. *testes*,
testes, *testes* | quos | *testes*, *testes*,
testes sumus. *Dabit Ermegildus no-
 tariz testis notuit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 27. *Doaçõ mutua de bens entre Froila Leoderiguz e Munia Teginis com reversaõ aos filhos de Guandila e Goldregodo, Gundefindo e Arme-
 na, e de outros bens e padroado ao Mosteiro de S. Pedro de Cette.*

1023
 17 K.
 Aug.

985
 16 Jul.

In nomine Sancte et Individue Trin-
 dadis. Ego *Froila Leoderiguz*,
 et *Munia Teginis*, prolis *Laurexia*,
 testum vel de perfiliazione, vel benef-
 actis, facimus unus ad alius de nos-
 tras eredates, et si unus ex nobis
 primitur transmigraverit, que obti-
 neat illo alio ipas credidates usque
 ad ovidum vero suo. Et post vidum
 vero nostro damus ipas credidates a

filios de *Guandila* et de *Goldregodo*
 et filius de *Gundefindo* et de *Armena*,
 ut aveant illas, et omnis posteridas
 suas: hic sunt vilas prenomindas
Abulin, *Ferraria*, *Balestarios*, *Fe-
 beros*, *Ascarizi*, *Pardelos*. Et pro
 remedio anime nostre, facimus tex-
 tum escriptura firmidatis de vilas pre-
 nominadas a locum predictum San-
 cti Salvadoris Domini nostri Ihesu
 Chris-

SECVLO

X.

N. 28. *Sentença dada em Concelho acerca da Igreja de S. Martinho de Viliaredi.*

1029

15 K.

Sept.

991

18 Ag.

DUMVIUM quidem non est, set multis mane plevis, aque nodifimu, eo quod ego abuit intentio *Sagulfu* Presbiter cum *Gontigio* Presbiter pro Eglefia vogavolum *Saucto Martinu*, que est fundata in villa *Viliaredi*, quia dicitur *Sagulfus* Presbiter quia era sua ereditate, et facavit *Gontigio* frater suas escripturas, et suas firmidades in Concilio, et dividigavit ipsa Eglefia de *Sagulfu* et de alios suos eredes, quia comparara *Gontigio* ipsa ereditate de et suos parentes de *Cencerigu*, et de alios todos suos eredes, et fundavit *Afperigu* ipsa Eglefia, et avidavit ila per plures anos, et post relinque ila in manu de suos filios nominibus *Gontigio*, et *Amarelo* nua de alios suos eredes, et otinueru ila in faciem de suos eredes, per plures anos, sine aliqua inquietatione, otuainta aros sine aliqua inquietatione, et postea colivit *Gontigio* Presbiter ipse *Sagulfu* in sua casa pro li facere servitio bono, et placitum rovorado in Concilio, que non abuisse de ilo aliqua sospofida mala in ipsa Eglefia, et postea in'ubit ipse *Sagulfus* Presbiter ipso placum, et fucia se eredarío in ipsa Eglefia, et fuit *Guntigio* Presbiter cum isto placo ad Concilio ante *Alvitum Alvitizi*, *Gomezze Benegas*, et *Gudinu Benegas*, *Ederonio Alvitizi*, *Truitefindu Nantildizi*, et aliorum multorum filio bonorum, et anovit se *Sagulfu* a pe-

des de Dona *Domitria*, et de *Gontigio* Presbiter, et feceron se ipsos iudices rogadores, et rogaverunt multum pro ipsum placum, que rovorara, et que euisse *Sagulfu* de ipsa Eglefia, et anplius non fecese inbidem alia sospofida, et pro suo servitio dederunt inde de ilo decimu inter pane et abeuere LX modios per rogo pro ipfas oras, que ditera in ipsa Eglefia, et una sagia-vizione, et super ipso placo ad rovorabit alio ad don in ipso Conzilio, et ista anuzione ante ipsos iudices. *Sagulfus* Presbiter in ac scribitura manus sua-^{la} in ipsa Era xxviii. cod erit xv. Kalendas Setembras. (Col. 1.^a): *Gomezze Benegas confirmas. Alvitu Alvitizi confirmas. Gudinu Benegas confirmas. Cons: Ederonio Alvitizi confirmas. Truitefindu Nantildizi confirmas.* (Col. 2.^a): *Menendus confirmo. Arceriguu. Manuel presbiter. Murgado presbiter. Mido Guandilizi testis. Rizila testis. Alvitus Gundefindizi Emiru testis. du Gundulfizi. Frogia Arvaldizi. Froila testis. Cenfoi testis.* (Col. 3.ª): . . . a testes it sunt: *Amarelo Mestalizzi testis. Gundefindu Mestalizzi testis. Astruedu testis. Gontado Didazi testis. Gundefindu. Cepa. Fafia. Vizoi. Afrusfizi. Eredinando Virsoizi testis.*

Cart. do Most. de Vairão, Maç. 7.º
dos Pergam. antig. N.º 21.º Original.

N. 29. *Contracto de Agimiru e sua mulber Ermilli com D. Trastalo.*

1029

4 K.

Sept.

991

29 Ag.

AGIMIRU, et uxori sue *Ermilli* ad vobis *Domina Trastalum* per unc meum pletura vobis ad impletum conpromito, comodo, si ufatus

fuerit me ad alia podesate prociama-re, aut de vestra vila exire, sine vestro mandato, aut sine vestro sabere, aut sine vestra iussione, comodo

modo pariet vobis, sine aliqua dilata-
tione, v solidos, et de quo
agitor doblato. Factum plectum III.º
Kalendas Setembris, Era MXXVIII.^a
Agimira, et *Ermilli* in oc plectum
manus nostras fezimus -||-; et infu-
per careat mea rationem de illas va-
cas, que aveo. *Gundulfo testis. Go-*

desleo Pepis testis. Zidi Pepis tes-
tis. Gutinum testis. Rosomarigu
testis. Afruario testis. Ausendo tes-
tis. Eirigu testis. Romarigu pres-
biter notuit scripsit.

Cart. do Most. de Morcira: Original.

SEculo
X.

N. 30. *Doação ao Mosteiro de Paço de Souza pelo Abbade Randulfo.*

DOMINIS Inviçtissimis, hac Trium-
phatoribus, Gloriosi, Sanctisque
Martyribus tuis, Sancti Salvatoris,
et Sancte Marie semper Virginis, et
Sanctarum Reliquiarum, que ibi re-
condite sunt, duodecim Apostolorum,
et quorum Baselica cernitur esse fun-
data in villa *Palacioli*, subtus mons
Ordines, discurrentem rivulo *Sausa*,
territorio *Anegie*. Et ego humilis ser-
vus *Randulfus* Abba Deo voto, non
merito digno, cum peccatore mole
depresso Ipem fiducia in Deum habente,
que sanctorum meritis unusquis-
que dipirationem respicior, que etiam
testem reatum mei criminis sepe pa-
vesco, ut per vos sanctos Martires
Dei tandem reconciliari mereari Do-
mino Deo vestro. Item David talibus
se cam agibus dum vota matre ad
populos dedicare, et dicebat, *Tue*
sunt, Domine, que de manum tuam ac-
cepimus, et dedimus tibi, quia tu de-
disti nobis unde nos habemus unde
retribuere tibi, et ideo pertimesco,
absi Domino, ut ne veniat mi mors
adjuvante, et omnia ordinata dimit-
tere elegi, ut facere textum scripture
firmitatis, et series testamenti a
Sacris Altaribus tuis, et Ecclesie ves-
tre pro luminaria mea, e pro elec-
mosinis pauperum, atque omnium,
istem ipsum locum ab honorem ipsius
Sanctorum vel Sanctarum, que in
ipsum locum Sancti Salvatoris recon-
ditos sunt, vel orationem, et quan-
tus ibidem sunt monachorum, fratrum,
inde memoria facinus pro remedio
anime nostre. Damus atque contesta-

mus ad ipsum locum Sancti Salvaro-
ris, et Sancte Marie semper Virgi-
nis, ipsas meas hereditates, que sunt
inter *Dorio* et *Vauca*, prope *Kami-*
na, quantamque habemus de avio-
rum vel parentorum nostrorum, etiam
et de comparatela, sive de ganantia
de parte de nostro tio *Randulfus* Ab-
ba, que in testamento sancto priore
resonat, et in suas cartas annuat-ur,
et post illum dum adiutorio Deo in
secundo meo testamento composuit
pro remedio animarum nostrarum, et
alias hereditates, que in meos scrip-
tas resonant, et in meo testamento
confirmatas sunt, sic confirmamus nos
illas in feriens testamenti ad ipsum
locum Sancti Salvatoris, que est fun-
dato in *Palacioli*, pro remedio ani-
me nostre, et de locore *Pecena*, que
illas nobiscum ganavit, ipsas villas
cum ajectionibus suis ad ipsum locum
contestamus: sunt prenominate
villa *Offela* cum ajectionibus suis, et
Vilare quos dicit *Bastelo*, et villa
Sobradelo que vocitant *Vermui*, et
villa *Pinioli* ubi est fundato *Sancti*
Martini Episcopi, et in villa *Oli-*
varia quos habuimus de patre nostro
Zoleima, et de matre nostra *Leti-*
viga, et illo que ibidem testavi *Pan-*
tallo ad ipsum locum, sive quantum
comparavimus de *Bladus* in villa *Ta-*
volatela, et in *Petra Fitada*. Damus
atque contestamus ipsas villas cum
ajectionibus suis et ad ipsum locum
Sancti Salvatoris, pro remedio anime
nostre, per suis terminis locis anti-
quis, per ubi illas potueritis inveni-

1032
8 K.
Mart.
994
22 Fev.

civile, qe mihi beue complaguit, XII modios inter res, et zivaria, et pannus, et sizera: vos dedistis et cum accepit, ita ut de odie die et tempore s'ir ipsa ereditate de juri meo abrafa, et in vestro dominio sit tradita vel confirmata: et aveatis vos, et omnis posteritatis vestre, avituri perpetuum. Siquis tamen, quot fierit non credimus, aliquis omo venerit, vel venoro contra anc kartula venditionis, inrumpere voluerit, et nos at parte vestra devindicare noluerimus, tunc infera de pais mea a partique vestre parie vobis ipsa ere-

ditate duplatu vel quantum a vos fueri meliorata. Facta kartula venditionis x.^{mo} Kalendas Januarias in millesima xxxii.^a *Tremofinda* in anc kartula venditionis manum mea. *Benos testis. Stouredo testis. Adriano testis. Tructesfindo Ariani testis. Menendo Toderizi testis. Michael Guandili testis. Mager Gundesfindo testis. Fredenando Batiniz testis.* Et fuit illa carta rovorata in *Mazinata* sub illa nocaria.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 32. *Doaçã de Rodrigo Guimiriz e sua mulher, d Dorman Zalamiz e sua mulher.*

IN Dei nomine. Hego *Rodorigu Guimiriz*, et usfor mea *Basselissa*, vobis *Dorman Zalamiz*, et usfor tue *Trudilo* in Domino Deo eterna salutem amen. Magnum est enim titulum donationis, in quam nemo potens est, valeat actum largitatis, votum alienum, inrumpere, neque lege foris proicere, sed quidquid bono animo liventer anplecti, et perenniter obtinere; ouinde plagut nobis, alto animo et spontanea nostra voluntate, ut faceremus vobis jam dictis, sicut et facimus, textum scripture donationis de mancipia nostra propria, nomine *Adosfnda*, que est filia, est et *Munia*, quos nobis venerunt in portione cum erediibus nostris, vel fratribus, et, quando vobis ipsa mancipia donamus, erat de annis III. Donamus adque concedimus vobis ipsa mancipia jam uominata, ut aveatis liea firmiter vos, et omni postheritas vestra juri quieto, et judicetis figut et alios vestros serbos origeuales; ita et jam supra tacfatum donamus ad congermana nostra, et filia vestra *Basselisa* alia nostra mancipia nomine *Adezenda*, germana de ipsa *Adosfnda*, et illa in puerizia eitate aven-tem dies xv, ut sine fratribus suis

ea firmiter obtineat . . . vel facere, vel eicere volueritis, tunc liveram Dei nomine aveas potestatem; et accepimus pro *Adosfnda* de . . . et *Trudilo* in nostra ofertione ad karta confirmandum ereditate in villa *Cerosato*, III portione in casare, que fuit de *Virtela Mozautiz*, quomo se leva de riu, que discurrit de Eglesiola, et figet se in sotatau eredaria, que discurrit de Portugal, et torna per alia carrale, qui discuret ad Eglesiola, ita ut de odi tempore sic fiant ipsas mancipias de juri nostro abrafa, et in vestro juri, vel dominio sint traditas, atque confirmatas. Et si aliquis omo proinde vos calomniare voluerit de progenie nostre, que nos in judicio devindicare non potuerimus, aut autorigare noluerimus, aut vos in voce nostra, tunc pariemus illas vobis duplatas, vel quantum ad vos fuerint melioratas: et vobis perpetim aviturum. Facta kartula donationis xv Kalendas Magias, in Era millesima xxxiii.^a *Rodorigu*, et *Basselisa* in anc cartula donationis manus nostra. *Didagu Donaniz presens fuit. Didacu Gottiniz. Godesleo Todemiriz. Didacu Ermoriz. Miruabula. Zefrodulfo. Gar-*

1033
15 K.
Maj.

995.
17 Abr.

SECULO X. *Garzeis. Provesendo. Dagaredo. Agadindo Sendino Calkiz. Adaulfo Rodoriz. Vilaarigu Onoriz quos notavit. Sendino Didazi.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 33. *Carta de venda por Joã Mendez e seu Irmaõ á Pedro Bernaldiz e sua mulher.*

1037

999
Nov.

IN Dei nomine. Ego *Johanes Menendiz*, una cum fratre meo *Petro Menendiz*, et *Pelagio Menendiz*, vobis *Petro Bernaldiz*, et uxori vestre *Marie Vermudiz*, facimus cartam venditionis, perpetueque firmitudinis, de tota ipsa hereditate, quam habemus in villa *Montefinos* præter ipsam hereditatem de *Heremigundia*: damus vobis atque concedimus, totam ipsam hereditatem supra nominatam de monte in fonte, et per ubicumque illam invenire poteritis, pro precio . . . tantum nobis et vobis complacuit et de precio apud vos nil remansit. Habebatque illam firmiter

cunctis temporibus seculorum. Sed si forte aliquis homo venerit, tam de nostris quam de extraneis, qui hoc nostrum factum infringere voluerit, pariat vobis ipsam hereditatem dublatam, et quantum vobis fuerit meliorata, et insuper Domino terre c. solidos plate monete. Facta carta mense Novembris, Era m.^a xxx.^avii.^a Nos supra nominati vobis *Petro Bernaldiz*, et uxori vestre *Marie Vermudiz* hanc cartam propriis manibus roboramus. *Petrus testis. Petrus testis. Johannes testis. Martinus notuit.*

Cart. do Most. de Caramos : Original.

« SECULO XI. »

N. 34. *Doaçã de Cifilu á Ermiaro e Efemena, em pena de hvm adulterio.*

Sem data.

IN Dei nomine. Ego *Cifilu* vobis *Ermiaro*, et *Efemena*, placuit michi bone pacis voluntas, ut vobis jam dictis facere testu scripture firmitatis de medietate de omnie mea ereditate, quidquid visa sum avere de aviorum vel de parentum meorum, tam de comparatum quam etia et que auementare potuero usque ad ovitum meo; et ipsa ereditate, ubi dicent vilar de *Zorcros*, territorio Portugallense; et paravit vobis ea prozier culpa, quam invenerunt super mea filia, nomine *Baseksa*, eo quod penetravi adulterio cum *Nausli Monagu*: concedo vobis domus, cum omnie suo intrinsegus domorum; pumaras, cum suo terrenus, terras cultas, vel incultas, arvores fructuosas, vel infructuosas, aquas cursiles, vel incursiles, accessu, vel regressu, excitus

montium, vel omne prestantievillae ipsius per suos terminos antieuos, ubique illa potueritis invenire; de omnie, quod me competet inter meos germanus, medietate vobis testamus, adque concedimus, ita ut de odie die et tempore de juri meo abrafa in vestro jure et dominio sit tradita, atque confirmata. Aveatis vos et posteritas vestra. Siqui sane, quod fieri non credo, aliquis venerit ad inrumpendu, tunc infera vel infera pars nostra partique vestra, venerit ad inrumpendu ista scriptura firmitatis, pariet vobis, quod valere costat, dublata, vel quantum ad vos fuerit melioratum: et vobis perpetim avitur anc. *Cifilu* in anc. textu scripture venditionis manus mea. *Sanemiru Vilisuredi testis. Amarelly prebiter testis. Teoderedo Avezanni testis. Sijmondu Sonzeildi testis.*

Tofu

Tofu Vestremira testis. Stefanus testis.

Cart. do Most. de Moreira : Original. SECVLO XI.
* Letra do seculo XI.º ou fins do X.º

N. 35. *Doação de Senior á Hodorio, da Villa de Lauridello, &c.*

MAGNUM est enim nobis titulus dotis haut vel confirmationis, in qua nemo potens est hactenus largitatis inrumpere, et huic factum nostrum hunava infringere, set pava firmitate. . . . Ob inde ego Senior . . . et prolis *Felgis* accedit nobis bone pacis voluntas, asto animo, sana mente, integroque nostro consilio, et spontanea nostra voluptate, per numlius quoque gentis inperio, nec numlius suadentis ardigulum pro nullius quoque pertimescentis metum. . . . , set est nobis magna et perfecta memoria, et benignissima mea voluntate, ut facere ego subbra jam dita Senior, sicut facere Nexitu nostro Hodorio prebitero kcartula kaule firmitatis, remedium anime nostre, vel confirmationis, ut aveas de animea nostra cura post obitum nostrum; et si damus tibi illa in vita nostra, quomodo et post ovitum meo, do, et dono tibi III.ª de villa *Lauridellus*, quos ganavimus cum viro nostro *Zendamis* *Kansuria*, sicut nostras continent scripturas, et modo hobituumimus ila in nostra vita, sic tibi illa concedimus: in tuo jure semper obtineas, pro remedio anime nostre, et leva se dela asca, et pergit in directo a rrio per ilo aureiru, et super hanc guandula pergit ad ilas laginas planas, et pergit a terminus de *Argentini*; et sic concedimus tibi de illo pomar, que plantavit *Didagu* apud nos per medium circa *Danea* guadiofa in ripa de illo rio, medietate de ilo pumar, et ile no integro, et leva se vally de agro de *Eisplendiga*, et divide per larca de *Guntigia* *Esenimia*, et divide per larea de *Irigus* *Pepia*, et pergit ad rriu: ipsa erita, que desuper resona, conzedimus vo-

bis ila, per ipsi lozi ipsius, ipsa III.ª quod e supra nominamus, in montes, fontes ipsas, cum is padulibus, aquas aquarum, vel seligas molinarum, cum edulibus earum, exitus, vel regressu, arvores pomiferas, domus cum ediviis suis; que ic aprestitum est, damus et confirmamus vobis, pro remediu anime nostre, et nos in mente intus vodius, et in tua pratione, et in omnem tua memoria, in qua pro me potueris in ve. . . , vel pro me apligare in fazedotibus bonis, in confessionibus bonis, in omnibus serbigiis, vel ancillas Dei: pro it aveas, et possideas, et usque em perpetuo semp. . . . et plaze. . . . amen. Et Goneptus *Odorio* accipietis de nos in vestra aula confirmatione uno lenzu, et II quartarios de vino et in diumilio, que de nos accipietis pro vestra benedictione. Et si aliquis homo, vel ex probinquis tuis, te proinde inquietare voluerit, tam in vita nostra, quomodo et post nostro ovitus, in primis fiat excomunicatus, et ad corpus Domini separatus, et cum Juda traditore aveat participio, et insuper post tua parte pariat ila dublata, vel tripata. Facta kcartula firmitatis pridie Idus Marzii inquoante Era xxxviii.ª Senior in anc scriptura firmitatis manu mea ++ ✕ confirmo. *Citinota feci testis. Didagu testis. Didago Guntigia. Sendu testis. Alvoitu testis.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

* Esta escriptura vem impressa no Tom. 3. pag. 2. da Proluz. da H. Eccl. Lus. de D. Thomaz da Encarnação; mas enormemente diminuta, e viciada.

1048
pr. Id.
Mart.
1010
14Març.

SÆCULO
XI.

N. 36. *Sentença dada em Concelho á favor de Tructesindo Guimiris contra
Rodrigo Froilaz, sobre certos bens.*

1049
13 K.
Sept.
1011
20 Ag.

ANBIDO quipe non est, set pleris notum manet in ueritate, eo quod ego *Dauis*, et *Animie* conjugie ejus, tenimus ereditate, quos fuit de *Nauisti*, in nostro jure integra, pro suis terminis ubique fuerit in uilla *Viliabredi*, tenuerunt ea integra, pro sedis agnitionis, quos deinde fecimus in *Mazanara*, prope ribulo *Aue*, Urbio *Portugal*, subtus *Castro de Boue*: fecimus ipsa illa anutione ante illa *Domna Guntina*, per manus ejus confirmata; et ibi fuerunt progenie de ipsa *Animia*, ipsa ereditate tenuerunt ea, per tale actio, sicut in illa anutione refona, per plures anus; et inde uendiderunt illa integra ad illa *Domna Scemena* per cartula uenditionis, pro pretio iusto, quos illis placuit; et dederunt ei illa anutione, per ubi ea tenebant. Ipsa *Domna Scemena* tenuit illa in suo jure integra, pro anis plures; exinde euenit ad illa ouito, et lecfauit ipsa ereditas cum sua anutione et cum illa cartula uenditionis in manus de filios suos, noninibus *Suario Sandinix*, *Fredenando Sandinix*, *Vimara Ermiarix*, et conjungia sue *Guldregodo*, et illi tenuerunt illa intemerata in illorum jure. Ob inde ego *Suario Sandinix*, *Fredenando Sandinix*, et *Vimara Ermiarix*, et conjungie sue *Guldregodo* fecerunt de ipsa ereditate cartula donationis, atque firmitatis, contra alias ad *Tructesindo Guimiris*; et rouorarunt inde illa carta, et dederunt et ille anutione, et illa cartula uenditionis, pro ubi illi ipsas ereditates tenuerunt. Ipse uero *Tructesindo Guimiris* tenuit ipsa ereditate in suo jure anus xxxv; exinde leuauit se omine malicijante nomine . . . et incafauit ipsa ereditate, quos fuit de *Nauisti* ad *Ruderigo Froilaz*, et in acufatione disti: Ecce

ubi jace ereditate, quos fuit de tuo serbo nomine *Asperido*, et pro ipsa acufatione presit ea *Ruderigo Froilas*, et misit illa in calumniam a *Tructesindo Guimiris*: pro tale actio ajuntus fuerunt in ipsa uilla, ubi erant quoadunatus *Froja Oforedix*, *Ruderigo Guimiris*, *Oforedo Abitis*, *Ordoneo Ruderix*, *Petrus Abba*, *Amarelo Mestliz*, *Gardalia Branderix*, *Segulfo Kagitiz*, *Garfea Cartemiriz*, et ali plures multorum bene natorum omino; in ipse Concilio dicente fuit *Ruderigo Froilas* contra *Tructesindo Guimiris*, qualiter fuit ipsa ereditate de *Asperigo*, quos fuit serbo de suo auio pro cartula uenditionis, quos fuit facta de ipse serbo, et nulla scriptura inde in Concilio non dedit; et dicente erit *Tructesindo Guimiris* contra *Ruderigo*, qualiter foi ipsa ereditate de *Nauisti* de ingenuita, et teneo illa de odie anus xxxv. pro carta, que inde mici fecerunt *Suario Sandinix*, *Fredenando Sandinix*, *Vimara Ermiarix*, et uxori sue *Goldregodo*: et dederunt inde mici illas scripturas, pro ubi illi ipsa ereditate tenuerunt, et auco illas. Deinde rouorarunt placitum per manus *Oforedo Abitis*, ut dedissent v. v. testimonia de ipsa uilla, et, quales fuissent meliores, ipsas intrasent in firmamento: tum uenerunt inde tertio in asumto *Sancta Maria* sudunus fuerunt in *Sancta Maria* de uilla *Mediana*, in presente iudices *Froja Oforedix*, *Isila Christofalis*, *Roderigo Guimiris*, *Ederonio Cresconix*, *Guimiro Tructesindix*, *Ordoneo Ruderix*, *Petrus Abba*, *Gundisalbo Presbiter*, et allii multorum omino; et ibi dedi *Ruderigo Froilas* suas testimonia nominibus, *Ozario*, *Vermudo Froja*, *Guntulis Ordonix*, *Salamiro Ordonix*; et dedi *Tructesindo Guimiris*,

riz, Amarelo Frē, Vidifilo, Astruedo, Euenando, Eldonza; et uidi bene ipse Concilio que tlocifent illas de *Trotefundo Gumiriz*, que erant plus meliores, et pro se *Trudefundo Gumiriz* firmavit cum illis isto, que in ista anutione resona, pro tale actio auendigauit post sua parte ipsa ereditate integra, pro comodo illa obtinuit *Dani* et *Animia* pro terminus,

uigus, et locis antiquis. Nodum die *Seculo* quod erit XIII. Kalenda Setembre, XI. Era XXXX.^oVIII.^a peracta millesima. *Qui preses fuerunt, Migael Cundigulfo, Gardalia Aldereto, Garfea Guntidio, Salamiro Cendoni. Gandila notuit, et pro testes sum.*

Cart. da Faz. da Univ. de Coimb. Pergam. do Mosk. de Pedrozo.

N. 37. *Reconbecimento feito á D. Vivili Truitedendiz pelo Presbytero Salamiro, sobre a Igreja de Canelas, tendo precedido letigio.*

EGO *Salamirus* Presbitero vobis Domna *Vivili Truitedendiz*, pactum simul et plazum facio vobis, et heredibus vestris, per scripture firmitatis, pro parte de ipsa Ecclesia vocabulo *Sancto Mametis* et *Sancte Marie*, in villa quos vocitant *Kanelas*, unde intencio inter nos fuit, et dedimus nostras scripturas et vos vestras ante Iudices prefati, et crebaverunt meas scripturas, quos inuenerunt posteriores, et elegerunt illas vestras scripturas, que erant priores; et vobis damus ipsa Ecclesia ante *Sagion*, et sanabit vos, et vestros heredes, et pro vestra mercede date mi ea ad continere, que contenea ea, et edifice, et plante, et tenea ea de vestra manu, et sede de vestro jure, et facia cum ea servicio cum verita-

te, et logre meo labore, et meo postato, et si ibidem aliqua foposita fecerit, aut per me, aut per mandatori meo, aut per scripturas, aut per quemlibet generis homo, quomodo parte post parte vestra solidos D. extra iudicato. Notum die quod erit III.º Idus Junii E.^a L.^aIII.^a peracta millesima. *Salamiro* Presbitero in hoc plazo manus meas robor-fo. Pro testibus. *Vidrágildo testis. Egica testis. Truitedendo testis. Blando, Sunilo, Sarrazzino, Balteiro, Egica, Aluito, Framila, Genetirvio, et alii plures, quos vidimus, et pro testes sumus. Sefnandus Presbiter notuit.*

Cart. do Mosk. de Paço de Souza: Liv. das Doações fol. 53. col. 1.^a

N. 38. *Relatorio de certos bens pertencentes a D. Gonçalo Viegas e D. Flamula sua molber.*

IN Era M.^aLV.^a si ganauit Domno *Gundifaluo Ibenegas*, et Domna *Flamula* ereditates in *Riba de Vauga*, in diebus Domno *Adefonso* Rex, quando sedia in *Monte Maiore*, de manu de ille Rex, et diuisi illas tam de auolenga, quam etiam de ganantia.

II sunt uillas nominatas de auolenga, *Sala* cum suas salinas, que est de in stario in esteiro, unde non

dam *Civadera* ad rex, et de ganantia tertia de *Alauero*, de ganantia *Lali*, quomodo diuide cum *Pignero* et cum *Saualanes* per illa in sala, ubi illa conbona solen facere, de *Sagadanes* quarta, de ganantia *Padaxanes*, quomodo fui illa de ille Comes Domno *Didago*, et diuide per illa strata maiote, et de alia parte diuide per illo termino de *Sancta Maria* de *Lamas*, et de alia parte cum *Crestovata*.

SECVLO
XI.

valanes, et cum *Couelas* per illo fontano, que discurre pro ad *Vauga* cum suo molino, sic ganauit eam ad integro; et de auolengo mediate de *Sancta Maria de Lamas*, quomodo diuide cum *Padazzanes* per illo sauuquero, que sta in illa coua de Riba de *Vauga*, et de alia parte per illa lagona de *Susana*, per illo bico de sub porto de *Belli*, et in suo directo trans *Vauga*, et de alia parte per petra de *Contensa*; et de ganantia mediatate de *Farelanes*, quomodo diuide cum *Mazinata*, et cum *Eira* uetra per *Vauga*, et de alia parte cum *Faramontanos* et illa uarcena, que jace inter *Farelanes* et *Castrelo*, de quomodo comparauit illa de *Teton Arnaldiz*, et mediatate integra de *Castrelo* est de ganantia, et quarta de *Arraua* de ganantia, et tertia de *Faramontanos* de ganantia, et tertia de *Valongo* de ganantia, et mediatate de *Recardanes* quomodo diuide cum *Spinelle*, et de alia parte cum *Barriolo*, et de alia parte cum *Eiras*, et tras *Agada* casal de *Lausato* de ganantia, quomodo diuide cum *Ederoni*, et de alia parte cum *Abciquis* per illo fontano, qui discurre ad illo porto de *Sancta Eolalia*, de auolengo *Faramontanelos* in Riba de *Certuma*, *Paradella* in Riba de *Certuma* de auolengo, *Aurentana* in *Barios* de auolengo, mediatate de monasterio de *Cedarim* et de sua uilla *Paradella* in Riba de *Vauga* de auolengo, et quarta de *Seren* de ganantia, et medio de *Lafasi* de ganantia, et quarta de *Crestonalanes* de ganantia, et quarta de *Segadanes* de ganantia.

In Riba de *Antuana* tres quintas de *Ablacizi* de ganantia, et quarta de *Canellas*, et de *Riu Sicu*, quos fuit de *Mandan*. Ista hereditates de auolengo, et de ganantia, uendui illas Domno *Gundisaluo* de ille Comes *Menendo Luci* qui illa terra inperaba, sub gratia de ille Rex Domno *Adefonso*, quia ille Dux tenuit regalengo, et condadu, et mandamento

in *Ripa de Agata*. * In uilla de *Abolfear* auilar de *Abolfear* ad integro.

Et in ipso anno quo *Colimbria* prehendeuit Regem Domno *Fredenando*, *Colimbria* facarum filios de Domno *Gunsaluo* de ipsas hereditates, que de sursum resonant, suos inuentarios ante Regem Domno *Fredenandus*, et dedit illis ipse Rex suos Maiorinos *Didacus Trullefendiz*, et filius suus *Menendo Didazi*, qui illa terra imperabant, qui exquiriscent ipsas uillas in ueritate, sicut exquiriscent, et inuenerunt illas in ueritate, qui erant suas de ipsos filios de Domno *Gunsaluo*, quomodo in ipsos inuentarios resonabant.

In Era m.^oc.^oxv.^o si diuidicauit Domno *Pelagio Gunsaluizi* suas hereditates in tempore Domno *Sifnando*, qui erat suo inimico, et erat Domno de tota *Sancta Maria*, et *Colimbria*. Hec sunt ipsas hereditates, in *Cortegaza* media de hereditate de *Garcia* Presbiter, et medietate de hereditate de *Pelagio Loufendiz* et v.^o minus III.º de hereditate, quas fuit de *Suario Galindizi* in ipsa *Cortegaza* ad integro, et in uilla *Ernoric* medietate de hereditate de *Juliana* ad integro, si in casales, quam fora hereditate de matre, et hereditate de *Vimara*, hereditate de *Suario Lieri*, et ipsa hereditate de illo condado, unde abet III.º quas et sua subrina quarta, et hereditate de *Gundefindo Mentonizi*, hereditate de mulier de Patre *Oforiquis*, hereditate de *Gundefindo*, media, et duas partes de hereditate de tia *Belita*, hereditate de *Gunsaluo Gardalla*, et de sua mulier ad integro, exceptis illo quinon de *Ramiro*, de ipso casal, ut habitatio Domno, tres partes cum suas terras, hereditate de *Citi Arias* ad integro, hereditate de *icila Arianizi* ad integro, hereditate de *Arias Eitazi* et de sua mulier et de germana et de suos filios ad integro, et quarta de illa turre. Ista hereditates abent illas abere filios de Domno *Pelagio*, quos

quos abet de uxore sua Domna *Hermesinda*, de istas quos sursum nominavimus sine alios germanos.

Quos ganavit in *Ansemir* hereditate de mulier de *Vermudo Veilaz*, et *Petroso* quas fuit de tio meo *Ero Vermudizi* ad integro, et VIII.^a de tota hereditate de *Gunzaluo Trastamirici*, et de criazon unde fecit michi filio meo *Gunzalbo* carta, quas fuit de suo auolo, et *Riba de Vauca* medietate de *Golanec* . . . de here-

ditate *Didago Baualdizi*, de *Mazaria* medietate, et de alias totas suas, per ubi illas poteritis inuenire, et quos michi cadeuit de parentela, media de *Anta* et media de *Truanca*.

Cart. da Faz. da Univ. de Coimb. Perg. do Most. de Pedrozo.

* No lugar notado com este final * havia hum pequeno espaço riscado.

N. 39. Carta de venda por Segefredo e outros á Gonçalo Roupariz e sua mulber.

IN Dei nomine. Ego *Segefredo* una pariter con suprinis meis, nominibus *Gutina*, et *Bona*, et *Astrilli*, et *Guntina*, filias de fratre meo *Petro Andulfizi*; ideo plagui novis pro bone pacis voluntas, ut vindereius ad vovis *Gunfalvo Rouparizi*, et ad conjungia vestra *Munia*, prolis *Suarizi*, nullus quoque gentis imperio, nec suadentis artigulum, neque pertimeixentis metum, sed propria novis adcesi voluntas, ut, figu et facimus, ad vovis kartula venditionis de ereditates nostras probias, que abenus in vilas, quos vocitant *Fiqueirolo*, et *Segemondi*, teritorio Potugalefis, subtus *Katro Argenfonsi*, inter *Abe* et *Aleste*: vendimus ad vosvis iu ipsas villas nominatas omnia nostras ereditates, quantas quecunque ibi abuimus; dou ego *Segefredo Andulfizi* de ereditate de parentibus meis, nomiui *Andulfu* et *Godegia*, v.^a integra, et ila kasa, que comparavit de mea germana *Leovili*; et nos nomininata filias de *Petru*, vendimus ad vovis de eredita, que abemus de pater nostro *Petri*, quatuor VI.^a in ipsas vilas, nominatas *Fiqueirola* et *Segemondi*, quantu novis conpota inter nostros fratres vel eredes: et accepimus de vos pretio, ego *Segefredo* xxvii modios; et nos, filias de *Petru*, adcepimus de vos pretio una

vaka con suo bezeru in de xvi modios, et alia beзера, et m.^a de milicum: tantu novis bene conplagui; ida ut de odie in die, vel tempore, fiant de nostros jure abrasas, et in vestro jure fiat tradita, vel confirmatas: vos et omnis posteritas vestras cum cunctis aprestationibus suis, quantu in se obtine, que aprestitum ominis est, ubique ila ppterites venire, per suis terminis, et lozis antiquis, comodo ila ad vovis delimitavimus, et coram testibus asfinamus. Et siquis tamen, con frigeri non credimus, aliquis omo venerit, vel venerimus, contra anc kartula ad inronpendo, que vos in iudicio non ppteritis vindigar in voce nostra, au nos post parte vestra, comodo pariemus ad vovis ipsas ereditates dublatas, vel quantum ibi fueri meliorata: et vovis perpetin abituri. Facta kartula venditionis notum die erit xvii.^o Kalendas Octobris, Era milesima lxxiiii. *Segefredo*, et *Gudina*, et *Bona*, et *Astruili*, et *Guntina* in anc kartula venditionis manus nostra r-|-|-|-|. Et damus vobis illa ppperiosta de ila Comiteta Domina *Il-duara* et Domina *Toda* et

Cart. do Most. de Moreira: Original.

* Falta o resto do Pergaminho.

SECULO
XI.

N. 40. *Doação ao Mosteiro de Moreira por Unifco.*

1065
7 K.
Mart.

1027
23 Fev.

In ecologica spe, Trinitas benedicta, vinideque ex priscanum ereniganumque, Pater in Filio, et Filius in Pater premiscue, etenim em ambobus prodiens infinita, nunquam divisa, set semper unitate, cui est vera Trinitas, et inextimabilis bonitas, eterna et vera castas, multis modis inenarrabilis bonis, vibens et potens tempore seculorum nec finitis seculis, amen: inluminator adque sanctorum hominum spaator gratiæ Ermanuel, qui dixerit de tenebris lumen splendeceret, ad illuminationem scientiæ claritatis tuæ, et qui post cutem eximio tempore paas opera et quos pollicitus esse dixisti serbum aut ancillam vel domini parare; Ego, Domine, ancilla tua, *Unifconi*, prolis *Abomay* et *Sanctia*, quod in hoc recolens, et in corde meo considerans, ego, Domine, ancilla tua, *Unifco*, placuit mihi sub tuo, et in tuo amore, spe, et timore, ut hominem ereditas mea in domo Domini offerre, pro remedio haminæ aviorum meorum, vel parentum meorum, tam etiam tibi et me ipsa, qui pollicita implevo Domino Deo voto: ego in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Apostolis almis, Virginibus Sacris, Sancti Stephani Martyris, Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Sancte Maria mater Domini, Sanctorum Juliani, et eorum in eos principatum tenet inter eos Sancti Salvatoris, cum esse dinoscitur in villa *Moraria*, subtus mons *Faro*, discurrente ribulo *Leza*, territorio Portugalense: adicio ibidem, Domine, ad ipsius sacrosancto, pro velamen serborum, vel ancillarum de serbitio,

villa mea propria prenominata in ipsa villa *Moraria*, quæ abeo te susceptione aviorum meorum, et jenitoris mei *Avomas* et *Sanctia* do et contesto ipsa vila, quanta mea veritas est, cum quantum in se ob se obtinet, et aprestitum omnis est, deserviat ad ipso loco Sancti Salvatoris, aulam Domini concedo; et qui ibi fuerit avitante frater, soror, sacerdos, Deo votæ, et dignus fuerit, et in vita sancta perseveraverit, et regala sancta dedulerit, aveat, et possiccat; et non tribuimus licitum vendere, nec donare, nec in alia parte transferre, et sub gratiam de illos dominos perennnis, qui erediti non abuerit, abeant, et possideant firmiter, stante, ut isto loco ista ereditate sano pro parte testamenti: et si aliquis onio venerit de ereditibus nostris, jermanis, subrinis, filiis, vel neptis, que ad hunc factum nostrum intrumpere voluerit, vel venire temptaverit, veniat super eos iran Dei, et non panis cælestis, vel vora inferni baadn, et insuper sit super acclictus, et secregatus ad eclesia sancta, et separatus ad fidem cazolicam et cum Juda sit fociarus, et Christi aventum Domini anatima sit, et tandium le . . . inde, quintum pariet ipso, qui conte . . . , dublarum ad omnes, qui ad istos sanctos d, et a Judice, inperaverit, alio tantum feriens testamenti sub die, quod est vii Kalendas Martii, Era m.l.xv . . . *Hunifconi*, quod vo

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 41. Carta de venda por Simdileva d Guterre Tructesindiz e sua mulher.

In nomine Domini. *Simdileva* in Domino Deo eterna salute amem. Ideo plaguit michi bonæ pacis voluntas, numlo quoque gentes inperio, nec suadentis artigulo, neque pars quod est fraudes ingenio, ser prompto animo, et integro meo consilio, ut per scriptis faceremus at vobis *Guterri Tructesindizi*, et uxo . . . vestra *Ernemtro*, cartula venditionis de III rationi de ille casal, quos fut de nostros avios *D.º* et *Animia*, et mader nostra *Mellida* conomento matre: et lleba fe ille casal de ille fontano, qui discurrere pro . . . at illo fonte de *Geperigo*, et vay pro at ille talio . . . ta illa casal antiquia, et fere in ipso talio, quem jam disimus: et damus at vobis inde de ille *D.º*, et de *Animia* de sua portione VIII.º integra

in ipse casal, pro quo acebimus de vos precio . . . tanto nobis conplaguit, et de precio abut vos non remansit indevitum: vos dedistis, et nos acebimus: aveadis vos, et omnis posteridas vestras in seculum seculi: et est ille casal in villa *Viliabredi*, teredurio *Portugal*. . . . et nos post parte vestra devimidigare vel non voluerimus, pariemus ipsa ereditate duplada, vel tripada, et judi nodum die erit XV.º Kalendas Januarii Era LXVIII.º supra millesima. *Sindileuba* in anc cartula venditionis manu mea R. 40. Testes: *Froyla*, *Salamiru*, *Guntigio*, *Sinarello*. *Vidistlu notuit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 42. Carta de venda por Guta d Raupario Jermias e sua mulher.

In Dei nomine. Ego *Guta* plaguit novis, ut per bona pacis et voluntas, ut faceremus a tibi *Raupario Jermias*, et uxor sua *Crementina* kartula venditionis de ereditate mea probria, quod abeo de parte meo pater *Osphanando* in loco prædicto in vila de *Reforus*, discurrente ribulo *Leza*, quomodo se leva de illo agro maor contra parte de *Sancto Christoforo*, de ipsa hereditate, que fuit de abios nostros *Odario* et de ipso qenione integror III.º integra, con cumtis prestationibus suis: aveatis vos et omnis posteritas vestra, juri perenne: pro que acebimus de vos precio v modios, quamtum nobis bene conplaguit: ita ut de odie die vel tempore sit de jure nostro abrafa, et in vestro jure vel dominio sia tra-

ditata vel confirmada. Quodsit aliquis omo venerimus, vel venerimus, contra anc cartula venditionis, se nos a iudicio devimidigare, vel obturgare non potuerimus, quodmodo pariemus post parte vestra illa ereditate dublata, vel quantum a vobis fuerit meliorata; et vos perpetim abiduro. Facta kartula venditionis sub die quod erit VI Kalendas Julias, Era LXX post millesima. *Guta* in anc kartula venditionis manu mea. *Ilgetano testis*. *Odorio testis*. *Lalo testis*. *Anse-rigu testis*. *Menendo testis*. *Fagstecedo testis*. *Gontado testis*. *Guijando testis*. *Gumfalbo testis*. *Germias presbiter noduit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 43. *Doação d Igreja de Oliveira pelos seus Fundadores Marcos e Aldofinda.*

1071
10 K.
Mart.
1033
20 Fev.

IN nomine Sanctæ, et Individuæ Trinitatis, Patris, Filii, et Spiritus Sancti, et in honorem, vel amorem Christi triumphatitem, Apostolorum, et Martyrum tuorum: nos exigui servi vestri *Marcus*, et *Aldofinda*, ob vestro inclito solatio, edificamus, nos auxiliante, ob remedio animas nostras, edificamus Ecclesiam vocabulo *Sancti Salvatoris*, et *Sanctæ Mariæ* semper Virginis, et Genetricis Domini nostri Jesu Christi, et duodecim Apostoli, et Sancti Michaelis Archangeli, et Sancti Adriani, et Natalitiæ Sanctorum Tecele nutritorum Martyrum, et Sancti Vincentii Levitæ, quæ sunt reconditæ in villa quæ vocitatur *Olivaria*, quæ est subtus castrum *Saveroso*, discurrente rivulo *Ave*, territorio Porucalense, alpe urbium Bracharam: ipsam villam concedimus, et prestationibus suis ab integram, per suis terminis, et locis antiquis, concedimus ad ipsum templum quæ sint pro vestimentum, vel tegumentum servorum, vel ancillarum, quæ isto loco in vita sancta persisterint, sub manus patrocinio, vel Abati vestro *Atani* confero, id est, ipsum locum, in quo Ecclesia in vestro nomine fundata esse dignoscitur cum ornamentis ejus, quod ad usus noster Ecclesia pertinet, id est, vella, vel vestimenta altaris, et templi, crucis, atque coronæ, patenæ, calicis, signus ex metallo, libros a profecto de toto agni circulo, orales, casulas, turibulos, atque candelias, et pro corpora tumulendum duodecim passus in omni-que giro, et pro celeratione fratrum, vel sororum septuaginta duo, cum intrifecus domorum, cupus, carros, lectus, cathedras, mensas, et quidquid ad usum hominis ibidem pertinet, et quo numero quinque vac-

quas, et alia pecora promiscua: adiffimus ibidem de ipsa villa *Olivaria*, de comodo eam obtinuit pater nostro *Arias*, tercia integra, et per ipsas duas partes de meos germanos; concedimus perinde ibidem villas, et hæreditates, quas ganavimus in *Carrazedo*, et in *Subilbanes* per nostras firmitates, et hæreditates, quas ganavimus de *D. Baltares*, et de conjuge ejus *Animia* super ipsam villa *Olivaria*, et in villa *Bricbiquanes*, quæ est subtus rivulo *Pel*, hæreditates de *Mendo Gonderos*, et de sua Germana *Cida*, et de *Sanctio Jacobo de Castelanis* cum attestamentis, et adinventionibus suis, ipsam Ecclesiam ob integram, et villa quæ fuit de *Pellagio Tentani*, et *Dona Elvira*, in ipsa villa *Olivaria*, et illa, quæ fuit, de *Drimas Astrafes* in villa *Linhares*, et villas *Paretas* cum suas piscarias in Rivulo *Ave*, et inter Rivulo *Cadavo*, et homen Ecclesiam de *Sanctio Martino de Vabo*, quod nobis consentit *Fortes Lupelis* per illos testamentis, quod vobis dedit, et villa *Belmil*, quod caduit in partitione de Germano nostro *Tello Arias* pro remedio animæ suæ, et villa *Signi*, quod ganavimus de *Comediga Dona Orraca* per nostras firmitates; Ecclesia *Sancti Cosmati*, quæ est fundata inter villa *Podomen*, et villa *Linhares*, omnes villas, hæreditates, et Ecclesias, quod in Testamento resouent, concedimus, et contestamus eas cum omnibus prestationibus suis, per suis locis, et terminis antiquis, aquas aquarum, com aductibus earum, sesiquas mulinarum, seu, et omnes piscarias in ipsos rivulos *Ave* et *Caravado*; omnia superius nominata post partem ipsum locum sepe dictum concedimus pro remedio animas nostras, et ideo quia

quia peccatorum mole depresses in spe, fiduciaque, sanctorum meritis, respiremus, non usquequaque desperatio Dei cimus, quæ sit teste conscientia, reatui nostro expavescimus, fidentes namque tuæ pietatis, quod te penitentibus sæpe promittis, quia sicut de manu tua cæpimus, ita, licet exigua quæ dedimus tibi, et ita de tua nimia abundante clementia expectamus, suffragio tribulationis, ut pro hæc minima collata pro tuorum Sanctorum nobis copiosa eveniat indulgentia: ideo devotivis nostræ extitit, sicut de paupertate nostra aliquantum ex voto proferre debemus, sicuti et offerimus totius loci, atque Sacrosanctis Altaris nostros sive fratrum, vel fororum, qui ibidem in Religione Sancta cum Christi amore commorantes nos ibidem decernimus permanuros, pro benedictionibus ipsius *Atam* Abbatis, sicut doctrina patrum regula determinat, et ad isto Abba placuerit; tamen non est discursu firmiter, que in Dei timore venerit talis indigentia, advena, pupillos qui sunt, Deo servos, habeant, et possideant, que ad isto Abba placuerit, et hunc factum nostrum nunquam ad irrumpendum venturi erimus, sed iste *Atam* Abba habeat, et possideat dumnam vixerit, neve vendat, nec donet, nec in aliam partem ausus extraneare valeat, et post obitum vero de ipsius *Atani* Abba relinquatur ad ipsum Monasterium cum suis testamentis, et cunctis præstationibus suis, ad fratrum, vel fororum, et ad propinquos nostros, qui bonos fuerint, in via Monasteria tenuerint: siquis hunc testamentum infringit, vel leviter tentaverit, quisquis ille fuerit, propinquus, extraneus, vel quilibet generis homo venerit ad infringendum, veniet super eum ronfea conf., et voraux inferni barathri, omnesque Sanctos in iudicio Dei habeat, et nullam in finem communicationem accipiat, sed cum Juda traditore eres ef-

fectus pari luat pœna, et excommunicatus ab omni Ecclesia Catholicorum, et duplicatus in iudicio terreno ad ipsius *Atam* Abba, et quæ ille elegit in ipso Monasterio habitantes fuerint, duo auri talenta portet ad illos, et insuper sciens tantum componat quod inde usurpare quæserit, et jugiter confessus permaneat, et in hunc testamentum nostrum in cunctis permaneat firmissimum. Factum series Testamenti x.º Calend. Martii, Era m. septuagesima prima. *Marcus*, et conjugæ meæ *Aldosindæ Juliano* Testamenti, et firmitudinis manus nostræ confirmamus: et addicimus ibidem medietatem de ipsa Ecclesia Sancti *Martini de Linhares* cum omnibus præstationibus suis. *Petrus Lonogindus manu mea confirmo. Ferdinandus sub Christi gratia Episcopus confirmo. Golondus Gondisalvi quos vidi confirmo. Pelagio Vermuas quos vidit confirmo. Martinus Valasques confirmo. Juliano Elmoris confirmo. Odosio Camavis confirmo. Osairo Telles confirmo. Guonçalvo Quintus confirmo. Christovalo Presbiter confirmo. Sancius Presbiter confirmo. Cidi Auferiquis. Randulfus Leonegildus. Randulfus presbiter. Aldulfus presbiter. Bona Milit manu mea confirmo. Aragus Millit manu mea confirmo. Lupa Domina confirmo. Urillu confirmo. Decus presbiter confirmo. Gundema Usuris. Tecla Gonçalvit. Odorius Sesnandes manu mea confirmo. Galmarius Presbiter nazavit. Arias Fraiat confirmo. Egeus Gosendit confirmo. Gondicalvus Presbiter confirmo.*

Cart. do Most. de S. Vicente de F6-
ra, Arm. 19. Mag. 1.º N.º 1.º

* Desta Dozaço ha já impresso hum
pequeno e mal copiado fragmento na H.
Ecd. Lusit. de D. Thom. da Encam. Tom.
3. p. 186.

SECVLO
XI.

N. 44. *Contracto sobre certos bens entre Florezindo e Fradegumdia com D. Jelbira, tendo precedido litigio com Izila Presbitero.*

1071
4 K. Jul.
1033
28 Jun.

FLORESINDU, et Fradegumdia, pactum, et ligale placum facimus ad vobis Domna *Jelbira*, phro illa varcena, que vobis damus in iudigatu, quanta ibi avemus, in pumare alliariz, et esmoriz, in villa *Balestarios*, et damus vobis illa pro illo iudicio, que abuimus cum *Izila* presbiter, pro Saion *Ilovegildo*, umde pervenerunt pro ajuramentu ic in *Santo Cosmate*, et tornamus ilos de juhra, et de pena, et demus ad *Izila* presbiter ibi ereditate de *Transfontano*, contra parte monesterio com omen suo aprestitum, que era sua veritas, per suas firmitates: d. . . a vos ilas larias, que sursum refona de *Fontano* . . . vestra parte, et ego *Izila* presbiter similiter vobis illa confirmo, tau nos, quam posteritas

nostra, ut abeatis vos ila firmiter, et omnis posteritas vestra, et qui veneri, sive venerimus de pars nostra ad imfrijere, pariet ipsa ereditate dublata, vel quantu ibi fuerit meliorata; et vobis perpetim abitura. Norum die quod erit IIII Kalendas Julias, Era LXXI. *Florezindo*, et *Fradegumdia*, et *Izila* presbiter in anhc elcriptura firmidatis manus nostra +++ ipsa Era post milesima. Pro testes. *Ansuatu. Enegu. Nunu. Adefonsu. Sendamiru. Froila. Jelmiru. Tauron. Savarigu presbiter. Erinias.*

Cart. do Most. de S. Bento d Ave Maria do Porto.

* Pergam. original em letra Gothica.

N. 45. *Carta de Doaçã por Vistregia d Gutierre Tructesindiz e sua mulher.*

1071
10 K.
Dec.
1033
22 Nov.

IN nomine Domini. *Vistregia*, prolix *Galimdu* et *Vistregia*, in Domino Deo ad eternam salutem amen. Ideo placuit mici bonæ pacis voluntas, numlo quoque gentes inperio, nec faudentis artigulo, neque pars quod est fraudes ingenio, set pronto animo, et integroque consilio, ut facere vobis *Gutierre Tructesindizi*, et conjungia vestra *Ermentro*, sicut et facio vobis, cartula donationi, et conceptionis simul et firmitatis, de villas meas proprias, quos aveo inter *Ave* et *Catavo*, et vocitant illa *Terso*, et ave jacentia in loco prædicto inter *Cerazini* et *Reganli* et *Amorini*, alphe montis *Zanutus*, prope lictore maris, territorio *Porugalense*; et alia inter *Ave* et *Zabrugia*, nominata *Vila Plana*, et ave jacentia inter *Mirazi*, et *Moireirola*, et de alia parte *Mola* de

Dibas, alphe montis *Castro Beve*, Territorio *Zabrensse*, et *Portugal*, litore maris: et abuimus ipsas erditates de subseptionem aviorum nostrorum *Tuctesindus*, et *Gumtili*, et parentum nostrorum *Galimdu*, et *Vistregia*: damus vobis ipsas villas jam supra nominatas pro vestro servitio, quod nobis est placivile, et damus vobis illas per suos terminus, viguz, et lozis antigus, cum quantum in se obtinent, et aprestitum hominis est: damus, adque concedimus vobis ila firmiter, ut valeat inventio sicut et venditio; in ipsas villas mea rationem ad integro sibe in casas, in plantatum, in intreligus domorum, sive in Eglecias, quatum nostra veritas est, et vos perexqisire, et avimidigare potueritis, in Dei nomine livera aveatis potestatem vos, et omnis posteritas vestras, juri quietum

tem-

temporibus segnorum, perpetum vimdiceris : et pro confirmandum cartula firmitatis, accepimus de vos una vaca vitulata, tanto nobis bene conplagui; ita ut de odie die tempore sit ipfas villas de juri nostro abrafa, et in vestro dominio traditas, et confirmatas: et siquis aliquis omo venerit, vel venerimus contra ac cartula firmitatis, inrumpere, vel fragere quisierit, parie ipfas villas duplatas, vel quantum ad vos fuerit melioratas; et vobis perpetim avituro. Facta cartula donationis et firmitatis notum diem, quod erit x.º Kalendas Decembris, Era LXXI.º supra millesima. *Vistregia*, prolis *Galimudus* et *Vistregia*, in anc cartula firmitatis manus mea

confirmamus ✠. Qui presens fuerunt : (Col. 1.ª) : *Odorius Ordoni confirmo ✠. Aliomari Didazi testis. Omrriquis presbiter testis. Froylla Guimiris testis. Gumdisalbus Cresconis testis. Didagus Menendizi testis. Fromarigus.º testis. (Col. 2.ª) : Vermudus et Ibenegas confirmo. Oliti Naustizi testis. Guntigio testis. Menenduz Odariz confirmo ✠. Pelagius presbiter quos vidi et testis sum. Froylla presbiter quos vivi et testis sumas. Didagu Romarigizi testis. (Col. 3.ª) : Erus.º indignus quasi prebiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 46. Carta de venda por Gelvegia Velita á Froila e sua mulher.

IN Dei nomine. Ego *Gelvegia* connonientum *Velita*, placui mizi bonæ pacis voluntas, ut per scriptis vimderemus vobis *Froylla* et uxori tua *Gaudiosa* connonientum *Gota*, sicut et vimdo nostram rationem de illo pumar de *Rotumdelo* de ila III.ª v.ª integra, et mea decima dotis; et fuit ipsa quinta de filia mea *Gudiseva* connonientum *Vita*, et ave jacemtia ipse pumar in terminum de *Gemundi* in loco prædicto de ilo arugio in cima de ila lomba per leza in pumar de *Canabe*, et de alia parte per u divide cum *Ziti Garxxia*, et jace in ipso loco supra nominatum subtus montes *Faro*, Territorio Portugalemse, discurrerem riblu *Uti*. Damus atque concedimus vobis in ipse pumare ila nostram rationem integra, quod sursum resona, et accepimus de vos pretio III modios, in que nobis ben conplagui, et de pretio apud vos nicil remanist indevitum: vos dedistis, et nos accepimus: ut aveat unusquis quam accepimus, ita

de odie die semper aveatis ilo de nostro-dato vos, et omnis posteritas vestras, juri quito, temporibus seculorum: et siquis aliquis omo venerit vel venerimus contra ac cartula vimdicionis inrumpere, vel frangere volueri, vel voluerimus, et que vos illa devindigare, vel octorgare noluerimus, pars nostra partique vestra, et aveatis licemcia de nos adpremdere ipso, que in carta resona, duplatum, vel quantum a vos fueri melioratum; et vobis perpetim avituro. Facta kartula vimdicionis notum die erit v Idus Abrilil, Era LXXVI.º supra millesima. *Gelvegia* connonientum *Velita* in oc placito manus mea —. Qui presem fuerunt : (Col. 1.ª) : *Egas testis. (Col. 2.ª) : Truito Julianizi testis. Sindinus Adfonsiz testis. Tetom testis. (Col. 3.ª) : Lerum Guasperres notuit.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

SECVLO
XI.

N. 47. *Carta de Adopção, e Doação por Ermogio Ageremias e sua irmã Cidi Ageremias á seu sobrinho Gonçalo Raupariz.*

1079

3 Id.

Apr.

1041

11 Abr.

IN Dei nomine. Ego *Ermogius Ageremias*, et soror mea *Cidi Ageremias* in Domino salute eternam amen. Ideo veni nobis in voluntas, nec per vium, et medum, set pronas nostras voluntas, ubi faceremus a vobis subrino nostro *Gonzalvo Raupariz* cartula perfilliationis, et benefactionis, de omnia nostras heritates, que auvemus de *avolengox* et parentum nostrorum, simul et nostras ganationes, quæ ganamus per cartis, et pretio iusto; et avent jacentia ipfas villas si tras *Durio*, como et im ces *Durio*, ubi illas potueritis invenire: si concedimus vobis illas ab omni integritate cun domus, et ediviciis, casfas, vineis, fautis pomiferis, omnem arvorem, et tota genera pomorum, terras cultas, vel barbaras, montes, fontes, omnen suas ajucciones, et adpretationes illorum, quod in se obtinent, aquas aquarum, felesgas molinarum: concedimus vobis subrino nostro jam subra nominato *Gonzalvo Raupariz* ipso, quæ in benefacto resonat, porper tuo amore, et servitio bono, que de vos acebimus; in vita vero nostra deserviant nobis, et nem viudamus, nem donemus, nec testemus, nec in alia scriptura ponamus a nul-

la forma omnia inmigeme, set per hunc scriptura sanas, et ingemeras; et post ovitum nostrum relinquant a vobis illas, vel ad femini vestra, sanas, et ingemera . . . et quæ aveatis nos in mente in vida vestra, in cereo, et in oblatio, et ellemofinas pauperum, ipso nobis bene conplaguit: aveatis illas firmiter, perrenniter, vos, et femini vestra in temporibus seculorum. Siquis tamen, quo fierit non creditis, et aliquis omo veniri, vel venerimus, contra anc feriens inrumpendum, et vobis illa non autorgamos, vel divingamus post nostra parte a vos in voce nostra, como do parie . . . post vestra parte ipso, que in benefacto resonat, dublato, vel tripato, et duo auri talenta, et judigato. Facta kartula benefactionis, et perfilliationis, notum die quod erit III Idus Aprilis, Era millesima LXXVIII. Domnus *Ermogius* et soror mea *Cidi* in hanc cartula manus nostras rovoramus. In presentia *Gomize Abba confirmo*. Pro testes: *Geremias Inavenandi testis*. *Froila Amelis testis*. *Pelagio Fernandes testis*. *Arvandia la testis*. *Eiregu Dionis notuit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 48. *Carta de venda por Garcia Moniz e sua mulher á Gonçalo Raupariz e sua mulher.*

1081

15 K.

Mart.

1043

15 Fev.

IN Dei nomine. *Garcia Muniz* et uxor mea *Gelvira* in Domino Deo eterna salutem amen. Iteo plaguit nobis pro bone pacis, et voluntas, alto animo integro, et probbia nostras volluntas, ut vinderemus ad tivit *Gonzalvo Raupariz* et uxor tua *Munia*, sigut et vimdo, ereditade nostra probia, quæ avemus in villa, quos vocidant *Maredus*, subtus mons *Pe-*

trinello, discorremte ribulo *Cavaluno*, Terredorio *Anegia*; et ave iacentia ipsa ereditade in loco pradito, ibidem ilo kasall, quos fuit de *Cidi* bene *Elias*, unde ad nobis ipse *Cidi* karta roboravit: damus ad vobis ilu ad integro, per eis locis, et terminus antigus, quantum ibidem abertitidum omnia est, casfas, vineas; pumares, fautus, aquas aguarum, felesgas

figas mollinarum, petras mobiles, vel innoviles, in montes, fontes, terras rubtas, vel barvalas; e damus ad vobis quarta de ilo cassall de tras itu rio, quos fuit de *Eldemiri*; damus vobis adque concedimus, et proinde acebimus de vos precio uno kavalo baio in c solidos, ipso nobis bene complaguit, ed precio abu vos nicil remansit in devido: aveatis vos firmiter, et omnis posteridas vestras, juri quiedo: et si aliquis omo veneri, vel venerimus, contra anc cartula venditionis ad inrumpendo quefieri, e nos in iuditio devindigare non

poduerimus, post parte vestra, que ^{SECRETUM} pariemus ad vobis ipsa ereditade du-
blada, et a iudice suo jugidago. Facta kartula venditionis nodum die quod erit xv Kalendas Marcias, Era millesima LXXXI.^a *Garcia Monis* et uxor mea *Gelbira* in anc kartula venditionis manus nostras r||o.^s. Presentes fuerunt: *Fernando Menendis confirmo. Fredenando Benegas. Cidi Mirniz quos vidi. Ermigio Benegas quos vidi. Ordonio notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 49. Carta de Esponsaes e communiã de bens entre Odario Menendiz e sua futura mulber Sarracina Fernandiz.

ODARIO Menendiz placitum ligale facio ego tibi *Sarracina Fredenande* die viii Kalendas Agostas, Era millesima LXXXIII.^a pro parte de ipsa uxori mea *Sarracina*, filia *Egas Zucidi* et matre que similiter, et ad ipsa *Sarracina* ego facio propria voluntas mea, pro qua mihi illa das, ut sedeat ego cum illa, pro directo conjunctio, in vita mea, dum vitam viscerit, et escunda . . . eam per viam rectam, et directa lina, figut et alios vitas suas unus pres, et quantum de odie die sudunus ganamus, vel pupugarmus, fortiamus pro medio, tam nos quam filiis eostris; et nou sedea ausus ea lacfare pro alia uxore, nec pro alia mulier, nec non habeat licencia male ad ea faciendo sine sua culpa, nec suposita mitere super sua hereditate, pro quallibe scriptura, ad parte mea, tam invitum, quam voluntate; et sit jam de odie die ausus fuerit illa laxare pro alia mulier, aut quallibe scriptura suposierit de sua hereditate de nomine suo, et de vestra perfolta a parte mea,

ante ista, ant post ista, ut illa ea 1084
kareat valere non poruit pro nulla 8 K.
. sed frimiter ego vobis pariet Aug.
ad parte vestra quingenti solidos, et 1046
omnia duplata, quantum ad illa pe- 25 Jul
tierit, tam per scriptura, quam per
quallibe assertione, post parte vestra,
et iudicatu sine ulla . . . et post
iudicio, et juramento, et vos semper
perfolutas de me, et de mea
scriptura, et de qui ma voce pulsaberit
sine alima et pario in cunctis tempo-
ribus foculorum, et nunc scriptum
et placitum, sicut desuper est alligatum,
in rubore permaneat. *Odaario Menendiz*
in hoc placitum manu mea rovoru. Qui preses fuerunt: (Col. 1.^a): *Petro testis. Zudido Suaris testis. Pelagio testis. Rudorigu testis. Zendo prebiter testis.* (Col. 2.ª): *Zuderigus prebiter testis. Assando testis. Joanne testis. Alio Pelagio testis. Alio Zucido testis. Ego Pelagio Vermadis quos ib vidi manu mea +.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

SECVLO
XI.

N. 50. *Carta de venda por Goaraz Paladiniz á Gutierre Tructefindiz e sua mulher.*

1085
9 K.
Jun.

1047
24 May.

IN Dei nomine. *Goaraz Paladiniz* isto animo, integro meo consilio, ut per scriptis faceremus at vobis *Gutierre* protis *Tructefundo*, et congiungie vestre *Ermentro*, kartam venditionis de omnia mea ereditade, quanta que abeo, in villa *Gemundi* de parte de pader meo *Paladinum* et de sua mader *Ermegonza*: damus atque conzedimus vobis ipsa ereditade per suis terminis, vigus, et lozis antiquis, per ubi illa podueridis invenire, cum quantum in se obrine, et at prestidum est: Abe ipsa ereditade jazenzia in villa *femundi*, Terridurio Portugaleusi, subtus montes Faro, non longe lidore maris: damus vobis de ipsa ereditade, cos fui de abia mea *Ermeconza*, vi.^a integra; vobis dou, atque conzedimus in cazas, pomares, ameixinarias, figales, catinarias, terras rubtas, vel barbaras, pascuis, paludibus, exidum monziom, aczesum vel regressum, exceptis illa larea, que jam dedit a *Menendo*: et aczebimus de vos pretio VIII.º mo-

dios, in que nobis bene complaguit: De pretio abut vos non remansit in devidum: vos dedistis et nos aczebimus: de odie de juri nostro secea abrasa, et vestro tradida, atque confirmada; et lizencia abeadis que vos inde facere volueridis; et siquis tamen, cot fierit non credimus, aliquis omo veneri, vel venerimus contra anc kartula venditio irrumpendum, et nos post parte vestra devimidigare, vel auctorgare non volueri, comodo parie post vestra parte ipsa ereditade dublada, cum omnibus suas prestationibus, et judigadu. Die erit VIII.º Kalendas Junii, Era LXXXV.^a supra I.^a *Arias Paladinis* in anc kartam venditionis manum mea r+o. Qui presentes fuerunt: *Gondefindu Froila testis. Vidisulu notuit. Pelagio Godonis confirmo. Zoleima testis. Pelagio Erotis testis. Ero presbiter testis. Menendo testis.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 51. *Dezistencia de letigio, que pendera no Concelho de Penafiel de Canas, sobre a Igreja de S. Maria da Villa de Banius, entre os herdeiros da mesma.*

1085
pr. Id.
K. Aug.
1047
12 Ag.

ERA M.^o LXXX.^a V.^a pridie Idus Kalendas Augustas, in temporibus *Fredenandus* Rex, *Sanctius* filii, et in presentia *Garcia Moneonis*, intentio fuit *Disterigu*, et *Sindila* presbytero, et suos eredes, contra *Ceidon*, et contra filio *Garcia* presbytero, et contra suos eredes, qualiter abuerunt avolus, et bifavolus, et trifavus de *Sindila* presbytero, et de *Desterigu*, Eglefia vogavolo *Sancte Maria*, dinoxitur in villa *Banius*, in valle *Anegie*, et avet jacentia inter duas flumes *Durio*, et *Tamice*, qualiter ga-

navit *Flaynu* filio de *Gondofendu*, et bifavio de *Sindila* presbytero, ipsa eglefia jam nominata III.^a, et furgarunt ea in suo jure, et in sua vita, in facion davolus, et de bifavolus de *Ceidon*, et de suos eredes, et abuerunt ea de ganaduras, et de comparaduras, sicut in nostras scripturas resonat, qualiter teaverunt monagus jam nominatus *Gundefindus* presbytero, et *Guntatus* presbytero, ipsa eglefia per singulos anus de manu de *Flaynu*, qui era donu de terciã de ipsa eglefia, et iterum kadivit illa egle-

eglesia in directo, sine monagu de sanguinitate, et, aduc tempus, exivit monagu de sanguinitate de ipsa tercia, nomine *Çamanus* presbyter, et osurgavit illa in suo jure, et in sua vita pagata; iterum transibit ipse monagu, et lexavit illa eglefia in jure de suos germanus, et post . . . teaverunt ipsa eglefia monagus *Odariu* presbyter per singulos anus, et, aduc anus, exivit *Odarius* presbyter, e miserum *Monio* presbyter, per manus de *Ogienie* filie de *Tedon Çamariz*; iterum tenente *Quandila* presbytero ipsa racione de ipsa eglefia de manus de *Ogenie* pagada, sine alias alimas, et calumiavit *Çeidom*, et suos eredes, *Hogiente*, et *Godgia* in judicio de *Garcia Moniz*, et per manu *Sagione Piniolo Danielis*, et aligant placum in manus de ille *Sagione*, que die acto de quo det in Concilio suos mandatores, et suas voces escriptas, et quando viderunt ipsas mulieres, que non avia que in pullar voce de ipsa eglefia, renarunt illas in Concilio, teaverunt scripturas de ipsa eglefia, que erant de suos avolus, et per talis actio mandavit dono *Garcia*, que adinasent illas mulieres vi.^a de illa eglefia ad *Çeidon*, et ad suos eredes, et rovorarunt illas placum ad invitus per manus *Sagione Piniolo*, que non buscase sexta de ipsa eglefia: iterum teve *Çeidon*, et suos eredes, sexta de ipsa eglefia quator anus, et, ad ad kaput de ipsos quator anus, kalumiavit *Desferigu*, filio de *Flaginu*, *Çeidon Boneliz*, et *Çeidon Alvitiz*, et suos eredes, ante *Garcia Moniz* per manus *Sagione Abdela Anseriquiz*, et ajuncti fuimus in *Pena Fidel de kanas*, ad ante Domno *Garcia*, et ante *Gumfalbu Arapinediz*, et ante *Didagu Ibenegas*, et ante *Ermigio Ibenegas*, et ante aliorum multorum, et ante Judices, quos lex Gutorum solent coupbore, perno minatus *Gonice Aba*, et frater *Raupario*, et *Arias Onoriquiz*, et *Çidi Mironiz* regnavit *Çeidon*, et suos

eredes, et non abuerunt avolus, nec Seculo XI. scripturas, nec advigatores, per que invenero ipsa eglefia, et vincelles nos pro veritate, e quando vidi *Çeidon*, et suos eredes, que ali kadia inde a illos in Concilio dauo malo, tornavit a rogo, et ad misericordia, et adinavit texta de ipsa eglefia, cum omni agitiones, et prestationes suas, et deesses a novis illo plaço, que ganiates per mentira, et rogestes vos a nos inde alias scripturas, et unc factum nostrum plena avea rovor. Obb inde ego *Çeidon Boneliz*, et *Çeidon Alvitiz*, e *Garcia* presbytero, et *Albaro*, nostros eredes, placum feci nos a tivi, *Sindila* presbytero, et ad tuis eredibus, per era et quodu, quod deper refona, ut pro parte de ipsa Eglefia vogaboto *Sauñia Mari*, con omnem prestationes suas, pro que nos calumiastes in judicio de *Garcia Moniz*, et per manus *Sagione Hableda Anseriquiz*, unde non invenimus in illo Concilio nostros avolus de illos advigatores, e non ausanus vosco judicio prendere, et adinamus a vos illa eglefia per manus de ille *Sagione*, et damus a vobis illo plaço, que teniamus per mentira, ut de isto die non kalumiemus a vobis, nec a vestros eredes, nec a vestras postereditas, non kalumiamus vos pro ipsa eglefia, non per scripturas, non per nullus in nostra voce, et, si isto plaço exierimus, pariemus a vobis quinentos soldus, et illa Eglefia con prestationes suas, et quanto a vos peterimus, et kalumiarimus, duplatu, et judigato: nos superius nominatus in anc anitio et placum manus nostras r. . . . o. *Trasemiru abba confirma. Viliatu testis. Çemario testis. Erpidia testis. Cidi Mironis confirma. Frater Abregon confirma. Sando testis. . . . testis. Migael testis. Veila testis. Frinando confirma. Sisnandus abba confirma. Garcia Muneonis manu mea confirmo. Gumfalbu Rabinadiz confirmo. Gonice abba con-*

SECULO confirmo ✠. *Anas Onoriquiz con-*
 XI. *firmiter ✠. Didagu Ibenegas confir-*
mo ✠.

Cart. do Most. de Pendorada, Arna.
 de Docum. varios, Maç. 1.º N.º 42.º

N. 52. *Carta de venda por Ermegomza á Gutierre Tructesindiz e sua mulber.*

1085
 6 Id.
 Nov.

1047
 8 Nov.

IN Dei nomine. *Goi Ermegomza* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plaguit nobis per bonæ pacis voluntas, nullis quoque gentes imperio, nec suadentis artigulo, nec pertimexentes medum, neque pars quod est fraudes injenio, sed propria nobis accessit voluntas, ut per ecriptis faceremus ad vobis *Gotierre* prioris *Tructesindus*, et at conjungix vestræ *Ermentru*, kartam venditionis de lareas mea propria, quæ abeo de mader mea *Fredili* in villa *Giemundi*, inter larea de *Froila Kariz* et de alia parte larea de *Abdellabaze*; et lebe se de cassal quæ vai at ille porto et fere in terminum de pomarello: et damus ad vobis ipsa larea integra con xv mazanarias, pro quæ acezibimus de vos precio, quæ nobis bene conplaguit, et de precio abut vos non remansit in devidum: vos dedistis et nos acezibimus. Abeatis vos ila firmi-

ter, et omnis posteridas, juri quiedo, tenporibus seclorum; et lizencia abeadis, quæ vos inde facere volueridis: de odie de jure nostro fedea abraza, et in vestro tradida, atque confirmada: et siquis tanien, cot fierit non credimus, aliquis omo venerit, vel venerimus contra anc kartam venditionis inrumpendum, et nos post parte vestra devimidgare, vel autorgare non voluerimus, comodo pariet, post vestra parte, ipsa larea duplada, et illas mazanarias, et at judize judigadu. Nodum die erit vi.º Idus Novembris Era LXXXV.º supra i.º *Ermegomza* in anc kartam venditionis manus mea r-fo. Qui presentes fuerunt: *Arias Gomdesindu*: *Pelagio*: *Miru testis*: *Didagu*: *Godes-teu*: *Fredenamdu*: *Vidifilu notuii.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 53. *Carta de venda por Menendo Connartabdelá e sua mulber Eiloni á Gutierre Tructesindiz e sua mulber.*

1086
 4 N.
 Apr.

1048
 2 Abr.

IN Dei nomine. Ego *Menendo Connartabdelá*, et conjungia mea *Eiloni*, plaguit nobis bonæ pacis et voluntas, nullis quoque gentis inperio, nec pertemeixentis metum, neque pars quod est fraudes ingenio, sed propria nobis adcesit voluntas, ut per scriptis vinderemus vobis, *Gutierre Tructesindis*, et conjungix vestræ *Ermentro*, et faceremus vobis cartula vimditionis, sicut et facimus, de ereditate nostra propria, qe abuimus in vila *Gemundi*, alse montis *Abenofo*, Teridorio Portugallemsé, Ribulo *Utidi*, discurrente Fontex *Penelas*, nom longe litore maris: damus

adque concedimus vobis in ipsa ereditate domus, cum intrinsegu eorum, lacare cum estrumentus eorum, casa, murea, cubus, cubas, lectus, caderas, toda persia in ipso domo ad prestito ominis est, omnia ab integra vobis concedimus, pomares, figales, nogales, arbores fructuosas, vel infuctuosas, quatum ad usum hominis est: et abuimus ipsa ereditate de subcectione jermano nostro *Alvito Abzeme*, et uxori suæ *Trudloni*, et abui ila *Alvito* de ganadura de *Cidi Garasa*, et xori sua *Ermegodo*, per ubi ila podueridis invenire; de pumare molare duas partes con suo tereno, sicut et in-

et incluso, et illa varcena con suo pomare integro, con suo verde, et per ubi divide con *Caru* et con *Sendino*, et de ipso pumare de *Caride*, illas peraria ad lusu meidate usque in fontano, et de ereditate Domino *Donan Zalarias* duas partes, et illa, qe Domino *Diago* et Domina *Gontilli*, qe ganarum de *Vermudo* et de *Goda*, integro, per ubi illa vobis damus, et coram testibus adfinabimus, sicut illa nos obtinuitmus in nostro inderede, dato ipso nostro jermano, et de sua muliere, co fursum refona per nostra carta, pro donas et alhgas, qe eis fecemus, et in scrituras refona: ita de odie die tempore abeadis ipsa ereditate firmiter vos, et omnis posteridas vestas, jure quieto, temporibus seculorum; vindemdi, donandi, quique exinde volueridis faciendi, in Dei nomine libera abeadis possidatam: et adcepimus de vos precio placibile cavalo, colore roselo de sedos, et in alio pretio ex marabotinos, tantum nobis bene complaguit, et de pretio penes abut vos nicil remansi in devito: vos dedistis, et nos adcepimus; ut abea unufquisqe quam adcepit: siquis tamen, quod fieri non credimus, aliquis omo veneri, vel venerimus, contra anc cartula viinditionis inrumpere, vel in modi-

cum subtentare voluemus, tam nos, quam equam propinquis nostris, filiis, aut nectis, aut aliquis ex progenie nostræ, ad progeniæ vestræ no-luerint, aut noluemus, vobis, aut ad profapiæ vestræ, autirgare, vel divindigare noluemus, tan nos in nostra vida, quam equam ex jeneris nostræ, abeadis licentia de nos adprendere ipso, que in carta refona, dublata vel quantum vobis fuerit meliorata, et vobis perpetim abituro: e unc nostrum factum semper abea roboreu, e firmitatem. Facta cartula viinditionis, et firmidatis, die erit *iiii Nonas Apriles*, Era *LXXXVI.* supra milesima. *Menendo Connartabdela*, et conjungia mea *Eilont* in anc cartula viinditionis manus nostras ro- Qui presentes fuerunt: (Col. 1.^a): *Meenjo testis. Oaceril testis. Framila testis.* (Col. 2.^a): *Pelagio testis. Sandino testis. Adefonso testis. Rodorigo testis.* (Col. 3.ª): *Cidi testis. Godesfedeog testis. Frola testis.* (Col. 4.ª): *Sandino testis. Pelagio presbiter testis. Alvoito testis. Toderedo testis.* (Col. 5.ª): *Ero indigno quos vidi. Pelagio presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 54. *Doação de bens e Padroados ao Mosteiro de S. Pedro de Cete, por Ansur Dias.*

CHRISTUS. Domnis invictissimis, hac triumphatoribus, Sanctisque Martiribus, Sanctorum omium Apostolorum Petri, et Pauli; et Sanctorum Martirum, Sancti Stephani, et sociorum ejus; Sanctorum Confessorum, Sancti Miliani et Sancti Martyni, et sociorum ejus; et Sanctarum Virginum, Sancta Dei Genitricis Maria, cunctarum Virginum, Sancti Salvatoris, qui inter eos tenet principatum, quorum Baselica esse cernitur in villa, quos vocitant *Robord-*

nos, et Monasterio Sancti Petri de *Ceti*, et a Sanctis, cujus reliquie eibi ei illo casal de *Cacavelos* de Riba de *Sausela*, et habe jacencia inter *Sausa* et *Sauzela*, subtus mons *Calvelo*, discurrente ribulo *Sausa*, territorio Portugalense; et de illa Ecclesia de *Moaxares* media de illa; et de alia media *iiii.* integra, per ubi poteritis invenire, cum suis locis, et terminis novissimis, et antiquis, cum quantum in se obtinet, et aprestitutum homi-

SEculo
XI.

1087
17 K:
Nov.
1049
16 Out.

Secuto
XI.

hominis est, libera in Dei nomine ad ipsius loci, et domus Ecclesie Sancti Petri de *Ceti*, et ad omnes qui vita sancta perseveraverint; abeat et possideant usque in perpetuum; et non dabo eꝝ licentia a filiis, neque a neptis, neque de progeniis meis, nisi a solo dicto pro anima mea, et si aliquid de mea semel, vel de extraneis, venerit contra hoc testamentum ad intrupendum, in primis sit excommunicatus, et cum Juda traditore habeat consorcium, et ex parte mea maledictus et confusus, et, qui ea voce pulsaverit, componat ei illa testatione de illa hereditate duplata, vel triplata, et Regi duo auri talenta. Factum est hunc series testamenti notum die, quo erit XVII. Kalendas Novembri, Era $\overline{\text{LXXXVII}}$.^a Ego *Ansur Dias* in hoc testamentum manus robor-||o. Pro testes: (Col. 1.º): *Sueco Suaryz quos vidi. Garcia Gunfalvici quos vidi. Gunfalvo Dias quos vidi.* (Col. 2.^a): *Pe-*

trus frater confirmo. Pelagius testis. Gunfalvus testis. Atan testis. (Col. 3.^a): *Hieronius noduit.* (Col. 4.ª): *Christus. Petrus Episcopus Bracara. Portugale Sedis Rodricus Archidiaconus.*

Cart. do Collegio da Graça de Coimbra, Maç. 1.º dos Pergam. de Cete, N.º 1.º

* Original em letra Gothica singularmente irregular, e Pergaminho muito grosso.

** Deve notar-se, que ou a Era he a de Christo, e não a de Cesar, ou o Bispo e Arceidiago confirmaraõ esta Doação muitos annos depois da sua data, ou o Documento não he verdadeiro; pois que em 1049 nem hum era ainda Bispo, nem o outro Arceidiago. Qualquer porém das duas primeiras hypothefes he admittivel, e tem exemplos.

N. 55. *Relatorio ou Descripção de bens de D. Gonçalo, e D. Flamula.*

1088

1050

IN Era $\overline{\text{LXXXVIII}}$. post millesima, regnante Domni *Fredenando Rex* sit, fecit Domno *Gonsalvo*, et Domna *Flamula* nodum de omnes suas ereditates, tam de abolenga, quam eptiam et de comparadella, siue ereditates, comodo et salinas; it sunt: in *Sala*, corte de *Quemdulfo*, et de *Randulfo*, et de Domno integra in exso corte *: de uilla, que fuit de *Sandi Fofiz*, medietate integra: in corte de *Borrones*, quos dedit *Martino Grefomariz*, v. talios: corte de *Eldigio* medietate integra: in corte de *Framila* III^{os} talios, quos fuerunt de Domn *Ega*: de corte de *Zoleiman* II^{os} talios: in alia corte de *Quemdulfo*, quos fuerunt de Domn *Ega*, II^{os} talios: de corte de *Frojalfo* VII . . . , quos abe a dar de sal.

In Riba de *Anuana* ereditate, que fuit de *Joazino*: in uilla *Abde-*

lazizi sua rratione ab integro, tam de parentela, quam eptiam et de comparadela de mater, et de suos filios: item *Abdelazizi* suas rrationes integras.

In uilla *Porzeli* ereditate de *Ador*, quanta abuit suo pater in ipsa uilla, et abuit illa ipse *Ador* integra pro suo ganado, quos damnauit sua matrastra, et non abuerunt suos fratres unde illo conpler, et dederunt at illo ipsa ereditate integra, et *Ador* ad Dom *Gonsalvo* et ad Domna *Flamula* *: de ereditate de *Senior* mediatate integra: ereditate de Domno *Vimaraz*, quos uinderunt suos filios, et suos neptos, ab integro: ereditate de *Gonsalvo Mandiniz* ab integro, quos uendiuit sua filia: ereditate de *Cidi Maruaniz*, cos abuit de sua mater, ab integro: item in *Porcelly* monasterio, quos uocitant *Salla*, cos fuit

fuit de Comidesa Domna *Ilduara*, et dedit illo at abbate *Frajulfo*, et uendiuit illa *Ordonio* presbiter, quos fuit suo nepoto; de ipse abbas, et Domno *Gonçalbo* ab integro, con adiutionibus suis: item inter *Porcelj* et *Mazanaria* monasterio de *Sancto Julia* ab integro, cos fuit de abas *Frejulfo*: uilla de *Arcocelo*, uilla *Mazanaria* ab integro, per suos terminos, illa media de pater meo, et illa una quarta, que comparauit de *Arualdo Tedoniz* in uno kaballo amarello, et illa alia quarta, quos comparauit de Domna *Palla* in ueariis.

In uilla *Seixozello* ereditate de *Roslla*, et de sua germana *Maria*, ab integro; et ereditate de *Tedoni Todemiriz* medietate, minus v.^a: de uilla *Petrofo* III.^a integra, que abuit de parentes meos: uilla *Aliaria*, cos fuit de parentes meos, ab integro: item in *Aliaria* ereditate de *Seferigo*, et de suos filios, integra, pro quos mici leuarun III.^{or} meos omnes in cabrito con mauros: in uilla *Coba* medietate de ereditate de *Fisterilla Tuendoniz*, et alias ereditates, que ibidem abnerunt nostros parentes.

In *Ceresedo*.

In uilla de *Anta* quanta ibidem abuit nostro auio Domno *Ero*, illa media, quos uenit nobis in portione con nostros fratres, et illa alia media, quos cambiamus con nostra germana D. *Maumadonna*, et acebit pro illa in uilla de *Olleiros* ratione de *Nouido* integra, quos dedit nobis, pro quos peitamus pro illo cc. solidos ad Rex pro *Albito* presbiter, quos accisi; et medietate de ereditate de *Samuel*, et alias ereditates, quantas ibidem abuit mater nostra: item in *Anta* ereditate, quos fuit de *Sesinando* integra, quanto ille coupoter inter suos fratres, et dedit nobis illa pro quos . . . pro illo xxx modios pro ouelias, quos furtauit, et abuit at a dare alios xxx ad nobis in iudigado, et lleclamus illos, et demus ad illo una egua pro carta con-

firmando, et de sua germana *Sarraxina* medietate de illo suo cassal. calal de *Egas Brandila* integro, et alio kafal de *Cidi*, et de suos germana integro.

Item tras *Douro*, uilla de *Cabedo* integra, quanta fuit *Odoiro Manco*, et comparamus illa de Dux magnus *Rodorigo Gonçalbiz* in uno mulo de cc. solidos: item in *Trabanca*, at radize de *Sencla Maria*, quanta fuit de auio nostro Dom *Cresconio* integra, et inuimus de ipsa uilla super omnes, quos ibidem erant renouantes, mulier de *Rodorigo Tendual*, et suas filias per nostros labdores, et peruenimus inde at iudicio in Concilio de *Sancta Maria*; et conrogauerunt nos, et dederunt nobis nostra ereditate, et filios de *Aldiam*, et ibit in *Trabanca* ereditate de matre mulier de *Sendino* medietate integra, et alia media de suo germano patre *Zello*, et aceberunt proinde anbus VIII. modios, et comparauit ipsa matre de suo germano patre *Zelo* illa media, et fugiuit con suo marito, et con suos filios ad mauros, et furtaurunt nobis III.^{or} eguas et presumsemus proinde omnia sua ereditate ab integro, quanta in suo iure inuenimus, et uilla *Paramio* integra, per suos terminos, et comparamus illa de Comidesa Domna *Tuda*, et de sua filia Domna *Luba* in una mulla preciada in cc. solidos, et in una pelle alfanec inuestida de pano zikilatom, pretiada in alios cc.: et III.^a de uilla de *Elisceria*, quanta fuit de pater nostro Domno *Egas* connomento *Jala*. In *Cerseto* ereditate de *Louesindo* ad integro, ereditate de *Animia* et de sua germana ad integro, ereditate de *Arieta* ad integro, ereditate de parente et de *Jboanne* ad integro, et quinio ad integro, que derunt ipsos uenditores.

(Da outra parte do Pergaminho tem o seguinte por. diversa letra.)

SECVLO
XI.

Ereditates que ganavi Domno Gundifaluo et Domna Flamula in Riba de Vauga.

Lali, quomodo diuide per illa insula de pingnero, et de saualanes, per ut illa conbona solent facere: *Sancta Maria de Lamas* mediate integra, per suos terminos, per ut sparte per illa petra de contenta, et de alia parte per illa lagona de sub porto de *Belli*, et quomodo diuide de alia parte *Vauga* per cima de illa lacona de sub porto de *Belli*, in suo directo diuide cum *Belli*; et de *Fareganes* mediatate, et mediatate de *Castrello*, et tertia de *Arraua*: et de totum *Valle Longum* quarta integra, et *Faramontanos* tertia integra: et de uilla *Seren* tertia integra: et de uilla *Lasafi* medietate integra: et de monasterio de *Cedarim* mediate integra: et de sua uilla de *Paratela* mediate integra: *Padazanes* ad integro, per suos terminos quomodo diuide cum *Christouanes*, et cum *Couelas* per illo fontano cum suo molino, et illo fontano discurrer pro ad *Vauga*, prout illo diuidiui cum maiorinos de Rex Domno *Fredenando*, et de alia parte per efrata maiore, et de alia parte quomodo diuide cum *Lamas* per illa coua de illo sauuqueiro de ripa de *Vauga*: et de uilla *Sagatanes* quar-

ta integra: et uilar de *Boiselar*, riba *Agata*, totum ad integro: et in riba de *Certuma*, uilla *Paratella* ad integro: et *Faramontanellos* ad integro: et in *Barrios Aurentana*, *Sancta Maria de Lamas*, que fuit de auolengo; *Zedarim*, que fuit de auolengo: *Faramontanellos*, que fuit de auolengo; *Paratella* de auolengo; *Aurentana* de auolengo; *Sala* cum suas salinas de auolengo, et uilla de *Recardanes* mediatate cum media de sua Ecclesia, quomodo diuide cum *Barriolo*, et cum *Eiras*, de alia parte cum *Spinelle*, et de alia parte *Agada*: calal de *Lausata* diuide cum *Abciquinis*, et de alia cum *Ederoni*, et in illa marina costa *Sala*, tertia de *Alaveiro*: et illas uillas, que sursum sunt nominatas, de auolengo, et de ganantia, quomodo diuisi illas Dom *Gonzalvo*, quando sedia in *Monte Maiore* per manus de Rex Domno *Adejonso*, et per sua persolta, et per ueritate, et per manus de ille Comes *Menendus Luci*, quj illa terra inperabat.

Cart. da Faz. da Univ. de Coimbra:
Perg. do Most. de Pedrozo.

* Nos lugares do texto notados com *
havia o espaço de meia regra respançad.

N. 56. Carta de venda de varios bens feita por Fonso e Froilo á Christouaõ Boevaniz, e Artrulfo.

1088
9 K.
Aug.

1050
24 Jul.

IN Dei nomine. Ego *Fonso*, et *Froilo*, plaguit nobis pro bone pacis voluntas, nullis quoque gentis inperio, nec suadentis artigulo, set propria nobis accessit uoluntas, faceremus a uobis *Uxororum Boevaniz* et *Artrulfo*, sigut et facimus, cartula firmitatis, et conceptionis de ereditate nostra propria, quos auemus de susceptionem auios, et parentum nostrorum *Vilifonso* et *Sontrildi*, sive et de comparatura de *Fonso* et de *Maria*, et illa compa-

ratura de ille linar de *Fradegundia*, et VIII de ille muliuo in uilla *Sancti Tome*, subtus mons *Corduba*, et ribolum *Auizella*, Territurio Portugalense, logo prædicto in *Sancti Tome*; damus a uobis omnia nostras ereditates, quantasque uisi sumus auere, in uillas, in casas, in uineas, in pumares, in figares, in amexenales, in arbores fructuosas, vel in fructuosas, par cum padulibus, exitum vel regreflum, aquis aquarum, vel sessigas molinarum, vel quantum ibi-

ibidem adpraestitum omnis est, ad integrum vobis concedimus, cum omnem aprestationibus suis; et accepimus de vos pretium uno bove, et una vaka, et uno lenzo, et dedistis illos boves in ofretione ad Domino *Odoiro* pro illo placito . . . , et ille lenzo ad Domino *Pelagio* illo alio placito . . . tantum nobis bene complaguit: et damus a tivi *Xooforum* super te illa leira de agro mediano, quos fuit de *Fonso* et de *Maria*, et III.² de ille linar, et de ille ba . . . de *Ziti Vilifonsis* de illa sua ratione medietate, comodo illa comparamus: siquis tamen, quod fieri non credimus, et aliquis omo venerit, vel venerimus, ad inrum-

pendum contra anc cartula venditionis, et illa non potuerimus devindigare, post parte vestra, aut vos in voce nostra, tunc pariemus post parte vestra, ipsas ereditates dublatas, vel quantum a vobis fuerint melioratum, et vobis perpetim avitutum. Facta cartula venditionis notum die quod erit VIII.º Kalendas Augusti, Era millefima LXXXVIII.² *Fonso* et *Froilo* in anc cartula venditionis manus nostras ro-¹o. *Didacus presens testis. Visteria presens testis. Vilifonso testis. Alio Vilifonso testis. Idigiano testis. Xooforum quazi monaguzo notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 57. Carta de reconhecimento sobre a propriedade de Esmoriz, pertencente a D. Gonçalo, e sua mulher D. Flanula; de que muitas vezes tinha sido espoliado.

NON est enim dubium, set multis manet nodosium in veritate, eo quod auitabit *Egas Erotex* in Terram Portugalensis cum geus sua, in logo predicto inter *Doiro* et *Vau-ga*, per pures annos, et confurrexerunt filii *Ismaelidarum* super Christianos, et exiuit ipse Domno *Egas* de sua terra ante ipsius gens *Ismaelitarum*, et peruenit in terram inter urbium *Durio* et *Lini*, et ganauit ereditates in ipsa terra pro pretio obtimo, et comparauit uilla de suo goniado, Domno *Froja Oforediz*, et de conjungia sua, Domna *Adosinda*, qui erat jermana de Domno *Egas*; comparauit ex eis uilla *Viariz*, et dedit pro illa pretio iusto uno kauallo raudane in cc. solidos, et una uaso argenteo in xxx.² solidos, et una almandra tiraze in L. solidos, et uno seruo, que comparauit de mauros, qui erat de Domna *Adosinda*, et dedit pro illo c. solidos, et tornauit illo in iure de sua jermana, Domna *Adosinda*, postque illa carta fecerat; et tenuerunt ipsa uilla per

plures annos ipse Domno *Egas*, et 1091 filii eorum; et post hec uenit Domno *Egas* ad terra suam, unde egressus fuerat, et relinquit illa in suo iure, nel filii suis, sana, et intemerada, sine ulla calumnia; et, ad multis temporibus sic, se leuaron filii de ipsa Domna *Adosinda*, et preferunt ipsa uilla per uolentia mala de iure de filis de Domno *Egas* ad suo ouito, et querellati fuerunt eorum filii ad Rex Domno *Vernudo* in *Sancto Joanne* de Rex pro ipsa uilla *Viarizi*, et ordinauit eis ipse Rex, et eorum iudices, ut abuisset super ea ueritate ante ipse Rex, et pro suo Sagioni; et dum uiderunt talia, noluerunt ei stare pro illa ad ueritate, et relinquerunt illa in iudicio illa de Domno *Guntalbo* filii *Egas*: iterum uero ad ouitum ipsius Rex Domno *Veremudo* presumferunt ipsa uilla de iure de *Guntalbo* *Ibenegas*, cujus ueritas erat, et tenuerunt ea pro annis plurimis inuitus; ad multis uero diebus surrexit Dux *Meninens Nunnez* in Terram Portugalense, et querellauit se *Gunt-*

Seculo XI.

1091
1053
12 Jan.

SAECULO
XI.

Guntfalbo Ibenegas ad ipse Dux pro illa uilla, et ordinauit ei, et mandauit suo Sagioni, nomine *Adefonso Egarediz*, ut consignasse ipse uilla ad *Guntfalbo Ibenegas*, cujus ueritas erat, sicut et assignauit, et confirmauit, post sua parte; et, ille eam tenente, uenit ouitum ad ipse Dux *Menindus Nunniz*, et iderum, tertia uize, uenerunt ipsius superius nominadi filii Domna *Adofinda*, et presferunt ipsa de iure de iure de ipse Domino *Guntfalbo*, et non expectarunt discussione iudicii; et, ad plurimis temporibus, egressum fuit Rex Domino *Fredenando* in Terram Portugalenfis, in uillam suam *Tauquimiam*, et querellauit sse ipse Domino *Guntfalbo* ad ipse Rex pro illa uilla *Viariiz*, ille uero Rex, motus ad misericordiam, exquisiuit ueritate de ipsa uilla, et uiderunt quia erat ueritate de *Guntfalbo Ibenegas*, mandauit ipse Rex, et eorum iudices, ut consignassent illa uilla ad ipse Domino *Guntfalbo*, cujus ueritas erat, sicut et assignarunt, pro manu majorino *Guntfalbo Raupariz*, et fecisse inde agnitio ante ille Rex, et eorum iudices prefadi; sic et fecit, et confirmauit eam Rex Domino Domino *Fre-*

denando, et Regina Domna *Sanzia*, ut aueat illa uilla *Guntfalbo Ibenegas*, et conjugia ejus Domna *Flamula*, juri quiedo, temporibus seculorum, ad pro auendum. Facta hagnitio sub die erit pridie Id. Januar. Era LXXX.² super milefima incoante 1.² Ego *Fredenandus Rex* hanc agnitio confirmo ✕. *Sanzia Regina* manu mea confirmo ✕. *Rendulfo* notuit ✕. (Col. 1.²): *Comite Gutierre Adefonso* confirmo ✕. *Comite Flagino Fernandiz* confirmo ✕. *Comite Petro Didaz* confirmo. *Comite Adefonso Moniz* confirmo. *Pelagio Moniz* confirmo. *Menindo Guntfalbiz* confirmo. *Gutierre Egarediz* confirmo. *Gutierre Guntfalbiz* confirmo. (Col. 2.²): Qui preses fuerunt. *Oforedo Sabidiz* quos uidi. *Eita Sendamiriz* quos uidi. *Petro presbiter* quos uidi. *Dabit presbiter* quos uidi. *Menendo Atanagildiz* quos uidi. *Froila testis*. *Soiso testis*. *Yermudo testis*. *Gondefendo testis*. *Balteiro testis*.

Catt. da Faz. da Üniv. de Coimbra:
Pergam. do Most. de Pedrozo.

* Os tres primeiros Sinaes Publicos eraõ Monogrammas.

N. 58. *Doaçãõ de Gonçalo Paes á Payo Gonçalvez; reuogando outra antecedente, feita ao Mosteiro de S. Thirio pelo mesmo doador.*

1098

1060

8 Ag.

U T in cunctis diebus omnibus permanens notum fit, eo quod aduenit infirmitas in corpus *Condifalbus* prolix *Pelagio*, et *Tuta* prolix alio *Condifalbo*, et ipsa infirmitas per spiritu inmundi vexatus, et uidit se in opresione gravissime, uoluit testare omnia sua rem, vel creditas ad Deo, pro remedio anime sue, et ad Absisterio, quos uocitant *Sancto Tirso*, ad fratres, vel sorores ad continendo corpus, ad tolerando in uita sua; sic et testavit per scriptum, ut sit eum reliquissent ipsis dominis de ipsis munerio, tam in uita, aut

ad mors, ut ipsum testum non ualisset, et in post modicum tempus perleueravit infirmitas super ipsum *Condifalbo Pelagiz*, et orritum fuit ad ipsis dominis de ipso monesterio, et dimisserunt eum pro ad mors; dum autem uidit se ipso *Condifalbo*, quod non auebat, qui corpus sum curare, misit uerbo per omnes sapetores, et doctores legis, dicentes iudices, et magistrarus, ut non ualeat testum, dum testator uixerit.

Obinde ego *Cumdesalbo Pelagiz* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plaguit michi per propria mea uolum-

voluntate, ut facerem vobis patrem meum *Pelagio Condisalviz*, sicut et facio, testum scripture firmitatis, et benefactis, vel donationis, de omnia meas hereditas, quantasque abeo, vel abeueri usque obitum meum, cum omnem mea rem, vel criazone, quantum in nomine meo creverit, et in denante fuerit: ideo ego *Gundesalbo* do vobis patrem meum, adque concedo, omnia mea falgultate, sicut super diximus, et ut dixit scripture: *omnis homo, qui semen non abuerit, de omnia sua faciat, quod voluerit*, pro id de odie die in omni tempore abeat eo illo, in omni vita mea, quantumque vixerit, et, post ovitum vero meo, abeati vos, et omnia posteritas vestra, sicut superius diximus, juri quieto, in perpetim vivituri: et accepimus de vos, ad confirmationem carta benefactis, hoc, ad moderatura vestra, et ad tolerancia nostra, et curacione vestra, usque obitum meo; et in obitum cura corpus meum; et pos obitum meum, cura de anima mea, in cerea, et in oblationem; et insuper accepimus de vo 1.º cavallo bono in cc. solidos, et de pretio apud vos nihil remansit in devoto: et in mea vita objurgemus illum, sicut voluerimus, in quantum memoria nostra oblata non fuerit, et post ovitum vero meum remaneat firmiter

ad parte vestra, in omni tempus: si quis tamen aliquis omo venerit extraneis, vel propinquis, contra hunc factum inrumper, vel tentare voluerit, a nobis ad concilio obturgar, aut advindicar noluerimus, post pars vestra, aut vos in voce nostra, pareet vobis ipsum, quod superius resonat, in dublo, vel triplato, et ad potestas, in cujus illa terra stantia fuerit, alio tantum; et hunc factum nostrum plena abea firmitatem. Factum testum scripture in die quod erit viii.^o Augusto, Era LXXXXVII.^a superacta m.^a *Condesalbo* in ure manu confirmo ✕. (Col. 1.^a): unius (Col. 2.^a): *Pelagio vi filiz confirmo. Condesalbo Fromariqiz confirmo. Cotierre Tructesindiz confirmo. Cotino Gimiriz confirmo. Tructesindo Gimiriz confirmo.* (Col. 3.^a): *Petro presbiter testis. Condesalbo Condesindiz testis. Ansur Braoliz testis. Vermudo Condisalviz testis. Tructesindo Cotiniz testis.* (Col. 4.ª): *EGAS QUASI INDIGNUM qui notuit.*

Cart. da Faz. da Univerf. de Coimbra: Pergaminhos do Most. de Pedrozo.

* Original em letra Gothica minusculla, nitidissima.

N. 59. *Dezistencia feita por Enderquina Palla, e sua filha Vivilli, á Tructezindo Tructezindiz, de certos bens.*

INDERQUINA connoimento *Palla* una cum filia mea *Vivilli*, placo facimus vobis *Tructesindo Tructesindiz* notum die erit vi Kalendas Augustas, Era m.c.l. pro parte de ipsa ulla, unde vobis ista serea rouoramus, et de caualos, aut de canato, si inde aligo abuistis, que non calumniemus nos vobis proinde de odie die isto in denante, pro nullique generis omo, pro milas feriens scripturas, nec pro

nullaque actio, sec obturquemus illa semper ad uestra parte, et si inde aliter fecerimus, et isto placo exiderimus, pariemus vobis quantum in karta resonat, et quantum ad vobis petierimus, dublato, et insuper .v. solidos et ad Rex, qui hunc urbe imperauerit, alio tanta: *Inderquina*, et *Vivilli* ad vobis *Tructesindo* in oc placo manus nostras rouoramus -|- . Hic testes: *Tello Erotiz manu*

1101
6 K.
Aug:

1063
27 Jul.

Seculo XI. *manu mea confirmo Telliz manu
mea confirmo quos uidi . . . quos
uidi . . . quos uidi.*

Cart. da Faz. da Univ. de Coimb.
Perg. do Most. de Pedrozo.

N. 60. *Contracto entre tres Presbyteros apresentados pelo Mosteiro de
Vairão na Igreja de S. Martinho de Vermudi, de partirem igual-
mente entre si os redditos, e suprirem huns pelos outros
nos impedimentos.*

1102
5 K.
Jul.

1064
27 Jun.

ARIAS Sifwaldiz, Gunsalbo Alo-
tiz, et Gunsalbo Frojaz, pla-
cum facimus inter nos unus ad alios
die erit v Kalendas Julius, Era c.ii.^a
post millesima, pro parte de ipsa
Eglesia vogabulo *Sancti Martini*
Episcopi, que est fundado in vila *Ver-
mudi*, et ad nobis deo nostra Domna
Domna Pala, et *Menendo Abas*, qui
est electo in Aciterio de *Valeiran*, su-
jubio *Sisnando* Episcopo, que abidemus
in illa Eglesia sudunus, et que
quanto ad nobis Dominus mandar dare
in decimas, et in sal . . . , espaso,
et in vestire, et in cobrire, et in
calçare, et de jumenta, et no ferio,
qui est aprestamo de monacos, sive
de quanto venerit ad ipsa Eglesia,
sive de nostros filigreses, sive et de
alios omnes de qualive causa, Do-
minus mandare dar, que sortiamus
illo in tertias per singula kapita,
sine nunlo concludio, et non ande-
mus ad nobis con nunla arte madi-
ga, pro nunlaque actio, et siquan
lubido ad uno de nos invenerit in-
firmidate, au inkarceratione, au ce-

gatione, au inoferidate, au qualive
naufragio, que non posa contene-
re sua ratione de ipsa Eglesia, que
conteniant illos, que poduerint, sua ra-
tione, sine nunla kalomnia, et sine
nunlo reproberio, et abeat sua ratio
integra, de odieque die fit facia-
mus con veridade, et si unus ex no-
bis isto placo exiderit, et inde al-
der fecerit, que parie duos boves de
xiii. xiiii. modios post parte, de que
isto placo observaberit, et judigado.
Arias presbiter, et *Gunsalbo* presbi-
ter, et alio *Gunsalbo* presbiter in
anc placum manus nostras ro-||-vo-
rabimus. Qui ibidem fuerunt: *Ordonio*
Albitiz testis. Atan testis. Adaul-
fu testis. Gontualdo testis. Sendi-
nu testis. Lucu testis. Gunsalbo
presbiter notuit.

Cart. do Most. de Vayrao, Maç. 7.º
dos Perg. antig. N.º 17.º

* Original em Pergaminho esotiro de
huma, e outra parte; e no fundo da fren-
te tem: *Torna, isto he, Volta.*

N. 61. *Doação de Tello Gonçalves á Igreja (de S. Estevas de Gias ?)
in villa Joannis, junto á Castro Vermui e Rio Pel, Territorio
do Porto.*

1103
2 Id.
Mart.

1065
14
Març.

DOMINIS invictissimis, ac trium-
factoribus, loce glorie perfusus,
corum Baseliga fundata est in *Villa*
Joanis, supius mons *Castro Vermui*,
Territorio Portugalense, prope ribu-
lo *Pel*, in ore Sanctorum Sancti Sal-
vatoris, Sancte Marie semper Virgi-
nis, Sanctorum Apostolorum Petri,

et Pauli, Sancti Jacobi Apostoli, San-
cti Martini, Sancti Migali Arcange-
li, Sancti Joannis Baptiste, Sancti
Stefani et Martirem primi, et San-
ctorum multorum, que ibi reconditos
sunt. Obiinde ego famulo Dei *Tello*
Gundisalviz indignum et peccatorem,
ut faceremus ad ipsum Locum San-
ctum

ctum testam scripture, et firmitatis, et omnen nostras ereditates, quantas abemus de ipsa Baseliga Sancti Salvatoris, et de quantas que ad nobis fecit tio nostro *Iusto Petro* textum scripture, tam de abolenga, vel ganantia, et de omneu nostras ereditates, que ganavimus per nostras kartas, et pro nostro pretio, de *Domna Aragunti*, concedo inde mediate rate inteira, quos fui de *Salamiro Fasflax*, et mediatate de illo kafal, quos fui de *Rodorigo Riquilaz* cum suas lareas, como in nostras kartas resonat; ipso, que in testamento concludimus, ab iutero concedimus ad ipsum Locum Sanctum, pro remedio anime mee, et pro timendum diem iudicii, et elegimus ipsum testamentum ad tivi soprino nostro *Pelagio Jusfiz* cum omnibus prestationibus suis, quantum in se obtine, et ad prestitum omnis est, que abeas me in mente, in cerco, et in oblatione, in oratione, iu quanto pose abueris: teneas tu illas ereditates sanas, et iutemeratas, nec vindas, nec dones, nisi teneas illas sanas post parte Locum Sanctum, et vobis perpetim aviturum: avea nostrum factum fidem et ro-

vorem. It erit II. Idus Marci, Era ^{Seueto} milesima c.^{ma} lxxi.^a Abca ille *Pelagio* ipfas ereditates in sua vita, et post ovito suo laxe illas ereditates ad ipsum Locum Sanctum, et a profapia de *Gundisalvo Todericii*, et de *Onesenda*, ad quale inde tu ablueris, que inde monago fuerit, et si, quamvis inde monago non fuerit, de quacunque pars bono fuerit, et in vita sancta perseveraverit, aveant, et possideant: et unc factum nostrum avea rovorem et firmitatem; et si unc factum nostrum infringere et inrumpere voluerit ire, quomodo parie post parte de ipso testamento ipfas ereditates, et ipsos testamentos quadublato, tam propinquis nostris, quam extraneis, vel auri duo talenta. *Tello Gundisalviz* in anc testamento manum mea rovora+vit. (Col. 1.^a): Pro testes. *Didago testis. Elias testis. Ero testis. Odorio testis. Jusfo testis.* (Col. 2.^a): *Alio Iusto testis. Eldega testis. Monio testis. Rodorigo testis.* (Col. 3.^a): *Petro presbiter scripsit.*

Cart. do Most. de Pendorza; Pergam. varios; Maç. de Doações.

* Original em letra Gothica minuscula.

N. 62. Carta de venda por Gonçalo Pires e outros d Vermudo Gundivadiz e sua mulher.

In Dei nomine. Ego *Gundisalvo Pires*, *Ramiro Pires*, *Maurgado Pires*: Ideo placuit nobis proprias nostras voluntates, ut vindicemus ad vobis *Vermudu Gundivadiz*, et uxori tua *Godo*, sicut et vendimus ad vobis, una larea in villa *Toderedi*, et stant in ipsa larea quindecim mazanarias, et fuit ipsa larea de *Gundulphu Vilivadiz*, et de sua soror *Eilo*, et dederunt ipsa larea cum suas mazanarias ad monacus de Sancto Salbator, pro remedio anime suæ, et pro persolta de *Gundulphu*, et de *Eilo*: vendimus ad vobis ipsa larea pro pretio, pro ornamenta, pro in-

Tom. I.

ipsa Ecclesia de Sancto Salbator, quindecim modios in pleno: tantum nobis placuit: et faciatis de ipsa larea, quod volueritis. Siquis tamen, quod fieri non credimus, aliquis homo venerit, vel venerimus tam nos, aut qualibe generis homo, que ad vobis ipsa larea calumniare quæseirit, et nos in iudicio devindicare non potuerimus, aut vos in voce nostra, quomodo pariemus ad vobis ipsa larea dublada. Facta kartula venditionis manus nostras notum die, quod erit quarto Nonas Aprilis, Era milissima centesima tertia. *Gundisalvo Pires*, et *Ramiro Pires*, et *Maurgado*

1103

4 N.

Apr.

1065

2 Abr.

G

gado

SECVLOgado Pires manus nostras roboro. *is. Gundisalbo Pires notavit.*
 . XI. Pro testes. *Didacu Germondo testis. Gondulfu testis. Rodoricu testis.* Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 63. *Doação de Vilino ao Presbytero Exemeno de todos os seus bens, e Igreja, que fundara.*

1103
 3 K.
 Jan.
 1065
 30 Dez.

CONVENTURIS annis et dies, recurrentibus secula vel momenta, que Deus in sua virtute firmabit, ad tamen promerita adipiendum : est enim testimonium Literarum : Audite hec hominis populus, pontifex legam, ad annuntiandum patientiam, et certamen bonum, et ostiendum viam veritatis, ad dandam testimonium, et scientiam, et intelligentiam ; ut vos Domnis, et Abbatis, et Clericis, et Principibus terre, certum credatis omnia iusta que fuit : Quod ego famulum Dei *Vilino* conpuncti fuit ad Deo, et divina pietas, ut edificare domum domus Domini, et ostendit illi Dominus quod mentes suas desiderarunt, ostendit logum inter *Durium* et *Tamice*, prope *Durium*, ad radix mons *Aradus*, iusta locello *Villar*, que vocitant *Capanellas*, et est ipse logo in presentia de suos avolos, et de suis intercessoribus, et credibus, et cum Dei ajutorium, et pro suo precium, et per suas canpiaturas, integrabit illo logare in omnique giro passales, sicut canoca docet, et aduc plus, sicut in scriptum resonat, pro que kanamus, et ad fora alias, aduc uno qu iamus, et alias qu . . . testant timentes Deum, in oc tempus ic edificamus Baselica voga-bulo Sancti Jhoani, et Sancte Columbe, et Sancte Eugenie, Sancti Romani, et Sancti Salvatoris, in ipsius tempus regnandi estis *Fredenandus* Rex, et Episcopus *Sisfnandus* Episcopus, in presentia *Garsea Monio-niz*, et sagrabit eam sub Dei gratiam *Sifenandus* Episcopus, et desiderante fuimus ut invenissimus omo in opus Dei, timens Deum, et extra secularia, que relinquissimus ea in

suo jure in amorem Domini, et reparandum fidem Christi ; et dum sur-rexit *Exemenus* presbiter genitori *Sin-dila*, qui vidimus confidem, et timens Deum, et adtamen scriptura obtantum et memoria adipiend volumus facere, inde facere testum dotis scripture ad ipse *Exemenus* presbiter, sicut et facit. Domnis invictissimis, ac triumphatoribus gloriosissimis, Sanctisque Martyribus, Sancti Jhoannis, et Sancti Salvatoris, et earum Reliquiarum, que cum eis in oc logum reconditi sunt, corum Baselica scita est in ejus logum, sicut sursum resonat, quod ego serbo Dei *Vilini* confesor, conpuncti ad Deo, facio quod promisit ad ipsos Donus, et Sanctis, et ad ipse *Exemeno* presbiter, testum scripture firmitatis, et dotis benefactis, de omnia mea rem ab integro ; homnia que ad usum omnis aprestitum est, de odie in die de jure nostro abrafa, et in jure de ipse *Exemenus* fiat tradita, ad parte de ipsos Domnus, et Sanctos, ubitque potuerit invenire, per illos scriptum, que ad illo damus omnia veritas de ipsa Baselica, damus et concedimus ad illo propter Deum, et pro remedium anime nostre, ut ante Deum mercedem nobis veniat, et diem judicii mitissimum sentiamus, et abeat et possideat . . . in vita sancta, et ordo sacerdotale prefeberaveri et qui cum eo plallentium abuerit sub sui patrocinio ; et licitum non abeat vindire, nec donare, nec in alia parte transfire, sed conteneat illa sana et intemerata ; et ad obitum vero suo relinquca ea sana, et intemerata, cum omnis suas scripturas, et suas veritas ad monagus, et

et fratres, qui bonus fuerint, et in vita sancta pro regula sancta et canonica perferentes fuerint, et num- lris laigus ibidem licitum non man- damus abere, et tam de gens nostra, quam etiam de extraneis, qui huic factum nostrum infringere quesierit, inprimis sit excomunicatus, et ad si- dem Christi fiat separatus, et in pri- ma resurrectione non veniat, nec il- la voce audiat, quando dixerint: *ve- nite benedicti patris mei*; set om- tescat, et cum Judas traditorem in parte damnatione accipiat, et in cu- sive licendi hic fuerit, pariat ipsa Baselica, cum omnis suis prestationi-

bus, dublata, et jugado, et hunc feriens semper abeat rovere, et ple- na firmitatis. Facta feriens notum die III. Kalendas Januario, Era c.^a III.^a super M.ª Vilino in anc feriens scri- ptura, et dotis testamenti vel benefa- cti manus mea rovora+vir. Pro tes- tes. *Adulsi testis. Ansalon testis. Pelagio testis. Alvitu presbiter tes- tis. Viliulfo notuit. Alcauze p. major manus confirm.* Et vertimus fora de ipsius testamenti ipsa eredi- tate, que abeo de pars de meo patre, et illa de villa *Gundefindi*

Carr. do Most. de Pendorada, Armar. da Fundação.

N. 64. *Doação á ElRey D. Garcia, por Garcia Moniz, e sua mulher D. Jelvira, de varios bens.*

IN nomine Domini Jhesu Christi. Magnum est enim titulum dona- tionis, quod nullus homo infringere potest, neque lex foris proicere debet, sed quicquid grato animo, prona men- te, et expontanea voluntate, aliquid donaverit, vel donandi elegerit, tunc in omni- bus iudicibus licentiam habe- bit: et ideo nos nominibus *Garsea Monniniz*, et conjuge mea *Jelvira*, annuit nobis bona pacis, et voluntas non pertimescentis metu, aut mortis periculum; set mentes nostras plenibus letitie, sic facimus a vobis nutu Dei *Garsea Rex* textus scri- pture, et kartula benefactis, et placitus firmitatis, de omnes nos- tras hereditates, quicquid visi sumus habere de avionum, parentorum, at- que comparatorum, vel proflicato- rum, ab omni integritate, ut habea- mus nos eas in vita nostra, et post obitus relinquamus ad vobis eas, cum omni integritate, prenomintas id sunt in *Terra de Penna Fidel. Monaste- rio Petri* cum omnibus test-mentis, et abjectionibus suis ab integro, vil- la *Zidonefes* cum abjectionibus suis, et in Ripa flumen *Abe* villa *Atana- gildi*, et villa *Olivaria*, et villa *Ma-*

zenaria, et villa *Petra Ficta* cum omnibus abjectionibus suis ab inte- gro, et in *Terra de Aquilar Villa* *Coba*, et *Valonzello* cum omnibus ab- jectionibus ab integro, et in *Terra Aranka* hereditate, quos fuit de *Zo- leima* in ribulo *Molnes*, rationes v.^o et villa *Congusto*, et villa *Cortegaza*, et villa *Nesperaria* cum omnibus ab- jectionibus suis ab integro, et in *Terra de Pavia* villa *Gandin*, et villa *Soberado*, et *Villa Rial*, et villa *Gel- mir* cum abjectionibus suis, de illo saxo in *Durio* et de *Alarda* in *Pavia* et in *Terra de Benviver* medietate de *Ordovi*, et *Ventofela* cum omni- bus abject onibus suis, quomodo ex- parte de entrambos ribulos usque in *Alariz* et de *Durio* in *Tamize* mea portione ab integro, et in *Sandi vil- la Crestoval* et villa *Guntizi* cum omnibus abjectionibus suis ab inte- gro, et villa *Maniozellos* et de *San- eta Maria* de *Ranosendi* medietate, et villa *Fornos* mea portione, cum omnibus abjectionibus suis, de *San- di* in *Galina* mea portione ab inte- gro; et in terra de *Baiam* villa *Tabulado*, et villa *Maskinata*, et *Vil- larelio*, et villa *Prato*, et villa *Pau- sata*,

SECVLO
XI.

sata, et villa *Cova*, et villa *Castro*, et villa *Ovil*, subtus *Penna Alba*, cum omnibus abjectionibus suis ab integro: hec omnia, quod supra taxatum est, domanus vobis ab integro, ubique potueritis invenire, per suis locis, et terminis antiquis; et jacent ipsas villas Territorio Portugale, Ripa ribulo *Durio*: habeatis vos et omnis posteritas vestras, aut cui concedere volueritis, liberam in Dei nomine habeatis potestatem, pro quo adjuvetis et faciatis nobis bone in nostra vita; et si, quod abist, tum nos, aut de gens nostra, vel hexteris, hunc nostrum factum iuste et legitime infringere quesierit, aut repetitio fecerit, quisquis ille fuerit, pariet post partem vestram et partem Regis, quod infringere quesierit, dublatum; et scriptura ista plenam obtineat firmitatis roborem. Notum die VIII. Kalendas Aprilis, Era 1. c. ^a 1111. ^a *Garsea Munizis*, et uxor sua *Gelvira*, ad vobis *Garsea* Rex in hanc scriptura benefactis manus nostras rovarimus ✠. *Ero Pelaz* confirmo ✠.

Qui hic fuerunt: *Vistruarius Dei gratia Episcopus* ✠. *Monio testis*. *Pelagio testis*. *Johanne testis*. *Vimara testis*. *Adefonso testis*. (Col. 1.^a): *Antioni Comes confirmo*. *Menindo confirmo*. *Nuno Suariz confirmo*. *Pelajo Suariz confirmo*. *Mito Petriz confirmo*. (Col. 2.^a): *Armigi Roderigu* ✠. *Suario Moniz confirmo*. *Froyla Exemeniz confirmo*. *Vereundo Ataniz confirmo*. *Johanne Diaz confirmo*. *Arias Gontatiz confirmo*. (Col. 3.^a): *Sifnandus Portugalensis Episcopus confirmo*. *Petro Menegas confirmo*. *Fredcnandus Abba confirmo*. *Vimarado presbiter confirmo*. *Ciprianus Vimaraz confirmo*. (Col. 4.ª): *Gundifindus Romiquiz qui iudex notuit* ✠.

Cart. do Most. de Pendorada: Armar. de Documentos varios: Maç. 1.º de Doações, N.º 4.º

* Original em letra Semigothica.

** Os ultimos dois Signaes Públicos eraõ Monogrammas.

N. 65. *Carta de venda por Amor á Vermudo Gundivadiz, e sua mulber.*

1106
8 K.
Mart.
1068
22 Fev.

In Dei nomine. Ego *Amor* ideo placuit michi propria mea voluntate, ut vinderemus ad vobis *Vermudo Gundivadiz*, et uxori tua *Godo*, sicut et vendimus, ereditate mea propria, quæ abeo in *Villa Taderi*, Territorio Portugalensis, subtus *Castro Bove*, prope litore maris; et abeo ipsa ereditate de parentela nostra, tam etiam et de comparadella: vendimus ad vobis medietate de ipsa ereditate per tota villa, quomodo est concluza per suo termino, cum quantum in se obtinet, et aprestitum ominus est; et accepimus de vos precio pro ipsa ereditate xxx. modios, in que a nobis conplaguit, et de precio apud vos nihil remanlit in devitum: abeat is vos, et omnis posteritas vestras, ipsa ereditate firmiter,

et faciatis de ea quod volueritis. Si quis tamen, quod fieri non credimus, aliquis omo venerit, vel venerimus, tam nos, aut progenie nostræ, aut qualibe generis omo, quæ ad vobis ipsa ereditate calumniare quesierit, et nos in iudicio devindicare non potuerimus, aut vos in voce nostra, quomodo pariemus ad vobis ipsa ereditate dublada, aut quantum vobis fuerit meliorata. Facta kartula venditionis notum die erit VIII. Kalendas Martii, Era miliesima cvi. ^a *Amor* in anc cartula venditionis mea ro+v.º Pro Testes: *Gondefindo*. *Petro testis*. *Didacu testis*. *Germondo testis*. *Gundifalbo presbiter notuit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original. N. 66.

N. 66. Carta de doação de bens e Padroados, perfilhação, e testamento, por Auderigo Presbytero, filho de Braolio, á seu filho, discípulo, e sobrinho, Vermudo, Presbytero.

MAGNUS est enim titulum donationis, in qua nemo potest licetum verit largitatis inrumpere, ne a legis proicere, se quidquid prona voluntate pro scriptura traditur vel donatur, nullo modo inrumpatur, et idem in Liber Godorum Doctores sanferunt, et in Canoniga sententia demonstraverunt, donatio, que pro vin nec metum non fuerit extorta, talem qualem hemptio abeat firmitatem. Obinde ego Auderigus presbiter, plocis Braolius et Qualavasa, in Domino Deo eterna salute amen. Ideo placuit mici prona voluntate, ut facere divi filio et discipulus meus et nepto meo Vermudo presbiter, carta donationis, et perfilliationis, simul et testamento, de omnia nostras ereditates proprias, que abemus de subfectione aborum et parentum nostrorum; et abent ipsas ereditates jacentias in Territorio Portukale, subtus mons Castro Calbo, et Montecelo, discurrente Ribulos Antuana et Ure: vilas vocidatas Cesari, et Fagiones, et Manzores; in vila Cesari, quomodo illas obtinuerunt ipsi parentes meos desuper nominatus sive Ecclesias, sive in laygales, quomodo in suos testamentos et in scripturas resonant: damus ad vobis de ipsas ereditates jam distas, si laygales, sive Ecclesias, vocitadas Sancti Petri et Christine in vilas Cesari, et illas laygales, sive de pater meus, sive de mater mea; in Fagiones similiter; in Santo Martino, illo, que hic abuimus pro testamento de abios nostros, et in laygales, que abuimus de abios nostros Gundemirus; et in Manzores, illo quinnione integro de nostra mater, sive in illa Ecclesia Sante Christine, sive illa leigale: damus vobis ipsas ereditates et ipsas Ecclesias,

quantum ad prestamum in se obtinent et ad prestum de ominis est, ubique illas potueritis invenire, acceptum, vel regesum; damus vobis ipsas ereditates, et ipsas Ecclesias, pro remedio anime mee, et de parentum nostrorum; et abeatit cura de anime mee, sive in vita, quam ad mors, dum potentia vestra fuerit: et si venerit germana mea Guncina, aut de filiis suis, sortiatis a nobis per medium, et si non venerint abete vos illas suduno integro, sicut jam diximus: desuper et damus vobis illos testamentos, et illo scripto, quos inde abemus, et si a vobis contaverit exire de filiis de Eto, aut de sua profapie, componant ad pars vestra illa carta, et illo placo, quos ad patre nostro et ad matre nostra et ad nobis roboravi pro sententia legis; et ereximus ista scriptura super illas sive super alias, qui in disturba ad vobis venerint. Abeatis ipsas ereditates firmiter, et omnis posteritas vestras, juri quieto, in ipsas Ecclesias, qui bonus fuerint, et in ordinem sacerdotale perseveraverint, aut sorores bonas, et in illas laygales similiter omnes, qui in ordine bona extiterint. Si aliquis homo venerit, vel venerimus, contra hunc factum nostrum ad inrumpendum, tan nos, vel qualive generis omo, quomodo parie vobis, vel ad pars vestra, ipsas ereditates dubladas, et alio tanto in judigato ad potestas, que illa terra inperaverit: et hunc factum nostrum plena abeat firmitate et rovere. Facta feriens scriptura in die erit vii.º Idus Novembris, Era miliesima c.ºvi. Ego Auderigus presbitero ad tivi filio meo, et nepto meo, et discipulo meo Vermudo, in hanc cartam donationis, et perfilliationis simul et testamento, et

1106
7 Id.
Nov.
1068
7 Nov.

SECVLO XI. nus nostras rovoramus. Qui preses fuerunt: *Suario presbiter testis. Arwaldus presbiter testis. Ermegildo testis. Areda testis. Gundesindo testis. Guntigio testis. Oriole presbiter testis. presbiter exaravit.*

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Maç. dos Pergaminhos.
* Original em letra Semigothica.

N. 67. Doação de Elduara e seu filho Sandino ao Mosteiro de S. Pedro de Cezar.

1106
7 Id.
Nov.
1068
7 Nov.

IN nomine Domini Patri, et Filii, Spiritu Sancti. Dominis gloriosis, victis, mundi que triumphatoribus, id est Locus Sancti Petri, et Pauli, et Sancte Christe Virginis, et quorum Baselica fundata est in villa, que dicitur *Cesari*, Teridorio Portugale, subius monte *Castro Calbo*, discurrere Ribulo *Camiola* et *Ure*. Obinde ergo nos *Elduara Sandia*, una cum filio meo *Sandino* prolis *Moberbis*, nos indigno et peccatoribus cognovimus in nos peccatis multis et infirmitatibus graves, et timendo ora extrema, et diem iudicio, et morte secunda, et inferno, et damus et concedimus ad ipso Loco de omnia nostra hereditate, quanta a nobis bene complacuit, pro remedio animas nostras, ut abeat inde fratres et monachus; et abet ipsa hereditate jacentia in ipsa vila *Cesari*, in loco predicto, que dicunt *Rial*: damus inde nostra medietate integra, sicut et germano nostro *Aderedo Sandis*, ad ipsos Sanctos, que ibi reconditi; ut abeat inde vita et tolerantie fratres; et quomodo illa obtinuit *Ermieiro Cazumiz*, unde illa comparavi . . . nostro patre *Sando Ermariz*; et dicit pro suis locis de sursum, quomodo est suo devitum, pro illa fonte, que est super illo cale de parte de *Condemaro*, que parte medio nobiscum, ipsa hereditate, que fuit de illa Comi-

tela *Ledegundia Erotis* de incomuniacione, unde illa comparavi *Ermieiro Cazumiz* suo devitum, et divide de parte tra illo fontano cum illo cale de *Braolio*, et alia parte fontano inprono, quomodo divide cum hereditate de *Saron* et *Aldereto*, quantum omnis est, aquis aquarum, vel fessigas molinarum, exitus vel regressus, et non damus potestatem vendendi, nec douandi, set in aula testamenti permaneat; et hunc factum nostrum plena firmitate aveat et robore. Si quis tamen, quod fieri non credimus, aliquis homo venerit, vel venerimus, contra hunc factum nostrum ad inrumpendum, in primis sedeat excommunicatus et ad fide Christi separatus, et quum Juda traditore abeat parte in eterna danatione; et insuper pariet ad ipso Loco Sancto ipsa hereditate dublata, et ad potestate, que illa terra inperaverit, alio tanto. Factum series testamentum quod erit VII Idus Novembris, Era M.^o C.^o VI.º *Elduara* et *Sandino* in hoc testamento manus nostras. Qui preses fuerunt: *Guntigio testis. Sagado testis. Gudino testis. Aderigis presbiter notuit.*

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Maç. dos Pergam. no reverso da Escrip. antecedente.

* Original em letra Semigothica.

N. 68. *Doação feita d D. Monio Viegas por Bona e suas Filhas, em compensação do furto, que lhe fizera hum seu filho, e irmaõ, e pelo qual tinha sido prezo na Cidade de Bemviver, e lhe derão em Concelbo sentença de o cegarem.*

DUBIDUM quidem, set multum cobnatum, mane in veritatem, eo quos cadit super *Didagu Arvaldici* furtum, et discobre illum dominus, et mandavi Dogno *Monio Benegas* filase ille *Didago*, et manifestavi ipse furtum per manum de ille *Sayone Framila*; ipse furtum pernoctatum est una pelle, et una saia, et uno lenço, et filado pro alio lenço, et una linola, et luna vaca, et firitas preciadas in v. solidis, et alias malefactorias super ipse furtum rausu, et post ipsas intentiones filarum ipse *Didagu*, et cedarunt illo in catena in illa cibitas *Benviber*, per manum de ipse *Sagione Framila*, et non abia quos pectase, et mandarum illo cegare, et venerum in ipse Concilio sua mater nomine *Bona*, et suas germanas prenominate *Onega*, et *Truili*, et *Madrebona*, et fidiarum illo, et non abiam quos pectare pro eum, et miserum rogadores ipse *Sayonem*, et alios omnes bonos ad ipse *Monio Benegas*, que desent ereditatem suam pro illo, et mandavi ipse potestas quos filasem ipsa ereditatem, et egeuarem illo, et intravi *Monio Arvaldici* in vice de ipse *Didagu*, quos roborase carta de ratione de ipse *Didagu*, de illa ereditate, et egeuarum illo, quos non abuisse ullam kalumnia. Facta adnutio notum die quo erit III.º ante Kalendas Januarias. In Dei nomine. Ego *Bona*, et filias meas *Onega*, et *Truili*, et *Madrebona*, et *Monio Arvaldici* in vice de suo germano, ideo plagui nobis sano animo, et prumta nostra adcepit voluntas, ut pro scriptis facimus vobis Dogno nostro *Monio Benegas*, et uxor vestra nomine

Unscu, cartula confirmationis de ereditate nostra probia, quos abemus de abio nostro *Vimaralo Belliçi*, et abe jaçentia in vila, quo vocitant *Lo-tonario*, subtus mons *Geneftacolo Sancta Maria*, suuber mons *Pena Longa*, discurent pro *Ribulo Mayore* in flumen *Dorio*: damus illa a vobis pro illas malefactorias, quas ad ipse *Didagu* venerum, mediadate vobis inde concedimus, tantum nobis conpode inter nostros fratres, quoscumque nostros eredes; damus inde vobis de ipsa ereditate media portione in casfas, in vineas, in vigares, in pumarres, in socto, et in calbo, et in exitum vel regrestum, in quantum ad ominus adprestitum est: abeatis vos, et omnis posteritas vestras, usque in tenporibus seculorum, pro suis terminis et locis antiquis, ubiquos illa potueritis invenire: et siquis, tamen non creditis, aliquis omo venerit, vel venerimus cumtra hunc factum nostrum ad inrumpendum, quos nobis in iudicio devendigare non potuerimus, pro parte vestra, como-do pariemus vobis ipsa ereditate dublata, vel quantum ad vobis fueri meliorata, et vobis perpetim abituram. Facta cartula confirmationis notum die quo erit III.º ante Calendas Januarias in Era C.ª VI.ª *Bona*, et *Onega*, et *Truili*, et *Madrebona*, et *Monio* in hanc cartula manus nostras r-||| | | -o. Pro testes. *Gaudinas testis. Kemdas testis. Rodorigu testis. Forga testis. Froyla testis. Adaulsu presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Pendorada: Armar.
de Doc. varios, Maç. 1.º N.º 6.º

Seculo
XI.

N. 69. Carta de venda por Gudina a Tructefindo Gutierres e sua mulher;

1107
3 K.
Jun.
1069
30 May.

IN Cluristi nomine. Ego *Gudina*, prolix *Zalama Arianizi* et *Palla*, in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plaguit michi bone pacis et voluntas, ut vinderemus ad vobis *Tructefindo Gutierrixi* et conjugia vestra *Guntrode*, sigut et vendimus, x.^o mea de Asciterio *Morari*, cum ajunctionibus suis, quos fuit de viro meo *Didago Donanizi*, et ego do ad filiis meis in villa de *Cersedo* mea ratione, quantum inde venit michi in porcione; et abe jacentia ipse Acisterio inter *Durio* et *Abe*, subtus mons *Pedras Rubias*, discurrente *Ribulo Leza*, Territorio Portugalenis: damus ad vobis illo quos fuit porcione de *Didago Donanizi* in illo Acisterio de *Moraria* per suis terminis, et vicis, et locis antiquis, et cum cuntis presquationibus suis, quantum in se obtinet, et aprestidum ominis est. Et accepimus de vos in precio una equa optima et una vaka, tantum michi bene conplaguit. Abeatis illa firmiter vos, et omnis posteridas

vestras, et faciatis de illa quod volueritis. Siquis tamen, quo fierit non credidit, et si aliquis omo venerit, aut veniimus, contra anc karta venditionis ad irrupendum, et nos in iudicio devindigare non poduerimus, aut noluerimus auctorigare, aut vos in voce nostra, qe pariemus a parti vestra ipso Acisterio, quod sursum refona dublado, et quantum ad vobis fuerit melioradam: Et vos perpetim abituri. Facta karta venditionis die erit III.º Kalendas Juni, Era millesima c.vii.^o *Gudina*, prolix *Zalama Arianizi* et *Palla*, in anc karta venditionis manu mea —: et viii.^o de villa *Ferraria* ibi adjecimus. *Gudina* in anc karta venditionis manu mea. *Zoleima presbiter notuit*. Qui preses fuerunt: *Janardo Abonazar testis*. *Abomar Donanici testis*. *Trafarigu presbiter testis*. *Geda testis*. *Abomar Zalamizi confirmo*.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 70. Contracto entre Garcia Mendiz e sua mulher, e Tructefindo Gutierres e sua mulher.

1107
16 K.
Jul.
1069
16 Jun.

GARCIA Menendici, et uxor sua *Odrocia* placito et scriptura firmidatis facimus ad vobis *Tructefindo Gutierrixi*, et uxor vestra *Guntrode*, die erit xvi. Kalendas Juli, Era millesima centesima septima, pro parte de omnia mea hereditate, quanta que habeo in *Villar de Porcos*, in lloco praedicto, ubi dicent *Karvalido*; quæ si abuerit a vindere, aut a donare a vos, et ad filiis vestris pro praetio isto, et filiis, et neptis nostris ad illos vestros sic faciant, et non habeamus jacentia cum illa, pro in scriptura aliena mittere, et si abuerit

inde ad exire pro in alia terra, quæ illece illa ad vos paga, et post ovitum vero nostro relinquamus illa in manus vestras, aut de filiis, et neptis vestris: et si minime fecerimus, et isto placito exederimus, que parimus post vestra parte centum solidos, et judigado. *Garzia Menendici*, et uxor sua *Odrocia* in oc placito manus nostras. *Gutierre Vimara*. *Ederonio Bramdila*. *Zoleima presbiter notavit*.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 71. *Doação de certos bens d' Afonso Ramiriz, por El Rey D. Garcia.*

SUB Trino imperio et omnipotenti Deo auxilio. Ego *Garfia* gratia Dei Rex, filii *Fredenandi* Imperatoris, et *Sanctia* Regina, tibi fidele meo *Adefonso Ramiriz* in Domino Deo heteram salutem amen. Magnum est enim titulum donationis, in quo nemo potest actum largitatis intrumpere, nec infringere potest, nec lex foris proicere debet; sed quicquid grato animo, et propria mea accessit voluntas aliquid donaverit, vel donando elegerit, tunc in omnibus iudicibus licentiam abebit: et ideo ego jam pressato *Garfea* Principis, placuit mi, ut fierem a tibi *Adefonso Ramiriz* textum scripture, et kartula firmitatis, adque benefactis, de omnes hereditates et monasterio, sive et de criacione, quos fuit de *Garfia Muniniz* et de uxor sua *Jelvira*, tam de abiorum, quam etiam de comparo, vel proficatorum, et abuit ego eas per incartatione, et scriptura firmitatis de ipsius *Garfiani*, et *Jelvira*, pro bene et moderacione, que ego ad eos feci in vita sua, et sic quomodo eas obtinuerunt ipsius nominati, et ego usque nunc, sic eas tibi concedo ab omni integritate, extra villa *Zeidones*, quos dedit ad *Petro Benegas*, et villa *Ordoni*, quos dedit ad *Monnino Benegas*, et sunt ipsas villas prenominate, id sunt: villa *Villarello* cum adjuncionibus suis, ab omni integritate, cum quantum ibidem ad presitum hominis est, pro suis terminis, et locis antiquis; villa quos dicent *Prato* similiter concedo, cum omnia bona sua ab omni integritate; villa *Pausata* ad integro, pro ubique ea potueritis invenire; villa *Coba* ab integro, cum omnia bona sua; villa *Castro* ab omni integritate; villa *Mazinata* ab integro; villa *Parietes* ab integro; villa *Mansioncellos* ab integro; villa *Ranosendi*

ab omni integritate; villa quos vo- 1108
citant *Sancta Maria de Ranosendi* 17 K.
ab integro sua medietate; villa *Ta-* Jan.
bulato ad integro; et in villa *For-*
nos duas adjunciones; et in valle de 1070
Sandi villa *Crafbobali* ab integro; 16 Dez.
villa *Gontigi* ab integro; et hic in
Sandi alia villa III.^a; *Villa Noba* ad
integro; villa *Zalabanes* ab integro;
et villa *Obil* sup *Penna Abba* ad
integro; et in valle de *Penna Fidel*
monasterium quos vocitant *Petri*,
eum omnibus suis adjuncionibus ad
integritate; villa *Laurdello* ab inte-
gro; villa *Varcena* ab integro; et in
Ripa *Durio* item villa *Coba* ad inte-
gro; villa *Valoncelo* ad integro; vil-
la *Annexeneto* ad integro mea ra-
cione; et in Ripa flumen *Abbe* villa
Attanagildi ad integro; villa *Oliba-*
ria ab integro; villa *Mazanaria*
ab integro; villa *Petra Pita*, et
in *Genestazob*, villa *Marnotos*, vil-
la *Fonte Sicca*; et de illa parte *Do-*
rio, villa *Gundin*; villa *Superato*,
villa *Gelniriz*; *Villa Real*; et in
Arauka hereditate quos fuit de *Colei-*
ma in *Rio Mollens* portiones III.^a;
et in *Valle Bono* hereditate quos fuit
de *Ordonio Guntiniz*. Item alia villa
Pausata; villa *Bona*; et in terra
Sancti Salvator villa *Cinfaner*; villa
Sauto; villa *Sancto Johanne*; et in
Arauka villa *Congasto*; villa *Corte-*
gaza; villa *Nesperaria*; villa *Fornel-*
los: he omnia supra taxatum est, do
tibi ad integro, ubique eas potueritis
invenire, pro suis terminis, et
locis antiquis, et jacent ipsas villas
Territorio Portugale, Ripa *Durio*: Et
ego *Garfia* gratia Dei Rex tibi fidele
meo *Adefonso Ramiriz* do, et con-
cedo tibi, ipsas villas cum quantum-
que ibidem ad presitum hominis est,
pro servitium bonum, quod mihi
fecistis, et veritatem directam, quam
mihi dixisti, ita et dicas, et facias,
proid.

SEculo
XI.

proid abeas tu ipsas villas jam prephatas, et omnis posteritas tua, et facias ex eas quos tua fuerit voluntas. Liberam in Dei nomine habeas potestatem: quod si, abstis, tam nos, quam gens nostra, vel extraneis, sibe Regis, sibe qualicumque homine, infringere queferit, aut Rex petitione fecerit, quisquis ille fuerit, qui unctum factum meum infringere voluerit, pariet tibi ipsas hereditates dubladas, et triplatas, et pro sola presunpio ad Rex, qui illo regnum imperaberit, auri libras binas, et binas, et hunc meum factum in cunctis temporibus plenam obtineat firmitatem, evo perenni, et secula cuncta. Notum die XVII.º Kalendas Januarii, Era c.º VIII.ª post peracta i. Ego Garcia proli Fredenandi filio in hanc scriptura donacionis, quem fiere elegi, manu mea—propria confirmo. (Col. 1.ª): *Suarizuz Sgerediz, qui Armiger regis, confirmo. Nunno Menindiz Comes confirmo. Ruderico Maniniz con-*

firmo. Nunno Mitiz confirmo. Gunzalbo Raupariz confirmo. Egas Menindiz confirmo. Gundesindo Mauranziz confirmo. Pelagio Fofiziz confirmo. Gunzalvo Didaz confirmo. (Col. 2.ª): Sifnadus Episcopus confirmo. Munino Ibenegas confirmo. Petro Ibenegas confirmo. Menindo Froilaz confirmo. Gunzalbo Gutierrez confirmo. Pelagio Kalaf confirmo. (Col. 3.ª): Munino Didaz confirmo. Ordonio Munniz confirmo. (Col. 4.ª): Georgius Episcopus fretu divino et fultu presidio confirmo. Petrus Abba de Sciterio Vimaransenfis confirmo. Pelagius Prepositus et Judex confirmo. Didacus Ennequiz confirmo. Petrus Teoderediz, et Pelagius frater ejus, confirmamus.

Cart. do Most. de Pendorada: Armar. de Pergaminh. varios: Maç. 1. de Doag. n.º 3.º

* Original em Letra Gothica miuda.

N. 72. Doação ao Mosteiro de Moreira por Ermecodo, e seu Filho.

1110
9 K.
Febr.

1072
24 Jan.

DOMINE invictissimis, aut triumphatoribus, Sanctisque Martyribus, Sancti Salvatoris, et Sancti Michaeli Archangeli, et Sociorum ejus, Sanctorum Petri, et Pauli, et Sancta Genetricis Maria Semper Virginis. Ego famula Dei Ermecodo uno cum filio meo Pelayo Petriz, ad vobis frater Gunzalvo Ordoniz in avice persona de vestro Magistro Menendo Stephaniz, pro remedio anime mee, facere textum scripturae firmitatis de mea hereditate, quanta que abeo in villa Refronteira, et ipsa hereditate per suis locis, et terminos antiquos, per ubi illa potueritis invenire, qum quantum in se obtinent, vel obtinuerint, et aprestitum omnis est, ad vobis, frater Gunzalvo Ordoniz, servient; et abet jacentia ipsa hereditate in villa, quos vocitant Refronteira, subus mons

Petras Rubias, Territorio Portugallensis, discurrente Rivulo Lezza, prope litore matris. Unde abea ego formula Dei Ermecodo partem in priua resurrectione, et abete vos ipsa hereditate cunctis diebus vite tue, et post obitum tuum tornate illa in ipsa Eglefia Sancti Salvatoris. Et si aliquis homo venerit tam de sanguinibus nieis, aut extraneis, qui hanc seriens testamenti infringere voluerit, in primis sit separatus, et excommunicatus a Corpore, et a Sanguinibus Domini nostri Jesu Christi, et cum Juda traditore abeat participatio, et aeterna damnatione, et propter domna secularia in cujuslibet fuerit, pariet tantum, et alio tantum, et insuper duo auri talenta, et a Domino, qui illa imperaverit, et alio tantum, et judicato. Facto seriens testamenti die erit IX Kalendas Februarias, in Era millef-

millesima centesima decima. Ego famula Dei *Ermecoda* una cum filio meo *Pelayo Petritz* ad vobis, frater *Guzalvo Ordoniz*, in hanc feriens testamenti manus nostras roboramus. *Petrus Garcia* confirmo. *Didagu con-*

firmiter confirmo. Menendo confirmo. Pro testis. Seculo XI. Anas testis. Gunzalvo testis. Menendo testis. Suario testis. Gunzalvo Presbiter notavit.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 73. *Carta de Doação por Gontina e seus Filhos á Gonçalo Gutierrez e sua mulher.*

IN Dei nomine. Ego *Gontina* prolix *Gutierre* in Domino Deo aeterna salute amen. Ideo placuit nobis, una cum filiis meis, nominibus *Allivergo* cognomento *Domnabona*, et *Faeme Gutierre*, *Menendiz*, et *Didago Menendiz*, ut faceremus ad vobis *Gundesalbo Gutierrez*, et ad uxori vestrae *Gelvira Gundesalbez*, cartulam donationis, sicuti et facimus, de hereditates nostras, quantasque habemus in villa *Cerseto*, sive laigale, sive in Ecclesia, sicuti in carta prioris resonat; item villa *Concliofa* similiter; item *Castellarum*; item *Mazancira*; item *Capril*; item *Vernardi*; item *Araerici*; et *Sautu de Pila-tor*. Damus vobis in ipsas villas omnes nostras heritates, sicuti illas ganavimus cum viro nostro *Menendo Didaci*, et nos filios patrem nostrum pro cartas, et pro praetio diario; et ibidem damus ipsas cartas, et ipso inventario, quos fuit devidutas ipsas hereditas, pro terminis, et locis antiquis, cum omnem suis praestamus; et habent jacentia ipsas hereditates in territorio Portugallense, et sicut in illas cartas resonat: et ad istum scriptum confirmandum accepimus de vos adiutorium bonum in omnibus locis, et vestra potentia fuerit, et illas alias ereditas, vel ganato, quae nobis de par ipso Domino *Menendo* calumniabates, et tornamus ad compagina pro complacentia nostra, et damus vobis quantum superius resonat, et quia sic dicit in liber Gotorum: valeat dona-

tio, sicut et vindictio; quia tum nobis bene complacet: ita ut de odie die aveatis vos illas hereditates, et illos scriptos de nostro dato: habeatis firmiter et omnis posteritas vestras in perpetuum habituri. Et ut si quis aliquis homo venerit, vel venerimus contra hunc factum intrumpere, vel tentare voluerit, et nos post vestra parte non vindigamus, aut vos in voce nostra pro Concilio, quomodo pariemus post vestra parte ipsas hereditates in dublo, vel triplo, et ad Judice judicato: et hunc factum semper abeat robore, et plena firmitate. Facta carta donationis, vel feriens in die secundo Nonas Octobris, in Era millesima centesima decima. *Gontina Gutierrez*, et nos filiiis suis supra nominatis in hoc factum manus nostras confirmamus. Et habent jacentia ipsas villas territorio *Ezebreiro*, subtus mons *Codal*, discurrente *Ribulo Camia*; et ipse *Cerseto* subtus *Castro Petrozo*, discurrente *Ribulo ipse Cerseto*. Item nos supra nominatis et ego *Uniscu Menendiz* in hac scriptum manus nostras confirmamus. *Gutinu Gumiriz* confirmamus. *Sanemiru Trutesindiz* confirmamus. *Pelagio Sendamiriz* confirmamus. *Salamon confirmo. Menendo Toderigus confirmo. Gundesalbus.....Branderigu testis. Pelagio testis. Ero testis. Condesendo testis. Ordonio notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

Seculo
XI.

N. 74. *Carta de venda de bens em Avenoso feita por Mendo Nunez e sua mulher á Truetezindo Gutierrez e sua mulher.*

1111
5 Id.
Oet.
1073
11 Out.

IN Christi nomine. Ego *Menemdo* prolix *Nunu Pelagizi*, et *Marina* connomento *Aurodona*, in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plaguit michi bonæ pacis et voluntas, ut vinde-remus ad vobis *Truetezindo Gutie*, et uxor vestra *Guntrode*, sicut et vendimus, ereditate nostra probria, quæ avemus in villa *Avenoso*, subtus *Kastro Avenoso*, discurrente Ribulo *Avenoso*, in Territorio Portugalensis: damus ad vobis de ipsa villa 1111.^a integra, cum acjunctionibus suis, id sunt: de *Guandim* 1111.^a integra, et in *Ferreirolos* nostra ratione, et de *Matomalo* nostra ratione, et in *Acrvedo* 1111.^a integra, et ubiq̃e illas acjunctiones de villa *Avenoso* podueritis invenire, cum quatum in se obtinet, et aprestidum omnis est: et damus ad vobis mancipios nostros, et mancipias, nominibus *Loveendo* et *Ane-mia* et *Froilo*, cum suis filiis *Eilo* et *Fernamdo*: abeatitis illas ereditates, et illa criazon, finmiter vos, et omnis posteritas vestras, et faciatis de illas quæ volueritis: et accepimus de vos in precio uno kavalo apreciato in cc. solidis, tantum ad nobis bene con-

guit: ita de odie die et tempore siant illas ereditates, et illa criazon de juri nostro abrraza, et in vestro jure fiat tradita, et confirmada: et abeatitis vos, et omnis posteritas vestras: si quis tamen, quod fierit non creditis, si aliquis omo venerit, aut vernerimus contra anc karta venditionis ad inrumpendum, et nos in judicio devindigare non poduerimus, aut noluerimus auctgorare, aut vos in voce nostra, quomodo pariemus post vestra parte illas ereditates et illa criazon dublatas, et quantum ad vos fuerint meliorati: et vos perpetim abituri. Facta cartula venditionis notum die erit v Idus Octuber, Era millesima cxi. *Menemdo Nunci* in anc kar venditionis manu mea + rovoravi. (Col. 1.^a): *Nunu Suaric manu mea confirmo.* *Menemdo Pelagici manu mea confirmo.* *Arias Eitaci quos vidi.* (Col. 2.ª): *Vermudo Truetezindici testis.* *Froila Aluitici testis.* *Arias testis.* *Vermudo testis.* (Col. 3.ª): *Zoleiman presbiter notavit.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 75. *Carta de venda de certos bens feita por Senior Gundeindiz á Pala Truetezindiz.*

1112
7 K.
Jun.
1074
26 May.

IN Dei nomine. Ego *Senior* prolix *Gundeindiz*, plaquit michi pro bone pacis et voluntas, asto animo, integro meo consilio, sana mente, et probia mea voluntate, ut uinderemus ad vobis *Pala* prolix *Truetezindiz* et *Ibdonza*, ut uinderemus tibi *Pala* ereditate mea probia, que abeo de perfiliatione de tia mea *Senior Arualdiz* pro carta, uila, que noncubant *Lanadores*, subtus alpe *Secso Albo*, discurrerite ribulo *Febe-*

rus, Terredorio Portugal: uendimus a tibi de ipsa uila *Lavatores* x.^a integra, per suis locis, et per suis terminis antiquis, cum todas suas prestationes, que in se obtinet; et acibio de ti, pretio aderato et defuio xxxx.^a modies, ita ut des odie die, et tempore, sia de juri meo aurasa, et in tuo dominio sia tradita, et confirmada: abeas tu et homnis posteritas tua, juri quietu, temporibus seculorum: siquis aliquis omo ueneri

neri, uel uenerimus contra anc ferea ad inrupendu, que tibi autorgare, et auimdecare non poduerimus, post tua parte, aut uos in uoce nostra, cōmodo pariemus tibi ipsa tūla dublata, et ista carta semper plena abea firmitate et nouore. Facta cartula uenditionis die erit vii.º Kalendas Junii, Era milefima cxii.ª *Senior Gumdesimdiz a tibi Pala Tructesimdiz in*

anc ferea manus mea ✠. Ic testes. *Securº Pelagio testis. Suario testis. Gumfalbo testis. Menendu testis. Icila testis. Cendamiru notuit.*

Cart. da Faz. da Univ. de Coimb. Perg. do Most. de Pedrozo, no reverso da Carta N.º 59., pag. 47.

N. 76. *Doaçãõ de Fernando á Tructesindo e sua mulber.*

In Dei nomine. Ego *Fredenando*, ideo placuit mihi propria mea uoluntate, ut faceremus ad uobis Domino *Tructesindo*, et uxori uestra *Domna Gontrode*, sicut et facimus, cartula firmitatis de ii.ª salinas cum sua uida; et abent iacentia ipfas salinas in Ripa de *Aue*, in loco prædicto in illa quorte, sub illo Castro de *Sauêto Joanne*. Damus ad uobis ipfas salinas pro illo uestro uaso de argento, que perdestes, et teube illo *Fredenando* in suo iure occultato multis diebus; et dedit ipso uaso *Jadamo* omine, et non potuit illo sacare de ipso omine. Et pro ipso uaso damus uobis ipfa salinas cum suo adprestamo, ut abeatis illas firmiter de nostro dato, uos et omnis posteritas uestras usque in perpetuum; et

faciatis de eas quod uolueritis. Siquis tamen, quod fieri non credimus, aliquis homo uenerit, uel uenerimus tam nos, quam filiis nostris, aut qualibe generis homo, que ad uobis ipfas salinas calumniare quæserit, et nos in iudicio non potuerimus, aut uos in uoce nostra, quomodo pariemus ad uobis ipfas salinas dublatas, aut quantum ad uobis fuerit melioratum, et uobis perpetim abitura. Facta kartula firmitatis notum die III Idus Octobris, Era milefima centesfima xlii.ª *Fredenando* in anc kartula firmitatis manu mea roboro. Pro testes. *Gundisfalbo Vermudo testis. Garzia testis. Didaco testis. Gundisfalbo presbiter notauit.*

Cart. do Most. de Morcira: Original.

N. 77. *Doaçãõ por Sendino Rodriguez e sua mulber á Tructezindo Gutierres e sua mulber.*

In Christi nomine. Ego *Sendino Roderiquiz*, et uxor sua *Geluiria Paladinici* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo placuit nobis bone pacis et uoluntas, ut daremus ad uobis *Tructesindo Gutierri* et uxor uestra *Gumtrode*, figut et damus, nostra portione de Ecclesia uogabulo *Sauête Marine*, que est fundada in uilla *Villar de Porcus*, et abe iacentia subtus *Kastro de Bove*, discurrente ribulo *Kadabon*, in Territorio Por-

tugalensis: damus ad uobis de illa iii.ª, quos fuit de Domino *Nauffi* de iii.ª damus ad uobis iii.ª cum adjunctionibus suis, quanto in se obtinet, et aprestidum omnis est; damus ad uobis illa in ofrecione pro baralia, que abuimus super nostra ereditate cum nostras gentes, et fecestes ad nos ibi grande alhia. Abeatis illa uos illa firmiter, uos, et omnis posteritas uestra, et faciatis de illa que uolueritis. Siquis tamen, quod fierit

SECULO
XI.

rit non creditis, si aliquis omo venerit, aut venerimus contra alinc kartulam ad inrumpendum, et nos in iudicio devindigare non poduerimus, aut noluerimus auctorgare, aut vos in voce nostra, que pariemus a parti vestra isto, quæ in karta resona, dublando, et quantum ad vos fuerit melioratum: et vos perpetim abiduri. Facta karta firmidatis pridie Kalendas December, Era millehima cxii.^a Sen-

dino Rodoriquici, et uxor suâ Geloira in abnc kartula firmitatis manus nostras. Qui presens fuerunt (Col. 1.ª): *Ipsè Ofredo testis. Didago Sendinici testis. Gumtado testis.* (Col. 2.ª): *Pelagio Rodoriquici testis. Pelagio Odorici testis. Gutierre Pelagici testis.* (Col. 3.ª): *Zoleiman presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 78 *Doaçã de lleuva á Diogo Avomariz, de bens em Villar de Porcos.*

1113
15 p. K.
Jan.

1075
15 Jan.

IN Dei nomine. Ego *Ileuva* in Domino Deo æterna salute amen. Ideo placuit mihi pro bonæ pacis et voluntas, ut damus a tivi *Diagu Avomariz* presbiteri ereditate meâ probrâ, quos abuimus de subscetionem abiorum nostrorum, et de mea germa... nomine *Celvira* in villa, quos vocitant *Villar de Porcos*, Territorio Portugalesi, subtus *Castro Amaya*, discurrente *Ribulo Catauon*, et abe jacentia ipsa ereditate de ipsa Ecclesia vogabulo *Sanctæ Marinæ de Villar de Porcos*: damus a tivi de ipsa Ecclesia nostra ratione ab integro, de vi.^a iii.^a a tivi concedimus; tantum me inde conpota inter meos fratres et credes: abeas tu firmiter in cuntibus diebus vitæ tuæ, per ubi illa potueritis invenire, per luis locis, et testamentis, et terminis antiquis, quantum inde ad omniuis ad prestitum, pro remedio animæ meæ;

et ad confirmandum cartula accepimus de te duos modios milio, tantum a mim bene conplagui: abeas tu et objuques usque ad obito tuo, et post tuo obito testa illa pro nostras animas. Siquis tamen, quos fieri... aliquis omo venerit, vel venerimus, hunc pactum ad inrumpendum veneri, multum vel modicum infringere; parie proinde ipsa Ecclesia dublata, tam fili's nostris, quam progenie: et hunc factum nostrum firmiter obtinea plena rovore stare: die erit xv post Kalendas Januarias, Era cxiii supra milehima. *Ileuva* in hoc cartula et scriptura firmitatis manu mea rovero— et confirmo. Qui presens fuerunt: *Gunzalvo testis. Adaulso testis. Pelayo testis. Menendo testis. Alvitiz...* *Gundesalbus presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 79. *Doaçã de Guilvo Lidizi á Tructesindo Gutierrez è sua mulher.*

1113
3 Id.
Feb.

1075
11 Fev.

IN Dei nomine. Ego *Guilvo Lidizi* in Domino Deo æterna salutem amen. Ideo plaguit mihi bonæ pacis et voluntas, ut faceremus ad vobis *Tructesindo Guterizi*, et uxori vestre *Gontrode*, cartula donationis vel venditionis, sicut et facimus, de nostra portione de illa ecclesia vogavulo

Sancta Marina de xii.^o, v.^o; damus vobis illa in ofretione, pro que adjufastes nobis a vendigandum alias nostras, damus vobis illa cum omnibus adtestationibus, vel adpensationibus suis, et damus vobis illa pro perfolta de nostris erhedes, et adveaditis vos illa firmiter, et omnis poster-

zeridas vestra juri quieto, tenporibus
 feculorum, et adve ipsa Eglefia jazenia
 ria in loco dicto *Villar de Porcos*,
 subtus alpe mons *Faro*, Teritorio
 Portugalesis, sub lictore maris, dis-
 curente Ribulo *Kadavo*. Siquis tamen,
 quod fieri non credidis, et adliquis
 omo venerit, vel venerimus contra
 anc carta inrumpendum, et nos no-
 luerimus, ad non poduerimus adtur-
 gare, vel devindigare, quomodo pa-
 riemus ipsum, que in karta refona,

dublado, et judicado. Facta kartula SECVLO
 die erit tertio Idus Feverarii, Era XI.
 c.^oxlii.^o post millesima. Nos super jan
 nominatus in ac karta ad vobis *Troi-*
tesindo Gutierizi et ad uxori vestra
Guntrode manus mea ro-t vorabit.
 Ic testes: (Col. 1.ª): *Gundisabo*
testis. Menendo testis. (Col. 2.ª):
Rodorigu quos vidit. Didagu testis.
Alio Didagu notuit.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 80. *Carta de Doaçãõ por Gelvira Janardici e outras á Tructe-*
sindo Gutierres e sua mulher.

IN Christi nomine. Ego *Gelvira Ja-*
nardici et *Gudina Janardici* et
Guntina Sandinici in avice perso-
 na de filia mea *Gudina*, in Domi-
 no Deo eterna salute amen. Ideo
 plaguit nobis bonæ pacis et vo-
 luntates, ut faceremus ad vobis
 kartula donacionis et firmitatis, ad
 vobis *Tructesindo Gutierri* et uxor
 vestra *Guntrode*, sicut et facimus,
 de Ecclesia *Sancta Marina* de vi.^a,
 III.^a; sic nos invenit in portione de
 pader nostro *Janardo* et de prestes-
 res nostros et vestros Domno *Samdo*,
 et Domna *Medina*; et abe jacentia
 ipsa Ecclesia in villa *Villar de Por-*
cos, subtus kastro *Faro*, discurren-
 te arugio *Kadabom*, in Territorio
 Portugalensis: damus ad vobis ipsa
 nostra ratione de ipsa Ecclesia pro
 persolta de nostros erhedes, qui sunt
 de ipsa Ecclesia: damus ad vobis illa
 cum cunctis testamentis suis, quæ in
 se obtinet, et aprestidum omnis est,
 in ipsa nostra portione: damus ad
 vobis illa in offretione, pro qua aj-
 dastes nos in alias nostras ereditades
 cum nostros erhedes, et dicit in li-
 ber Gudorum, quod valeat venditio

figur donatio. Abetis illa firmiter vos 1113
 et omnis posteritas vestras, et facia-
 tis de illa que volucitis. Siquis ta-
 men, quod fieri non creditis, si 3 Id.
 aliquis homo venerit, aut venerimus, Feb.
 contra ahnc kartula firmitatis ad in-
 rumpendum, et nos in iudicio devin-
 digare non poducimus, ad nolueri-
 mus auctorgare, aut vos in voce nos-
 tra, quæ pariemus a parti vestra
 ipso, quæ in karta refona, dublado,
 et quantum ad vos fuerit melioradum;
 et vos perpetim abituro. Facta karta
 firmitatis die erit III.º Idus Februa-
 ri, Era millesima cxlii.^a *Gelvira* et
Gudina et *Guntina* in avice perso-
 na de filia mea *Gudina*, in ahnc car-
 tula firmitatis manus nostras rovo-
 ra-|H-vimus. Qui presentes fuerunt:
 (Col. 1.^a): *Didagu Sandinis testis.*
Gunzalvo Eiriquici testis. Gunzal-
lo Gudinici testis. (Col. 2.ª): *Alio*
Didago testis. Tructesindo testis. Lo-
vesindo testis. Alio Gunzalvo testis
 (Col. 3.ª): *Zoleiman presbiter no-*
 tuit. 1075
11 Fev.

Cart. do Most. de Moreira: Orig-
 nal.

Seculo
XI.

N. 81. *Doação de Diogo Olidici á Truêfendo Gutierres e sua mulher.*

1113
7 Id. Jun.
1075
7 Jun.

IN Christi nomine. Ego *Didago Olidici* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plaguit michi bonæ pacis et voluntas, ut damus ad vobis *Truêfendo Gutierri*, et uxor vestra *Gontrode* nostra ratione de Ecclesia vögabulo *Sancte Marina*, que est fundada in *Villar de Porcos*, subtus mons *Faro*, in Territorio Portugalensis: damus ad vobis illa pro plagas, et feridas malas, quæ ... cemus ad vestros mallados, et non abuimus unde illas peitare: damus ad vobis media VIII.^a de illa III.^a Abeatis illa firmiter vos, et omnis posteritas vestras, cum cumtis prestationibus suis, quæ in se obtinet et aprestidum omniuis est; et faciatis de illa que volueritis. Siquis tamen, quod fierit non creditis, si aliquis omo venerit, aut

venerimus contra ahnc karta ad inrumpendum, et nos in iudicio de vindicare non poduerimus, aut noluerimus autorgare, aut vos in voce nostra, que pariemus a parti vestra isto, que ad vos inkartamus, dublado, et quantum ad vos fuerit meliorato: et vos perpetim abituro. Facta karta firmitatis die erit VII.º Idus Juni, Era millesima cxiij.^a *Didago Olidici* in ahnc karta firmitatis manu mea—rororavi. Ie testes: (Col. 1.ª): *Gumzalvo testis. Alio Gumzalvo testis. Vermudo presbiter testis. Elias testis. (Col. 1.ª): Roderigu testis. Zoleiman presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 82. *Carta de venda por Adaulfo Cidi á Truêfendo Gutierres e sua mulher.*

1114
10 K.
Sept.
1076
23 Ag.

IN Christi nomine. Ego *Adaulfo* connoimento *Cidi*, plaguit michi bone pacis et voluntas, ut venderemus ad vobis *Truêfendo Gutierri*, et uxor vestra *Gontrode*, sigur et vendimus, subtus kastro *Arvareluis*, discurrente ribulo *Ave*, in Territorio Portalenfis: damus ad vobis illa firmi, et faciatis de illa quæ volueritis; et accepimus de vos in preci modio, tam michi bene complaguit. Siquis tamen, quod fierit non creditis, si aliquis omo venerit aut venerimus contra ahnc karta venditionis ad inrumpendum, et nos in iudicio de-

vendigare non potuerimus, aut noluerimus autorgare, aut vos in voce nostra, que pariemus a parti vestra ipsa lareca dublada, et quantum ad vos fuerit meliorada; et vos perpetim abitura. Facta karta venditionis die erit X.^{mo} Kalendas Serember, Era millesima cxiij.^a *Adaulfo* connoimento *Cidi* in ahnc karta venditionis manus nostra. Ie testes: *Gunzalvo testis. Froila Ramira testis. Seto testis. Zoleiman presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 83. *Doação ao Mosteiro de S. Pedro de Robordaões por Unifco Dias, e outros.*

DOMNIS invictissimis, hac trium-
fatoribus Sanctisque Martyribus,
Sancti Petri, et Pauli, et sociorum
ejus, Sancti Stephani, et Sancti Pe-
lagii, et Martirem Christi Sancti
Jhoannis Baptiste, et Sancti Michaelis,
et Sancti Martini confessoris, et San-
cti Benedicti, et Sancte Dei Genitris
Maria, comctarum Virginum, et
Sancti Salvatoris, qui inter eos te-
net principatum, quorum Baseliga
esse cernitur in villa *Robordanos*, quos
vocitant *Sancti Petri*, subius mons
Bendoma, discurrente ribulo *Sausa*,
Territorio *Aneja*. Ego famula Dei
Unifco prolix *Didagu* et *Alivergu*,
ut Deo uouente, et spontanea men-
te, ut facimus textum, et scripture
firmitatis, de omnia hereditate laiga-
le, siue cenouius, pro remedio ani-
me nostre: ego *Didagu Tructuzin-
diz* pro mea, et pro uxori mea *Ali-
vergo*, et pro filiis, et propin-
quis nostris fecimus textum et scri-
pture firmitatis, pro remedio nostre:
hi sunt villas pernominati, villa *Af-
cariz*, quos fuit de *Goldregoto Fa-
vilas*, et germano suo *Gandila Fa-
vilas*, sicut illa comparavit per meo
pretio directo, quinta de *Sancto Cos-
mato* de *Balestarios*, medietate de
Sancto Andre de *Ferraria*, medietate
de *Sancto Saturnio* de *Vallinas*,
et *Sancto Mamete* de *Vallogo* ab
integro, et *Sancto Bartholomei* de
Vallongo ab integro, et *Sancti Chris-
tophori* de *Campaniana*, ubi dicent de
Rei Tinto, ab integro, et *Sancti Fel-
icis* de *Cornado* ab integro, et mea
ratione de *Acisterio* de *Silva Scura*
ab integro, et mediatate de *Sancto*
Jhoanne de *Caupo* et medietate de
Sancto Petro de *Lubaxim*, et ter-
tia de *Sancto Jeorgio* de *Mora-
ria*. * Et ego *Unifco Didaz* concedo
in isto testamento omnia mea here-

ditate, pro remedio anime mee: hi
sunt nominatas, medietate de villa ⁴ *K. Aaleiri*, de quanta ganavi ibi Do-
mno *Didagu* et *Domna Alivergu*, et
Sidebarios medietate, et mea quarta
de *Balestarios*, et mea ratione de
Mandim, et illa ratio Ecclesia de
Ferrari, et medietate de *Sancta Lo-
gritia* que est in riba de *Leste*; et
ipsum que testamus, et in testamen-
tesonant, pro victum, et vestimentum,
fratrum, monachorum, diaconorum,
clericorum, confessorum, confessa-
rum, Deo votarum, qui bona fecerint
et in vita sancta perseveraverint,
et per consensu de nos et de propin-
quis vel de sanguinibus nostris, et
de manus nostras tenuerint, sicut il-
la testamus pro ad nos, et pro san-
guinibus nostris, ad illa ratione, que
venit nobis in portione de *Domna*
Alivergo, sicut jam superius diximus;
unde merces eveniat in die iudicii,
ut cum benedictis ad dexteram vita
possideamus eterna. Facta kartula et
series hunc testamenti notum die
quod erit *iiii.º* Kalendas Martii,
Era *m.ºc.ºxxv.º* *Didagu Tructesindiz*,
et filio meo *Gundisalvoiz*, et *Unifco*
Didaz in hanc cartula et series tes-
tamenti manus r-|-|-o-vimus. Pro
testes: (Col. 1.^a): *Pelagio testis.*
Vimara testis. *Alio Pelagio testis.*
Zalama testis. *Menendo testis.* (Col.
2.^a): *Jeda testis.* *Gundisalvo testis.*
Alio Gundisalvo testis. *Tructesindio*
testis. *Vermudo testis.* (Col. 3.^a):
Ramiro Tructesindiz confirmo. *Odo-
rio Menendiz confirmo.* *Didago Oda-
riz confirmo.* (Col. 4.^a): *Alvito*
Abbas confirmo. *Galindo presbiter*
confirmo. *Trafmiro presbiter confir-
mo.* (Col. 5.^a): *Gavino quos vidi*
et annuntiaui. *Fagildu presbiter no-
tuit.*

Século
XI.

Cart. do Colleg. da Graça de Coimbra, Maç. 1.º dos Pergam. de Cete, N.º 17.

* Original em Letra Franceza.

** No lugar do texto notado com * havia por escrever a 6.ª parte de huma regra, que tinha, como todas as outras, 4 palmos de longitude.

N. 84. Doação ao Mosteiro de Paço de Souza por Loderigo.

1116
3 K.
Apr.1078
30 Març.

IN nomine Domini nostri Jhesu Christi. Ego Loderigo quasi presbiter in Domino Deo eterno salutem amen. Ideo placuit michi, per metum mortis, et diem iudicii, et penas inferni, et proinde facio vobis patrono meo *Sancti Salvatoris* de *Acisterio Palacioli*, et a Sanctorum Apostolorum, et alias reliquias, que ibi sunt reconditas, sicut et facio, textum scripture firmitatis de hereditate mea propria, et est prenominata in *Vilarrino*, in *Copbino*, *Bendoma*, de illa que fuit de aviotum vel parentorum meorum, scilicet vi.ª integra con suis generis arborum, et cum quantum aprestitum hominis est, in loco predicto, videramus quantas generis arborum itan in terras alienas, testo inde vobis medietate de illos fructos, foris illas de terreno de *Sancto Petro*, que testamus ad illo, et de alia parte rio, deinde inter illos auterios de siltales, et inde super covello, et per illas antas, et super illo molino, et per

terminos de *Salgueirola*, et de *Mirazi*, et in villa de *Mauros* II.ªs vi.ªs de illa, quos fuit de meo patre, pro remedio anime mee vel parentorum meorum, et habeant sacerdos, fratres, quantos cultatores de ipse *Acisterio* fuerint, et orent pro me *Loderigo* si Sanctorum, cui illa eo atesto, ad Deum, que in celis est, pro illos; proinde libera me Deus de manu mortis, et inferni, sicut liberasti sperantes in te. Et qui hunc factum nostrum intrumpere voluerit, pariat quantum inquietare, aut inde presumpserit, in quaduplo post parte de ipso *Acisterio*, et iudicatio. Facto testamento notum die quod erit III.º Kalendaris Aprilis, E.ª m.ºc.ªx.ªvi.ª Ego *Loderigo* in hanc kartam sive testamenti manu mea roboro. Pro testibus. *Contado testis. Sesnando testis. Mendo testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza: Liv. das Doações, fol. 48. vers. col. 1.ª

N. 85. Reconhecimento feito por Onegildo e seus Herdeiros ao Mosteiro de Pendorada, em virtude de sentença dada por Egas Ermigis acerca de certos bens.

1117
3 Id.
Sept.1079
11 Sct.

DUVIUM quidem non est, sed multis cognium, adque bene notissimum mane in veritate, eo quod orta fuit intentio inter fratres de *Sancto Iohanne*, Dominus *Eximinas* Abbas, et suos heredes, et *Onegildo*, et suos heredes, super hereditates, quos fuit de *Fredenando*; et vendidit eas ad *Fremosindus* pro pretio et cartas, et venit in portione suos filios nominibus *Sindila* presbiter, et *Eogenia*,

et *Romarigu*, et testavit inde *Sindila* sua ratione ad *Sancto Joanne* pro remedio sue anime in face de sua gente, et tenuit eas *Fremosindus* in suo iure sanas et intemeratas per tempus, et annos, et post ipsum suos filios similiter: qualiter surrexit *Onegildo* in voce et de suos heredes; sine iussio potestatis, et sine Sajone; et presumpsit illas de iure de illo testamento et de suis heredes: quando vidit

vidit Dominus *Eximinus*, et suos eredes, tale actio, qui erat facta per malitia, proclamavit se ad veritate cum ipsos malefactores, qui eo testamento inrumperant; et venerunt in unum ante *Egas Ermigici*, qui erat eorum senior inter *Ambos Ribulos*, et hic arserunt suas voces ex amborum pars: quando vidit Dominus *Egas* tale male, quod fecerunt, increpavit super *Onegildus*, et suos eredes, et mandavit eos intrare in pactum in tertium diem in *Sancto Pelagio*, per *Sagione Cidi Erigici*: quando viderunt, quia non potuerunt sta ad veritate, moti fuerunt ad misericordia, et rogaverunt ipsos fratres et ipse *Sagione*, et suos eredes de ipsos fratres, et ibi fuerunt filii nobiles, et ignobiles, et fratribus monasticis in *Pavia*; et mandavit Dominus *Egas* per pietate et a misericordia, quos jurassent de parte de illo testamento et suos eredes v.º omnes in *Sancto Pelagio* de *Fuornos*, sicut et jurarunt: Obinde ego *Onegildus* in mea voce et de meos eredes, ad tibi Dominus *Eximinus* et suos eredes, placum ligale facimus vobis, et agnitio per scripture vere firmitatis,

ut deinceps amodo quod erit III. ^{Seculo} XI. Idus Setembris, quod est Era millesima cxvii.º pro parte de ipsa sententia, que inter nos fuit, quod non calumniemus ipsas ereditates de odie in die, non per nos, non per scripturas, non per domnos, per nulla forma hominis, non nostras posteridas; et si minime fecerimus, et istum placum exederimus, quomodo pariemus ipsas ereditates dublatas, vel tripatas, et auri talenta binas libras post parte ipsius testamenti, et de suos eredes. *Onegildus* in sua vice de suos eredes in hunc placum manum mea r.º. Quos viderunt: (Col. 1.º): *Garjea Ramirici confirmo. Fredenando Jeremias confirmo. Velasco Froilaci confirmo.* (Col. 2.º): *Ero Racemirici confirmo. Dominus Romanus confirmo. Dominus Cartemirus confirmo.* Pro testes. (Col. 3.º): *Cresconio testis. Salamon testis.* (Col. 4.º): *Alvitus testis. Adulfus.* (Col. 5.º): *Sifnando notuit.*

Cart. do Most. de Pendorada, Mag. da Freg. de Magrellos, N.º 2.º

* Letra Semigothica.

N. 86. Carta de venda de Figueirola, por Gonçalo Raupariz e sua mulher, á Gonçalo Gutierrez e sua mulher.

IN Christi nomine. Ego *Gunsalvo Rauparizi*, et uxor sua *Munia* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plaguit nobis bone pacis et voluntas, nullo quoque gentis inperio, neque suadentis articulo, neque pertimescentis metum, set propria nobis accessit voluntas, ut faceremus ad vobis *Gunsalvo Gutierrez* et uxor vestra *Gevoira*, kartula venditionis, figut et facimus, de villa nostra propria, quos vocidant *Fikeirola*, quos ganavimus pro precio et kartas, et abet jacentia subrus Kasto *Affeson*, discurrente rribulo *Ave*, in Territorio Portugalenfis: damus vobis illa per

fuis terminis, et vicis, et locis anti-1118
quis, et cum suas picarias, et suos 12 K.
mulinos in rribulo *Ave*, accessu et Feb.
regressu, et cuntis prestationibus suis,
quæ in se obrinet, et apreftidum 1080
omnis est, ubique in illa podueritis 21 Jan.
invenire; et dividet cum villa *Bocumti*,
et de alia parte cum villa *Celtre-ganus*,
et de tercia parte cum villa *Lamesinus*:
et accepimus de vos in precio uno kavallo
apreciado in cc.ºº solidis, tam nobis bene
conplacuit: abetis illa firmiter vos, et
omnis posterridas vestras, juri quieto,
temporibus seculorum, et faciatis de illa,
quæ volueritis. Siquis tamen
fecerit

Seculo
XI.

fierit non creditis, si aliquis omo venerit, aut venerimus contra ahnc karta venditionis ad inrumpendum, et nos in iudicio devindicare non poderimus, aut noluerimus auctorcare, aut vos in voce nostra, qe pariemus a parti vestra ipsa ereditate dublada, et quantum ad vobis fuerit meliorada; et vos perpetui abitura. Facta karta venditionis die erit xii.^{mo} Kalen-

das Februarii, Era millesima c xviii.^a *Gunzalvo Rauparizi* in ahnc karta venditionis manus nr-^{tr}. Qui prezes fueunt: *Sandino Rellaci testis. Efo Ervenandici testis. Egas Zalamicci. Guintila Ermigici testis. Gunzalvo Roderiquici testis. Zoleiman presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 87. *Doaçã de huãs marinbas feita por Adofinda d Gongalo Gutierrez e sua mulher.*

1118
5 K. Jun.
1080
28 May.

IN Dei nomine. Ego *Adofinda* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo placuit mihi bonæ pacis et voluntas, ut incommuniarem ad vobis *Gunzalvo Gutierrez* et uxor vestra *Getvira*, figur incommuniamus, salinas meas proprias, quæ avemus in foce de *Ave*, in villa, quos vocidant *Villa Comide*, et comparavimus illas de germano meo *Vermudo* presbiter, pro precio et karta, et abent iacentia subius *Castro Sancto Joane*, discurrente ipso Ribulo *Ave*, in Terriorio Portugalensis: damus ad vobis in illa corte nova duas salinas cum sua vida; et in illa caunosa mediada de illo quinione, qui fuit de *Belom Gundulfici*, quantum in se obtinet, et aprestidum omnis est; et inter illo *Castro de Sancto Joane* et ille carrecale, qui discurrre de illa fonte de *Villa Comide*, septem salinas cum sua vida: damus ad vobis illas salinas, ut baralietis illas, et devindices de alios homines, in quam-

tum poderitis, et abeamus pro medio ille sal unus cum alios et filii et neptis nostris, sic faciant in cumtis diebus, et non mita ad vobis nulla sospida mala supra ipsas salinas, unde vos impedimento veniat: et si aliquis omo venerit de alica parte, qui a nobis disturva queserit facere, que adjudemos nos unus ad alius, et quantum poderimus devindicare, pro medio abeamus, et si minime fecerit, et ista karta incommuniacionis exederit, que carea illa mea mediada de illas salinas a parti vestra. Facta karta incommuniacionis die erit v. Kalendas Juni, era millesima c xviii.^a *Adofinda* in ahnc karta incommuniacionis manu mea. It testes: *Suavio Didaci testis. Froyla Pelagici testis. Vermudo Gundivadici testis. Avalupe Gundivadici testis. Jesmundo Fromariquici testis. Zolei-man presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 88. *Declaraçã d Doaçã antecedente.*

1118
5 K. Jun.
1080
28 May.

ADOSIMDA placitum facio ad vobis *Gunzalvo Gutierrez* die erit v. Kalendas Junii, Era millesima xviii.^a pro parte de illas salinas, que ad vos incommuniavimus in foce de *Ave* a parte villa de *Comide*, que aveamus illas pro medio, et non

mittamus super illas nulla sospida mala pro nullaque actio, et si abuerimus advidere aut donare, unus ad alius pro precio isto, et filii et neptis nostris sic faciant, et si minime fecerit et isto plcito exederit, que carea sua mediada de post parte, de qui

qui isto placito observare. *Adosinda* in óc placitum manu mea. Ic testes: *Suario Didaci testis. Froyla Pelagici testis. Vermudo Gundiadici testis. Avalupe Gundiadici testis. Jhesmundo Fromariquici testis. Zoleima presbyter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira Original. Sequ.º XI.
 * Este Documento deve ser datado da Er. 1118, por estar escrito no mesmo pergaminho, ser respectivo ao mesmo assumpto do Documento antecedente, e figurarem n'hum, e outro as mesmas pessoas, &c.

N. 89. *Doação de Mendo Soares ao Mosteiro de Moreira.*

IN Dei nomine. Ego *Menendo Suariz* placuit mihi pro bona pacis, et voluntas, ut facerem, sicut et facio, karta de hæreditate mea propria, ad Sancti Salvatoris de *Moraria*, pro remedium animæ meæ, e pro inruptione, quæ ego feci in ipso Cauto de ipso monasterio Sancti Salvatoris: do, atque concedo ipsa hæreditate, id est uno Kasal, quæ vocitant *Joani*, pronominato illo de *Suetiro Longuo*, cum suis terminis novissimis, et antiquis, cum quantum in se obtinet, et apcfitum hominis est, et possideant . . . fratres, vel clerici, sive et ipsi, qui illo monasterio vitam sanctam perve-

raverint. Siquis tamen, quod fieri tamen non credo, . . . hunc factum irrumpere quaesierit, inprimis sit maledictus, et excommunicatus, et insuper pariet . . . duplata, vel quantum fuerit meliorata, et iudicato. Facta charta mense Aprilis, Era millesima septuagesima decima nona. . . . Ego *Menendus Suariz*, una cum filiis, et cum filiabus meis, in hac karta manus nostras roboramus. *Pelagio testis. Gunzalvo testis. Rodrigo testis. Menendus Diaconus notavit.*

1119

1081

Abx.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 90. *Carta de venda por Payo Eriz, e Elo Framilaz d Tructesindio Tructesindiz, e sua mulber.*

IN Dei nomine. Ego *Pelaio Eriz*, et *Elo Framilaz* ideo plagui mihi pro bonæ pacis et voluntas, ut faceremus a vobis. . . . *Tructesindiz* et uxori vestra *Guntrote Garfia*, cartula venditionis et firmitatis de ereditate mea propria, quos abeo de subceptionum parente nostro *Ero Gundesina*, ic Eglefia *Sanctio Cosmate*, et abet jacentia in villa *Gemundi*, subtus monte *Fero*, discurrente ribulo *Eixatonas*, Territorio Portucalensis, prope litore maris: de ipsa eglefia III.ª, quos foi de pater meo *Ero*, et VII.ª, quos comparavi de *Lovesindo Suariz*, et de ipso cazales quos jacent tras ipso riu ad integro, cum quantum in

se obtine, vel omnis apcfitum est: et accepimus de vos precio aderato et definito III. boves de XIII. XII. modios, tanto a nobis bene conplagui: abeatis vos firmiter, et hominis posteritas vestras, juri quieto. Siquis aliquis homo venerit, vel venerimus contra anc kartula venditionis ad inrumpendum, et nobis a vobis devindicare non poterimus pro vestra parte, aut vos in voce nostra, commodo pariemus ad vobis ipsas ereditates dublatas, vel tripatas, vel quanto vobis fueri melioratas, et insuper alio tanto in iudigato, et vobis perpetim avituri. Facta kartula vinditionis et firmitatis in die erit xv Kalendaras

1110

15 K.

Sepr.

1081

18 Ag.

SECVLO

XI.

lendas Setembris, in Era M.C.XVIII.^a *agu Alvitiz confirmo. Egareo testis. Menendo testis. Martino testis. Gundisalbo presbiter notuit.*

Quidem presentes fuerunt: *Diagu Gundisalz manu mea confirmo. Alio Di-*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 91. *Doaçã de Tructesindo Tructesindiz e seu Filho ao Mosteiro de Pedrozo.*

1119

2 K.

Nov.

1081

31 Oct.

IN nomine Sancte et Individue Trinitatis. Ego famulus Dei *Tructesindus Tructesindiz*, una cum filio meo *Pelagio Tructesindiz*, placuit nobis, prona mente, et propria voluntate, propter amorem Dei, et pro remedio peccatorum nostrorum, ut faceremus kartam testamenti, sicut et facimus, de omnibus hereditatibus, et de cunctis rebus nostris, de cunctisque diuitiis, quas habemus, ut, si in die mortis nostre post nos aliquod ex nobis non remanserit semen legitimum, deseruiant cuncte nostre hereditates, et omnes nostre diuitie, ad locum Monasterii *Petrofi*, in quo ad honorem Dei recondite esse noscuntur reliquie cruoris Domini, et semper Virginis Sancteque Dei Genetricis Marie, et Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, quorum Basilica sita est in uilla, que dicitur *Petroso*, subius *Castro Petroso*, secus riuulum *Fibros*, de alia parte iuxta *Saxum Album*, in Territorio Portugalesi, inter flumen *Durium* et Ciuitatem *Sancte Marie*. Et notum ibi facimus, quia testamus uillam *Laureto* cum *Villa Coua* ad integrum, quantum ibi habemus, ad monasterium *Ville Coue*: et nostram rationem de *Villa Majore* ad locum *Sancti Mameis*, qui in ipsa uilla est, et damus nostram ipsius loci *Sancti Mameis* cum ipsa *Villa Majore* ad supra dictum Monasterium *Petrofi*. Si uero ex nobis semen legitimum remanserit, qui nostra bona accipiat, deseruiat integra pars quinta omnium hereditatum nostrarum, et medietas cunctarum facultatum, ad supra nominatum

Monasterium, extra *Villam Majorem*, de qua deseruiat quinta pars ad *Sanctum Mameum*, et de *Sancto Mameo* nostra ratio ad *Petrofium*. De uillauero *Laureto*, et de *Villa Coua*, deseruiat quinte pars ad Monasterium *Ville Coue*. Igitur adiciamus, ut, si, peccato impediendo, per inuidiam diaboli, ipsut Monasterium *Petrofi*, aut illud de *Villa Coua* testatum fuerit a laicis, deseruiant ista omnia, que mandamus ad nostras rationes in ipsis Monasteriis, seruis Dei, qui ibi habitauerint. Si uero ibi serui Dei in commune uixerint, communiter cuncta possideant. Siquis uero cuiuslibet generis homo, aut mulier, aduersus hoc nostrum factum contrarius extiterit, non abeat licentiam per nullam assertionem, sed pro sola presumptione, quadruplo pariat ea, que auferre temptauerit, et quando in hac temeritate premanserit, sit excommunicatus et anathema a Domino et omnibus Sanctis eius; et hac scribitura perpetuum habeat roborem. Facta karta testamenti die Domenica, hora fere 11.ª, luna xxiiii.^a, 11 Kalendas Nouembris, Era 1. cxxviii., in diebus Regis Domni *Adefonsi*, regente Domino *Sifnando* Aluazir Urbem *Colembrie*, habitante Episcopo Domno *Paterno* in Colimbría. Facta est in supra dicto Monasterio *Petrofi*. Ego *Tructesindus* una cum filio meo *Pelagio* manibus nostris roboramus, in presentia Domni *Gudini* Abbatis ipsius Monasterii. Hii testes sunt: (Col. 1.ª): *Tructesindus testis. Monnius testis. Pelagius testis. Alius Pelagius testis.* (Col. 2.ª): Ego *Rodo-*

Rodorigus manu mea confirmo. Ego Menendus manu mea confirmo. Sifnandus manu mea confirmo. Ego Menendus Pelaisz confirmo. Pelagius scripsit.

Cart. da Faz, da Univ. de Coimbra: Perg. do Most. de Pedrozo. Século XI.

N. 92. *Carta de venda por Sanga Garcia a Troitesfendo Goderizi, e sua mulber.*

IN Dei nomine. Ego *Sanga* proliis *Gartias* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo plagui mizi pro bona pacis et voluntas, ut per scriptum firmitatis videremus ad vovis *Troitesfendo Goderizi* et uxori vestre *Gontrote Garcias*, sicut et vendimus, eritate nostra propria, quos avemus in villa, quos vocidant *Parada*, subtus mons *Alvarelios*, Territorio Portugalesni, prope litore maris, discurrente Rivulo *Retorta*, in loco predicto de ipsa vila de *Parata*. . . . quos aveo de parentum meorum *Garcias Pinolizi* et Domina *Ledegundia*: dou ad vovis de ipsa vila nostra racione, quanta me compota inter meos fratres, vel eredes, de ipsa vila de mediate VIII integra, cum kafas, cum terras rubtas, vel inruptas, cum planta. . . . arvores pomiferas vel inpomiferas, aquas curiles, petras mobiles, vel immoviles, cum omni prestationibus suis a integro, per locis et vicos, et terminos antiquos, per ubi ila potueritis invenire: dou vobis ipsa eritate, pro quos acepio de vos multoo servitio et bono et ad confirmando xx modios

in precio, tantum mici bene plagi, et apud vos non remanli pretio indevito; ita ut de odie die vel tempore, de juri nostro sifa abrafa et in vestro dominio sifa tradida, et confirmada, ut aveatis vos ila firmiter et omnis posteritas vestra, juri quieto, temporibus seculorum: et super ista karta non valea nulla scriptura, nec de anteriora, nec de posteriora; et siquis tamen, quod ferit non creditis, et aliquis oomo venerit, vel venerimus contra anc carta inrumpere, et nos in Concilio non voluerimus, au non potuerimus aucturgare, vel devindigare, a vos in voce nostra; comodo pariemus ipsa heridate du-blada, vel tripada, quantum a vobis fuerit meliorada, post vestra parte. Facta karta die erit II.º Nonas Junii, Era M.C.XXI. *Sanga* ad vobis *Troitesfendo* et uxori vestra *Gontrode*, manu mea rovro. Ic sunt videntes: *Froila testis. Pelaio testis. Petro testis. Menendo testis. Arias testis. Alvito testis. Gosalvo testis. Didagu notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 93. *Contracto entre Rodrigo Vermuiz e Garcia Gonçaves, e outros.*

RODERICU Vermudiz ad vos *Garcia Gunzalvoiz*, et *Gunzalvoiz Gutierrez*, et uxori vestre *Gelvira Gunzalvoiz*, et *Unisco Gunzalvoiz*, pactum simul et placitum facio vobis, per scriburam firmitatis die IIII feria, VIII Kalendas Februarii, Era milesima c. xx.º 11.ª pro parte de ipsos Monasterios *Sancto Christofo*, et

Sancta Maria, cum suas tellationes, que michi dactis per manum Episcopi Domni *Petri*, que teneam illos ego *Rodericu* sanos, et intemeratos. Iltas sunt tellationes pernominat *Quintana* integra; de *Paramio* duas quintas, uno de Domno *Rauperio*, et altera de Abbate Domno *Gumice*; *Aciveto* integra: que teneam illos sanos

1122
9 K.
Feb.
1084
24 Jan.

SECVLO
XI.

nos, et intemeratos pro vestra parte, et non mittam vobis in eos nullam perturbatio, neque nullam subpositam malam per nullam actionem, unde vos impedito, aut per quam careatis illas vestras rationes, que michi datis pacatas: illo quinione de Abbate Domno *Gumice*, sive de avolengo, sive de ganancia; et illo qui-

nione de Domna *Siti* de avolengo, et de ganancia; et quinione de Domna *Ermigio* de avolengo, et de ganancia; et quinione de Domno *Gunsalvo* de avolengo: et teneam illos per regulam canonicam quantum mea possibilitas fuerit.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 94. *Carta de venda por Mendo Adtanagildis e seus irmaos á Gonzalo Gutierrez e sua mulher.*

1123
3 Id.
Apr.

1085
11 Abr.

IN Dei cuncti potentis nomine. Hæc est cartula venditionis et confirmationis, quem facimus nos gemenos una pariter, id sumus *Menendo Adtanagildis*, *Pelagio Atanagildi*, et *Godina Atanagildi*, et *Froilo*, et *Adtanagildo*, plauit nobis pro bona pacis et sincera voluntate, pro nullo quoque gentis imperio, et pertimescentis metum, sed propria nobis accessit voluntas, ut faceremus tibi *Gunsalvo Gutierrez*, et ad uxori vestra *Gervira Gunsalviz*, cartula venditionis de hereditate nostra propria, que id est, medietate integra de villa *Vadar*, et habemus illa de patre nostro *Atanagildo*, sicut in sua carta resonat, et habet ipsa villa *Villar* iacentia Terridório Portugalense, subtus monte *Cotal*, discurrente Ribulo *Humia*, et Civitas *Santa Maria*, et dividet ipsa vila cum vila *Gaiati* et de alia parte cum villa *Pelasiola*: damus ad vobis medietate integra de ipsa vila supra dicta, cum suis vicis et terminos antiquos, per illa potueritis invenire, cum exitu vel regressu, cum quantum in se obtinet, et adprestitum omnis est: et accepimus de vos precium pro ipsa vila, quod nobis bene placuit, id est duos boves adpre-

tios de in **XIII** modios, tantum nobis bene complacuit, et de precio apud vos nichil remansit indebitum: ita de hodie die abeatibus vos illa firmiter, et omnis posteritas vestra, juri quieto, temporibus seculorum: si quis tamen, quo fieri non creditis, et aliquis omo venerit, vel venerimus ad hanc cartula irumpendum, et vos ad iudicio autorgare noluerimus, aut vindicare, aut vos in voce nostra, pariemus vobis ipsa hereditate dublata, vel quantum vobis fuerit meliorata, et vobis perpetim abitura. Facta cartula venditionis **III** Idus Aprilis, Era **M.C.CXIII**.^a temporibus *Adefonsi* Imperatoris, et Consul Domno *Sisenandus* Conimbriensis: nos supra nominatos, id sumus *Menendus*, *Pelagius*, *Godina*, *Froilo*, *Adtanagildo*, vobis *Gunsalvo Gutierrez* et uxori vestra *Gelvira Gunsalviz* manus nostras hanc cartula roboram. **||||**.^s (Col. 1.^a): *Domio Ermigis* quos *vidi*. *Suario Alvitizi testis*. *Fernando Ermigis testis*. (Col. 2.ª): *Gunsalvo Ermigis testis*. *Gutierrri Menendis testis*. *Ranemirus a. d. scripsit*.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 95. Reconhecimento feito por Eirigu Afuifis, e seu filho Abdella Eiriguiz, e por Gontino Fafilaz, ao Mosteiro de S. Estevão de Villela, sobre bens sonogados á Igreja de S. Mamede de Fafaeis; tendo precedido letigio perante D. Egas Ernigiz.

TEMPORIBUS illis, quibus Adefonsus Rex Spaniarum adprehendit Tolletum, orta fuit intentio inter fratres de Monasterio Villela et heredes de Sancto Mametis de Fafilanes; hi sunt prenominati Didagus presbiter, et monachus, qui preerat Monasterio ipsius Villela in voce de Sancto Stephano contra Eirigu Afuifis, et contra suo filio Abdella Eiriguiz, et contra Gontino Fafilas, super testamentum de Sancto Mamete, que jacet in villa Figaria, quod fuit de fratre Abdella cognomento Patre Abdellaz, et est ipsum testamentum definitum, et per deliberabile iudicium deliberatum, de hereditate de fratre Nandulfa, de illa media septima integra, et de illa alia media III.^a VII.^a integra, et septima integra de Sancta Marina de Figaria, de illa medietate similiter, et de Sancto Salvatore de ipsa Figaria de medietate VII.^a integra, et de illa alia media de tercia duas septimas integras. Invenimus autem ipsum testamentum superius taxatum super ipsos homines jam prenomina- tos occultum, et tenebant illum inter se ipsos more laicalis divisum, et ab ipsa ecclesia vocabulo Sancti Mametis de Fafilanes, cujus est testamenti, tenebatur extraneum, pro quare ego Didagus presbiter veni super ipsum testamentum in voce de Sancto Stephano de Villela, ubi est ipse Sanctus Mames cum sua Ecclesia testatus, et pulsavi voce de ipso testamento contra ipsos homines jam prefatos, in presentia de Domino Egas prolis Ernigiz per manu de

de suo Sajon Menendo Pantaiz, 1123 et cognoverunt se, et non potuerunt respondere pro illi iudici. Obinde ego Eirigus Afuifis tam pro me, quam pro filiis et heridibus meis, et ego Gudinus pro me, et fratribus, et heridibus meis, plazum legale per scripturam firmitatis facimus tibi, Didago presbitero, super ipso testamento de Figaria in voce de Sancto Stephano de Monasterio Villela, sub die quod erit Nonas Augustas, E.^a m.^a c.^a xx.^a III.^a Ita de hodie die et tempore non sedemus nos auri ipsum testamentum contentare, aut inrumpere, aut extraniare, non nos, non posteritas nostra, non per scripturas anteriores, aut posteriores, nec per nulla suposita mala, nec aliquis in voce nostra, unde ipsa ecclesia vocabulo Sancto Mamete super ipso testamento impedimento habeat, et Monasterium de Villela inde suam veritatem careat; et si minime fecerimus, et plazum istum excederimus, que pariemus ipsum testamentum, que usque nunc tenuimus occultum, per sententia legum, et super D. solidos, tibi Diago presbitero, aut ipsi, qui vocem ipsius testamenti in voce Sancti Stephani pulsaverit, et iudicato. Nos superius nominatus, id sumus, Eirigu et Gontenu in hoc plazoz, et agnitione, manus nostras roboramus. Qui prezens fuerunt: Truifefindo testis. Gondefindus testis. Eirigo testis.

Cart. do Most. de Paço de Souza:
Liv. das Doações, fol. 41. vers. col. 2.^a

N. 96. Doação de Garcia Paéz ao Mosteiro de Pedrozo.

1125

1087
6 Fev.

IN nomine Genitoris, Genitique, ac Spiritus almi opificis totius fabricæ mundi, qui est Trinitas infinita et Trinitas unita, cujus genitor ab unda baptismi *Pelagio* est uocatus, disputante me, mecum assidue meditatus sum magni iudicii terribilem aduentum, secundum Prophetæ vaticinium: *Ignis*, inquit, *in conspectu ejus ardeuit, et in circuitu ejus tempestas ualida; aduocauit celos sursum et ut discernat populum suum*; item per *Sofoniam* de eodem dicitur: *Dies ire dies illa, dies tenebrarum et calliginis*, et reliqua que in hac sententia habentur. His et similibus conturbatus conminationibus, recordor peccasse me super numerum astrorum olimphi, erbarum ut. telluris, et præ desperatione jam pene corruentem Dei dextera erexit dicentis per Prophetam: *Nolo mortem peccatorum; sed ut conuertatur et uiuat*; item: *Ipse peccator, in quacunque die conuersus fuerit, solutus erit*; item per *Isaiam*: *Tempore accepto exaudiui te, et in die salutis adiuui te*; et Apostolus *Paulus* locutus est dicens: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*; et idem: *Ergo, dum tempus abemus, operemur bonum*; et in Euangelio Dominus ait: *Facite uobis thesauros de mamona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant uos in æterna tabernacula sua*. His igitur prescriptis Dei exortationibus instructus, ego supra dictus *Garcia* decreti prænuntius boni operis mittere, qui me in locum eterne habitationis antecederent. Quamobrem facio scriburam testamenti in honorem Dei, et pro remissione delictorum meorum, de omnibus bonis, que michi dedit Deus tam in hereditatibus, quam in familiis seruorum et ancillarum, in auro, atque argento, in

omnique metallo, in indumento, et in straminibus, in iumentis, et omnium generum peccoribus, et in omnibus rebus, que omnibus utiliter profunt, ut sint in cibum, et potum, et uestimentum presbiterorum, diaconorum, et monachorum, egenorumque peregrinorum, unde fiant luminaria, et hornamenta altaris, et ministrant semper in domo Domini, et altari sancto, in quo ad honorem Dei recondite esse noscuntur reliquæ cruoris Domini nostri Ihesu Christi Saluatoris mundi, et Sanctæ Dei Genetricis Mariæ, Sanctorumque Apostolorum Petri et Pauli, quorum *Bafelica* fundata est in uilla, qui dicitur *Petroso*, subtus *Castro Petroso*, in suburbio Ciuitatis *Sancta Maria*, Territorio Portugalenfis, prope flumen *Durium*. Ita sane, ut ego in uita mea habeam, et possideam ea, que prescripta sunt, et post ouitium meum, si ex me filius legitime uxoris non remanserit, relinquam illam, sicut jam prescripta habentur, ad integrum. Si autem filius legitime abierit, habea duas partes, et alia tertia pro anime mee in supra dicta monasterio deseruiam. Si autem uir, aut mulier, cuiuslibet generis ad dignitatis, huic mee ordinationi contrarius fuerit, aut eam uiolauerit, sit maledictus a Patre et Filio et Spiritu Sancto, et descendat super omnes maledictiones quas sanctis continentur in Scribituris totis, et sit excommunicatus ab omnibus Christianis, et in penis inferni sit ei socius *Judas*, qui suum tradidit Dominum, et pro secularibus damnis tribuat sanctæ Ecclesie jam prefate ea, qui auferre conauerit, quadruplitem, et Regi, vel Imperatori prouintie, quinque auri talenta purissimi tribuat fiscali more per omnes annos, et, si non habuerint unde componant, seruiturus tradada-

tradatur cum omnibus rebus, quas habuerit, et cum omni posteritate, que de illo post hanc preuaricationem natum fuerit: et hec scriptura perpetuum habeat uigorem. Facta est hec scriptura testamenti die vi.^a Februarii. hora vi.^a in supra dicto monasterio de *Petroso*, luna xxvii.^a in Era i. c.^a xxv.^a in diebus Regi Domni *Adefonsi*, et Domni *Paterni* Episcopi Colimbriensis, tenente Domino *Sisnando* Aluacir urbem Colim-

bric. Ut enim hec scriptura in conuulsa permaneat, propria manu mea eam roboravi, et propriis digitis hoc feci signum ✠ testibus, quos tradidi confirmadum. Qui presentes fuerunt, et uiderunt: *Rodorigo Abbas confirmo. Tedon confirmo. Odorio confirmo. Pelagio testis. Alvitu testis. Petra testis. Petrus scripsit.*

Cart. da Faz. da Univ. de Coimbra:
Perg. do Most. de Pedotozo.

N. 97. *Doação ao Mosteiro de Moreira por Trucefindo Gutierrez.*

IN nomine Sanctæ, et Individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, qui est Trinus in unitate, et Unus in Deitate, quæ uniuersa colligis creatura, cui famulantur uniuersa, cælestia deseruiunt etiam et terrestria, ad cuius imperium ueniunt mari, atque creata sunt omnia, qui ante mundi constitutionem est disposita, qui hominem ex limo terræ plasmavit, et in finem seculorum formam serui adsumpsit, qui per passionem probrium sanguinem humanum genus de morte redemit, et postea in gloria resurrexit, et misit Sanctos Apostolos suos prædicare Evangelium in uniuersum mundum, et fidem Catholicam confirmavit, et credentes in eum non dereliquit; ex quibus noster unus ex *Zebedei* filius Spaniæ fortivit, ut de tuis reddas fructum in diem iudicii Domini nostri Jezu Christi. Ego famulo Dei *Trucefindo* prolis *Gutierrez Trucefindis*, et *Ermentro*, audiens scriptura Divina Oracula, ad implendum aliquantulum, cupiens omnipotenti Deo æterno, puris mentibus, de quo nobis adtribuis, reddere, venit per spiraculum cordis nostri, et pro remedio animæ meæ, et sub tuo Sancto nomine, et eximio Trinitatis, facio testamentum in honorem Sancti Salvatoris, et Sanctæ Mariæ Virginis, et ligni Sanctæ

Crucis, et omnium Sanctorum Apostolorum, quorum reliquias constructa sunt in sacrosancto altario *Sancti Salvatoris*, qui est fundacto in villa *Moraria*, subius mons *Petrus Rubias*, discurrente Ribulo *Lezza*, in Territorio Portugalenfis; do, atque contesto ad ipsum locum jam nominato quinta de omnes meas hereditates, quantas uisus sum habere, siue de parentela, quam etiam et de comparedela, siue de quantas potero ganare usque ad obitum meum, siue et de meo argento, et de omnia mea rem quantaque uisus sum habere, ut habent, et possideant in ipso loco sancto habitantes, pro ad tolerantia fratrum, et monachorum, qui bonos fuerint, et vita sancta perseverauerint: et non sedeant licitos uindere, nec donare, nec cambiare, nec testare, nec cum illas in alia parte cum illo, quæ in testamento resonat, transferre; sed teneant illo sano, et intemerato post parte confessionis; et illa quinta de omnia mea criaon, mando illa ingenuare pro remedio animæ meæ, ut sedeat ingenua et libera, et ubicumque uoluerit, in nomine Domini deserviat, post parte ingenuitatis, ad quemcumque uoluerint. Siquis tamen qualibet generis homo, filii, nepci, aut ex sanguinibus, qui hunc factum meum infringere uoluerit, in primis

SREULO
XI.

accipiet sententiam, secundum Canones docent, et pariet ad partes testamenti, quantum inde usurpaverit, duplato, et auri libras ternas, vel quaternas, et Domino, qui illa terra imperaverit, aliud tanto in iudicato; et hunc factum meum semper plena habeat robore ipsius testamenti, et obtineat firmitate. Facta series testamenti die erit decimo tertio Kalendas Martii, Era millesima centesima vigesima quinta. *Truêlê-sindo prolis Gutierrez* in hanc se-

ries testamenti a me factô manu meâ rovorô. *Gilmirus Abba accepit, et manu sua confirmavit. Johannes presbiter confirmo. Onegildus presbiter confirmo. Gutierre Gumzalvi confirmo. Pelagio Gunzalvis confirmo. Mitto Cresconis confirmo. Atan Didas confirmo. Hic testes: Gumzalvo testis. Godesteo testis. Pelagio testis. Viliarieu testis. Pelagio testis. Atane converso vocuit.*

Catt. do Most. de Moreira : Original.

N.º 98. *Doação ao Mosteiro de Paço de Souza por Monio Fromariguz.*

1125
4 K. Apr.
1087
29 Març.

IN nomine Domini. A summis descendit excelsis, et in terris non deignatus est convertere cum omnibus hominibus commorantibus in finis, et in similitudinem carnis peccati veram suscipiens formam nostre mortalitatis, ut ovem perditam, que inobediendo, diabolo suadente, perierat, conligata flagitiis, in sanctis gloriosis humeris suis reportaret in sedibus supernis ad gregem inmensi Patris eterni. Proquibus *Ezechiel*, ipsum Dominum deprecans, ait: *Gregem tuum non deseras Domine pastor bone*; item ibi... *Salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam, dicit Dominus...*; et ipse iterum ait: *Alias oves habeo, que non sunt ex hoc ovili, et illas me oportet adduci, ut sit unus grex et unus pastor.* Obinde ego famulus Dei *Monius* prolis *Fromarico*, ut merear ab ipso summo egregio pastori deferri in excelsis eterno immortalis Patri, et consortio perfrui cum ipsis electis, cum quo ante secula simul cum Spiritu Sancto Unus permanet in Trinitate, et equalis, et jugiter persistens verus Deus et verus Homo in eterna perpetuitate immortalis. Propria nobis collata est potestas, et spontanea concessit voluntas, et sanctorum divinorum Scriptorum priorum antecessorum firma michi manet auctoritas, si-

cut Prophetam suum ipsa loquitur Veritas: *Beatus homo qui miseretur et comodat*; item ibi: *Dispersit dedit pauperibus, justitia ejus manet in seculum seculi*; et iterum qui prius loquebatur Prophetis vaticinantibus, nunc per semedipsum suis firmans auctoritatibus, ipso dicente, *Date et dabitur vobis*; et iterum in futuro subjungens ait: *Quandiu fecistis uni ex minimis meis, michi fecistis: Quia de villicatione, quam a me accepistis, boni dispensatores fuistis, et ideo audire meruistis: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Ideo ego famulus Dei *Monius* jam superius memoratus, ab amore vite eterne, et metum geenne ignis horrendi, offero sancto et venerabili altari Sancti Salvatoris, ejusdem Genetricem Sancte Marie gloriose semper Virginis, et Sancti Petri Apostoli cum aliis reliquiis sanctis, que idem sunt recondite, in honorem Sancte et Individue Trinitatis; et ipsum altare digne Deo constructum in loco, que dicitur *Palaciolo*, subtus mons *Ordinis* amnis, discurrente ribulo *Sausa*, Territorio *Anegie*, ubi Deo permittere pro remedio anime mee meam testamentum, id est ipsa hereditate de *Gallegos* in villa, que dicitur

citur *Lamas*, quomodo fuit de *Osvorio Jobannis*, sua ratione integra: et illa alia mea ganancia, que ibi ganavi de *Donnio* et de sua muliere *Ibrilli*, et alia, que ibi ganavi de *Joazino*, et de sua muliere nomine *Vita*, quomodo illas comparavi per meum pretium, et per meas kartas, cum suis omnibus prestationibus, locis, et terminis antiquis, et in apud *Veteres* hereditatem integram, quomodo fuit de *Jeremias*, sicut ego illam comparavi per meum precium de *Alvitu Stephanis* cum omnibus suis prestationibus, locis, et terminis novissimis et antiquis; et unum menforium argentum purum de LXXX. solidos, et unum elum laboratum pro super illum altare sanctum. Post meum vero obitum deserviat ipsum testamentum integrum superius taxatum ipsi Monasterio jam supra memorato vocabulo *Palaciolo*, sicut jam memini, ob tolerantiam fratrum, et vitam monacorum, temporibus cunctis et seculis seculorum, qui boni fuerint, et normam tenuerint priorum Sanctorum antecessorum, unde ego mercedem habeam apud Deum in eternum. Siquis tamen, quod minime credimus fieri, aliquis homo venerit, aut ego venero, et quod sponte Deo donavi confringere voluero, et tam de extraneis quam etiam de propinquis, aut quibuslibet generibus humanis, hoc testamentum, quod per auctoritatem sanctarum divinarum Scripturarum est firmatum, intrumpere quesierit, et per ejus audaciam, seu inprobam pertinaciam, ad

deformatem vel ad divisionem pervenerit, pro sola presumptione objurgatus atque districtus a iudice post partem ipsius Episcopi, in cujus iudicio ipsum monasterium presterit ordinatum, duo auri talenta cogatur exsolvere et iudici aliud tantum, ne moretur sed compellatur reddere; ipsum vero testamentum, quantum inde usurpaverit, ad partem ipsius aule, de cujus potestate illum volebat abstrahere, cui manebat firmum et intemeratum, facta liberatione reddat in quadruplum, aut quantum de talibus secundum sancti Canonis et libri Judicialis decretum fuerit institutum; et insuper, si se a talibus corrigere neglexerit, et in tam execrabili superbia persistere voluerit, tandiu a corpore et sanguine Christi sit segregatus, quandiu per in hoc ipse presumptor extiterit, pertinax, atque superbus. Aliam vero scripturam ante positam aut post positam, contra hoc testamentum, stabiliri minime permitimus, sed in eternum Deo servire mandamus. Facta series testamenti sub imperio catholici Regis *Adefonsi*, et *Petri* Ecclesie Bracarensis Episcopi, Era m.^oc.^oxx.^ov.^oiiii. Kalendas Aprilis. Ego *Monius*; quod sponte Deo vovi, opere inplevi, et hoc testamentum propriis manibus roboro, et perpetuum mansurum Sancti Salvatoris assignavi. Pro testibus: *Monio Petritz testis. Suarius Menendiz testis. Truitefendo Venegas testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza:
Liv. das Doações, fol. 18. vers. col. 2.º

N. 99. *Contracto entre Garcia Tructesindiz e Gonçalo Gutierrez.*

GARCIA *Tructesindizi* placo facio vobis Domno *Gundisalvo Gutierrez*, notum die quod erit vi.^o Idus Magii, Era millesima cxxvi., pro parte de ipsa ereditate, que mihi.... de *Gemundi*, quomodo in hanc kartula refona, que non facia proinde

nula suposita mala ad vobis, non per 1126
Potestate, non per Saion, non per 6 Id.
nuloque generis homo, non per nul-
la arte inmitente, nisi quia abeat illa
in mea vita, et post obitum meum,
si non abuerit semper legitimum, que
relinqua ipsa ereditate in vestras ma-
nus

10 Maj.
1088
10 May.

SECVLO
XI.

nus, aut de semen vestra, et si minime fecerit, et isto placo exederi, que parie vobis ipsa ereditate dublata, et quantum ad uobis fuerit meliorata, et iudicato. *Garcia Truêfesindezi* ad vobis *Gunsalbo* prolis *Gutierrizi* in hoc manum meam r-✠-||-||-o. Pro testes: *Petru Fafilazi testis.*

Gunsalbo Menendizi testis. Didagu Sendinizi testis. Gunsalbo Gudinizi testis. Gondefindu Pelagizi notuit.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 100. *Doação de certos bens e padroados feita ao Mosteiro de Paço de Souza por Egas Ermenegildo, e sua mulher Gontina Eroniz.*

1126
3 K.
Oct.

1088
29 Set.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi, qui cum Eterno Patre simul cum Spiritu Sancto in Personis Trinus ab omnibus fidelibus in terris veneratur Unus, et in celis ab Angelicis Choris adoratur et colitur in Trinitate semper idem unusque Deus. Non est ambiguum, sed omnibus hominibus nostris partibus comorantibus manet patefactum, eo quod ob honorem et reverentiam ipsius Sancte et Individue Trinitatis, in loco qui dicitur *Palatiolus*, circa montem *Ordinis*, contra faciem aquilonis, Territorio Portugalenfis, secus fluvium *Sause*, Monasterium videtur multorum habitantium monachorum esse constructum, ubi cotidie super aram divini altaris oblatio a fidelibus offertur, et sacrificium pro relaxatione peccaminum; et salute animarum et corporum, sine ulla dilatione ibi a sanctis sacerdotibus Deo immolatur. Ideo ego *Egas* prolis *Ermenegildi* simul cum uxore mea *Gontina* prolis *Eroni*, Christi famuli, et Dei servorum servi, pro remedio animarum nostrarum, ut partem mereamur adipisci in celestibus regnis a Domino seculis infinitis cum Angelis sanctis, offerimus huic sancto et venerabili altari, quod est digne Deo sanctialiter fabricatum in monasterium jam superius memoratum, ob memoriam ejusdem Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Genitricis Marie gloriose semperque Virginis, et Sanctorum Apof-

torum Petri et Pauli, Andree, et Jacobi, Johannis Evangeliste, et Johannis Babiliste, cum aliis Sanctorum reliquiis, que ibidem recondite sunt per manus Summi Pontificis *Petri*, Ecclesie Bracarenfis Episcopi, id est unam bibliothecam in se continente novum et vetus Testamentum, et dimidiam de una Ecclesia vocabulo *Sanctie Marie* cum suo testamento, et suo molino in villa de *Coraxes*, circa ribulum de *Cavalluno*; et villas prenominate, id sunt in villa *Gallegos* duos casales, qui fuerunt de gentio-ri meo, et michi venerunt in portione, et duos quos ego ganavi per meam kartam, et meum pretium, cum omnibus prestationibus suis, locis novissimis, et terminis antiquis; et in villa *Aschariz* de hereditate de *Tegio* quinta fuit inde de suo filio *Flo- sindo* integra, cum omnibus prestationibus suis, et locis novissimis, et terminis antiquis; et in villa *Lagares* ereditate de *Monia Abjaloniz* integram, quomodo illam ganavit genitor meus, et hereditatem de *Gundisalvo Astrulfox* integram, sicut illam ganavi, et ibidem in *Lagares* de hereditate de *Paladino Gernias* medietate minus quinta, cum suis rationibus de illa Ecclesia de *Sancto Martino*; et in villa *Figaria* hereditatem cunctam, que ganavi de filios de *Fa- fila Ferrarius* et de sua uxore nomine *Matre de Abdella* et de *Mobeide*, cum sua ratione integra de ipsa Eccle-

fia

fia de *Santa Maria*, et illas ganancias quas ganavi de *Eirigo* et suis filiis; et in villa *Capronello* de hereditate de *Quiriaca Arias* tertia integra, et de illa alia tertia feifita integra; et inter flumen *Durium* et *Tamicam* in villa *Parietes* et in villa *Teoderis* hereditate, quam ibi ganavimus de *Teoderago*, et de *Falcone*, et de suis heredibus; et ultra *Durium* in villa *Petauritu* hereditatem, quam michi dedit amita mea Domna *Vivilli*, Christi Deo vota, decima integra cum suis piscariis; et inter *Paviam* et *Alardam* in villa *Savariz* et in villa *Teoderis* hereditatem integram, quomodo fuit de genitrice mea Domna *Unifcu*, et item ibi hereditatem, quam ganavimus de *Ranemiro Godeftedziz*, et de *Monio Raderigiz*; et in *Villa Rial* hereditatem integram, quam ibi ganavimus de *Sindia*, quomodo fuit de Domino *Fremofindo*, cum sua Ecclesia integra vocabulo *Santa Cristina* integra; in ipsa villa alteram hereditatem cuncta, quam ibidem ganavimus; et item ibi in villa *Fornos* hereditatem, quam ibidem ganavimus de *Sindia Fremofindiz*; et inter *Paviam* et *Befionzam* in villa *Metatus* hereditatem, quam ibi ganavimus de *Egas Gutiniz* ad integram, cum omnibus suis piscariis; et in villa *Randi* hereditatem integram, quomodo ibi eam comparavimus de *Xemeno* et de sua muliere; et item ibi ipsam Ecclesiam integram vocabulo *Sante Johanne*, et unum vas purum argenteum deaurato de centum solidos; et tertiam de omni mea re. Omnes has hereditates, cum omnibus suis prestationibus, et locis novissimis, et terminis antiquis, jam superius pertulitate isti aule supra jam supermorate ob tolerantiam fratrum, et vitam monachorum, sicut jam meminimus, pro absolutione criminum nostrorum, temporibus cunctis, et seculis seculorum, ut in futuro in die resurrectionis leti decantemus Domino: *Que de manu tua accepi, dedi tibi*; et ideo a te

merear audiri: *Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domni tui*. Siquis tamen, quod minime credimus fieri, aliquis homo venerit, aut nos ipsi venerimus, et quod sponte Deo donavimus infringere voluerimus, et tam de extraneis, quam etiam de propinquis, aliquid genus humanum hoc testamentum, quod per auctoritatem sanctarum divinarum Scripturarum est firmatum, inrumperet, et per ejus audaciam, seu improbam pertinaciam, ad deformitatem, vel ad divisionem pervenerit, pro sola presumptione objurgatus adque dilictus a iudice post partem ipsius Episcopi, in cujus iudicio ipsum monasterium presterit ordinatum, aut ad partem ipsius, qui vocem hujus testamenti pulsaverit, duo auri talenta tanquatur exsolvere, et iudici aliud tantum, ne moretur sed compellatur reddere; ipsum testamentum vero, quantum inde usurpaverit, ad partem ipsius aule, de cujus potestate illum volebat abstrahere, cui manebat firmum et intemeratum, facta deliberatione reddat in quadruplum, aut quantum de talibus secundum sancti Canonis et libri Judicialis decretum fuerit institutum, et insuper, si se a talibus corrigere neglexerit, et in tam execrabili superbia presistere voluerit, tandiu a corpore et sanguine Christi sit segregatus, quandiu in hoc facinus ipse presumptor extiterit, improbus, atque superbus. Alteram vero scripturam ante positam, aut post positam, contra hoc testamentum stabiliri minime permittimus; sed in eternum Deo servire mandamus. Et si, quo absit, diabulo prevalentem, istud monasterium more laicalis divisum fuerit, ipse presumptor, per cujus evenerit negligentiam, feriat sententia canonica. Frater vero *Didacus* istud testamentum in vita sua sibi possideat, in qualiacumque degerit loca. Post obitum namque sui, sanum et incolomen

XI.

Seculo
XI.

ri mee, et filiis meis dimittat. Postquam vero iste frater *Didacus* ab hac luce sublatus fuerit, uxor mea, et filii mei de ave in monte de fuste in monasterium, ubi fuerit opus bonum, de ipso testamento tribuant illum fructum, et si ipsud monasterium de *Polatiolo* ad ordinem sanctum revocatum fuerit, ipsud testamentum revocetur ibi. Facta series testamenti sub imperio catholici Regis *Adefonsi*, et *Petri* Ecclesie Bracarenfis Episcopi, ERA 1026. xvi. iiii Kalendas Octobris. Ego *Egas* simul cum uxore mea Domna *Guntina*, quod sponte Deo vovimus, ipso adjuvante, opere implevimus, et hoc testamentum propriis manibus

nostris roboravimus, et perpetim Ecclesie Sancti Salvatoris, et tibi fratri *Didaco* adsignavimus. (Col. 1.^a): Pro testibus: *Egas Moniz testis*. (Col. 2.^a): *Didago Eitaz testis*. *Gundisalvo Pelais testis*. *Didago Ermigis testis*. (Col. 3.^a): *Sifnando diacono confirmo*. (Col. 4.ª): *Suaris monachus et confirmo*. *Gaiindus presbiter et confirmo*. *Projulfus monachus et confirmo*. (Col. 5.ª): *Fredendandus monachus notuit*.

Cart. do Most. de Paço de Souza: Gavet. 1.º Maç. 1.º de Doações, N.º 1.º

* Original em letra Semigothica.

N. 101. *Doação de varios bens, feita ao Mosteiro de Moreira por Mendo Tructesindiz.*

1126
7 K.
Nov.
1088
26 Out.

IN nomine Sanctæ, et Individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, qui est Trinus in unitate, et Unus in Deitate, quæ universa colligitur creatura, quæ universalis colligitur creatura, cui famulantur universa celestia, deseruiunt etiam et terrestria, ad cuius imperium veniunt mari, atque creata sunt omnia, qui ante mundi constitutionem esse deposita, qui hominem ex limo terræ plasmavit, et in finem seculorum formam servi adsumpsit, qui per passionem probrium sanguinem humanum genus de morte redemit, et postea in gloria resurrexit, et misit Sanctos Apostolos suos prædicare Evangelium in universum mundum, et fidem Catholicam confirmavit, et credentes in eum non derelinquit; ex quibus nos ter unus ex *Cebedi* filius Spaniæ fortivit, et de tuis reddas fructum in diem iudicii Domini nostri Jesu Christi. Ego famulo Dei *Menendo* prolis *Tructesindo*, et *Contrade*, audiens scriptura Divina Oracula, ad implendum aliquantulum, cupiens omnipotenti Deo aeterno, puris mentibus, de quo nobis attribuis, reddere, venit

per spiraculum cordis nostri, et pro remedio animæ nostræ, et sub tuo sancto nomine, et eximio Trinitatis, facio testamenti in honorem Sancti Salvatoris, et Sanctæ Mariæ Virginitis, et ligni Sanctæ Crucis, et omnium Sanctorum Apostolorum, quorum reliquias constructa sunt in sacrosancto altario Sancti Salvatoris, qui est fundato in villa *Moraria*, subtus mons *Petras Rubias*, discurrente Ribulo *Lezza*, in Territorio Portugalenfis: do, atque concedo ad ipsum jam nominatum locum medietate integra de omnes meas hæreditates, quantas visus sum habere, siue de parentella, siue de quantas potero ganare usque ad obitum meum, et illa villa de *Moraria*, quanta ibi habeo, vel adplicare potero, de ipso die fideat de jure meo abraza, et in illo loco sancto sit tradita atque confirmata, et tota edificia, quæ ibi fecimus ego, et uxori meæ *Unifconi* prolis *Menendo*: damus illa ambo pro remedio animæ nostræ, et ego de meo argenteo, et de omnia mea rem, quantaque visus sum habere, ad obitum meum, medietate

dietate integra, ut habeant, et possideant in ipso loco sancto habitantes, pro ad tolerantiam fratrum, et monachorum, qui bonos fuerint, et vestita sancta perseveraverint, et non secedant licitos vindere, nec donare, nec cambiare, nec testare, nec cum illas in alia parte cum illo, quæ in testamento resonat, transferre, sed teneant illo sano, et intemerato, post parte confessionis. Siquis tamen qualibet generis homo, filii, nepi, aut ex sanguinibus, qui hunc factum meum infringere voluerit, in primis accipiat sententiam, secundum Canones docent, et pariter ad partes testamenti quanti inde usurpaverit dublato, et auri libras ternas, vel quaternas: et ad Do-

mino, qui illa terra impetaverit, aliud tanto in iudicatio; et hunc factum meum temper plena habeat robore ipsius testamenti, et obtineat firmitate. Facta series testamenti die erit septimo Kalendas Novembris, Era millesima centesima vigesima sexta. *Menendo prolis Truêlesindo* in hanc series testamenti a me factio roboro. *Atanus manu mea confirmo. Gutierre confirmo. Pelagio confirmo. Onegildus presbiter confirmo. Pelagio confirmo.* Pro testes: *Froila testis. Didagu testis. Luga testis. Gundisaluus testis. Menendus diaconus notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 102. *Doaçã de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Affonso Viitilla.*

IN nomine Domini nostri Jesu Christi. *Alphonsum Viitilla* cognomento *Didago* prolis *Mitto*, salutem in Domino valentem. Magnum est titulum donationis, quod nemo potest haustu largitatis inrumper: obinde ego placuit michi, espontanea mea voluntate, ut facerem testamentum per scripturæ firmitatis, scilicet de omni mea hæreditate, quanta ganiavi, pro remedio animæ meæ, et timendum diem iudicii, ad domum Sancti Salvatoris, et cæteræ reliquæ, qui ibi sunt reconditæ, in loco prædicto *Moraria*, Territorio Portugalæ, discurrente ribulo *Leza*, subtus Castro *Rubias*: do atque concedo ad ipsius loci superius nuncupato portionem meam de villas prenominate; it sunt, hæreditate de *Pelagio Fagildis* tota integra; illa hæreditate de *Letua*, medietate, et habet iacentia in *Kasaino*; et alia, quæ ganiavi cum *Tusario*; habeo inde meditate illa, quæ fuit de *Froila Tosariz*; et in *Cardiellas* alia iusta cum *Tosario* per medio, et illo talio per medio cum ille *Tusario*,

Tom. I.

qui jacet tras illas *Lamas*, inter ambobos arrugios per medium cum *Tusario*; hæreditate de *Didago Romariguiz* et de suo filio inter illos arrugios per medio cum *Tusario*; et in *Cernatello* hæreditate de *Menendo Tusariz* integra; et de omnia mea, seu quanta quæ visus sum habere, duas partes: do, atque concedo ipsas hæreditates, et ipso lagare, quæ ego feci, cum quanti in se obtinuerint, et adprestatum hominis est, pro remedio animæ meæ, ad ipsius loci jam superius nuncupati, ad monachos, qui bonos fuerint, et in vita sancta perseveraverint, ut inde habeant quantulumcumque victi, vel tegumentati; et ego a Deo accipiam proinde quadam refrigerium. Siquis tamen, quod fieri non credo, et aliquis homo venerit tam extraneis, quam etiam ex progenie meæ, quæ hunc factum meum infringere voluerit, in primis sit a ceteri omnium Christianorum segregatus, et excommunicatus, et cum Juda traditore in æterna pæna sit condemnatus, et anathematus anathemata marenata: et hunc factum meum

L

fom-

SEculo XI. semper habeat robore firmitatis usque in sæculum sæculi. Facti series testamenti die erit tertio Idus Decembris, Era millesima centesima vigesima sexta. Ego famulus Dei *Vistilla* cognomento *Didago* in hanc series testamenti manu mea roboro. *Froila*

confirmo. Onegildus confirmo. Didagus confirmo. Pelagius confirmo. Pro testibus: Froilesta, Gundi-salvus testis. Pelagius testis. Vermudus testis. Menendo notavit.

Cart. do Most. de Moreira : Original:

N. 103. *Doação de varios bens e direitos feita ao Mosteiro de Pedrozo por Flamula Honorigiz.*

1128

1090

IN nomine Genitoris, Genitique, hac Spiritus almi officis totius fabricæ mundi, qui est Deitas infinita et Trinas unita. Ego *Flamula* cujus genitor ab unda baptisimi *Honorigo* est uocatus, disputante me, mecum assidue meditatus sum magni iudicii terribilem aduentum, secundum Prophete uaticinium: *Ignis*, inquit, *in conspectu ejus ardeuit, et in circuitu ejus tempestas ualida: Aduocauit celos sursum, et ut discernat populum suum*; item per *Sefoniam* de eodem dicitur: *Dies ire dies illa, dies tenebrarum et calliginis*, et reliqua, que in hac sententiam habentur. His et similibus conturbatus conminationibus, recordor peccasse me super numerum astrorum olimphi, ebarum ut telluris, et pre desperatione jam pene corruentem Dei dextera erexit dicentis per Prophetam: *Nolo mortem peccatorum; sed ut convertatur et uiuat*; item: *Ipse peccator, in quacumque die conuersus fuerit, saluus erit*; item per *Isaiam*: *Tempore accepto exaudiui te, et in die salutis adiuui te*; et *Apostolus Paulus* locutus est dicens: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*; et idem: *Ergo, dum tempus abemus, operemur bonum*; et in *Euangelio* Dominus ait: *Facite uobis thesauros de mamona iniquitatis, ut cum deseritis recipiant uos in eterna tabernacula sua*. His igitur prescriptis Dei exortationibus instructus ego supra dictus *Flamula* decreui prenuntios boni operis mittere, qui me in locum eter-

ne habitationis antecederent. Quamobrem facio scribituram testamenti in honorem Dei, et pro remissione delictorum meorum, de omnibus bonis, que michi dedit Deus tum de hereditate, tum de Ecclesia, in uilla quas uocitant *Alquorauim* mea ratione, quantum me computa inter fratres et heredes de terra de ipsa uilla, et habe ipsa hereditate iacentia inter *Paus* et *Marnelle*, discurrere ribulo *Vauga*, prope litore maris; et deseruia ipsa hereditate semper in domo Domini, et altari sancto, in quo ad honorem Dei recondite esse noscuntur reliquie crucis Domini nostri *Ihesu Christi* Saluatoris mundi, et Sancte Dei Genetricis *Marie*, Sanctorumque *Apostolorum Petri et Pauli*, quorum *Basilica* fundata est in uilla, qui dicitur *Petroso*, subtus *Castro Petroso*, in suburbio ciuitas *Sancta Maria*, Territorio *Portugalen-sis*, prope flumen *Durium*. Ita sane, ut ego in uita mea habeam, et possidiam ea, que prescripta sunt, et post uitam meum, si ex me semen filius extincta fuerint, relinquam illam, secundum jam prescripta habentur, ad intereum; si ipsum monasterio partium fuerit, in ipsa mea ratione deseruia ipsa hereditate. Si autem uir, aut mulier, cujuslibet generis, aut dignitatis, huic mee ordinationi contrarius fuerit, aut eam uiolauerit, sit maledictus a Patre et Filio et Spiritu Sancto, et descendat super omnes maledictiones, que sanctis continentur in *Scribituris* totis, et sit excommunicatu. ab omnibus *Christi-*
tians,

tianis, et in penis inferni sit ei socius Judas, qui suum tradidit Dominum, et pro secularibus damnis tribuat sancte Ecclesie jam prefate ea, que auferre conauerit, quadruplitem, et Regi, uel Imperatori prouintie quinque auri talenta purissimi tribuat, fiscali more, per omnes annos; et, si non habuerint unde componant, feruiturus traditur cum omnibus rebus, quas habuerint, et cum omni posteritate, que de illo post hanc preuaricationem natum fuerint, ut hec scribitura perpetuum habeat uigorem. Facta est hec scribitura testamenti die sabbato hora III.^a in supra dicto monasterio de *Petrão*, luna XVI. in Era millesima C.^oXXVIII. in diebus Regis Domni *Adefonsi*, et Domni *Petri* Archiepiscopi Bragal uazir ipsa urbe Colimbrie. Ut enim hec

scribitura inconnuissa permañea, propria manu mea eam roborauit, et propriis digitis hoc fecit signum ✠ testibus, quos tradidit confirmandum. Qui preses fuerunt et uiderunt: *Suario confirmo. Rodorigus Abbas confirmo. Menendo confirmo. Gutiere testis. Petro testis. Atun testis. Pelagio scripsit.*

Cart. da Fazenda da Universidade de Coimbra: Pergaminhos do Most. de Pedrozo.

* Conferendo-se as datas deste Documento com as do N. 96. póde ficar duvidosa a lição = Die vi.^a Februar. =, de uendo ter-se talvez = Die vi.^a feria =. Qual seja aqui a verdadeira interpretação da abbreviatura F., examinaremos n'outro lugar.

Secut^o
XL.

N. 104. *Carta de uenda de varios bens feita por Mendo Tructezindiz, e sua mulher, ao Abbade Joab.*

IN Dei nomine. Ego *Menendo* prolis *Tructesindis*, et uxor mea *Unifcu Menendiz* in Domino Deo eternæ salute amen. Ideo placuit michi pro bonæ pacis et uoluntas, alto animo atque consilio, et propria mea uoluntate, ut per scriptis facimus ad uobis Abbas *Joannes* cartula uenditionis, et firmitatis, de omnia mea ereditate, quam abeo in foce de *Leça* in villa, quos uocitant *Gunzalbi*, de ipsa hereditate, quos fuit de *Atun*, tertia sexta integrat, per suis terminis et locis antiquis, ubi ila poteritis inuenire, in quantum in se hominis adprestium est: et abe jacencia ipsa ereditate in Territorio Portukal, ad radice de Castro *Quifion*, disccorrente ribolo *Lexa*, intrante in mare; damus ad uobis ipsa ereditate, pro qua accepimus de uos in precio c. solidos, tantum ad nobis bene complacui, et de precio apud uos non remanñt in debito pro dare: ite de

odie die vel tempore ipse ereditate de iure nostro abrafa, et in uestro jure tradita vel confirmata: abeatis illa firmiter: siquis tamen aliquis omo uenerit, vel uenerimus, contra hunc factum nostrum, et inrumpere quesierit, et aut uos in uoce nostra, quomodo pariemus nos ad uobis ipsa ereditate duplata, vel quantum ad uobis fuerit meliorata: et aduenus nos ipsa ereditate per kanbiu pro alia ereditate, quam canbiuimus cum *Gunzalbo Menendiz*: et uos perpetim abiturum. Facta karta uenditionis per scripturæ et firmitatis die quo erit VII. Kalendas Febr. Era millesima C.^oXXVIII.^a Dom *Medindu*, et conjungia mea *Unifcu*, ad uobis Abbas *Joannes* in hanc cartula manu mea rovo—ro. Qui presentes fuerunt et uiderunt: (Col. I.^a): *Gotino Pires quo uidi confirmo. Pelagio Pires quo uidi confirmo. Pelagio testis. Alio Gunzalbo testis. Pelagio testis.*

N. 105. Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Egas Tructesindiz.

1128
4 Id.
Jun.1090
10 Jun.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Ego *Egas Tructesindizi* salutem in Domino valentem. Magnum est titulum donationis, quod nemo potest haustum largitatis irruimere: obinde ego placuit mihi, expontanea mea voluntate, ut facerem testamentum per scripturæ firmitatis, sicut et facimus, de omnia mea hæreditate, quæ habeo de mea ganautia, pro remedio animæ meæ, et tinendum diem iudicii a domum *Sancti Saluatoris*, et cæteri reliquiæ, qui ibi sunt reconditæ, in loco prædicto *Moraria*, Territorio Portugalæ, discurrente ribulo *Leza*, fuitus Castro *Petras Rubias*: do atque confesso ad ipsius loci superius nominato portione mea de villa nominata *Villar de Porcos*, quæ habeo de parte de *Tructesindo Salamoniz*, et de sua mulier *Hermesinda Menendiz* per alia hæreditate, quæ illi dedi, et insuper una vaca; ipsa hæreditate habet jacentia in thermo genteis de ipso casal supra nominato: concedo inde ad ipso loco supra nominato tertia integra cum vetionibus suis, quæ homini adpræstitum est: do atque concedo ipsa hæreditate de *Villar de Porcos*, quæ

canavi de *Hermesinda Menendiz*, et de *Tructesindo Salamonis*, pro remedio animæ meæ, ad ipsius locis superius nominati, ad monacos, qui bonos fuerint, et vita sancta perleveraverint, et non do licentia, nec vindendi, nec donandi, nisi ad ipsius loci serviendi; et ego a Deo accipiam proinde quadam refrigerium. Siquis tamen, quod fieri non credo, et aliquis homo venerit tam extraneis, quam et ex progenitate, qui hunc factum meum infringere quaesierit, in primis sit a cetu omnium Christianorum segregatus, et excommunicatus, et cum Juda traditore in æterna pæna sit condemnatus, et anathematus anathema marenata: et hunc factum meum semper habeat roborem usque in sæculum sæculi. Factum ferries testamenti, die erit quarto Idus Junii, Era millestima centestima vigesima octava. Ego famulo Dei *Egas Tructesindiz* in hanc series testamenti manu mea roboro. Pro testibus: *Garcia testis. Froila testis. Zoleima testis. Docida testis. Ero testis. Gudisalbo testis. Jobane notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 106. Carta de esponsaes e meação de bens entre Sendamiru Cidiz e sua mulber Senior Eriz.

Sendamiru Cidiz plazo ligales.

1129
1091

Nos fides et ufores que fumus de *Sendamiru* plazo ligale facimus ad tiui *Senior Eriz* era m.^oc.^oxxviii.^a que sedea tigu per directu conjungio, et ex condugate per uia bona, comodo alios viros bonos suas bonas uxores solent facere, et tu mizi ser-

vicio con fide et veritate, et non leixe te pro alia mulier, nec sine mulier in nullis temporibus, et quantum ganarmus, et criarmus, et planctarmus; et ad nobis potuerimus adpligare, per medio abeamus, et insuper mediatate de ereditate de *Sendamiru Sendamiriz*, et de alia mediatate non cabiam in illa filios de alia mulier
sunt

sunt ipsos fides prenomados *Sendamiru Jamiz* l. solidos; *Jamu Frogaz* xxv. solidos; suo jermano *Suario Frogazi* xxv. solidos; *Jamu Jurgis* xxv. solidos; *Ero . . . niz* xxv. solidos; et si minime fecerit, isto plazo exierit, parient isto, qui in ipso plazo resonat, ad Dona *Senior*, et ad qui sua voce pulsauerit, et iudicato; et rovorant ipso plazo ad *Dono Nunu* prolis *Eriz*: nos prenomina-

dos *Sendamiru*, et *Jamu*, et *Suario*, Seculo XI. et alio *Jamu*, et *Ero* in oc plazo manus nostras rovorauimus-|+|+|. Qui preses fuerunt: *Ero testis. Suario testis. Gonçaluo testis. Alefonso testis. Gonçaluo presbiter notuit. Cresconio confirma* ✕.

Cart. da Fazenda da Universidade de Coimbra: Pergaminhos do Most. de Pedrozo.

N. 107. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Atan Godinho.*

IN nomine Domini nostri Jesu Christi. Ego *Atan Gudini* cognomento *Menendo* salutem in Domino valentem. Magni est titulum donationis, quod nemo potest haustu largitatis irumpere: obinde placuit mihi, esponsanea mea voluntate, ut facerem testamentum, et per scripturæ firmitatis, scilicet de omni mea hæreditate, quanta abeo de parente meo *Menendo Eronizi* de abunculis meis, quæ abui in villa *Moraria*, totam ad integram, pro remedio animæ meæ: do atque concedo ipsa hæreditate, cum quanto in se obinet, et aprestitum hominis est: do ad ipsius loci *Sancti Salvatoris*, et reliquiæ, quæ ibi sunt reconditæ, ad monacos, qui bonos fuerint, et vita sancta perseveraverint, ut inde habeant quantumlucrumque victum, vel tegumentum; et ego a Deo accipiam proinde quadam refrigerium. Siquis tamen, quod fieri non credo, et aliquis homo ve-

nerit tam extraneis, tam etiam ex progeniæ meæ, quæ hunc factum meum infringere voluerit, in primis sit a ceti omnium Christianorum segregatus, et excommunicatus, et cum Juda traditore in æterna pœna sit condemnatus, et anathematus anatliema marenata, et insuper duo auri talenta ad Dominos, quæ illa imperaverint; et hunc factum meum semper habeat robore firmitatis usque in seculum sæculi. Facta series testamenti die erit sexto Kalendas Setembris, Era millesima centessima vigesima nona. Ego famulo Dei *Gudini* prolis *Menendo* in hac series testamenti manu mea roboro. *Abas Gelmirus confirmo. Gutiere confirmo. Frater Ariuso confirmo. Pelagio confirmo. Vermuda confirmo. Froila testis. Undusa testis. Nunu testis. Davi testis. Menendo testis. Vermudi notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 108. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Tructesindo Guttierres e sua mulher.*

IN nomine Sancte, et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, in honore et in amore tuo, Christe triumphator, et in amore Sancte Mariæ semper Virginis, et omnium Sanctorum Apostolorum,

Martyrum, Confessorum, atque Sanctarum Virginum, et in honore Sancti Martini, et sociorum ejus, cujus Basiliga fundata est cerniis in vila, quod nuncupant *Moreira*, subius mons *Faro*, discurrente ribulo *Leza*, 1130 Id. Jul. 1002 13 Jul.

Tei-

SECVLO
XI.

Territorio Portugalense : nos vero servorum servus vester *Tructesindo* prolis *Guttierris*, et conjungæ mee *Goutrode* prolis *Garcia*, abolendorum nostrorum piacula, in vestro honore etdivigavimus Baseliga jam supra dicto logo, et de e rebus, unde nobis Dominus contulit, donamus atque concedimus ereditate nostra propria, quos abemus in villa *Gemundi*, de ipso casale, quos abemus cum meo jermano *Gunzalvo Gutierrez*, testamus inde illa nostra ratione, quod est medietate ab integro, cum omne suam proprietatem; damus de ipso casale nostra ratione ab integro, cum omne aprestamo suo, cum quantum ad illos pertinent, e suas veritas sunt: concedimus ad ipsius loci sacrosancti ipso, quos jam supra diximus, pro luminariis altariorum vestrorum, et victum et vestimentum monagorum, vel Deo votarum, sibe elemosinis pauperum, et pro redemptione anime nostræ,

vel omnium defunctorum; et qui bonos fuerint, et vita sancta perseveraverint, ipsos abeant et possideant: quosi aliquis homo hunc testamentum infringit, falsaverit, aut temptaverit, vel infringere voluerit, in primis sit excommunicatus, et condemnatus a corpus et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, et pariet in quadrublum ipso, quos in testamento resonat. Factum series testamenti 111º. Idus Julii, Era m.c.xxx.º Ego *Tructesindo* prolis *Guttierris*, et conjux mea prolis *Garcia*, ad nos facta, et relinquendo quod fuerit, manus nostras rovoramus. Qui presentes fuerunt: (Col. 1.º) : *Menendo testis. Didagu testis.* (Col. 2.º) : *Pelagio testis. Gunzalvo testis.* (Col. 3.º) : *Gunzalvo Gutierrez confirmo. Pelagio Froyla confirmo. Vermudu Didax confirmo. Ordonius presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 109. *Doaçã de varios bens, reguengos, e conto, feita pelo Conde D. Henrique á Sũeiro Mendez.*

1115
28.
Dec.

1097
21. Nov.

IN nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Sanctam, et Individuam Trinitatem. Magnum est enim titulum donationis, et meliorationis, in qua nemo potest hactum largitatis inrumperere, neque fors legem proycere, sed quicquid libenter amplecti: denique lex canet Godorum, ut valeat donatio sicut et venditio, et ut res donata, si presentibus tradita fuerit, nullo modo repetatur ab eo, sed per testes, et per scripturam vincatur. Ego enim Comes Dominus *Henricus* una pariter cum conjugia mea nomine *Tarasía* prolis *Adefonsi* Principis totius Spanie, placuit nobis asto animo, integroque nostro consilio, ut tibi vassallo nostro fideli *Suario* prolis *Menendis* facimus tibi cartam, vel commissorium, de hereditatibus vel de hominibus, quos habemus in Ter-

ritorio Portugalensis, quos nobis dedit genitori nostro Rex Dominus *Adefonsus* pro nostra hereditate: adamen concedimus tibi hereditates, et homines prenomiatus, quo se levat de illo porto de *Cernandino*, et vadit per illam viam, quos dividit inter *Burgalanes* et *Pratanosam*, dividitque inter *Rialem* et *Burgalanes* per ipsum arrogium ad infestum, concludit intus *Leoveriz* per suos terminos, sicut dividit cum *Burgalanes*, inde vero inter terminos ipsius *Leoveriz* et *Sanctie Crucis*, pergit autem per verticem montis *Cordobe* et *Pennecidi*, dehin quoque per *Pennam Sellatam* it per *Pennam Corvi*, et de per illam lagartariam sequitur per ipsam carrariam, sicut dividit aquam inter *Lezam* et *Sanguinetum*, deinde ad *Pennam Longam*, et inde ad *Sanctum Salvatorem*

rem

rem de monte, inde autem per illam mamonomam de *Mamonella*, et exinde per illam congestam inter *Travazos* et *Vimarei*, exinde autem per *Montem Calvum*, sicut dividit inter *Dorniz* et *Querleto*, et inde per *Erboisa*, descenditque ad illam pontem antiquam in flumine *Avis*, et vadit per medium illud flumen usque ad portum de *Cernandinum*, unde antea incoavimus. In isto autem, que conclusimus, toto concedimus tibi ibidem, atque damus quantulumcumque ibi intus habemus, cunctas hereditates, et homines, calumniis omnibus, cum caracteribus, simul omne vectigale nostrum, tributumque, et fiscalia, regalitas, preter illa hereditate, que ibi habet *Vimaranes*: et in isto, que tibi damus, et in illo alio, que tu ibi habes, aut abueris, et in illo, que ibi habet ipsud monasterium *Sancti Tyrsti*, vel habuerit, et quantumcumque abent ceteri homines, vel habuerint, ponimus tibi cautum, et facimus commissorium, ut nullus homo per vim intus ingrediat ad malefaciendum, non pro rapina, nec pro peniora, non pro caracteribus, nec pro rauso, vel pro omicidio, neque pro nulla alia calumnia; sed liberum et absolutum illum damus, et damus tibi illud propter tuum bonum servitium, quod nobis facis placibile: insuper concedimus et omnes fossadarias, sic nobis bene complacet: ita ut de hodie die istud, quod tibi damus, sit de juri nostro abrum, et in tuo dominio traditum atque confirmatum, ut abeas tu illud firmiter ex dato nostro, et omnis posteritas tua, juri quieto, cunctis temporibus seculorum, faciasque inde quicquid tua quiescit voluntas. Et si aliquis homo venerit ad inrumpendum contra hoc factum nostrum, ex quibuslibet generibus humanis, pro sola presumptione, quantum inde usurpaverit, duplatum tibi restituat, et insuper propter illum cautum,

quod tibi ibi ponimus, D. solidos SECULO
XI.
tibi pariat, vel qui voci tue pulsaverit: hoc quoque factum nostrum pleum abeat roborem. Facta autem scriptura VIII. Kalendas Decembr. Era m. c. xxxv. Ego Comes Dominus *Henricus* et conjux mea *Tarasía* filia Domni Regis *Adefonsi*, qui hanc cartam jussimus facere cum sana mente, et libera voluntate, propriis manibus nostris tibi *Suario Menendiz* roboratumus, et confirmamus. (Col. 1.ª): *Diagus Gundisalviz*, qui est *Maiorino* de illa terra, confirmo. *Pelagio Suariz*, *Maiordomo de casa de ille Comes*, confirmo. *Nunnu Pelaiz*, *Armiger Comis*, confirmo. (Col. 2.^a): *Sub Christi nomine Giraldu*, *Episcopus Bracarensis*, confirmo. *Cresconius*, *Episcopus Conimbriensis*, confirmo. *Frogia*, *Archidiaconi Sedis Bracharensis*, confirmo. (Col. 3.^a): Qui presentes fuerunt: *Didagu testis*. *Menendo testis*. *Pelagio testis*. (Col. 4.^a): *Ordennius* ✕ *notuit*.

(No fundo do Pergaminho) :

(1.) Ego *Adefonsus*, *Dei gratia totius Spanie Imperator*, quod *Gener meus cum Filia mea fecit*, *ipsis presentiam meam rogantibus*, confirmo ✕. (Monogramma de *Alphonso*).

(1.) *Et ego Berta Regina*, quod *Dominus meus Rex auctorizavit*, confirmo.

(1.) *Raimundus Comes*, quod *Socero meo facto et scripto confirmavit*, *ego de propria voluntate confirmo et roboro* ✕. (Monogramma de *Raimundo*).

(2.) *Similiter et ego Urraca*, quod *Pater meus*, et *Vir meus confirmavit*, et *ego de grato roboro* ✕. (Monogramma de *Urraca*).

(Do fundo do Pergaminho para cima) :

(1.) *Pelagius Erigiz cognomento*
Bo-

Seculo Botun , qui signum regis impressit , derem teer , e averam despacho. Fernan de Pyna.
XI. confirmo ✠. (Monogramma de Pe-
lagius).

(2.) Moninus Sisoandiz scriptor
Comiti Raimundi , clericus Sancti Jacobi , confirmo ✠. (Monogramma de
Muninus).

(Tem no reverso em letra Semi-
gothica) :

Kautum et commissorium de Monasterii Sancti Tirsí , quod fecit Comes Henrichus et conjugia ejus nomine Tarasia prolis Adefonsi Rex ad Suario prolis Menendiz.

(Em letra moderna) :

Estas nam sam necessarias aa confirmaçam delRey , compre que tragam a leçença , que tem pera isto po-

Can. do Most. de S. Thirso : Gavet.
32 do Mosteiro , N.º 1.º

* Acha-se tambem em publica forma passada por Notario publico em Instrumento latino por authoridade do Dr. Pedro Esteves do Conselho d'ElRei , Cavalheiro da Caza de D. Fernando Duque de Bragança , Marquez de Villa Viçosa , Conde de Barcellos , Ourem , e Arrayolos , e Ouvidor das suas terras : em Barcellos , An. 1463 , 9 de Fevereiro. Gavet. dita , N.º 2.º

** Esta Doação he citada por alguns dos nossos Historiadores com a data errada da Era 1131.

Outro Exemplar da Carta antecedente.

In nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti , Sanctam et Individuam Trinitatem . Magnum est enim titulum donationis , et meliorationis , in qua nemo potest lactum largitatis inrumpere , neque foris legem proicere , sed quicquid libenter amplecti : denique lex canet Godorum , ut valeat donatio sicut et venditio , et ut rem donata , si presentibus tradita fuerit , nullo modo repetatur ab eo , sed per testes et per scripture convincatur . Ego enim Comes Dominus *Henrichus* una pariter com conjugia mea nomine *Tarasia* prolis *Adefonsi* Principis totius Spanie , placuit nobis , alto animo , integro que nostro consilio , ut ad tibi vassallo fideli nostro *Suario* prolis *Menendiz* , facimus tibi cartam , vel commissorium , de ereditates , vel de omnes , quos abemus in Territorium Portugalsensem , quos nobis dedit genitori nostro Rex Dominus *Adefonso* pro nostram ereditatem : atamen concedimus tibi ereditates , et omnes pre-

nominatos , quomodo se leva de illo porto de *Cernandino* , et vadit ad fursum per illo termino , qui dividet inter *Burgalanes* et monasterium *Sancti Tirsí* , et quomodo dividet inter *Leoveris* et Sanctam Crucem et per terminum qui spartet inter mons *Corduve* et *Sanguinedo* , et tornat per *Mamoella* , et exinde per illa congusta inter *Travazos* et *Vimaredi* , et exinde per monte *Calvo* , quomodo dividet inter *Donnici* et *Querlledo* , et exinde per *Ervoza* , et descende ad illa ponte antiqua de flumine *Avie* , et vadit per media illa aqua usque ad illo porto de *Cernandino* , unde primitur inquoavimus . In isto autem , que conclusimus , concedimus tibi ibidem quanto que ibidem abemus tibe ereditates , quomodo et omnes , sibe etiam quantum nostrum directum est , extra illa ereditate , que ibi abet *Vimaranes* : et in isto , quos tibi damus , et in illo alio , quos tu ibi abes aut abueris , et in illo , quos ibi abet ipsum

ipsum monasterium *Sancti Tirsi* vel abuerit, ponimus tibi cautum et de-cretum, ut nullus homo ibi ingrediatur pro malefaciendum, non pro rapina, non pro peniora, non pro caractere, nec pro rauffo, nec pro omicidio, nec pro nulla calumnia, sed liberum et persolutum tibi illum damus, et damus tibi illum propter tuum seruitium, quod nobis facis bonum et placibile, sic nobis bene conplacet. Ita ut de odie die istum, quos tibi damus, de juri nostro sedeat abrafo, et in tuo dominio tradito atque confirmado, ut abeas tu illo firmiter ex dato nostro, et omnis posteritas tua, juri quiedo, temporum seculorum, et facias inde quos tua extiterit voluntas: ita ut si aliquis homo venerit ad inrumpendum contra hunc factum nostrum, quisquis ille fuerit, pro sola presumptione, quantum usurpaverit, dublatum tibi restituat, et insuper propter illum cautum, quod ibi ponimus, d. solidos tibi pariet, vel

voci tue pulsanti: et hunc factum nostrum abeat rovere stabilitate. Facta autem scripture VIII.º Kalendas Decembr. Era M.ºC.ºXXXV.ª Ego Comes Domnus *Henricus* et conjux mea *Tarasea* prolis *Adefonsi* Rex, qui hanc cartam justissimam facere, et cum sana mente, et propria nostra voluntatem, ad tibi *Suario Menendiz* rovara+mus et confirmamus.

(*Segue-se tudo o mais que se lê na Escriptura antecedente, e só se deve advertir, que as Confirmações, Sinaes Publicos, e Monogrammas marcados com o N.º (1.º) naquelle Escriptura, se achão nesta com letra mais esbranquiçada que a do texto; e os que se notão alli com o N.º (2.º), erão escritos neste segundo exemplar com letra ainda mais preta que o texto.*)

Cart. do Most. de S. Thirfo: Gavet;
32. do Most. N.º 1.º

N. 110. *Doação de Sueiro Mendez ao Mosteiro de S. Thirfo do Couto, que lhe doara o Conde D. Henrique.*

Testamentum Domni Suarii Menendi, quod fecit ad Sanctum Tirsum.

IN nomine Domini, qui cum eterno Patre, simul cum Spiritu Sancto ab omnibus fidelibus in terris veneratur unus, et in celis ab angelicis choris adoratur et colitur in Trinitate semper idem unusque Deus. Non est ambiguum, sed omnibus hominibus manet patefactum, eo quod ob honorem et reverentiam ipsius sancte et individue Trinitatis, in loco qui dicitur *Moraria*, secus flumen *Ave*, subtus mons *Cordoba*, contra faciem aquilonis, monasterium videtur multorum monacorum esse constructum, ubi cotidie pro relaxatione peccaminum a sanctis sacerdotibus sacrificium Deo immolatur. Ideo ego *Suaris*

Tom. I.

prolis *Menendi*, ut valeam evadere 1136
penas infernorum, et partem merear 10K.
adipisci in celestibus regnis cum An- Apr.
gelis sanctis a Domino seculis infinitis, offero huic sancto et venerabili altari, quod est digne Deo sancti-
aliter fabricatum in locum jam superius nominatum, in honorem et reverentiam ejusdem Dei et Domini nostri Jesu Christi Genetricis semper que Virginis Marie, Sancti Johannis Baptiste, et Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, Johannis Evangeliste, atque Jacobi Apostoli, Sanctique Tirsi gloriosi Martiris, in cujus nomine dedicate est ipsius templi aule, et aliorum sanctorum, quorum reliquie venerabiliter ibidem sunt recondite, ipsum cautum vel commissorium, quod michi fecit Dominus meus Dominus *Henricus* comes cum conjuge

1098
23 Martij

M
sua

SECVLO
XI.

sua nomine *Tarasia* prolis *Adefonsi* Regis, et confirmavit roboravitque illum michi ipse Dominus gloriosus Rex noster *Adefonsus* catholicus cum fororibus et filiis ac filiabus suis, cum suis omnibus hereditatibus, servis, et ancillis, tributis, cunctisque vectigalibus, calumniis omnibus, et servitiis regalibus, negotiis totis, sicut imperabant ibi Domnis ipsis Regibus nostris tam super suis, quam et super hereditatibus nostris vel alienis, que intus sunt reclusis cum totas fossadeiras, et caracteres, per terminis predictis, quos presignavit portarius ipse Domni *Henrici* Comitis, sicut incipit in portum de *Cernandini*, et dividit inter *Burgalanes* et monasterium *Sancti Tirsi*, et differt inter *Leoveriz* et *Sanctam Crucem*, et inde per terminum, quod sparte inter mons *Cordoba* et *Sanguinieto*, et descendit per *Mamonellam*, et inde per illam congestam inter *Rial* et *Vimarredi*, et ascendit per verticem montis *Calvi*, sicut dividit inter *Domniz* et *Kerledo*, deinde per *Errosam*, descenditque ad illam pontem antiquam in medium fluminis *Ave*, ascendit vero per medium ipsius fluminis alveum usque ad illum portum de *Cernandini*; unde prius incoavimus. Siquis de extorris, quam et de propinquis hoc monasterium ad divisionem, seu ad deformitatem, deducere temptaverit, et ei Episcopis sive fidelibus Christianis resistere non poterint, omne istud commissorium cum omnibus suis hereditatibus sive cunctis prestantis, quos mi concessit Dominus Rex meus *Adefonsus*, sicut jam superius inseruimus, ad partem ire mando, qui unitatem et integritatem hujus monasterii rationem meam vel vocem ex posteris meis tenuerit, et sive filius sive filia aut quislibet ex generibus meis, qui vocem integritatis testamenti hujus pulsaverit, sit benedictus a Domino Deo celi, et ab Angelis ejus benedictionibus celi, desuper benedictionibus abissi, bene-

ditionibus uberum et vulve, benedictionibus patris sui et matris super eum usque ad septimanam generationem descendant; non sit de femine ejus qui non adoretur, et de posteris illius qui non glorificetur: sin autem hanc meam scripturam, diabulo impediente, ad dirruptionem vel ad deformitatem devenerit, ea servata ratione, filiis, vel filiabus sive meis nepotibus jubeo, ut ad monasterium superius nominatum quintam restituant partem ex omni mea hereditate, pro remedio anime mee, que dimisero ad diem extremum vite mee, et cum ipsum commissorium adicio de *Lavra VIII.*^a integra, que fuit de avia mea *Domna Uniscu*, et *VI.*^a que comparavi de *Xemena Rodriguez* tam de Ecclesia, quam et de laicale, cum suis terminis antiquis et novissimis: si quislibet homo transgressor hujus scripture fuerit, sit maledictionibus repletus, nisi dignam egerit penitentiam. Deserviant iste hereditates jam superius pretitulate isti aule, ob tolerantiam fratrum, et vitam monachorum, sicut jam memini, pro absolutione criminum meorum, temporibus cunctis, et seculis seculorum. Siquis tamen, quod minime credimus fieri, aliquis homo tam de extraneis, quam et de propinquis ad inrumpendum contra hunc testamentum, pro sola presumptione ad partem, qui vocem ejus pulsaverit, duo auri talenta cogatur exolvere, et Imperatori terre aliud tantum, et judicatum; ipsumque testamentum reddat in quadruplum: et istum meum factum plenam habeat roborem: et tandiu ipse presumptor sit excommunicatus, quandiu steterit in tam grande peccatum. Aliam vero scripturam ante positam, aut post positam, stabiliri minime permittimus; sed istam in eternum Deo servare mandamus. Facta series testamenti temporibus *Adefonsi* piissimi Imperatoris et totius Spanie Principis, et uxore ejus Regina *Berta*, et genere ejus Comes Dominus *Hen-*
ricus

ricus totius Proviuitie Portugalensis Dominus, et uxore ejus nomine *Tarasia* filia ipsius Domini *Adefonsi* Regis, et Ecclesie Bracarenfis Episcopus Dominus *Geraldus* presidente, x.º Kalendas Aprilis, Era c. xxxvi. post peracta l.; et adicio, ut cum mortuus fuero, statim filiis meis restituant ad ipsum monasterium tertia de toto meo ganado ad integrum, et do ibi statim in vita mea cum ipsum testamentum unum signum de pccc. libras; omne istud ad meam partem illius monasterii testis, sicut superius inferimus. Ego *Suaris* prolis *Menendi*, quod sponte Deo vovi, ipso adjuvante, opere conplevi, et hoc testamentum gratanter propriis manibus meis roboravi, et confirmavi, et Ecclesie Sancti Tirsii et beate Marie Semper Virginis adsignavi ✠. Ego *Menendus Suaris* filius ipsius *Suaris Menendis* ro-t-boro et confirmo. (Col. 1.º): Quos viderunt: *Gartia Enniquis* confirmo. *Eika Diaz Maiordomo* confirmo. *Sisnandus diaconus Abbas de Palatiolo* confirmo. *Gartia Truêlesindiz* confirmo. *Gunzalvus Truêlesindiz* confirmo (Col. 2.º): Ego *Abbas* ipsius monasterii *Domnus Gaudemirus* confirmo. *Fr. Pelagius Zidiz* confirmo. *Ordonius Monachus* confirmo. *Ordonius Rouparius Notarius ipsius Domni Suaris* confirmo. *Menendus Ordonniz Vicarius Infantis Domna Jelvira*

confirmo. Odorius Veilaz Monachus Seculo XI. *confirmo. Petrus Dracon Monachus* *confirmo.* (Atravez de baixo para cima eurre esta Col. e a seguinte): *Fernandus Monachus quasi Presbiter Scriptis.* (Col. 3.º): Pro testes: *Pelagius testis. Menendus testis. Gartia testis. Alvito testis. Vermudus testis.*
(*Segue-se em letra mais es-branquicada*):

Ego *Suaris* adicio ad istud testamentum in villa *Lauridello*, in foze de *Durio*, III.º kafales, que fuerunt de *Gunzalvo Zidiz*, et venit illi in portione de suo patre *Zidi Daviz*, et cambiavit ea uxor de ipso *Gunzalvo Zidiz* cum suis filios, et dedit illis pro ipsa alia in *Custodias de Sufanas*, et postea fecit inde carta ad mea filia *Auruellido*, que fuit sua criada, et, mortua mea filia, hereditavit me post sua morte, et ego eum testis pro mea anima, et de ipsa mea filia, cum quantum in se obtinet et adprelitum hominis est, manu mea ro-t-boro et confirmo.

Cart. do Most. de S. Thirso: Gavet. 32 do Most. N.º 9.º onde ha tambem huma copia sem authenticidade; em letra do Sec. 14.º, na Gaveta dita, N.º 3.º

* Letra Semigothica.

** Confira-se com a Benedic. Lusit. T. 2. pag. 28. onde vem datada na Er. 1132, além de outros erros.

N. III. Carta de venda de varios bens feita por Alvito Gaudilaci e outros á Gonçalo Gotierres.

IN Dei nomine. Ego *Alvito Gaudilaci*, et uxor mea *Adosinga Monici*, et *Godesteo Menendici*, et *Pelayo Menendici* in Domino Deo eterna salute amen. Ideo placuit nobis pro bone pacis et voluntas, nullus coque gentis imperio, nec suadentis articulo, nec pertimescentis metum, sed propria nobis accessit voluntas, ut videremus vobis *Gunzalvo Gotie-*

rici, et uxor vestra *Jelvira Gunzalvici*, sicut et vendimus, ereditate nostra propria, quæ avemus in villa cos vocitant *Casala de Tuulso*, et avemus ipsa ereditate de aviorum parentorum nostrorum, tam de avolo, comodo et de comparadela, vel de illorum quantum . . . et abet jacencia ipsa ereditate inter *Gueifisar* . . . casal de patre, et de alia parte inter la-

SECVLO
XI.

ream de et illa maurifica sub de *Villela*, in loco proieto in ipso *Cazal de Tuulfo*. Vendimus vobis de ipse casal medietate integro, per suis locis et vicis et terminis antiquis, per ubi illa potueritis invenire; et accepimus de vos in precio x modios, tantum nobis bene complacuit, et de precio apud vos nihil remansit indevitum: ita ut de odie die vel tempore ipsa ereditate de juri nostro sit abrafra, et in juri vestro sit tradita, et confirmata: vendimus vobis adque concedimus illa: aveatis vobis illa firmiter, et omnis posteritas vestra, juri quieto, temporibus seculorum. Siquis tamen, quod fieri non creditis, et ali-

quis omo venerit, vel venerimus; contra anc kartula venditionis ad inrumpendum, que nos in judicio noluerimus auturgare, vel devindigare post vestra parte, que pariemus ad vobis illa ereditate dublata, et quantum ad vobis fuerit meliorata, et judicato; et vos perpetim avitura. Facta kartula venditionis die erit VINI. Kalendaris Julii, Era milessima cxxxviii.^a Nos preuominatos, quæ sursum referimus, in anc kartula venditionis manus nostras ro-vo--ramus. Ic testes: *Pelaio testis. Songemiro testis, Gunsalvo testis. Arias. Pelagio presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original;

« SECVLO XII. »

N. 112. *Doação á Ordem de S. Bento, do Mosteiro de S. Salvador de Monasteriolo (Mosteiró?) para nelle habitarem Religiosas Benedictinas: feita pelas Religiozas de Rio Tinto, e mais Compatronos do dito Mosteiro.*

Sent da-
ta.

IN Dei nomine. Hec est karta donationis, quam nos, heredes *Monasteriolo*, damus ipsam locum *Sancti Saluatoris de Monasteriolo*, damus et concedimus Deo et Ordini *Sancti Benedicti*, et ut semper ibi habitent Domnas ipsas, qui uoluerint Deo seruire. Nos, qui istum monasterium damus Deo et Ordini, nominatos neptos de *Domna Maria Gunsalvi* simul cum Abatissa *Domna Iuira Plagii*, et cum omni Conuentu de *Rio Tinto*, et *Romeu*, et suos germanos, et suas gentes, et ipsos de *Labrugia*, istos neptos de *Domna Maria Gunsalvi*, filios et filias *Petri Gunsalvi*, et filios et filias *Roderici Gunsalvi*, et filios et neptos *Suaris Gunsalvi*, et filias et neptos de *Domna Guntoda Gunsalvi*, et filios et filias et neptos *Pelagii Gunsalvi*, et filios et filias et

neptos de *Domna Tota Gunsalvi*, et nepta de *Domna Guina Gunsalvi* *Domna Maior*: nos supra nominatos, qui istum monasterium damus Deo et Ordini *Sancti Benedicti*, concedimus, ut semper ibi habitent sanctimoniales, habeatur Deo et Ordini *Sancti Benedicti* et sanctimoniales istum nostrum datum firmiter usque in perpetuum: et si aliquis homo uenerit, nel nos uenerimus, qui istum factum uoluerint frangere, inprimis sit maledictus, et excommunicatus, et quantum requisierit, tantum in duplum componat, et meliorato, et insuper Domino tere aliud tantum, et mille solidos, et judicato, et insuper non sit ausus inde aliter faciendi. Nos domini et heredes, qui istum monasterium damus Deo et Ordini et sanctimoniales, habeamus potestatem ponendi Ab-

Abatiffam, ac deponendi, cum ipsas forores, qui in hoc monasterium habitauerint: nos domini et heredes, qui istum monasterium damus Deo, non habeamus potestatem mittere ibi filiam nec neptam, ergo si dederit ibi unum casalem cum quadam filiam uel neptam ad istum monasterium, et ad obitum ejus omnes hereditatem,

et in manibus Abatiffæ, et facerent rebora. Seculo XII.

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Pergam. N.º 174. B. N.º 3.º a.

* Este Documento, e os seguintes até N. 116, pertencem aos principios do Seculo XII.º, e algum talvez aos fins do XI.º

N. 113. *Istrumento de Fiadoria d'Arrhas, por Mattim Paez a sua futura mulher Elvira Ermigiz.*

IN NOMINI Domini. Notum sit omnibus tam presentibus, quam futuris, quod ego *Martinus Paiz* recabedu *Elvira Ermigiz*.

Joham Murcira dous casales, et dous de criasum.

Stephanus Johanis Cameras dous casales, et dous de criasum.

Martinus Mileiro dous casales, e dous de criasum.

Martinus Alfonso de Barceiros dous

casales, et dous de criasum. Sem da *Rodericus Ermigiz de Trauasus* ta.

dous casales, et dous de criasum.

Donus *Petrus Pelagii d'Aluarenga* una cintaa.

Martinus Paiz de *Eruza* fidejusfos dus panos, e da mua.

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Pergam. N.º 4.º

N. 114. *Carta de Fiadoria d'Arras de D. Orracha Tolquidi.*

HÆC sunt nomina de fidejussoribus de *Donna Orracha Tolquidi*, prenominati in arras. *Alfonfus Petriz* de *Meisidi* L.ª modios in auer: *Petrus Menendiz* de *Lagenas* L.ª modios in auer: *Petrus Menendiz* de *Carualaes* L.ª modios in auer: *Egas Dociz* L.ª modios in auer: *Pelagius Rodriguiz* de *Trauasos* L.ª modios in hereditate. Pe-

lagius Martiniz L.ª modios in hereditate. Sem da ta.

Hæc est nomina de benedictiones:

Pelagius Martiniz f. in cc.ª et L.ª modios.

Alfonfus Petriz de *Meisidi* in cc.ª et L.ª modios.

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Perg.º N.º 5.º

N. 115. *Doçaõ de varios bens feita a Igreja de S. Miguel d'Entre ambas as aguas pelos Padroeiros da mesma.*

Nos heredes et possessores qui sumus filii ecclesie *Sancti Michaelis*, que esse fundata inter *Paradela* et inter villa *Beleci*, que est in loco predicto *Inter Ambas Aguas*, hic sumus prenominati *Ramiru Alvarez* et uxor mea *Teuvili Heroniz*,

et *Ramiru Lovensendiz* et uxor sua *Godina Sefusizi*, et *Toderigo Sefusiz* et uxor sua *Bona Vermuiz*, nos omnes superius nominati offerimus ad ipsum locum supra dictum *Sancti Michaelis* omnes portiones nostras, quas bahemus *inter ambas* ipsas *aguas* et

SECULO
XII.

et de illa petra scripta, que spar-
te cum *Tbaniel*, et ex parte cum
Fermedo, quomodo discurrunt ipsas
aquis et geminantur sub ipsa eccle-
sia, pro animarum nostrarum et pa-
rentum nostrorum, ut deferviant
ipsi altari *Sancti Michaelis*, tem-
poribus seculorum; et si unus ex
nobis aut ex feminibus nostris, ad
istum testamentum voluerimus in-
rumpere, tam de propinquis quam

etiam de extraneis, ut pariamus
nos que in hoc testamentum reso-
nat, et insuper c. solidos, et ju-
dici alium tantum. Nos superius no-
minati in hoc testamento, quod ius-
simus, manus nostras roboramus. Pro
testibus: *Roderigu testis. Ramirus
testis. Lovesendo testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza;
Liv. das Doações fol. 40. vers. col. 2.^a

N. 116. *Reconhecimento de certos bens, que possuia Nuno Vilulfiz.*

sem da-
ta.

IN Dei nomine. Ego *Marina Vi-*
lulfiz, et meo viro *Petro Luz*,
at tibi *Nuno Vilulfiz* in Domino
Deo eterno salutem amen. Ego *Ma-*
rina Vilulfiz, et viro meo *Petro*
Luz fuimus in pressione de *Gundi-*
salvus Tructesendiz in *Vimaranes*,
pro que fuimus suos maiorinos de
sua terra, et misit nos in illa cate-
na de *Vimaranes*. Et vidit *Marina*
Pelaiz et viro ejus *Vilulfo* et *Ase-*
mondiz viderunt filia sua in pressio-
ne, et rogaverunt *Nuno Vilulfiz* fi-
lio suo, ut habiret illa hereditate
in *Vimaranes*, ut adjuvaret exirent fororem suam
cum viro ejus, pro illa hereditate
de *Goncio*; miserunt illa hereditate
in pignores, et habii ego *Nuno Vi-*
lulfiz in *Vimaranes*, et pectavi i.^o
cavallo de cento et L.^a modios apre-
ciato, et i.^o manto in cardeno de
conillos, et extraxi illos de catena,
et eduzi illos in domum patri sui
et mater ejus, et michi obturgave-
runt pater ejus et mater et filia et
marito ejus illa hereditate de *Genzo*,
et in vita sua michi dedissent ipso
aver c.¹⁰ et L. modios, et ego dedif-
sem illos ejus hereditatem, et in vi-
ta eorum cambiaverunt michi pro
alia hereditate in villa de *Frades*,
cambiarunt michi pro tale quale illa
de *Alfonso Amareliz*, et in vita sua

michi non dederunt ipso aver c.¹⁰ et
L. modios, et perdidierunt illa here-
ditate proinde. Et a michi *Nuno Vi-*
lulfiz dedit pater meus in casamento
in villa de *Frades* quantum ille
ibi habuit in casal cremato, et in
casal de *Pelagio Vilano*, et quantum
ibi habuit tio meo *Dono Alfonso An-*
semondiz michi dedit in ipso casal
cremato, quarta de ipsa quintana
cum sua casa, et quinta de ipsa se-
nara, et suo quinion de antea por-
ta, et alios suos quiniones, qui ibi
sunt; et porque michi illos dedit pro
alios quiniones, que ego illi dedi
super illa fonte illas III. quartas, et
in *Trugal* mediatate, et in casal
medio quinion, que michi vendidit *Er-*
mesensala Pelaiz, et a tio meo qui-
nion, et in casal cremato de *Dou*
Alfonso dedit ad illo i.^o bove in x.
modios intro, et fora x. modios in
hereditate, et ganavi cum *Dono Al-*
fonso i.^a vi.^a integra in *Maracicanes*
de *Sanarigu* pro precio, que ad illo
placuit, et ganavi de *Dono Ordonio*
Spassandiz quinion altera vi.^a pro
precio, que illi complacuit.

Cart. do Most. de Refoyos de Lima;
Pergaminhos antigos.

* Letra Francaza do Sec. XII.

N. 117. *Doaçãõ de varios bens, que fez Ramiro Salvador á Pedro Salvador seu irmaõ.*

MAGNUM est enim titulum donationis, in qua nemo potest actum largitatis inrumpere, neque foris legem proicere, sed quicquid donatur, vel offertur, nullo modo repetatur, et sicut dicit lex Gotorum, ut valeat donatio sicut et venditio. Obinde ego famulo Dei *Ranemiru* prolis *Salvator* in Domino Deo salute amen. Ideo plaguit mihi, asto animo, integro meo consilio, qua non per vim, nec per metum, qua nec per manu extortas, sed propria mihi accessit voluntas, ut facere ad tibi jermano meo *Petro* prolis *Salvator* kartula benefactis, et donationis, et firmitatis de omnia mea hæreditate, quantaque habeo de parte de meo patre, et de mea matre, quantaque ganarunt per suas cartas, et pro prætio, sive de parentorum vel abiorum, et habet jacentia ipsa villa in villa *Viliabrei*, inter villa *Parada* et villa *Fraxeo*, subtus *Castro Alvarelho*, Territorio Portugalenfis, discurrente ribulo *Lauvrugia*, prope litore maris: do et dono ad tibi de ipsa hæreditate, jam superius nominata, tertia integra, quomodo meo patre, et mea matre ganarunt, et in suas cartas resonarunt, per ubi illa potueritis invenire, et suis terminis, et vicis, et locis antiquis, cum quantumquid in se obtinet, et prestitum hominis est, pro qua inde facio tibi ipsa karta donationis, et firmitatis, et pro prætio, quod conteneas me in mea vita de vito, et vestito, sive ad infirmitate, sive ad morte, quantum vires habueris; si ego migratus fuero ante te, quod vestias me, et oblationem ad Ecclesiam, vel ad pauperes offeres pro remedio animæ

mæ; et si tu ante me migratus fueris; quod faciat mihi ipsa beneficia jam superius nominata ille, ad quem tu ipsa hæreditate promiseris, pro tuo manto, sicut in kartula resonat: quantum mihi bene complacuit. Ita ut de hodie die non habeam ego licentia vindere, nec donare, nec testare, nec in allia scriptura mittere, nec in tua vita, nec post tua morte, pro nullaque hæctio; sed habeas tu illa firmiter, et facias de illa quod volueris: at si quis tamen, quod fieri non credimus, et aliquis homo venerit, vel venerimus tum ego, tum propinquus, vel extraneus, aut de qualibet pars, quæ hunc factum meum inrumpere temptaverit, que vos in judicio devindicare non potueritis, aut qui vestra voce pulsaverit pro ad parte de ista karta, quod parentant, quid in ista karta resonat, duplatum, vel tripatum, aut quantum ad vobis fuerit melioratum; et vobis perpetim habitura. Facta karta donationis, vel benefactis, et firmitatis die erit tertio Kalendas Martias, Era millelima centessima trigesima nona. *Ramiru* in hac karta donationis, vel benefactis manu mea rovorò. Qui præsentis fuerunt: *Petro Arias confirmo. Pelagio Arias confirmo. Menendo testis. Petro testis. Didagu testis. Alvitu testis. Menendus presbiter notavit atque confirmavit. Vermudu Sugulfiz quos vidi. Michael quos vidi. Menendo Sefnandiz quos vidi. Pelagius presbiter quos vidi.*

1139
3 K.
Mart.
1101
27 Fev.

Cart. do Most. de Morcira: Original.

SECVLO
XII.

N. 118. *Carta de venda de certos bens, feita por Munnadona Madreduz e seus sobrinhos ao Presbytero Fagildo.*

1140
11 K.
Maj.
1102
21 Abr.

IN Dei nomine. Ego *Munnadona* cognomento *Madreduz* una cum subrinis meis nominibus *Gundisalvo*, et *Petro*, ideo placuit nobis, alto animo, et propria nostra voluntate, ut vendiremus a vobis *Fagildus* presbiter hereditate nostra propria, que abemus in villa de *Sancto Petro de Ceti*, et habe jacentia in loco predicto que vocitant *Verdenal*, des illo marco, que sparte cum illo campo, que est de monasterio que vocitant *Senrra super Argileusa*, et de alia parte divide cum illa ganantia de *Domna Animia*, de ipso campo quarta integra, et de illa aqua de illo rego de ipso monte de *Sancto Petro* de octava tertia, subtus mons *Bendoma*, discurrente rriuulo *Lauuerco*, et prope *Sausa*, Territorio Portucalense: damus a vobis ipsa hereditate pro precio, que de vos accepimus XX.¹ folios in arinto, et im pane, et im pannos, tantum a nobis bene complacuit, et de pretio indebitum nichil remanfit apud vos; ita ut de hodie die et tempore fidea ipsa hereditate de juri

nostro abraza, et in vestro dominio sia tradita et confirmata: abeatis vos illa firmiter, et ipso monasterio post vos, juri quieto, temporibus seculorum. Siquis tamen, quod fieri non credimus, aliquis homo venerit, vel venerimus contra hauc cartula ad irrumpendum, et nobis ad iudicio diiudicare non poterimus, aut non voluerimus auturgare post parte vestra, aut vos in voce nostra, quomodo pariemus vobis ipsa hereditate et ipsa aqua duplata, aut quantum a vobis fuerit meliorata; et vobis perpetim abeatis. Facta cartula venditionis notum die eri XI.º Kalendas Maias, E.⁴ m.^o c.^o xxx.² *Madreduz, Gundisalvo*, et *Petro* a vobis Domno *Fagildo* in hac cartula venditionis manus nostras r-||-o. mus P testis. *Venerendumus testis. Aric testis. Auron testis.*

Cart. do Collegio da Graça de Coimbra: Maç. 1.º dos Pergamin. de Cete N.º 12.º

* Letra Franzeza.

N. 119. *Doação de bña marinha feita ao Mosteiro de Moreira por Christovão Baltar e sua mulber.*

1140
12 K.
Sept.
1102
21 Ag.

DOMINE invictissimis, aut triumphatoribus, Sanctisque Martyribus, et Sancti Salvatoris, Sancti Michaelis Archangeli, et sociorum ejus, Sanctorum Petri et Pauli, et Sancta Dei Genetricis Maria semper Virginis. Nos famulo Dei *Christophorus Baltariz*, et uxor mea *Hunca Vilifonfiz*, ut pro remedio animæ meæ, ut facio testamentum per scripturæ firmitatis de uno talio de marina integro, cum agitionibus suis, ad vocabulo *Sancti Salvatoris Moraria*, in loco prædicto, subtus mons *Qui-*

fion, discurrente ribulo *Leza*, et prope litore maris, Territorio Portucal, ut habeamus nos famulus Dei *Vistroyalo Baltariz* et uxor mea *Hunca Vilifonfiz* parte in prima resurrectione, et habeant illo talio fratres, et sorores, qui in illo Monasterio vitam sanctam perseveraverint, ad illa nostra portione: et si quis homo venerit de propinquis, aut extraneis, qui hauc seriens testamenti infringere voluerit, in primis sit separatus, et excommunicatus ad corpus, et sanguinem Domini nostri Jesu

su Christi, et cum Juda traditore habeat participatio in aeterna damnatione, et propter damna saecularia, in cuiuslibet fuerit, pariet illo, quo infringere, dublato, et insuper duo auri talenta. Facta feriens testamenti die erit duodecimo Kalendas Septembris, Era millesima centesima quadragesima. Nos fauulus Dei *Vif-*

trovalo Baltariz et uxor mea *Hun-* Secul^o
ca Vilibonfis in hoc feriens testamen- XII.
ti manus nostras roboramus. Qui pres-
entes fuerunt: *Cidi Gundisalviz quos*
vidi. Pelagio Vistrovaliz testis. Gun-
salbus testis. Pelagio Baltariz tes-
tis. Pelagio diacono notavit.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 120. *Doação do Padroado da Igreja de S. Payo, feita pelos seus compadroeiros ao Mosteiro de Pendorada.*

IN nomine Sancte et Individue Triunitatis. Nos omnes, qui sumus heredes, et possessores de Ecclesia vocabulo *Sancti Pelagii* Martiris, qui est fundata inter *Durio* et *Tanice*, subtus mons *Aratros*, Teritorio et Diocesi Portugalie Ecclesie, sub nomine Sancte Trinitatis, in onore et veneratione ipsius Beati *Pelagii*, id sumus prenominati ego *Sisnandus* Abbas et foror mea nomine *Elduara*, omnes unauimter damus atque concedimus omnem porcionem nostram de ipsa Ecclesia medietate integra, et venit nobis in possessione de genitori nostro Domino *Olibo*, et prefatio nostro Domino *Garcia Moniz*, et de alia medietate de ipsa Ecclesia, quantum in possessione nobis venit de prefata nostra Domna *Sunito*, concedimus eam cum omnibus testamentis, et edificiis suis, pro remedio animarum nostrarum, et parentum nostrorum, de quibus nobis ipsa Ecclesia venit in possessione. Damus eam Monasterio *Sancti Iohannis Baptiste*, cuius Ecclesia fundata dinoscitur in terminum *Ordoui*, secus flumen *Dorii*, ut deserviat ipsa iam dicta ipsi Cenobio superius scripto, temporibus cunctis, et seculis sempiternis, ob toleranciam fratrum, et vitam monachorum, in Christi nomine ibi degentium. Ita ut ab odierno die et deinceps sit ipsa Ecclesia a nobis translata, et in potestate ipsius Monasterii *Sancti Iohannis* perpetua-

liter maneat prefixa. Et si unus ex ¹¹⁴¹
feminibus nostris, deposita militia se- ^{19 K.}
cularis, in Christi nomine, sub regi- ^{Oct.}
mine monachorum ipsius Cenobii, ibi- ¹¹⁰³
dem habitare voluerit, non abiciatur, ^{13 Ser.}
sed continuo humiliter cum caritate suscipiatur; et in tali ordine, qua dignus fuerit, constituatur, non iure hereditario, sed sub obedientie subdicionis, que ut hoc testamentum perheniter inlesum seruetur, nos superius petitulati, qui hanc scripturam fieri damus, huic testamentum in voce ipsius gloriosi Cenobii *Sancti Iohannis*, plazum legale per scripturam firmitatis adicimus et facimus, ut si unus ex nobis aut ex feminibus nostris in voce nostra aut in sua surrexerit, et hunc plazum recte promissionis excederit, et hoc testamentum uiolaverit, unusquisque per singula capita post partem ipsius monasterii, ubi a nobis ipsam Ecclesiam est concessa, d. solidos monete probate pariat, et ipsam Ecclesiam cum omni sua testamento in quaduplum conponat, et hoc testamentum in perpetuum roborem obtineat. Facta series placiti sui testamento xviii. Kalendas Octub. Era m.^oc.^oxxxv. i.^a sub imperio *Adefonsi* Principis, et Domni *Giraldi* Bracarensis Archiepiscopi; in sede Colubriensis seu Lamecentis Domni *Mauricii* Episcopi; Domni *Suaris* Archidiaconi in Portugalesi; Domni *Diaz* Prioris in ipso Cenobio *Sancti Iohannis*,

SEculo
XII.

nis. Nos supra in alic series testamenti fieri iustissimos, propriis manibus roboravimus. *Gundisalvus Presbiter confirmo. Pelagius Presbiter confirmo. gius clericus confirmo. Ermesenda Deo vota confirmo. Gelvira Deo vota confirmo. Ermesenda Traste . . . confir-*

mo. Gelmira Trastemiriz confirmo. Pro testibus: Garcia testis. Monio testis. Petrus testis. An. testis. Petrus monachus scripsit.

Cart. do Most. de Pendorada: Maç. da Igreja de S. Payo de Favoês, N.º 3.º

N. 121. *Doação de varios bens feita d Igreja de S. Miguel de Arcozelo por Diogo Gomez.*

1142
8 K.
Feb.

1104
25 Jan.

IN nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti amen. Ego quidem famulo Dei *Didago* prolix *Gomise* placuit mihi atque convenit, spontanea mea voluntate, aliquid de paupercula mea in domo Domini offerre, in amorem Dei, et timor gelienæ ignis, quando Dominus noster Jesus Christus venerit in carne præsens iudicare vivos, et mortuos in sede magellatatis suæ, quando dicturus est iustis: *Venite benedicti Patris mei*; et contrario iniquis: *Discedite a me maledicti*; et iterum arguent nos vaticinio ac dicent: *Tua sunt omnia Domine*; et quæ de manus tuas accepimus, dedimus tibi: *peregrini sumus coram te, et advene, sicut patres nostri*; et iterum in Evangelio: *Date, et dabitur vobis.* Hæc verum videntes, et extremi diei timentes, concedimus ad aulam Beati Michaelis Arcangeli, qui est fundata in villa nuncupata *Arcucelo*, quos fuit de avio nostro *Tellu Amareliz*, quarta integra in loco prædicto, de ipsos casales de *Domna Frolli*, et de *Domna Vivili* medietate integra, subius mons *Fragozo*, et ribulum *Avizella*, Territorio Portugalenſe. Damus atque concedimus ad ipsum locum sanctum supra nominatum, cum quantumque in se obtinet, et aprestitum hominis est, et concedimus eam pro animæ meæ, et peccatis, et negligentis meis, cum domus, edificiis, cubus, cubas, mensas, cathedras, lectulos, vineas, saltus, pumares, casales, arbores fructuosas,

vel infructuosas, terras rubtas, vel barbaras, petras mobiles, vel immobiles, aquis aquarum, et seſigas molinarum, et exitum montium, vel devestas frondium, accessum, vel regressum, cum quantum in se obtinet, et aprellitum hominis est; ut habeant inde rationem clerici ad ipsum locum sanctum persistentes, et vitam sanctam perseverantes, pauperum, et peregrinorum abeant inde rationem; et si venerit aliquis homo ex propinquis meis, vel extraneis, qui hanc seriem testamenti infringere tentaverit, in primis sit confusus, et maledictus, et anatematizatus, et ad sanctam communionem, et ab Ecclesia Dei separatus, et sit particeps cum Juda proditore, qui Dominum tradidi, et laquo se suspendit, sed sit sana, et intemerata ad pars, et de ipsa Ecclesia, et pariat ad pars ipsius Ecclesie, quantum inde abstulerit, in quadruplum, et ad potestas, qui illa terra imperaverit, duo auri talenta: et hunc factum nostrum in cunctis diebus plena habeat firmitatem. Factum testamentum in die erit octavo Kalendas Februarii, Era millesima centesima quadragesima secunda. Ego supra nominato in hanc feriens testamenti manus mea roboravit. Et ille alio testamento, qui ego fecit, sedea contracto, et isto sedeat valido. Pro testes: *Tol. . . qui et testis. Geta testis. Vimara testis. Gundisalvo testis. Memendo presbiter notuit.*

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.
N. 122.

N. 122. *Doaçãõ que fez Egas Moniz e sua mulher Dordia Oforiz ao Mosteiro de Paço de Souza, de metade de todos os seus bens havidos e por haver, além de outros que doou por inteiro.*

IN nomine Sancte et Individue Trinitatis, Pater et Filius et Spiritus Sanctus. Dominis iuvicissimis, hac triumphatoribus gloriosis, Sanctisque Martiribus Sancti Salvatoris, et Sancte Marie semper Virginis, et Sanctarum Reliquiarum, que ibidem sunt recondite, XII.^{mo} Apostolorum, et quorum Baselica fundata est in villa nuncupata est *Palaciolo*, subtus mons *Ordinis*, discurrente ribulo *Sausa*, Territorio Portugalense. Ego exiguo famulo Christi licet indigno peccatori, ego *Egas Munconis* Deo vovente nom merito digno, cum peccatorum mole deprehensio, spem fiduciam in Deum habentem, que sanctorum meritis unufque disperatione respicior, que etiam teste reatu mei criminis sepe pavefco, ut per vos Sancti Martires Dei, ut supra memoramus, tandem reconciliari mereari Deo vestro. Item *David* dixit talibus se eam agimus dum vota mea a populis dedicare canebat: *Tua sunt, Domine, que de manu tua accepimus, et dedimus tibi, quia tu dedisti nobis, unde nos habemus retribuere tibi.* Et ideo pertimesco, absi Domine, ut ne veniat michi mors adjuvante et omnia ordinata dimittere, elegit ut facere textum scripture, et feriens testamenti ad sacris altaribus tuis, et Ecclesie vestre pro lumina mea, et pro elemosinis pauperum, atque omnium hisdem ipsum locum, ob onore ipsius Sanctorum vel Sanctarum, que in ipsum Sancti Salvatoris vel quorum reliquie recondite sunt, vel orationem monachorum, et omnium fratrum, inde memoriam facio, pro remedio anime me, do atque contexto, mente et animo volente, ad ipsum locum Sancti Salvatoris et Sancte Marie semper virginis, do atque concedo medietate de

omnias meas hereditates, quantas que abeo, et ganare potuero cum Dei 1144
ajutorio usque ad obitum vero meum, Id. Aug.
et hic imprimitur mando *Hermegildi* 1106
integro in ipso testamento, cum suis 13 Ag.
agicionibus, et cum sua Ecclesia Sancte *Eolalie*, exceptis illa quintana nova cum suo casale, pro que recipiant alia tanta fratres a parte de testamento ut primitur voluerint; et illa alia medietate remaneat a mea filia vel filiis cum sua matre: et si ego obiero ante mea mulier, et illa permanferit kasta, habeat et possideat usque ad obitum suum, et post obitum remaneat illa hereditate a filia vel filiis nostris, qui de nos nati fuerint et procreati de amborum, et si semen nostra de amborum extincta fuerit, remaneat ipsa alia medietate a pars testamenti sana et integra ad ipsum locum sanctum supra memoratum, et nou mando ibi licencia ad nullam formam generis humani nec vendendi, nec donandi, nec superiorandi, nec testandi, nec scripturas anteriores nec posteriores prevalere super ipsum testamentum. Et alio sic mando de omne mea re integra; de minimo usque ad maximo, per ubi illa potueritis invenire in voce testamenti. Et ego *Dordia Oforiz* testamentum et plazo facio vobis, Monachos de *Palaciolo*, de tribus partibus de villa *Ermegildi*, pro meo amore, que vobis testavit integra meo marito, ut post obitum meum revertatur integra ad supra dicto monasterio, excepto uno casale cum sua quintana, sicut sursum resonat: qui vero cum usurpaverit hunc factum nostrum tam de extraneis quam etiam de propinquis nostris, aut nos, per quam formam generis humana, aut per scripturas, anteriores, aut posteriores, unde impedimento habeat

Seculo
XII.

illo testamento, pro sola presuntione fedeat excommunicatus et separatus a fide catholica, et segregatus de Ecclesia sancta, et Juda traditore habea participatio in eterna damnatione, ubi est pena non fienda, et pariat ipsum testamentum dublatum de a pars de ipso monasterio, et insuper duo auri talenta, et iudicatum a Rege, vel ad Episcopi, aut Archiepiscopi, de cuius iussu fuerit: et hunc factum nostrum scripturæ series testamenti habeat roborem et firmitate ad Deum Patrem omnipotentem in perpetuum habituro, et pendat in meo arbitrio in vita mea. Regnante *Adefonso* Princi-

pe, et Comite nostro *Ermigio*, et Antistite nostro *Giraldo* Archiepiscopo Bracharenfis. Facta est scripturæ series testamenti notum die erit Idus Agulti E.^m.c.^o.xxxx.^o.iiii.^o Ego *Egas Moniz* et uxor mea *Dordia Ojoriz* in hunc series testamenti manus nostras roboramus. Pro testibus: *Ramirus testis. Sisnuandus testis. Memendus testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza; Liv. das Doações, fol. 20. col. 1.^a

* Em lugar de *Ermigio*, talvez no Original se leia *Henrique*.

N. 123. *Doação de varios bens e padroados feita ao Mosteiro de Pendorada por Ermesinda Traftiniriz.*

7145
K. Aug.
1107
1 Ag.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Dominis inuictissimis, hac triumphantibus Sancti Salvatoris, Sanctorum Apostolorum, et Confessorum, Martirum, atque Virginum, quorum *Barbelica* fundate esse dignoscitur in loco, quos vocitant villa *Ordoni*, ad radicem montis *Aratri*, inter bifalvei *Durio* et *Tamicam*, Territorio et Diocesi Portugalensi. Ego exigua indigna *Ermesinda* famula tua, Domine, mole peccatrice obrupta, in spe fiduciaque vestra omnium sanctorum tuorum respirans non usquequaque desperatione deicior, qui etiam teste conscientia reatum mei criminis sepe pavefco, ut ego per vos, Sanctissimi Martires, tamen reconciliari merear Dominum Deum vestrum, atque sanctorum omnium suffragium fida supplicatione votis omnibus imploro. Et ideo devotioni mee extitit, ut de pauperula mea Sancte Ecclesie vestre aliquantulum exuto proprio confero deberem: et quia scriptum est: *Vovete, et reddite Domino Deo vestro*; ideo omnia affectum eandem ipsam meam devotionem implere procuro, hac. sic concedo et offero Ecclesie

Sancte adque sacrosanctæ altario Sancti Ihoannis Baptiste sive Evangeliste, et Sancti Romani Martiris, et Sancte Columbe Virginis, et Beate et gloriose Marie Virginis, et celestis regis, et domni, et ejus sancti, pro victum, atque vestimentum monachorum, in ipsa Ecclesia vestra deservientium, sive exceptione ospitum et peregrinorum, villas meas proprias, quos habeo de susceptione aviorum et parentorum meorum: id sunt in villa *Lodonario* una kasale, et venit mi in portione de genitori meo Domino *Trafemiro*; et alios III.^{os} kasales, que ibi comparavi, et cambiavi per pretium, et kartas: et juxta illa Ecclesia vocabulo *Sancti Jacobi* ad radicem de illa portella de *Mexidi* I.^o kasal, que comparavi de *Frolo Savariquiz*: et juxta *Sancti Martini* alio kasal, subtus nmons *Eiras*, inter *Durio* et *Tamice*: et de illa parte *Durio* in villa *Sardoriola* III.º integra, quos fuit de avio meo Domino *Monio*, subtus mons *Serra Sicca*, discurrente rivulo *Durio*: et de illa parte *Tamice* in ripa *Sausella*, III.º de *Villa Nova*, et III.º de illa Eccle-

clesia vocabulo *Sancti Pelagii*, et dedit illa mi viro meo Domno *Nuno* in arras: et in terra de *Sancta Maria* in *Sala* meam portionem: et in villa *Pentufella* de medietate *III*. et de *Balesteiros* medietate integra. Concedo ipsas hereditates, jam superius anemoratas, ad domum Domini, et monasterii Sancti Johannis, exceptis uno kasale, que do et concedo inde ad magistro meo Domno *Tedoni* in villa *Lodonario* superius memorata, que teneat illum in vita sua, et post obitum suum relinquat illum in testamentum Sancti Johannis superius nominati. Do ipsa hereditates ad ipso monasterio sepe jam dicto cum omni sua prestantia, cum quantum in se obtinet, et ad preslitum hominis est, per suis terminis et locis antiquis seu posterioribus, ut habeant inde servi Dei temporale subsidium, et ego ante Deum premium inconsumptum. Neminem quidem premitto nec propinquos, nec extraneis, qui vobis ibidem aliqua damna vel inruptione faciat. Quo qui fecerit, et hunc votum meum rumpere voluerit, quod ego gratanter Domino Deo offero, quisquis ille fuerit, si se a talibus corrigere neglexerit, et in tam execrabili superbia persistere voluerit, tandiu sit excommunicatus, et a fide catholica separatus, quandiu steterit in tam grave facinus; si vero, quod fieri non obtamus, tale scelus incesaliter perduraverit, de vertice uf-

que ad vestigia lepra percursus interrat, simulque in presente seculo lumen oculorum amittat, cum judicatore Domini pari pena suscipiat, et insuper pariet post partem ipsius monasterii auri libras binas: et hanc series testamenti plenam habeat firmitatem. Facta series testamenti die erit Kalendas Agostafas, Era *M.C.XXXXV*. Regnante Rex *Alfonfus*, et sub eo Principe nostro Comite Domnus *Americus*; Sede Bracarenfis Domnus *Giraldus* Archiepiscopus; in Sede Colimbriensis Domnus *Mauricius* Episcopus; in ipso cenobii Sancti Johannis Domno *Tedoni* Priori; in Sede Portugalensis Domno *Pelagio* Archidiaconi. Ego *Ermisinda* prolis *Trasimiriz* in hac series testamenti, quod fieri iussi, manu mea roboravi. *Elios monachus confirmo. Garcia monachus confirmo. Micael diaconus confirmo.* Pro testibus: (Col. 1.^a): *Pelagio testis. Swario testis.* (Col. 2.^a): *Froila testis. Petrus testis.* (Col. 3.^a): *Petrus monachus scripsit.*

Seculo
XII.

Cart. do Most. de Pendorada: Mag. da Igreja de S. Payo de Favoës, N.º. 4.º

* Letra Semigothica.

** A clausula = Et de *Balesteiros* medietate integra = estava escripta por diversa tinta e letra, no resto de huma regra, que originalmente ficara em clero.

N. 124. *Doação de certos bens frita por Gutterre Tructesindiz e sua mulher ao Mosteiro de Moreira.*

In nomine Genitoris, Genitique, ab omnibus procedens Spiritus Sanctus, qui est Trinus in unitate, et unus Deitate, que univcrsa coligitur creatura, cui famulantur univcrsa coelestia, deserviunt etiam et terrestria, ad cujus imperium veniunt mari, atque creata sunt omnia, qui ante mundi constitutionem deposita,

qui hominem ex limo terræ plasnavi, 1145 et finem sæculorum formam servi ad- 11 K. sumpfit, per passionem proprium Sept. sanguinem humanum genus de morte redemit, et posteat in gloria resurrexit, et misit Sanctos Apostolos suos predicare Evangelium in univcrsum mundum, et fidem catholicam confirmavit, et credentes in eum non de-

1107
22 Ag.

SECULO
XII.

dereliquid, ex quibus noster unus ex *Zobedei* filius Expaniæ sortivit, ut de tuis reddas fructum in diem iudicii Domini nostri Jesu Christi. Ego nos famulos Dei *Guterre Truëlesindici*, ex uxor mea *Flamua Menendici*, audieus scriptura Divina Oracula, ad implendum aliquantulum, cupiens omnipotenti Deo æterno, puris mentibus, de quo nobis adtribuis, reddere, venit per spiraculum cordis nostri, et pro remedium animas nostras, et sub tuo sancto nomine, et exinio Trinitatis, facimus testamentum in honorem Sancti Salvatoris, et Sanctæ Mariæ Virginis, et lignum Sancte Crucis, et omnium Sanctorum Apostolorum, eorum reliquias constructas in sacrosancto altario Sancti Salvatoris, qui est fundato in villa *Moraria*, subtus mons *Petras Rubias*, discurrente rivulo *Lesza*, Territorio Portugalesense. Damus ad serviendum ad ipso loco Sancti Salvatoris in villa de *Arones* tertia integra, et de sexta tertia, illa una sexta quæ fuit de *Guntina Odorici*; et comparavi illa sexta Don *Guterre*, et uxor sua *Dona Flamua Gelvira Menendici*, et de suos filios *Menendu Pinionici*, et de *Suario Pinionici*, et alia media sexta quæ comparavi de *Munia Odorici*, et alia media sexta quæ fuit de *Amunia Odorici*, quæ gauavi *Egas Truëlesindi*, et uxor sua *Ermeſenda Gunsalvici* de *Ordonio Odorici*, et illa tertia de sexta, quæ fuit de *Arias Odorici*, et ganavi Don *Egas*, et uxor sua *Dona Ermeſenda de Arias Odorici*, et cambiavi illa *Egas Truëlesindici* cum suo germano *Guterre Truëlesindici* pro sala illa, quæ fuit de *Suario Eriz*: de ipsa hæreditate damus logo a illo Monasterio Salvatoris quarta integra pro anima de nostro filio *Gunsalvo*, et de ipsa hæreditate, quæ fuit de Don *Truëlesindu* de *Pampilidu* integra, et de ipsa, quæ fuit de *Adoſenda Odorio* quarta integra pro sua anima de nostro filio; et ipsa alia hæ-

reditate, quæ ibi sonat de *Arones*, miscerem illa cum alias totas suas hæreditates, et pos obitus suos de Don *Guterre*, et de uxor sua *Dona Flamua*, darem quinta a illo loco *Sancti Salvatoris*, a illo nostro quinqone de illo Monasterio damus illa: et si nostro filio *Suario Guterriz* ante nos migrato fuerit, de totas nostras hæreditates mandamus dare medietate integra extra *Zorzedu*, quæ da *Dona Flamua* a *Sancto Felice*, si pro animas nostras, quomodo de nostris filios: et damus illa a illo loco *Sancti Salvatoris* pro a tolerantia fratrum et monachorum, qui bonos fuerint, et vita sancta perseveraverint: et non sedeant licitos vendere, nec donare, nec cambiare, nec testare, nec illas in alia parte: cum illo, quod in testamento resonat, transerre, sed maneat illo sano, et intemerato post partem confessionis. Siquis tamen quilibet generis homo filii aur nepti, aut in sanguinibus meis, qui hunc factum nostrum infringere voluerit, in primis sedeat excommunicatus, et maledictus ad corpus, et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, sedeat separatus ad fidem Domini nostri Jesu Christi, et cum *Datan* et *Abiron* in profundum inferni semper permaneat obscurus, et cum *Juda* traditore habeat participio in æterna damnatione, ubi tartarus semper abitat, et numquam finieadi: et pariet ipſus a parte testamenti, quantum inde usurpaverit, dublato, et ad *Domno*, qui illa terra imperaverit, alio tantum in iudicato: et hunc factum nostrum semper plena habeat robore, et firmitate ipsius testamenti, et obtineat firmitatem. Facta feriens testamenti die erit udecimo Kalendas Setembris, Era millesima centesima quadragessima quinta. Ego *Guterre Truëlesindici*, et uxor mea *Flamua Menendici* in hunc feriens testamenti a nobis factum manus nostras roboramus. Pro testibus: *Gunsalbo testis. Diagu testis. Menendu testis. Pelagio testis. Frater Me-*

Menendus, qui est Priori de illo Monasterio, quos vidi. Egas Trubindici, quos vidi. Gunjalvo Trubindici, quos vidi. Suarius presbiter notavit. Scutib XII.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 125. Reconhecimento feito ao Mosteiro de Paço de Souza por Diogo Gratiz, de certa herdade e padroado, que lhe uzurpara, tendo precedido litigio perante o Concelho.

IN Dei nomine. Ego *Didago Gratiz* placitum, simul et pactum stabilitatis, facio vobis Priori Domno *Didago* cenobii in *Sancti Salvatoris*, et monacis vestris, parte de ipsa mea portione de ipsa Ecclesia vocabulo *Sanctorum Filippi Apostoli*, et *Sancti Romani*, et *Sancti Marcelli de Villa Cova de Petra Fixa*, id est octava de ipsa Ecclesia jam dicta, de illo cancellino usque in termino de villa *Leosidii*, idem de ipso fontano, qui descendit de monte *Valinas* usque in ipso termino, qui ex parte de *Ripaxales*, cum omnibus prestationibus suis : et dedi illam ad *Garsia Ramiriz* in sua fadoria, et ipse *Garsia Ramiriz* dedit eam a *Pelagio Petriz*, et uxori sue *Domna Godo*, sic quomodo sursum resonat. Et ipse Dominus *Pelagius* pro se et pro sua muliere testavit illud ad monasterium *Sancti Salvatoris* de *Palacioli*, pro remedio animarum suarum. Et post hec ego ipse *Didagus Gratiz* composuit me cum ipse *Garcia Ramiriz*, et infringit et inrumpit ipsam testamentum de *Palacioli*, et venit Dominus *Didagus*, qui est Prior de ipso monasterio cum testibus idoneis, et invenerunt super me et in meo iudicio ipsum testamentum, et non potui eis respondere pro illum nec iudicium facere,

et cognovit me proinde in Concilio ante omnes de ipsa villa habitantes, quia feci pro me culpa grave. Et pro hac re de odie die, quod est *iiii.º Kalendas Octubr. Era m.º c.º xxxx.º v.º* et deinceps non sedeam ausus ipsum testamentum iterum inrumpere, aut infringere, non per me, non per filios meos, aut per filias meas, non per germanos aut per germanas, per parentes meos, nec per generationes meas, non per potestates, nec per maiores, nec per saiones, nec per nullum genus humanum, neque iniustitias aut subpositas malas, neque per scripturas priores aut posteriores, unde vos aut successores vestri impedimentum habeatis, et si aliter fecero, et hoc placitum vel pactum firmitatis non observavero, et illud excedero, que pariam ipsum testamentum post partem ipsius cenobii *Sancti Salvatoris* in quadruplum, et illa vox inruptionis, que sursum resonat, revocetur, et insuper per solidos monete probate exsolvat, et iudicatum. Ego *Didagus* proles *Gratiz* in hoc placitum simul et pactum firmitatis manus meas roboro. Pro testes : *Romanus, Didagus, Pelagius testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza : Liv. das Doações fol. 46 verso, col. 2.ª

Seculo
XII.

N. 126. Reconhecimento feito por Diogo Furtuniz ao Mosteiro de Paço de Souza, de certa herdade e padroado, que lhe usurpara, e pela qual o demandara o mesmo Mosteiro.

1145
4 K. Oct.

1107
28 Set.

IN Dei nomine. Ego *Didago Furtuniz* plazum simul et pactum legalis per scripturam firmitatis facio vobis Priori Domino *Didago*, et monacis *Sancti Salvatoris* de monasterio *Palacioli* in voce ipsius cenobii pro parte de ipsa ganantia de illo testamento de Ecclesia Sanctorum Martiri Filippi Apotoli, Romani, et Marcelli, quorum aula sita est in *Villa Cova*, subius monte *Petra Fixa*, et monte *Batial*, discurrente ribulo *Tamice*, Territorio Portugalenſis Ecclesie, quam Dominus *Pelagius* proles *Petri* simul cum uxore sua *Domna Goto* de heredibus ipsius Ecclesie jam dicte per suum precium et suas kartas ganavit, et ipsas ganantias cum sua portione de ipsa Ecclesia ipsi cenobio *Sancti Salvatoris* pro remedio animarum suarum concessit atque testavit; et ego per presumptionem illicitam presumptive infrixi, et inde abſtuli, et vos per testimonium verum super me invenistis coram testibus idoneis. Et pro hac re ab odierno die, id est III.º K. Octubris, Era M.º C.º xxxix.º v.º et deinceps non seudeam ausus illud testamentum iterum intrumpere; aut infringere; non per me, non per filios aut filias nostras vel nostros; non per parentes meos, aut per generationes meas, non per potestates, non per maiorinos, vel faiones, neque per nullum genus humanum, nec per inmissiones aut suppositas malas, neque per scripturas anteriores aut posteriores, unde vos aut successores vestri impedimentum habea-

tis, et ipsum testamentum suam rectitudinem careat, aut ad disrptionem perveniat; et si aliter fecerit et hoc placitum vel pactum non observaverit, et illud excedero, que pariant ipsum testamentum post partem ipsius cenobii *Sancti Salvatoris*, aut partem ipsius Episcopi, in cujus diocesi est ipsum monasterium constructum atque fundatum, in quadruplum, sicut in decretis Sanctorum Canonum de talibus est institutum, et illa vox inruptionis, que sursum resonat, revocetur super me, et insuper binas libras auri purissimi reddam, et judicatum. Ego *Didacus* superius nominatus vobis Priori Domino *Didaco* et monachis *Sancti Salvatoris* in hoc plazum stabilitatis manus meas coram testibus roboravi. Pro testibus: *Gundisalvus testis. Pelagius testis. Marcus testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza: Liv. das Doações fol. 47 vers. col. 1.ª

* A Era parecia ser 1115; mas á vista da antecedente de 1145 do mesmo dia, em que o X estava indubitavelmente assado, e attendido o assumpto de ambas, se julgou ser aquella data 1115 erro de quem copiou o original neste Livro das Doações; se não he que houve erro em aspar o X, o que não he de presumir. Na incerteza de qual das datas he errada, parece certo, que huma e outra Escripura devem datar-se da mesma era, seja 1115, ou 1145; ou que esta he apocrypha.

N. 127. Carta de Couto pelo Conde D. Henrique ao Presbytero e Monge Tello, e seus successores na Igreja de S. Martinho da Espiunca.

IN nomine Domini. Ego Comes Henricus humilis Christi famulus, gratia Dei in sublimitatis culmine electus, et ejus misericordia magne dignitatis gloria, et honore sublimatus, simul cum gloriosa uxore mea nomine *Tarasja*, Serenissimi Domni *Adefonsi* Regis filia, hoc enim decrevimus, et pariter unanimes, catholice religionis amore, statuimus, ut venerabilis Christi Ecclesia, que olim antiquitus in ardua concava montium a viris fidelibus sub nomine Sancte individue Trinitatis, in honore, et veneratione Sancti Martini Episcopi et Confessoris Christi, secus litus fluminis *Pavie*, constat esse fundata in Territorio, et Diocesi Colimbriensis Ecclesie, a nobis libertate concessa sit in Christi nomine, cum omni suo testamento, per omnes suas divisiones, quas prius antea habuit, et modo nos ei renovamus, et restauramus, atque determinamus, et auctoritate nostra firmamus, ob tolerantiam fratrum, et vitam monachorum, atque clericorum, pro absolutione et remissione criminum nostrorum, sicut in decretis sanctorum Canonum de ecclesiasticis ordinibus, et de ecclesiarum libertatibus, prefixa inane auctoritas, ab hodierno die et deinceps ab omni jugo nostre servitutis, et regie potestatis, et a nexu aliorum cunctorum hominum secularium, in cunctis temporibus secularium, libera, et soluta. Ita ut nullus laicus ab hac die, vel tempore, infra istos terminos constitutos, sine jussione vel voluntate monachorum, vel clericorum, ibi habitantium, causa dominandi, vel impediendi, sive regendi audeat introire, vel inde aliquid inde auferri. Id est ab illa portella de *Paus*, et per illa itinera antiqua, et fer in illa avo-

la, et inde a fonte de *Gameron*, et inde ad illum gallinarium, et per illum modurco, et inde ad foce de *Donin*, et inde venit ad nebularium de *Nespereira*, et inde a portela de cornias, et iude a foce de *Laurido* et inde ubi incoavimus. Sicut superius jam diximus, libertati subiaceat, et tibi venerabili presbitero, et monacho nomine *Tello* et omnibus successoribus vestris, videlicet Dei servis, monachis, clericis, sub tramite discipline regulis ibidem degentibus, quantum nobis competit, et nostre potestatis inter homines consistit, sub regimine venerabilis Dei sacerdotis, atque gloriosi, et sanctissimi Pontificis Domni *Mauricii* Colimbriensis, possessuram; et ipsum amnem ex utraque parte causa piscandi, sine ulla dilatione, concedimus; et vos, et omnes successores vestri monachi et clerici nos apud Deum in memoriam vestre orationis habeatis in sacrificiis, et psalmodia, meditationibus, in hymnis, et canticis spiritualibus, Deo psalentes in cordibus vestris pro nobis, ut partem mereamur adipisci in celestibus regnis, seculis infinitis, cum angelis sanctis; sed ista libertas irrevocabilis et inviolabilis coram Deo permaneat per aeterna secula amen. Siquis tamen, quod minime fieri credimus, ex quibuscunque generibus humanis, hoc nostrum privilegium irrupere quesierit, Canonice sententie subiaceat et xv.^m libras auri purissimi post partem ipsius Ecclesie exsolvat per manus Episcopi, qui rexerit ipsam Ecclesiam, et hoc factum nostrum in perpetuum roborem obtineat. Factum hoc privilegium temporibus gloriosi Domni *Adefonsi* Regis, et Episcopi venerabilis jam dictus sub E.^a m.^o c.^o xxxvi.^a ii Kalendas Aprilis. Ego Comes *Henricus* simul

1146
2 K. Apr.
1108
31 Marg.

Seculo
XII.

cum dilecta conjuge mea nomine *Tarasia*, quod sponte Deo vovimus, scribere curavimus, et opere implivimus, et hanc scripturam propriis manibus nostris roboravimus. (Col. 1.^a): *Petrus proles Pelagii. Tellus filius Tellii. Fernandus filius Fernandi. Gonice Ozoriz. (Col. 2.^a): Egas Moniz. Egas Gundesindiz. Alius Egas Moniz. Guncalvus Petri. (Col. 3.^a): Sarrazinus Osoriz. Sarrazinus Sueri. Petrus Garfie. Omnes nos supra scripti libertati hujus privilegii congaudemus, et hujus scripture Deo dicite testimonium prebemus, et confirmatores*

existimus, laudamus, et confirmamus. Didacus presbiter et monachus scripsit.

Cart. do Most. de Pendorada: Mag. da Igreja da Espinca, N.º 1.º

* Letra Franceza.

** Se no Original o x não estava apado, como o não representava a copia, e não suppozermos inadvertencia, ou esquecimento, seja no primeiro Notario, seja no Copista, o que he facil acontecer, então a data sera do anno 1078, e o Documento apocrypho.

N. 128. *Divizaõ dos limites de Villa Porcas entre o Mosteiro de Paço de Souza, e os Herdeiros de Travaços.*

1147
K. Oct.

1109
1. Out.

TEMPORIBUS gloriosi Comitis Domni *Enrriquei*, post mortem socreri sui Domni Regis *Adefonsi*, orta fuit intentio inter fratres et monachos de monasterio *Palatioli* et inter omnes qui sunt heredes de uilla *Trauaços*, hi sunt prenominati *Didacus Gentuici, Petro Pelagiz, Menendo Romaniz, Guncalvo Gimariz, Alnito Moniz, Honego Sefnandiz, Hermegildo Meendiz*, super terminos et diuisiones de uilla *Porcas*, quam testavit *Adefonsus Petriz* ipsi monasterio jam dicto, et de ipsa uilla de *Trauaços*, que est hereditas de ipsis hominibus jam dictis: et venit Dominus *Didacus*, qui tunc erat Prior de ipso monasterio jam dicto cum suis monachis et cum suis rectoribus in uoce de ipso monasterio, et uenerunt ipsi heredes cum suis exquisitoribus, et adunauerunt se simul in ipsos terminos inter ambas ipsas uillas, in presentia de *Egas Gratia*, qui tunc erat magorinus maior de *Egas Gosendiz*, qui erat Dominator et Princeps terre illius, et tenebat ipsa terra de *Sancto Salvador* et de *Tendaes*, cum alia multa in suo aprestamo, de manu illo Comite Domno *Enrico*, et dederunt

pariter suos diuifores et suos rectoris ante ipsum maiorinum jam dictum, et contendebant contentione magna super ipsos terminos et super ipsas diuisiones, et adprehendit ipse Prior Dominus *Didacus* suos diuifores, atque percessores, qui percessoerunt ei ipsos terminos antiquos, et per ipsas diuisiones antiquas, que fuerunt ab antiquis prefforibus determinatas, incipientes in illos parietes antiquos super illas canales, ubi dicitur *asinella*, et superius per illam petram scriptam, et deinde superius per ipsum pauimentum petrarum in directu ubi statute sunt ipse petre in modum clausure, et deinceps tetendit ipsum pauimentum in bucaqueiras per illum comarum, et inde pergit ipsum pauimentum ad infestum sursum, in directu implicat se in illum penetum, et inde in illas cantaras, que est petra perfixa, in qua sunt cauee multe a Deo facte, et inde ad illum cauum, et inde uadit ipsum pauimentum, et ipsa diuisio in directu ad imperno, et implicat se in una petra perfixa et in aqua, et de ipsa petra descendit ipse termino in illo ribulo de *Sonofu*, et inde infestum quomodo ipsa aqua discurrit usque

usque ad cacumina ipsorum montium, et infundit super *Sancta Maria* per illa petra scripta, qui jacet iusta illam uiam, et inde superius per illum panimentum petrarum, et inde per illa barea, et inde per illum comaro super illum noual de *Gonsendo*: ipsi autem homiues contradicebant ei, et super hanc contentionem conuenerunt sibi inuicem, et iudicauerunt ipsi iudices *Petro Pelaiz*, et *Didacus Gentiuz*, qui erant iudex constitutus in ipsa terra, ipsum Dominum *Didagum*, ut dedisset fidei iudices sicut et dedit, per iussionem de ipsum maiorino supra dicto, per manus de suis faionibus, hi sunt *Egas Diaz*, et *Didaco Manzoriz*, et dedisset unumquod suis Prioribus aut de clericis et sex alios homines laycos, et iurassent et defendissent ipsam uillam de *Porcas* cum hominibus prestationibus suis, per ipsos terminos et per ipsas diuisiones supra taxatas; et uenit ipse Prior Domno *Didacus* ad diem placitum feria II.^a Kalendas Octobris, E.^a M.^o C. XXXX. VII. iu presentia de ipso maiorino sepius memorato, et de suis iudicibus, et suis faionibus, in *Sancto*

Johane de Cinfaes, et misit suos *Seculo XII.* juratores in ipsa Ecclesia per manum de suis fidei iudices, et post hoc conuenerunt ipsi juratores cum ipsis heredibus de ipsa uilla *Trauacum*, per consensu de ipso maiorino, et dederunt pro semet duos duos modios in precio, quod illis complacuit, et dimiserunt eos liberos, et solutos de ipso iuramento: defendit ipse Dominus *Didacus* ipsam hereditatem cum hominibus prestationibus suis, que ad usum ibi a Deo create sunt, per ipsas diuisiones superius per scriptas, per suum testimonium, et suum iuramentum, et per iudicium rectum, testimonium bonorum multorum hominum ibi adscitentium, et per ipsum plazum, et fuerunt ipsi juratores *Velasco Frogazi*, et *Piniolo Ouequiz*, *Guncalwo Truitefendiz*, *Monio Menendiz*, *Sauarigo Frogaiz*, *Diago Ramiriz*, *Gundisalu Froiaz*, *Diago Moniz*.

Cart. do Most. de Paço de Souza:
Liv. das Doações, fol. 54. col. 1.^a

N. 129. Doação de certos bens feita por Froila Gonçalves ao
Mosteiro de Moreira.

IN nomine Sanctæ, et Individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Dominis inuictissimis, hac triumphatoribus gloriosis, Sanctisque Martyribus, Sancti Salvatoris, et Sanctæ Mariæ semper Virginis, Sancti Michaelis Arcangeli, et Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, uidelicet et Matthei, et quorum reliquæ ibi reconditæ sunt in Acisterio uocabulo *Sancti Salvatoris*, qui est fundato in uilla *Moraria*, subtus mons *Faro*, discurrente rioulo *Leza*, Territorio Portugalenſe: ego humilis famulo Dei *Froila Gungaluiz* facio textum scripturæ firmitatis ad ipsum

locum *Sancti Salvatoris* de hereditate mea propria, quæ habeo de aviorum, et parentum meorum, siue de ganantia, quinta ad integra, si habuerim semen, et si semen non habuerim usque ad obitum meum, medietate ad integra, cum quantum in se obtinet, et aprestitum hominis est: et sine ipsa medietate, do ad duos filios, quæ habeo, una femina, sine lumine, et altero masculo des concubino, alia medietate, quæ teneant eam in uita sua, et post obitum eorum, si semen non habuerint, retraant eam ad ipsam testamentum: et de ganato mobile medietate integra do atque concedo ad-

SEculo
XII.

ipsum locum *Sancti Salvatoris* pro ad tolerantia fratrum, et monachorum, qui boni fuerint, et vita sancta perseveraverint; et non sedeant aufatos vindere, nec donare, nec testare, nec in ulla parte mittere: et si aliquis tamen qualibet generis homo, filius, aut nepti, vel consanguinibus meis, qui hunc factum meum infringere voluerit, in primis fedear excommunicatus et maledictus, et ad corpus, et sanguinem Domini nostri Jesu Christi fedear segregatus, et cum Datan, et Abiron, vel Juda traditor abeat participio in æterna damnatione, ubi tartarus semper habitat, et a parte ipsius testamenti pariat, quantum sursum resonat, in duplo, et ad iudicem, qui illa terra impera-

verit, alio tanto in iudicato, et duo auri talenta: et hunc factum meum habeat roborem, et obtineat summatem. Factum seriens testamenti notum die erit secundo Kalendas Septembris, Era millesima centesima quadragessima octava. Ego humilis famulo Dei *Froila Gunsalvoiz* in hanc seriens testamenti a mihi factum manus meas roboro. Pro testibus: *Menendus testis. Diagu testis. Egas testis. Jobanne testis. Menendu Gunsalvoiz quos vidi. Monius Passuriz quos vidi. Menendus presbiter confirmo. Suarius presbiter confirmo. Pelagius presbiter notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 130. *Doação ao Mosteiro de Vairão feita por Tructesindo Dias, e sua mulher Senior, de varios bens na Villa de S. Pedro, de Fajões.*

1148
5 Id.
Dec.

1110
9 Dez.

CHRISTUS. In nomine Patri, et Filii, et Spiritu Sancti, et Individue Sancte Trinitatis, regnantis in secula seculorum amen. Obiitinde famulo Dei *Tructesindo* prolix *Didagu*, et *Senior*, in Domino Deo eterno salute amen. Facimus testamentum in honorem Sancti Salvatoris, et Sancte Marie Virginis, et quorum reliquique ibi recondite sunt in Acisterio *Valeria*, de villa nostra probria, quos vocitant *Sancto Petro de Fajoces*, de ipsa ereditate, quos sui de patre meo *Didagu Vermudizi* et avorum meorum *Vermudu Fagildiz* des ipso ribulo, quos vocitant de *Eldonça*, medietate integra, usque fere in *Basamir*, et de alia parte in *Aminitello*, cum quantum in se obtinet, et aprestitum omnis est, ubi quos illa potueritis invenire, pro suis terminis et locis antiquis, et abuinis ipsa ereditate de parentorum et aviorum meorum, extra ipsa rotela, quos fuit de *Didagu Vermudizi*. Damus adque confirmamus ad fratres, et ad sorores, et ad clericis, qui bonos

fuerint, et vita sancta perseveraverint, abeant et possideant pro remedio anime mee. Siquis tamen, quod fieri non creditis, et aliquis homo veneri, vel venerimus, contra hunc factum nostrum, intrumpere queferit, et qui talem ausus comiserit, presentet eum Dominus, valida terribilis subsequatur, et con Juda traditore abeat participio, et pariat post partem Rex, aut Comite, aut qualibet homo de illa terra inperaverit, duo auri talenta, et ad parte ipsius testamenti, aut a qui sua voce pulsaverit, quantum inquietari, in quadruplum, et iudicato. Facta seriens testamenti die erit v. Idus Decembris, Era milesima c. xxxviii. Ego *Tructesindu* prolix *Didagu*, et *Senior* in hanc seriens testamenti manu mea roboravi. *Petrus* Aba Judex qui tenet Lex Codorum confumo. (Col. 1.^a): Qui preses fuerint: *Gonsalbo testis. Mendo testis. Tructesindo testis. Suario testis.* (Col. 2.^a): *Menendus presbiter quos vidit. Petrus presbiter quos vidit. Odarius pres-*

presbiter quos vidit. Idem Mendus
presbiter quos vidit. (Col. 3.ª) :
Vermudu Didaz confirmo. Mendu
Didaz confirmo. Didagu Gotatiz
confirmo. Gundsalbo Didaz confir-

mo. Sisnando Pelaiz confirmo. In-
venandus notuit.

Sæculo
XII.

Cart. do Most. de Vairão : Maç. 7.º
dos Pergamin. antigos, N.º 16.º

N. 131. *Doação de todos os bens havidos, e por haver, que ao Mosteiro de Moreira fez Sueiro Ataniz.*

IN nomine Domini, qui cum æterno Patre, et Spiritu Sancto in personis Trinus adoratur, et colitur, et in magestas veneratur unus idemque Deus. Non est ambiguum, sed omnibus hominibus nostris in partibus commorantibus mane patefactum, eo quod ob honorem, et reverenciam mundi Salvatoris, et aliorum plurimorum sanctorum, quorum reliquie ab Episcopo Domino *Hugoni* recondite dinoscitur ubi ipsa Ecclesia est dedicata, discurrente Era centesima quinquagesima peracta millesima, habitante ibidem Abbate Domino *Menendo*, ipsius Ecclesie fundator, in loco, qui dicitur *Moraria*, subtus mo , discurrente rivulo *Leza*, prope litore maris, Territorio Portugalensis: ego enim indignus, et negligens, et desidiolosus, plenus peccato *Sueiro Ataniz*, timens, et pavens, extremitatis mee diem prævi-

dens presentari, et iudicaturum me esse ante conspectum Divinæ tuæ magestatis, ut in illa terribilis die merer evadere laqueos inferorum, et tartareis cruciatibus, intellectu meo, et memoriæ integerrimo sensu, ex quo a creatore meo Domino Jesu Christo accepi, itterum reddito illo, et offero venerabili, et glorioso altari supra dicto *Salvatoris de Moraria*, ubi corpus meum jubeo sepelire, omnes hæreditates meas, quas habeo et tunc habere potero de aviorum, et parentum meorum, sive de ganantiis, tota mea portione ad integrum pro victum, atque vestimentum monachorum, ibidem abitantium, et Deo ferventium in ipso supra dicto Monasterio perenniter servire mando. *Sueyro Ataniz.*

1150

1112

Cart. do Most. de Morcira : Original.

N. 132. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Paço de Souza por Unisco Eriz.*

IN nomine Domini nostri. Dominis invictissimis, ac triumphatoribus gloriosissimis, Sanctisque Martiribus Domini Salvatoris, et Sancte Marie, et omniumque Sanctorum, quorum ibi recondite sunt. Ego exigua famula Christi *Unisca* prolix *Eriz*, memores sum peccatorum meorum, ut Deus omnipotens mi det locum in regno celorum, et proinde concedo in ipso loco sancto Domini Salvatoris, que est constructum in loco præ-

dicto *Palatiolo*, comendo ibique corpus meum, mando me ibi sepelire caro mea, ut in diem judicii ibique resurgam, et mande hereditate mea de quarta quarta de villa apud veteres prenominato illo casal, que est in illa quintana, que fuit de genitorum meo, et mora ibi *Johane*, cum suo pane et cum suo vino, et unum casal in villa *Galagos* hic in auterio, et illa quarta mea de villa *Boneli* cum agiviribus suis, et cum suas piscarias,

1150

4 Id.

Mar.

1112

12 Marg.

SECVLO
XII.

et illa mea porcione de villa *Kavalions*, sub monte *Lebor*, cum agioribus suis, et mando omnia inea rem mobile, oves, et boves, vacas, et equas, vestimenta lectorum, cozodras, et plumazos, tapedes, et almozalas, simul et alifases, manteles, et favanas, linulas, et lenzos, pallium, et grizisco, pelles, et pellicias, mantus superiores, aurum, et argentum, ferrum, et metalum e retes simul et avis hic conscripte consumati sunt, per ubi illum potueritis invenire, et super ipsum non mando licentiam an nullam formam generis humana, nec a filiis, vel filiabus meis, aut neptis, vel nepotibus meis, vim facere, nec scripturas anteriores, vel posteriores submittere, contra hoc sacrosanctum meum testamentum, que ego offerri super hoc sanctum ac venerabili altari Domini nostri Ihesu Christi superius memorato, et ad omnes fratres vel Priori, que ibi habitantes sunt, vel fuerint, temporibus seculorum, et seculis sempiternis, ob tolerantia fratrum, et vita monacorum, quia ego quando computruita fuerit caro mea, pater meus et soror mea vermibus, et pro talia mea donaria o vos fratres vel monachis, et clericis, diacones, subdiacones, exorcistas, et lectores, acolite, et hostiariis, ut oretis pro remedio anime mee, et tenete firmi-

ter hunc factum meum scripture feriens testamenti, et plena habeat firmitatem et roborem. Et si aliquis homo venerit, vel venerim, tam de extraneis, quam de propinquis meis, aut vel filiabus meis, ad inrumpendum hunc factum meum scriptura sacra testamenti, in primis sedeat excommunicatus a fide Christi, et ab Ecclesia sit segregatus, et perdat corpus Domini, et in die iudicii minime resurgat, et in diem pressuris sue perdam suam mercedem, qui de illa mea presumpserit, et pro sola presuntione pariat, quod in hoc testamentum resonat, quadriduplatum a pars testamenti, qui sua voce pulsaverit, et insuper componat sententia libri Canonis ab Episcopo, vel Archiepiscopi, a Comite, vel a Rege, sive potestas, qui illa terra imperaverit, et insuper sedeat anatematizatus sive viris sive feminis. Facta karta feriens testamenti eri die III. Idus Marcii, E. m. c. l. Ego exigua famula Christi *Unifco* prolis *Eris* ab honore Dei omnipotentis, et tibi Priori Domni *Didax* in hoc sacrum testamentum manus meas Roboro. Pro testibus: *Sifnandus testis. Suarius testis. Petro testis.*

Cart. do M. de Paço de Souza: Liv. das Doações fol. 23 vers. col. 1.^a

N. 133. *Carta de Couto concedido pela Rainha D. Thereza ao Mosteiro de S. Pedro de Cete.*

1150
8 Id.
Apr.

1112
6 Abr.

SUB Christi nomine et ejus inperio. Ego Regina Domina *Tarasya* Domini Regis Domini *Adeffonsi* filia in Domino Deo aeternam salutem. Ideo placuit mihi per bonam pacem, et voluntatem, ut facerem vobis *Menendo Gonsalvi*, et *Suario Gonsalvi*, et *Martino Gonsalvi*, et *Didago Gonsalvi*, sicut et facio, kartula vel cautum Monasterio, quod vocatur *Sanctum Petrum de Cete*: kautum illum

vobis per terminos, incipiens in illa *fouereyra*, quomodo dividit *Sanctus Petrus de Cete* com *Baltar*, et inde per terminorum, et inde quomodo dividit cum *Parada* et inde in ribulo *Saussa*, et inde vadit per illam aquam usque ad forem de *Feveros*, et inde per illam aquam de *Feveros*, quomodo dividit *Varzena*, et *Guidixi* usque ad illum arrugium, qui vadit inter Curiam de *Menendo Gonsali*,

fali, et de *Garçya Menendi de Mauriz*, et vadit per allium arrugium in directum ulque ad illam Portellam de *Baltar*, unde prius incoavimus. Unde accepi a vobis super nominatis pretium valent de xxx.^a marcas argenti tantum mihi compracuit, et ad remissionem peccatorum meorum sic voluntati mee complacuit, et nullius gentis inperio, nec fraudentis articulo; sic quod ex odye sit de meo jure absum, et vobis, vel ubi volueritis, sit adfirmatum cum quantum in se obtinuit vel obtinuerit; et nec ego nec ullus ex meis propinquis vel de extraneis, abeat potestatem ullam contra hoc meum factum infringere, vel calumnyari, et tamen si quis facere tentaverit, vel vobis vel voci vestre pulsanti reddat sex mil libras, et hoc meum factum rroborum permaneat evo pereni. Facta carta et cautum viii.^o Idus Aprilis, Era m.^oc.l. Ego supra nominata Regina *Taragya* hanc kartulam vel kautum manu propria rroboraui+. *Gondisalvus Colimbriensis Episcopus confirmat.* *Fernandus Comes dominante Colimbria confirmat.* *Egas Gonsendis tenente Vayram confirmat.* *Sueyrus Menendis tenente Aquilari confirmat.* *Ugo Portuen-*

sis Episcopus confirmat. *Gomes Nussonez Comes confirmat.* *Pelagius Suarri confirmat.* *Menendus pinxit.* *Petrus testis.* *Suaris testis.* *Gonsalvus testis.*

XII

Incluz em Publica Forma original passada em 16 de Dezembro da era de 1373 por Martim Miã, publico Tabelliam d'ElRei na Terra de Aguiar de Souza, e de Refoios, d requerimento de Martim Ramos Frade Procurador de D. Martim Pires Abade, e do Convento do Mosteiro de Cete, e mandado de Lourenço Gil Juiz de Aguiar de Souza, onde se acabava em Concelho ouvindo os preitos no lugar que chamaõ Beiuße. E da original se diz alli, que era hũa carta antiga sem selo, sem final ergo que syam em ela nomes no firmento dela extremados esles nomes hum do outro da qual carta a letera dela era antiga e rrabuda afor dantigo, e nom era trasa nem antuilhada, nem per nenhũa maneyra fufpeyta.

Cart. do Collegio da Graça de Coimbra: Maç. 1.º dos Pergaminhos de Cete, N.º 2.º

N. 134. *Doaçã da Rainha D. Therefa á Gonçalo Gonçalvez.*

In Dei nomine. Ego Infans Domna *Tarefa, Adefonsus* Regis filia, in Domino Deo eterna salutem amen. Ideo placuit mihi per bone pacis, et voluntas, nullis quoque gentis inperio, nec fraudentis articulo, neque pertimescentis metu, sed propria mea accessit uoluntas, ut facere a vobis *Guncalvus* prolix *Gundisaluiz* kartula donationis de hereditate mea propria, quos ego ganavi in Monasterio Sancti Salvatoris, et in villa quos uocitant *Villar* de Domna *Ermefinda* prolix *TruEsfendiz*, quia ego comparavi illa Domna de captiuo pro meo pretio; do a tibi, atque concedo

mea ratione de illo monasterio, et de illa uilla, quantum in mea uoce potueris inuenire, cum quantum in se obtinet, et aprestium hominis est, per suis locis et terminis nouissimis et antiquis; et est ipso monasterio in loco predicto *Villar*, subtus *Mons Maior*, discurente ribulo *Februs*, Teritorio *Sancta Maria de Ciuitate*: habebas tu illa firmiter, et omnis posteritas tua, juri quieto, temporibus cunctis, et seculis seculorum. Et si quis tamen, quod fieri non creditis, et aliquis homo ueneri, uel uenerimus, tam filii, tam de propinquis quam de extraneis, qui hunc factum

1150

11 K.

Jun.

1112

22 May.

not-

SECVLO
XII.

nostrum ad irumpendum uoluerit, et nos ad iudicio dei iudicare, aut obtorgare non potuerimus, aut noluerimus, aut uos in uoce nostra, que pariemus uobis illa hereditate dublata, vel quantum uobis fuerit meliorata, et insuper c. solidos, et iudicato; et uos perpetim abitare. Facta kartula donationis notum die quod erit xi. Kalendas Junii, Era m.^a c.^a L. Ego Infans Domna *Taresia* in hanc kartula donationis manus meas r+oboro, et confirmo, pro seruitium bonum que a mihi fecisti, que mihi bene pacuit dabo a tibi in illo *Monasterio*, et in illa uilla de *Villar*. (Col. 1.^a):

Pro testes: *Petro testis. Menendo testis. Suario testis. Johane testis. Post morte de illo Comes Henricus. Petrus Gundisaluiz confirmo, et tenebat ipsa Ciuitas Sancta Maria. Pelagio Torquidiz confirmo. Guncalbus Suariz confirmo. (Col. 2.): Gundisalbus Mendiz confirmo. Odoario Teliz confirmo. (Col. 3.ª): Rex Ansonsus Aronquiones. Regina Urraka. (Col. 4.ª): Bermudus Presbiter notuit.*

Cart. da Faz. da Univerfid. de Coimbra: Pergaminhos do Most. de Pedrozo.

N. 135. *Doação de certos bens feita ao Mosteiro de Moreira por Egas Tructesindiz e sua mulher Ermezenda.*

1150
7 K.
Dec.
1112
25 Nov.

DOMINE inuictissimis aut triumphatoribus, Sanctisque Martyribus et Sanctis Salvatoris, Sancti Michaelis Archangeli, et sotiorium, et Sanctorum Petri et Pauli, et Sancte Dei Genetricis Maria seipser Virginis: Ego famulo Dei *Egas* prolis *Tructesindiz*, et sua mulier *Ermezenda Guncalvoiz*, testamus hereditate pro filio nostro *Menendo* . . . ut pro remedio anima sua, ut facio textum per scripturæ firmitatis de ila hereditate in uila *Moraria*, ipsa hereditate, que fuit de foror *Singeua*, et ipsa hereditate, que fuit de *Menendo Tosaris* sexta de *Santo Georgii*, in loco predicto, subtus mons *Petrus Rubias*, discurrente ribulo *Leza*, Territorio *Portukal*, prope lictore maris: dou adque concedimus ilas hereditates ab ipso loco uocabulo Sancti Salvatoris de *Moraria*, ut habeat ego famulo Dei *Menendo Venegas* parte in prima resurrexione, et abeant ilas fratres, et forores, qui illo monasterio vitam sanctam perleueraverint, ad illa

nostram portionem: et si aliquis homo uenerit, vel uenerimus de propinquis aut extraneis, qui hanc seriens testamenti infringerit uoluerit, in primis sit separatus et excommunicatus ad corpus et a sanguinis Domini nostri Iesu Christi, et cum Juda traditore habeat participatio in eterna damnatione; et propter dona secularia, in cuiuslibet fuerit, pariet illo, quo infringerit, duplato, et insuper duo auri talenta. Facto seriens testamenti die erit vii. Kalendas Decembris, Era m.^a c.^a L.^a Ego *Egas*, et uxor sua *Ermezenda*, in hoc seriens testamenti manus nostras r+|+o+o+|+ro. (Col. 1.ª): *Menendo testis. Arias testis. (Col. 2.ª): Guncalvo testis. Diago testis. (Col. 3.ª): Fr. Menendo Priore de illo monasterio quos uidi. Fr. Pelagio quos uidi. Fr. Diago quos uidi. Petro diacono notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 136. *Doação ao Mosteiro de Paço de Souza feita por tres Monges, que entravaõ no mesmo Mosteiro.*

IN Dei nomine. Nos humiles et exigui famuli Dei, id sumus pre-nominati: *Godinus Gaudemiriz*, et *Gunsalvo Arias*, *Godesteus Gonde-sindiz*, omnes nos unanimitèr, sponte, sub una devocione, plena fide, corde puro, et animo gratuito, ubi, Deo inspirante, nos promissimus habitare omnibus diebus vite nostre, offerimus nobiscum unusquisque per singula capita duos duos talios de salinis cum omnibus prestacionibus suis, quos habemus in illa marina de *Bauzas* in foz de *Leza*, secus litus maris, sub Castro *Quisonis*, Territorio Portugalensis, ipsi monasterio de *Palaciolo*, quod est constructum ad radicem montis *Ordinis*, secus litus *Sau-se*, Territorio Portugalensi, in honore Domini nostri Ihesu Christi, et veneratione ejusdem Generitricis gloriose et Virginis Marie, pro continentia nostrorum corporum, et absolutione criminum animarum nostrarum, per consensu omnium filiorum nostrorum, et per absolutionem et jussionem Domni *Menendi* proles *Ordoniz*, qui est Prior et Canonicus de ipso monasterio de *Bauzas*, sub ditione et regimine Comedisa Domna *Tarasia* filia Domni *Adefonsi* filia, ut deserviant ipse saline superius ejus nominate. ipsi cenobio de *Palacioli* supra scripto, ob tolerantiam fratrum,

et vitam monachorum, temporibus se-¹¹⁵¹ culorum. Siquis tamen, quòd mini-² me non credimus fieri, aliquis homo³ venerit tam de extraneis quam etiam¹¹¹³ de propinquis nostris contra hoc³ testamentum inrumpendum, aut ipsi, si quos absit, diabolo instigante, penituerimus, et illum quesierimus inrumpere, quisquis ille fuerit, qui hoc temptare voluerit, pro sola presumptione, post partem ipsius monasterii mille solidos reddat, et ipsas salinas in duplo componat, et judicato, et insuper sit excommunicatus quandiu persisteterit in ipsa superbia. Factum hoc testamentum tertio Nonas Februarii, E.² M.ª C.^a L.^a I.^a Nos superius nominati *Godinus*, *Gunsalvus*, *Godesteu* hanc scripturam testamenti, quam fieri jussimus, manibus nostris roboramus. Et illos talios de fratre *Godino* jacet iusta illa laceira, ubi dicent *carregal*, et illos ambos de fratre *Gunsalvo* iusta illa aqua dulce, que discurrere de villa *Sindim*, et illos alios duos de fratre *Godesteu* in singulis locis in illa marina de quinta. Pro testibus: *Pelagius testis. Menendus testis. Didagus testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza :
Liv. das Doações fol. 45 vers. col. 2.^a

N. 137. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de S. Miguel por Diogo Teoderiguiz e seus Irmãos.*

Sus Christi nomine, et ejus misericordia. Ego *Didago* proles *Teoderiguiz* simul cum fratribus meis, quorum nomina hec sunt, *Gundesindus Teudaguntili*, omnes nos iusta scriptos, humanimiter, pro remedio animarum nostrarum, sancto et ve-
Tom. I.

nerabili altari, quod est constructum¹¹⁵¹ sub nomine Sancte et individue Tri-¹² nitatis, in honore et veneratione *San-^{Apr.}cti Michaeli* Archangeli, inter *Covelas* et *Paradela*, et inter *Fernedo* et *Parada*, offerimus omnia nostra¹¹¹³ portione de hereditate nostra, quan-²¹ Marg.

SECVLO
XII.

ta nos competit inter nostros heredes, de cacumine de *Ganderella*, quomodo discurrit aqua usque ad illas de *Paratella*, et illa archana scripta, quod est prefixa circa aurvita, et inferius usque ad illa aqua de *Paratella* de pelago nigro, ut deserviat ipsi cenobio jam dicto, ob toleranciam fratrum, et vita monachorum, temporibus seculorum. Siquis tamen, quod non credimus fieri, aliquis homo ex qualicumque genere ad inrumpendum venerit contra hoc testamentum, in primis sit excommunicatus, et insuper

ipsam testamentum in quadruplum componat, et quinquaginta solidos monete probate post parte ipsius cenobii exsoluat, et iudicato. Facta karta XII.º Kalendas Aprilis, E.^a M.ª C.^a L.^a I.^a Nos superius nominati hoc testamentum iussimus, manus roboramus. Pro testibus: *Alvarus testis. Ramirus testis. Pelagius testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza;
Liv. das Doações fol. 41. col. 1.^a

N. 133. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Gontina Oriz.*

1151
18K. Jul.
1113
14 Jun.

DOMINE invicissimis, aut triumphatoribus, Sanctisque Martyribus, et Sancti Salvatoris, e Sancti Michaelis Archangeli, et sociorum ejus, Sanctorum Petri et Pauli, et Sancte Dei Genetricis semper Virginis Maria: ego famula Dei *Gontina Oriz* testamus hæreditate mea, que advenit mihi de susceptione, et abiorum meorum, et parentum meorum, et abiorum meorum, et habet jacentia in villa *Moraria*, subtus mons *Faro*, Territorio Portugalensis, ad prope litore maris, discurrente ribulo *Leza*, in loco prædicto *Quintanela*, de ipsa mea hæreditate mediate integra, cum omnibus aprestationibus suis, cum casis, cum terras ruptas, vel inruptas, cum arbores fructuosas vel infructuosas, quin quantumque aprestitum hominis est: do atque concedo ipsa hæreditate ad ipso loco vocabulo *Sancti Salvatoris de Moraria*, ut abeat ego *Gontina Oriz* inde parte in prima resurrectione, et abeant illos fratres,

et sorores, qui in illo Monasterio vitam sanctam perseveraverint: et si aliquis homo venerit, vel venerimus, quam etiam extraneis, qui in hanc seriens testamenti infringere voluerit, in primis sit separatus, et excommunicatus, et ad corpus, et a sanguinis Domini nostri Jesu Christi, et cum Juda traditore abeat participatio in æterna domua secularia pariar de illo, quo infringere, duplato, et insuper duo auri talenta. Facto seriens testamenti die erit XVII. Kalendas Julii, Era millesima centesima quinquagesima prima. Ego *Gontina Oriz* in hoc seriens testamenti manu mea roboro. *Frater . . . Compriore de illo accisferio quos vidit. Frater Diagu, quos vidit. Frater Pelagio quos vidit.* Pro testes: *Arias testis. Gungalvo testis. Menendo testis. Gudino testis. Petro diacomo notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original;

N. 139. Carta de manumissão e liberdade por Bona Garcia á seus escravos.

IN nomine Sancte, et Individue Trinitatis, Patris, et Filii, e Spiritus Sancti, qui est Trinus in Personis, et Unius in Essentia Deitatis. Ego famula Dei *Bona* prolis *Garsea*, non immemor Divini Eloquii per *Esaiam* Prophetam dicentis: *Dissolve colligationes impietatis, et dimitte eos, qui contracti sunt, liberos, et onus eorum dirrumpe;* et quibusdam premissis ait: *Tunc erumpe quasi mane lumen tuum iusticia tua, et gloria Domini coliget te.* His et talibus ego supradicta *Bona* absolvo vos famulas *Maria Dias*, et *Gelvira* filia *Exemeno*, et *Garcia* filius *Petrus*: ut ab hac die sedeatis liberi, et abeat. potestatem ire, et morare et de rebus vestris facere, quod vobis placuerit, propter amorem Domini nostri Ihesu Christi Salvatoris mundi, et pro remedio peccatorum meorum ✠. Si autem quilibet vir, aut mulier, vos in servitutum redigere voluerit, non habeat potestatem super vos, sed pro sola temeritate

restituat vobis precium status vestre, et insuper duo auri talenta fisco persolvat, et a corpore et sanguine Christi sit alienus, et a liminibus Sancte Ecclesie segregatus, et cum Juda traditore infernali parte per infinita secula cruciatus: vobis vero, et semini vestro, sit sempiterna libertas, et mi misericordia, et venia peccatorum. Data et confirmata karta ista libertatis per manus magistri mei Domnus *Petrus* monachus: in sede Colimbrensis Domnus *Gundisalvus* Episcopus, Principe nostro Domno *Egas*, Era m. c. li. v. Kalendas Julias. Ego *Bona* in hac cartula libertatis vobis *Garcia*, *Maria*, *Gelvira*, in hoc signo ✠ propria manu roboravi. Pro testibus: *Garcia testis. Egas testis. Petrus testis. Petrus monachus scripsit.*

1151
K. Jul.
1113
27 Jun.

Cart. do Most. de Pendorada: Maçã da Freguezia de Nespereira, N.º 7.º

* Letra Semigothica.

N. 140. Doação de certos bens feita por Alvaro Tructefindiz ao Mosteiro de Moreira.

IN Dei nomine. Ego *Alvaro Tructefindiz* in Domino Deo æterno salutem amen. Ideo placuit mihi pro bona pacis, et voluntatis, ut facerem testamenti ad Aulam *Sancti Salvatoris*, quæ vocitant *Morarã*, de hæreditate mea propria, quæ habeo in villa, quæ vocitant *Avelaneta*, subtus mons *Faro*, discurrente arguo *Cadavon* in flumine *Lavrugia*, Territorio Portugalensis, et venit mihi in portione genetricæ mea Domna *Goyna*: concedo eam ad ipsum supra dicti Monasterium *Sancti Salvatoris* de *Morarã*, quantaque ibi ha-

beo, sive de parentibus, sive de ganantia, et ipsa, et alia quanta modo ab eo, vel ab uero, in quantum filios non abuerit de legitimo conjugio, do illas ad domum Domini supra dicti Monasterii, pro remedio animæ meæ, cum omnibus suis præstationibus, et locis, et terminis antiquis, et novissimis, cum quanti in se obtinent et aprestiti hominis est, ut abeant inde servi Dei subsidium temporalem, et ego ante Deum præmium incon vulsum, temporibus cunctis et seculis seculorum. Siquis tamen, quod fieri non credimus, et aliquis hono-

1151
Id. Jul.
1113
9 Jul.

SECVLO
XII.

nerit, vel venerimus de propinquis, aut extraneis, qui hanc seriens testamenti infringere voluerit, in primis sit separatus, et excommunicatus ad corpus, et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, et cum Juda traditore abeat participatio in æterna damnatione, et propter dana secularia, in cujuslibet fuerit, pariat illo, quo infringerit, dubrato, et insuper duo auri talenta. Facto seriens testamenti sub die quod erit septimo Idus Julii, Era millesima centesima quinquagesima

prima. Ego *Alvaro Tructesindiz* in hoc seriens testamenti manus meas roboro. Pro testibus: *Pelagio testis. Petro testis. Gunzalvo testis. Egas testis. Frater Menendus Prior de illo Monasterio quos vidit. Donna Framula Menendiz quos vidit. Donna Adofinda Tructesindiz Deo vota quos vidit. Suerus monachus notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original:

N. 141. *Doação de certos bens, que fez Rodrigo Randiz ao Mosteiro de Moreira.*

1152
2 K.
Apr.

1114
31 Marg.

DOMINE invictissimis, aut triumphatoribus, Sanctisque Martyribus, et Sancti Salvatoris, Sancti Michaelis Arcangeli, et sociorum ejus, Sanctorum Petri et Pauli, et Sanctæ Dei Genetricis Mariæ semper Virginis. Ego famulo Dei *Rodrigu Randiz* testis hereditate mea propria, quos habuit de mea ganantia pro meo pretio, et pro remedio animæ meæ facio textum per scriptura firmitatis, et jace illa hæreditate in villa *Moraria*, in loco predicto *Quintanella*, subtus mons *Pharo*, discurrēte rio *Leça*, Territorio Portugal, prope litore maris: do atque concedo illa hæreditate ad ipso vocabulo *Sancti Salvatoris de Moraria*, ut abeat ego famulo Dei *Rodrigu Randiz* ut abeat parte in primâ resurrectione; et habeant illos fratres, et sorores, qui in illo Monasterio vitam sanctam perseveraverint, ad illa nostram portionem. Et si aliquis homo venerit, vel venerimus de propinquis, aut extraneis, qui hanc seriens testamenti infringere voluerit, in primis sit separatus, et excommunicatus ad corpus, et a sanguinis Domini nostri Jesu Christi, et cum Juda traditore abeat participatio in æterna damnatione, et propter donna secularia, in cujus-

libet fuerit, pariet illo, quo infringerit, dubrato, et insuper duo auri talenta. Facto seriens testamenti die erit.

Et dau de illa, que ganavit in *Jobane*, justa illo mare, medietate cum suis exiptionibus, ad illo loco vocabulo *Sancti Salvatoris de Moraria*, quomodo fursum resonat, et quæ abea ego illas hæreditates in mea vita; et si abueri semen, aut tal jermano, que in illas more, que facit tal servitio, et tal cabadal, quomodo alio jugeiro, ad illo Monasterio. Facto seriens testamenti die erit ii. Kalendas Aprilis, Era M. C. LII.ª Ego *Rodrigu Randiz* in hoc seriens testamenti manus mea roboro. Et si ego *Rodrigu* quisierit per senectute, aut de meo corazom, qe intrat quisierit in illo Monasterio, qe me coram ibi, et faciam a mi ibi ratiom, quomodo ad unum de illos fratres, et venia ibi illo aprestamo meo de illa hæreditate. Pro testes: *Menendo testis. Arias testis. Gunzalvo testis. Onega testis. Fr. Menendo Priore. de illo Monasterio quos vidi. Pelagio notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 142. *Eſcambio de varios bens entre o Moſteiro de Moreira e Anímia Odariz e ſeu marido Seſnando.*

IN Dei nomine. Ego *Anímia Odariz*, una cum viro meo *Seſnando*, in Domino Deo eternæ ſalutem amen. Ideo placuit nobis pro bonæ pacis et voluntas, nulſus quoque gentis imperio, nec perſuadentis articulo, non per vim, non per metum, ſed propria noſtra acceſſit voluntas, quos ut faceremus ad vobis fratri Domino *Menendo Eſteſanis* et Prior de *Moraria*, et a fratres veſtros, pro ad illo loco *Sancti Salvatoris*, quos eſt fundata in *Moraria*, kartula contramudatione et firmitatis, ſicut et facio ego *Anímia*, de ereditate mea propria, quos habuit de parentorum vel abiorum meorum, et habet jacentia illa hereditate in villa, quos vocitant *Arones*, ſubtus mons *Faro*, diſcurrente arugio *Kadabon*, Territorio Portugalenſi: damus adque concedimus ad vobis illa hereditate, terras ruptas vel barbaras, ſautos, pomares, ſeficas muniars, ad exitus montium, per ſuis locis vel terminis antiquis, per ubi illa potueritis invenire: damus inde ad vobis quarta de illa vi.ª, per ubi illa potueritis invenire, pro quos accepimus de vos alia ereditate in villa *Cornado*, tantum a nobis et a vobis bene complacuit, et de pretio

apud vos nichil remanſit indebitum pro dare, et abeatís vos et fratres et ſorores, qui in illo monaſterio vitam ſanctam perfeveraverit: ita ut de hodie die de juri noſtro ſi abraſa, et in veſtro dominio ſi tradita adque confirmata: et ſiquis tamen, quod fieri non crediderit, et aliquis omo venerit vel venerimus, qui unc factum noſtrum inſumpere queſierit et nos in iudicio devindicare non potuerimus, aut vos in vice noſtra, quos pariemus a parte de illo monaſterio alia tanta hereditate dublata vel tripartata, vel quantum ad fratres aut ad ſorores, qui in illo monaſterio abitant in illo continuo. Facta kartanodum die quo erit XIII.º Kalendas Magii, in Era M.ª C.ª L.ª II. Et ego *Anímia* una cum viro meo *Seſnando* ad vobis Domino *Menendo* et a parte de illo monaſterio manus noſtras rovoramus ✠. (Col. 1.ª): *Truſteſtindus teſtis. Menendo teſtis. Pelagio Cundíſalvo teſtis. Col. 2.ª): Diagu confirmo. Cidi confirmo. Pelagio confirmo. Alio Pelagio notuit.*

Cart. do Moſt. de Moreira: Original.

N. 143. *Eſcriptura de confraternidade, e uniaõ, pella qual os Padroeiros da Igreja de S. Pedro de Savariz prometteraõ ao Moſteiro de Paço de Souza, que naõ dividiriaõ em tempo algum o Padroado da dita Igreja.*

Nos omnes prenominati, hi ſumus, *Guntigius Gunſalviz* una cum filiis ac filiabus ſuis; *Argerigus Gunſalvis*; *Daniel Argeriguis*; *Gudina Anuiguis*, cuncti cum filiis et filiabus ſuis, qui ſumus ſub nomine Sancte Trinitatis heredes et filii Eccleſie Dei, vocabulo *Sancti Petri* Apoſtoli, que fundata eſt in villa *Sava-*

riz, inter *Cerradello* et *Nogueira*, Territorio Portugalenſi, diſcurrente ribulo *Sardoira*, dioceſi Eccleſie Colimbrie: omnes nos ſuperius nominati unanimiter, ac ſpontaneè, facimus beneficium dilectionis pluſque ſubditionis fratribus *Palatioli*, ac ipſi loco, ut ſit inter nos vera fraternitas et pia unitas, ut nullus ex nobis ſe auſus

1152
13 K.
Ma.

1114
19 Abr.

1152
1114
3 Set.

SECVLO
XII.

ausus dividere ipsam Ecclesiam, sed semper sit integra, et libera, locum superius nominato cum omni suo testamento intus, et foris, et cum suis terminis antiquis, quomodo ab antiquis divisi sunt. Siquis tamen, quod minime credimus fieri, aliquis nostrum, aut ex quibus generibus, contra hoc nostrum factum, quod sponte Deo celi, ac loco superius nominato, obtulimus, ad inrumpendum venerit, vel invenerimus, in primis sit excommunicatus usque ad satisfactionem, ad partem Episcopi LX.^a foli-

dos pariat, et ipsum locum in quadruplum cum suo testamento, et ornamento componat, et illi, qui ipsam teriam judicaverit, duo talenta auri purissimi tribuat, et iudici similiter. Facta series beneficiis dilectionis plufque dilectionis. E.^m. M.^o. C.^o. L.^o. II.º. III.º. Septembris. Fieri iustimus, manibus nostris roboramus. Pro testes: *Pelagius testis. Menendus testis. Petrus testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza;
Liv. das Doações fol. 44. vers. col. 1.^a

N. 144. *Carta de escambo de certos bens entre Mendo Veilaz, Todereo Pinioliz, e outros.*

1153
5 K.
Aug.

1115
28 Jul.

IN nomine Domini. Ego enim famulus Dei *Menendus* prolis *Veilaz*, et conjux mea *Aragunti* prolis *Gondesindiz*, in Domino Deo eternam salutem amen. Sicut dicit in Lex Gotorum, ut valeat contramutatio sicut et hemptio, ideo placuit nobis, uolenti animo, et proprias nostras uoluntates, ut facimus uobis *Todereo* prolis *Pinioliz*, et ad *Truilli* prolis *Gutierriz*, et a Priori monasterii *Rodoriz* nomine *Suario Onoriguiz*, pro uos, et pro heredibus uestris de ipso monasterium *Rodoriz*, cartule contramutationis per scripture firmitatis de hereditate nostra propria, que habemus in uilla que dicent *Varcena*, qui jacet in ripa *Aue* et *Selio*, subtus mons de *Cauillos*, Territorium *Bracarense*. Atamen concedimus uobis uilla de *Varcena*, quos fuit de *Gunsaluo Menendiz*, et ipse *Gunsaluo Menendiz* uendiui illa ad *Louesindo Veilaz* pro uno kauallo, et ipse *Louesindo Veilaz* dedit illa ad nobis pro alia hereditate, quos illi dedimus in *Petri*, et nos damus illa ad uobis pro alia hereditate, qui est de ipse monasterii *Rodoriz*, nominato *Santo Martino* de *Pelelio*, quos ibi dederat *Domna Godina* Deo uota mulier *Fronarigo Odoriz*, quos uos facatis de illo testamento, et mi-

sistis ista alia de *Varcena* por illa. Concedimus uobis autem ipsa uilla de *Varcena*, quomodo est diuisa et conclusa ab omni integritate sua, cum domus et edificii intus et foris, et cum omni aprestamo, quos ad illa *Villa* pertinet, et ejus ueritas est, ubique illa potueritis inuenire. Ita ut de hodie die illa hereditate de juri nostro sedeat abrafa, et in uestro dominio et de ipso monasterio sit tradita atque confirmata, ut habeat illa ipso monasterio ex dato nostro firmiter, sicut illa alia abuit, et sicut in priori testamento resonat. Ita ut si aliquis homo uenerit, uel uenerimus ad inrumpendum contra hac cartule contramutationis, et uos illa ad uobis aut ipso monasterio auctorizare noluerimus, aut nos in uoce nostra de iudicare non poterimus, quomodo pariemus uobis illa hereditate dublata, uel quantum uobis fuerit meliorata. Facta cartule contramutationis sub die v. Kalendas Augusto, Era i. c. lxxii.^a Ego enim *Menendus Veilaz*, et uxori mea *Aragunti*, in hac cartule contramutationis ad uobis *Todereo Pinioliz* et *Truilli Gutierriz*, et ad Priori *Domnus Suarius* manus nostras roboramus. Qui preses fuerunt: *Gunsaluo testis.*

Petro

Petro testis. Elias testis. Menendus testis. Ordonius notuit. Et ibi vobis concedimus in ipsa Villa illa de *Pelagio Gemondiz*, quos ibi con-

paramus in cxx. et ii. modios. Cart. da Faz. da Univerfid, de Coimbra: Pergaminhos do Most. de Roiz.

SECVT
XII.

N. 145. *Renuncia feita pelo Bispo do Porto D. Hugo ao Mosteiro de Paço de Souza, da Parada ou Jantar, e mais Direitos da sua Sé naquella Mosteiro, por tres cazaes, que delle recebo.*

IN nomine Sancte et Indiuidue Trinitatis Patris, et Filii, et Spiritus Sancti amen. Ego *Ugo*, gratia Dei, Ecclesie Portugalensis Episcopus, amore *Egee Moniz*, et *Menendi Moniz*, et *Ermigii Moniz*, atque uxorum suarum *Dorothee Pelaiz*, et *Guine Menendiz*, siue *Tarasie Suariz*, do atque concedo, auctoritate Sancte Dei Genetricis Marie, sancto et uenerabili altari, quod uidetur esse constructum in honore *Sancti Saluatoris* in Villa *Palacioli*, ipsam paradam, uel iantarem, omnemque rectitudinem sancte Sedis mee, ut ab hodierno die et deinceps nullatenus inde aliquod tempem requirere per uim, neque ex debito, nec ego, nec aliquibus ex successoriis meis. Et accepi de uobis proinde iii calalia de hereditate, ii. in *Ceidoneses* et unum *Trans Dorio* in *Pelaiones*. Si quis tamen, quod ego non credo fieri, ego uel aliquibus ex successoriis meis Episcopis, uel Archidiaconibus, aut aliquis homo in uoce nostra, hanc cartam irrumpere temptauerit, pro sola presunptione patriar illi, qui uocem huius monasterii pulsauerit, v. solidos, et aliud tantum in iudicatum, et a liminibus sancte Ecclesie seu corpore et sanguine Domini nostri *Ihesu Christi* sit alienus, et cum diabolo uel *Juda* traditor sit particeps, nisi dignam penitentiam egerit. Aliam uero scripturam,

ante positam, uel post positam, stabili minime permitto, sed istam predicto altari *Sancti Saluatoris* perfigno. Ego *Ugo* Portugalensis Episcopus, hac cartulam propriis manibus *roiz-borro*, et libertatem iam dicti monasterii uobis iam dictis heredibus prefacti monasterii concedo, et gratanter confirmo. Facta cartula uenditionis, siue libertatis, iii. Idus Septembris, ERA i.c. lxxxiii. Ego *Helias monachus* ejusdem sancte Sedis Portugalensis confirmo. (Col. 1.^a): Ego *Gonsaluus Ermigiz Archidiaconus* confirmo. Ego *Petrus Garcia Archidiaconus* confirmo. Ego *Monius Garcia Archidiaconus* confirmo. (Col. 2.^a): Pro testibus: *Martinus testis. Gonsaluus testis. Petrus.* (Entre a Col. 1.ª e 2.ª havia hum Sinal Publico com o Monogramma *Hugo Portugalensis Episcopus*, e por baze do dito Sinal a fachada de hum Templo, e dentro da primeira arcada *PELAGIUS ARCHIEPIS.*, da segunda *BRACAREN-SIS*, e da terceira *CONFIRMO.* A direita do Sinal Publico *Sisnandus Monachus scripsit*, e á esquerda *Fernandus Abbas fecit.*) (Col. 3.ª): *Fagildus monachus qui uidit. Pelagius monachus qui uidit. Rodericus monachus qui uidit.*

Cart. do Most. de Paço de Souza: Gavet. 1.º Maç. 1.º N.º 13.º.

SECULO
XII.

N. 146. *Carta do Couto e Honra de Offeloa, que concedeo a Rainha D. Theresa d Gonçalo Eriz, dando-lhe tambem Foral, e estabecendo de maõ commum bũa Albergaria em Meijaõfrio.*

1155

1117
Nov.

IN nomine Sancte et Indiuidue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti amen. Hec est karta beneficii et firmitudinis cauti, que iussi facere ego Infant Donna *Tarasía*, Regina de Portugal, tibi *Gunzaluo Eriz* in villam tuam de *Offeloa*. In primis diuido ipsam uillam tuam cum terra de *Sanste Marie* de una parte, scilicet in strada, que currit de *Portugal* in directo de *Petra de Aquila*, et deinde per medio Mata *Talada*, et deinde tendit ad Mata de *Uffa*, que ante nominata Mata de *Braua*, et deinde ad *Mamao Nigra*, que uocatur *Arida*, et deinde ad *Romariz*, et deinde de aliis partibus ad terminum de *Vaga* in directo de *Romariz*, transire ipso Riulo de *Offeloa* ad jarneca tendendo directo faciem usque in directo, et inde girado ad ualles de *Offeloa*, deinde directo *Fonte Fria*, que ante uocabatur *Fontanini* de *Meigonfrio*, deinde sicut currit strada usque in directo de *Petra de Aquila* supra nominata: placuit mi Infant Donna *Tarasía*, Regina de Portugal, per bona pacis facere cautum tibi *Gunzaluo Eriz* in uilla *Offeloa* per diuisiones nominatas, scilicet de ipsa uilla usque petram cauti, quam iussi ponere ad aquilonem iuxta strada, ita et aliud tantum de uilla ad occidente et ad affrica in directo dos uallos de *Offelola* trans riulo ipso, et girat ad *Fonte Fria* ad fuerario assignato, deinde transire uiam ad oriente et tendendo directo per termino *Val Maior* ad *Valle Pequena*, ubi spoliant homines et occidunt, et inde de ipsa prima fonte de sub strada tendendo in directo ad aquilone usque cautum. Ita de hodie die habeas tu isto cauto integro, et

progenie patrimonii et matrimonii tui uocatus qui in eadem uilla fuerit hereditato, scilicet pro 1.º azor, quod dedisti ad Donnus *Menendus Bofinus*, et ad meo scudeiro *Artaldo* 1.º rocin, et ad *Gadino Venegas* 1.º ganiam, et pro unam albergariam quod inter me et te ponamus in loco isto desuper strada, pro animas nostras, et parentum nostrorum, et albergario *Gunzaluo de Cbristo* in eamitamus, et dum transierit unum tu mittas alios, et tu des de tua hereditate ubi laborent, scilicet de . . . lagona prima dos foueiros de uia, que currit ad *Offelola*, tendendo ad ripam primam de ipso rigo, que currit de strada tendendo iuxta ripam ipsam usque strada, et inde ipsa lagona eundo ad prima *Mamao* de iuxta strada, sicut tendit ad *Fonte Fria*, deinde de alia parte de termino *Val Maior*: demus inter me et te et inter successores nostros de supra petra caua ad oriente tendendo ad fonte prima de sub strada, et inde directo ad *Fonte Fria* prima. Insuper cauto albergueiro, ut qui illi percusserint, peñtet ei d. solidos, et non peñtet calumpniam in toto meo regno, et neque passa . . . , neque det nullum forum, et desuper honorifico ad te *Gunzaluo Eriz* tuam uillam, ut omnis Montarii, qui in suo termino mañtauerint uenata, dent tibi lumbos et quartam partem, nisi Rex, et corço et de gamo lumbos, et in aral medietate, et de urfo maus, et de uiño de homine genuis flexis cum oculos nec erectos neque uersos, non intrent ibi conelarii, et omnes homines, qui ibi fecerint calumpniam, peñtet tibi per forum *Vaugam*, et qui fregerit cautum istum, peñtet tibi vi. mille solidos,

solidos, et stet cautum; et si tu uolueris colligere meo Maiordomo in ipsos vi. mille solidos, des ei tertiam partem, et non per foio ergo uolueris, et non intret in tuo cauto, et si aliquis de meis pergeniis uel ego aut Rex hoc factum meum irrumperere uoluerit, sit maledictus et nique in secula seculorum, et qui ibi fecerit bonum sit benedictus et generatio sua, et omnes homines *Vanguensis*, qui cautum istum honorificauerint, habeant partem in omni hospicii boni de albergaria. Confirma P. Episcopus Portugalensis. Facta carta in terra Sancte Marie, ubi uocant *Feira*, mense Nouembris, E.^a m.^a c.^a l. v.^a Ego Infans Donna *Tarasia*, Regina Portugalensium, qui hanc cartam tibi *Gunzaluo Eriz* iussi facere, sicut superius sonat, cum manu mea roborauit. Qui presentes fuerunt: *Menendus proprie aule depinxit. Donnus Petrus Gunzaluo confirmo. Donnus Menendus Bosinus confirmo. Donnus Velasus Ramiriz confirmo. Donnus Godinus Venegas confirmo. Didacus Osforeiz confirmo. Donnus Gunzaluo Truiesendiz confirmo. Armiger Nuno Suarii uidit. Pelagius Scapuladno confirmo. Artaldo testis. Petrus testis. Pelagius testis. Gunzaluo testis. Joannes testis. Garcia testis* (Lugar do Sinal Publico, que era huma cruz,

e no vaõ dos dous lados *Regina Securis* repetido, e d'alto á baixo *Dõna Tarasia*).

(*Inclusa em Publica Forma original, e em latim, passada em S. Maria de Lamas aos 13 das Kal. de Mayo da Era de 1296 por Gonçalo Mendez, publico Tabelliaõ no Auditorio do Bispo de Coimbra, D. Egas, á requerimento de D. Mourão, e mandado do dito Bispo, e sellada do seu sello pendente. E nella se diz da original, que era = non rafa, non viciata, non cancellata, non abolita, nec habens dubitationem in aliqua parte fui. =*)

Cart. do Most. de Ave Maria do Porto, Pergam. N.º 167.

* Este mesmo Documento se acha transcripto na Confirmação, que do dito Couto passou o Sr. Rey D. Affonso Henriques á Mendo Fernandez, Neto de Gonçalo Eriz, como successor nos seus bens e direitos, e pelo serviço que á EIREI fizera em Évora. Er. 1212, Abr. Presente a Abbadessa de Villa Cova. Cart. da Fazenda da Uniuersid. de Coimbra.

** Talvez em lugar de P. Episcopus &c. se leria no Original H. &c.

N. 147. *Contracto sobre varios bens entre o Mosteiro de Moreira e Rodrigo Randiz.*

RODRIGU Randiz plazo facio a vobis Prior de Monasterio de *Moraria Menendus Stephanis* die quod erit xviii.^o Kalendas October, Era m.^a c.^a l.^a vi.^a de ipsa mea hæreditate, que habeo in villa *Quintanella*, ipsa mea portione integra, et de ipsa de *Joanni* meditate integra, et de ipsa de *Joanni* media do inde media ratione in cabdal, et ipsa de *Quintanella* integra mea ratione, et prouinde datis mihi de ipsa vestra

Tom. I.

mea ratione, si quomodo ad ungs de vestros homines, qui in illa fuerint morantes, et que semper ibi ego moro, et me non jactetis inde nunquam fora, pro nullo omine, non vos, non alio, qui post vos venerem, et si ego migrato fuerit, et semen babuerit, que semper ibi more, et illa prouigile, et me defendatis a vestro poder, si quomodo unus de vestros omnes, qui in vestra hæreditate federint, et si minime fecerit, et isto plazo exierit,

1156
18 K.
Ost.
1118
14 Set.

Q

Seculo
XII.

rit, que pariat a parte de illo Monasterio illa hæreditate dublata, et si vos illo a mi exieritis, aut alio, qui post venerem, que per ibi sedeat illa mea hæreditate solta, et vos, aut ego que illo exierit, extra ipso, que ibi jam fede, que pariat L. morabitinos.

Ego *Rodrigo Randiz* in hanc plazoa vobis *Menendo Stephanz* manu mea roboro. *Arias testis. Pelagio testis. Egas testis. Suarius notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 148. *Doaçãõ dos bens e padroados do Conde Fernãõ Midiz e da Condeffa D. Gumcina, feita á seu sobrinho Gomes Nunez, por ElRey D. Affonso de Espanha com outorga de sua May D. Urraca.*

1156
12 K.
Oã.
1118
20 Set.

CHRISTUS. Ego *Adefonsus*, gratia Dei, Rex Hispanie, Comitis *Raimundi* filius, consentiente matre mea bone memorie Regis *Adefonsi* filia, Regina videlicet *Domna Urraca*, facio vobis *Gumex Nuniz* kartam donationis de omnibus illis hereditatibus, que fuerunt de avia tua Comitissa *Dona Gumcina* et de tuo tuo Comite *Domno Fernando Midiz*, in tota illa tera, que vos tenetis de me in *Toronio* videlicet cum omni sua criatione, scilicet servos, et ancillas, et juniores, et benefectura, et do vobis villas tam laicales quam monesteriales, heremas, et pobladas, parochias, et heremitas, sicuti eas melius umquam habuit aliquis homo de gente tua, vel de extranea; et facio vobis talem fiduciam, quod si Deus michi illam teram, in quecumque hereditates fuerint de tuis parentibus, dederit, et totas illas vobis promitto pro bono servicio et grata fidelitate, quam nobis tenuisti, ad faciendum de ea quecumque vestra fuerit voluntas, vendere, donare, cambiare, vobis et omni progeniei vestre, vel cui illas dare vel vendere volueris, evo pereni. Siqui vero de nostra gente, vel de extranea, hoc factum nostrum violent, vel aliquo modo infringere voluerit, quisquis ille fuerit, inprimis sit excommunicatus, et a liminibus Sancte matris Ec-

clesie sequestratus, et cum Juda Domini proditore in inferno cruciatus. Facta hac karta in *Socobia* redeunte Regina *Domna Urraca* cum filio suo Rege *Domno Adefonso* a *Toletana* obsidione cum *Galliciano* exercitu, sub Era *M.C.LVI.* et est *XII* Kalendarum *Octobrium*. Regnante Regina *Domna Urraca* cum filio suo Rege *Adefonso* in civitate *Legionensi*. Et si qui ausus fuerit infringere, pariat vobis hanc vocem intendenti *c.* libras purissimi auri. (Col. 1.^a): *Ego Res Adefonsus, quod fieri iussi, confirmo.* (Sinal Publico, e dentro delle **ADEFONSUS**) *Ego Comes P. Froilaci confirmo. Ego Comes G. Vermudiz confirmo. Ego A. Comes confirmo.* (Col. 2.^a): *Ego Rudericus Petrici Comitis Petri filius confirmo. Ego Ansur Comitis Saucii filius confirmo. Ego Pelagius Sudarici confirmo. Ego Arias Petrici confirmo.* (Col. 3.ª): *Ego B. Tolatane Sedis Archiepiscopus confirmo. Ego G. Salamantine Sedis Episcopus confirmo. Ego Daniel Regis Capelanus confirmo. Ego P. Regis notarius, quod scripsi, robore firmo.* ✕

Cart. do Most. de Pombeiro: Gazette. 19. N.º 19.

* Letra Franceza

N. 149. *Doação de varios bens feita por Diogo Vequiz á Ramiro Gonçalves.*

IN Dei nomine. Ego *Diagu Vequici*, ideo placui mi per bona pacis et voluntas, ut do tibi *Ramiro Gundisalvici*, pro amore tuum, media de mea hereditate, et qui me contineas et meo filio cum illa media, et habe ipsa hereditate jacencia in villa *Covelo*, subtus mons *Muro*, discurrente rivulo *Pavia* flumen *Durio*, Teridorio *Lamicense*: et accipit de vobis una capa: do a vobis

ipsa he de illo feiso in *Pavia* mediatate de mea ratione. Era m.^oc.^oLVII. Ego *Diago Vequici* a tibi *Ramiro Gundisalvici* in hanc kartula manus vestras r—o . . . Pro testes: *Pelagius testis. Suairu testis. Garsea testis. Alvitus notui.*

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Pergam. var.

* Letra Semigothica.

1157

1119

N. 150. *Carta de venda de varios bens feita por Payo Mendez e sua mulher á Garcia Mendes e sua mulher.*

IN Dei nomine. Ego *Pelagio Menendiz*, et uxor mea *Monia Ovequiz*. Placuit nobis pro bonam pacem et voluntatem, nullo quoque gentis imperio, nec suadentis articulo fet propria nobis accessit voluntas, ut venderemus a vobis *Garcia Menendiz*, et uxor vestra *Gelvira Ovequiz* hereditate nostra propria, que habemus in villa *Feveros*, et venit michi ipsa hereditate de patre meo *Ovequo Guarcia*, tam ipsa, quam de ganancia, subtit mons *Charragofo*, discurrente ribulo *Feveros*, Territorio *Portugalenfis*. Damus vobis de ipsa hereditate quarta integra, tantum mihi venit in mea portione. Et damus vobis illa cum quantum in se obtinet et ad prestitum hominis est, per suis terminis novissimis et antiquis. Et accepimus de vobis pretium LXX.^a modios in pleno, tantum nobis bene complacuit, et apud vos in debitum nichil remansit. Habeatis vos illa firmiter et omnis posteritas vestra in temporibus seculorum. Siquis tamen, quod fieri non credimus,

aliquis homo venerit vel venerimus, tam ex proprinquis nostris, quam extraneis, contra hanc cartulam venditionis ad inrumpendum, que nos ad iudicium divindicare, aut auctorgare non potuerimus, aut noluerimus, aut vos in voce sive in vice nostra, quomodo pariamus vobis ipsa hereditate dublata, vel quantum a vobis fuerit meliorata, et vobis perpetim habitura, et iudicatum ad Dominum terre. Facta carta venditionis notum die II.^a Nonas Octobris, Era I.C.LVII. Ego *Pelagio Menendiz* et uxor mea *Monia Ovequiz* a vobis *Garcia Menendiz* et uxor vestra *Gelvira Ovequiz* in hac carta venditionis manus nostras r—o—bo—RAMUS. Pro testibus: *Pelagio testis. Didacus testis. Monui testis. ALFONSUS DLACONUS NOTUIT.*

Cart. do Collegio da Graça de Coimbra, Mag. 2. dos Pergam. de Certe; N.º 4.º

* Letra Francaza.

1157

2N.Oct.

1119

6 Out.

Seculo
XII.

N. 151. *Carta de venda de hãa marinha, feita por Juliaõ ao Abbade do Mosteiro de Moreira.*

1157
4 K. Jan.
1119
29 Decz.

IN Dei nomine. Ego *Julianus* in Domino Deo eterna salutem amen. Ideo mihi pro bona pacis et voluntas, nullus quoque goactus inperio nec suaditionis articulo; sed propria mea acceria voluntadis, ut faceremus a vobis Domnus Abbas Prior de isto Acisterio *Mararia* Domno *Menendus*, et *Pelagio Folipo* una pariter, carta venditionis de ipsa marina mea propria que abuit de parentorum meorum, et abet factoria in ila lagoua, uno talio cum sua victa; et iter et regressus, pro que accepimus de vos in precio 1.º anno, et de pretio apud vos nihil remansit pro dare, et de alia parte *Abuicio Arias*, et homines in ftocto redore, sub Castro *Quisinet*, discorrente ribulo *Leza*, prope lictore maris, entrante *Bauças*, ut de odie sedet ipsa marina de juro

nostro abrafa, et in vestro juro sit tradida, et confirmata: siquis autem, quo fierit non credimus, aliquis oino venerit vel venerimus contra hanc karta ad inrupendum, et nos a vobis in iudicio non poterimus obctorcare, quomodo pariemus a vobis ipsa marina dublata, ubi a vobis fuerit meliorata: stantem et permanentem die quo erit III.º Kalendas Januarii, Era m.ºc.ºl.ºvii.º *Juliano* a vobis Domno *Menendus* Prior, et *Pelagio Folipo*, in hanc carta venditionis manus rovoramus. *Petra testis. Froia testis. Johane quos vidit. Frr. Suerus quos vidit. Frr. Gundisalvo Mendizca.*

Cart. de Most. de Moreira: Original.

N. 152. *Doação de varios bens feita por Vermudo Ordoniz ao Mosteiro de Moreira.*

1158
8 K.
Mart.
1120
22 Fev.

DOMINIS invictissimis aut triumphatoribus, Sanctisque Martiribus, et Sancti Michaelis Archangeli, et sociorum, et Sanctorum Petri et Pauli, et Sancta Dei Genetricis semper Virginis Maria. Ego famulo Dei *Vermudo Ordoniz* testo hereditate mea propria, que abeo de parentum, et abiorum meorum, et abe jacentia in villa *Vilar*, de ipsa, que hodie ibi abui, v.º integra, per ubi illa potueritis invenire, per suis locis et terminis antiquis: et abe jacentia Territorio Portugalesse, subius mons *Ferro*, discorrente ribulo *Labruia*: do atque concedo ipsa hereditate ad ipso loco vocabulo *Saueli Salvatoris* de *Moraria*, ut abeat ego famulo Dei *Vermudo* parte in prima resurrectione, et abeant illos fratres vel foro-

res, qui in illo monasterio vitam sanctam perseveraverint; et si aliquis oino venerit, vel venerimus, quam extraneis, qui in hanc seriens testamenti infringerit voluerit, sit in primis separatus, et excommunicatus, et a corpus et sanguinis Domini nostri Ihesu Christi separatus, et cum Juda traditore habeat participatio in eterna dapnacione, et propter domna secularia pariat illo, quo infringerit, duplato, et insuper II.º auri talenta. Facto seriens testamenti notum die quod erit VIII.º Kalendas MARCIAS, Era I.ºc.ºl.ºviii.º Ego famulo Dei *Vermudo* in hoc seriens testamenti Manus meas r+oBoro. *Fr. Mendus Priore de illo acisterio quos vidi. Fr. Pelagio quos vidi. Fr. Gundisalvo quos vidi.* (Col. I.º): *Egas testis. Pela-*

Pelagio testis. Suario testis. (Col. 2.ª) : **RODRIGU PRESBITER NOTUIT.**

Cart. do Most. de Moreira : Original. Sæculis XII.

N. 153. *Doaçã de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Payo Gonçalvez, e sua mulber.*

IN nomine Patris Genitoris, Geniti, simulque ab omnibus procedens Spiritus Sanctus ; qui est Trinus in unitate, et unus in Deitate, que universa colligitur creatura : cui famulantur universa cœlestia, deserviunt etiam et terrestria, ad cuius imperium veniunt mari, atque creata sunt omnia, qui ante mundi constitutione deposita, qui hominem e limo terræ plasnavi, et finem seculorum formam servi adsumpsit, per passionem propriam sanguinem humanum genus de morte redemit, et postea in gloria resurrexit, et misit Sanctos Apostolos suos predicare Evangelium in universum mundum, et fidem Catholicam confirmavit, et credentes in eum non derelinquit ; e quibus noster unus ex *Lebedei* filius Expaniæ fortivit, ut de tuis reddas fructum in diem iudicii Domini nostri Jesu Christi. Ego nos famulos Dei *Pelagio Gunçalviz*, et *Marina Gunçalviz* audiens scriptura Divina Oracula, ad implendum aliquantulum, cupiens omnipotentem Deo æterno, puris mentibus, de quo nobis adtribuis, redderem, veni per spiraculum cordis nostri, et pro remedio animas nostras, et sub tuo sancto nomine, et eximio Trinitatis, facimus testamentum in honorem Sancti Salvatoris, et Sanctæ Mariæ Virginis, et ligni Sanctæ Crucis, et omnium Sanctorum Apostolorum, eorum reliquias constructa sunt in sacrosancto altario Sancti Salvatoris, qui est fundatio in villa *Morararia*, subtus mons *Petras Rubias*, discurrente ribulo *Leza*, Territorio Portugalense. Damus ad serviendum ad ipsum locum Sancti Salvatoris in illa villa de *Caujo* illa hereditate, que

ganavi *Gunçalvo Guterriç* de *Gu-1159*
terre Felotiz, et de alia ganantia ^{8 K.}
que hic ganavi, et deu illa Don *Gün-* ^{Marr.}
çalvo ad *Pelago*, pro uno ¹¹²¹
caballo apreciado in cento modios : ^{22 Fev.}
et damus illa ad loco Sancti *Salvato-*
ris, pro a tolerantia fratrum, et mo-
nacorum, qui bonos fuerint, et vita
sancta perseveraverint ; et non sedeant
licitos vindire, nec donare. Siquis
tamen qualibet generis homo, filii,
aut nepti, aut in sanguinibus nostris,
qui hunc factum nostrum infringere
voluerit, in primis sedeat excommu-
nicatus, et maledictus ad corpus,
et sanguinis Domini nostri Jesu Chris-
ti, sedeat separatus ad fidem Domini
nostri Jesu Christi, et cum Juda
traditore abeat participio in æterna
dapnatione, ubi tartarus semper abitat,
et nunquam finiendi, et pariet
ipsum a parte testamenti, quantum
inde usurpaverit, dublato, et ad Do-
mno, qui illa terra imperaverit, alio
tanto in iudicatio. Et hunc factum
meum semper plena habeat robore,
et firmitate ipsius testamenti, et obti-
neat firmitate. Facta seriens testamen-
ti die crit octavo Kalendas Marcii,
Era m. c. l. viiii.^a Ego *Pelagio Gun-*
çalviz, et uxor mea *Marina Gun-*
çalviz in hanc seriens testamenti a
nobis factum manus nostras roboramus.
Pro testes : *Gunçalvo testis.*
Pelagio testis. *Menendo testis.* *Jac-*
cobus testis. *Sueyro Menendis quos*
vidi. *Gilvirio Pelais quos vidi.* *Pel-*
lao Nunis quos vidi. *Frater Men-*
endus qui est Priori de illo Monas-
terio quos vidi. *Petro presbiter no-*
tavit.

Cart. do Most. de Moreira : Original.
N. 154.

Seculo
XII.

N. 154. *Doação de varios bens feita por Payo Gonçalvez ao Mosteiro de Moreira.*

1159
2 K. Jul.
1121
30 Jun.

DOMINIS Inviçtissimis, ac trium gloriosis, Sanctisque Martiribus, et Sancti Salvatoris, et Sancti Michaelis Archangeli, et fociorum, et Sanctorum Petri et Pauli, et Sancte Dei Genetricis Marie semper Virginis. Ego famulo Dei *Pelagio Guncalvi* testo meam hereditatem, et facio testum et scripture firmitatis de ereditate, medio de *Vilar*, et in *Amimdelo* II.º casales de ila de *Monio Eromariguiz*, et II.º de ila de *Guncalvo Cutieris*, et in *Guncalvi* I casal, in quo sede *Egas Sandinis*, et in *Vila Nova* I casal, et in *Paramio* I casal, que foy de *Menendo Torto*, subtus mons *Faro*, discurrente rio *Leza*, prope lictore mare; tota est inter *Dorio* et *Ave*: dono atque concedo ilas hereditates ab ipso loco vocabulo *Sancti Salvatoris* de *Moraria*, ut habeat ego dicti *Pelagio Guncalvis* parte in prima resurrectione, et abeant illas hereditates fratres, et clericos, et sorores, qui in ilo monasterio victam sanctam perseveraverint: testo ilas pro remedio anime meæ, ut habeant me in mente, et tes-

to illas ad ila nostra portione: et si aliquis omo venerit vel venerimus de propinquis nostris aut extraneis, qui hunc feriens testamenti infringere voluerit, in primis sedeat sit separatus et excommunicatus ad corpus et sanguis Domini nostri Ihesu Christi, et cum Juda traditore habeat participatio in eternam dapnationem; et propter dona secularia, in cujuslibet fuerit, pariet illo, quo infringire, dublato, et insuper duo auri talenta. Facto feriens testamenti in die erit II. Kalendas Julii, Era M. C. L. VIII. Ego *Pelagio Guncalvis* in hac feriens testamenti manu mea rovero. *Petrus testis. Pelagio testis. Diagu testis. Ega testis. Sueiro testis. Guterre Guncalvi quos vidi. Pelagio Suaris quos vidi. Garcia, Menendis quos vidi. Sueiro. Menendis confirmo. Gubvira Pelais confirmo. Fr. Menendus de Moraria confirmo. Petrus Presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 155. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Payo Alvitiz e sua mulher.*

1160
4 Id.
Dec.
1122
10 Dez.

DOMINE Inviçtissimis aut triumphatoribus, Sanctisque Martyribus, et Sancti Salvatoris, Sancti Michaelis Archangeli, et fociorum ejus, Sanctorum Petri et Pauli, et Sanctæ Dei Genetricis Mariæ semper Virginis. Ego famulo Dei *Pelagio Alvitiz*, et uxori mea *Exemmena Guncalvis* testamus hereditate nostra propria, quos habuimus de nostra parentella, sive de grantia; et est ipsa hereditate II.º layras, una de *Lavandeira* ad illa *Riba*, et abui quinquaginta pa-

fales in longo, et tres in amplo, et alia in *Pommarino* de illo *Ribulo* ad illa *kareira* tringinta sex passalles in longo, et in amplo VI.º et cubito. Et testamus illa pro remedio animas nostras; et jace illas lairas in loco prædicto *Quintanella*: damus illas hereditate ad ipso vocabulo *Sancti Salvatoris* de *Moraria*, ut habeamus nos famulos Dei *Pelagio Alvitiz*, et uxori mea *Exemmena Guncalvis*, parte in prima resurrectione, et abeant illos fratres, vel sorores, qui

in

in illo Monasterio vitam sanctam perseveraverint ad illa nostra portione. Et si aliquis homo venerit, vel venerimus de propinquis, aut extraneis, qui hanc sciens testamenti infringit voluerit, in primis sit separatus, et excommunicatus ad corpus et a sanguinis Domini nostri Jesu Christi, et cum Juda traditore abeat participatio in aeterna dampnatione; et propter domna secularia, in cujuslibet fuerit, pariet illo, qui infringit, dublato, et insuper duo auri talenta: et que habeamus nos illas hæreditates in nostra vita et nostra semen, sive mulier, quomodo filius, quos fuerint bonos, de illos passalles, qui sursum

resonant, per medium abuimus cum illos fraires, et per tale nos tenemus tota in unum, que faciamus de illas servitium bonum, et coliamus mayerrinno de illo monasterio. Facto sciens testamenti notum die quo erit III.º Idus December, Era M. C. L. X.º Ego *Pelagio*, et uxor mea *Exemmena* in hoc sciens testamenti manus nostras roboramus. *Frater Menendus Priore de illo Monasterio quos vidi. Petro testis. Menendo testis. Pelagio testis. Diagu testis. Guncalvo notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 156. Doação de hũa pesqueira feita ao Mosteiro de Pendorada pelos seus Compadrocios.

Sub potentia Dei omnipotentis. Nos Omnes qui sumus heredes et possessores Monasterii vocabulo *Sancti Jobannis Baptiste*, cujus Ecclesia est fundata termino *Ordani*, secus flumen *Durio* et *Tamice*, ad radicem montis *Aratri*, Teritorio et Diocesse Portugalesis Ecclesie: id sumus filii et neptis de *Monio Veniegas*, et *Ermigio Vcniegas*, et omnibus generationibus suis; ego *Pelagio Suariz* filius *Suario Fromariz* habeo uxore nepta de *Monio Veniegas*, et teneo ipsum castellum nomine *Benevivere* de manu de illa Regina Domna *Tarfilla*, e de illo Comes Domno *Fernandu*, convenimus cum *Egas Moniz*, et *Menendo Moniz*, et *Ermigio Moniz*, et alias generationes de ipsos, que sursum resonant, quia ego faciam offerendam ad ipsum Cimiterium idem, de illa piscaria de illa piela, et vadit ad ipsum terminum per ubi ex *Sancta Christina* cum *Magyelus*, et inde ad cubus, et descendit ad fontanum de mulieres, et perget per ipsa itinera de illos plantadizos per ipsa strada et fer in illos be. tanus, et per ipso argio intra

in *Durio*, et inde unde primitus incoavimus -O-: et ibi convenimus unus cum aliis de qualibet de ista generatione, que ipsa terra inperaverit, que ista scriptura observet et ipsum terminum confirmet, ita ut nullus homo ab hoc die vel tempore infra istos terminos constitutos, sine justione vel voluntate monachorum vel clericorum ibi habitantium, causa donandi, aut inperendi, audeat introire vel inde aliquid inde auferri, ut vos et omnes successores vestri monaci et clerici nos apud Deum in memoria vestre orationis habeatis, in sacrificiis, et psalmodie, meditationibus, in imnis, et canticis spiritualibus, Deo psallentes in cordibus vestris pro nobis, ut partem mereamur adipisci in celestibus regnis, seclis infinitis cum Angelis Sanctis. Siquis tamen, quod minime credimus ferri, ex quibuscunque generis humanis hoc factum nostrum intrunpere quesierit, Canonice sententie subiaceat et a liminibus sancte Ecclesie sit segregatus, simulque in presenti seculo lumen oculorum amittat, et cum Juda traditore Domni pari pena suscipiat, et desuper

1161
2 Id.
Apr.
1123
12 Abr.

Sæculo
XII.

super II. auri talenta de auro puro post partem ipsius monasterii exsolvat per manu Priori, qui rexit ipsam Ecclesiam, et hoc factum nostrum in perpetuum roborem obtineat. Facta carta firmitatis et plazum confirmationis notum die erit II. Idus Aprilis, Era m. c. LXI. Nos superius nominati vos Prior Domno Petro in voce ipsius monasterii Sancti Johannis, quod sponte Deo vovimus, scri-

bere curavimus et opere implevimus, et hanc scripturam propriis manibus nostris roboravimus. Pro testibus: *Alvitus testis. Pelagius testis. Mo-nius testis. Fernandus testis. Pe-trus Priori ejusdem cenovii scripsit.* -Θ- Et concludit ipsa Ecclesia de *Santa Sabina.*

Cart. do Most. de Pendorada : Armar: da Fundaçãõ.

N. 157. *Foral do Porto dado pelo Bispo da mesma Cidade D. Hugo.*

1161

2 Id. Jul.

1123

14 Jul.

1071
bl 8
196

1071
colle 22

IN nomine Sancte et Indiuidue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Que firmiter fieri volumus, per literas et scripta confirmamus: quapropter ego *Hugo*, Dey gratia, licet indignus, Portugalenſis Episcopos, per hujus scripture firmitatem tam presentibus quam futuris notum fieri vollo, quod hominibus in *Portugalenſi Burgo* habitantibus, vel qui habitandum venerit, dono et consensu clericorum nostrorum, et consilio proborum uirorum, talles et tam bonos foros, quos habent in *Santa Facundo*: id est, ut in die *Cena Domini* reddat unusquisque de una quaque domo unum solidum, et qui voluerit domum *Burgo* facere, dabit *ey* maiorinus ville locum, et accipiat inde unum solidum; et qui voluerit domum suam vendere, vendat cuiunque *Burgenſis* voluerit, cum consilio et licencia Episcopi, vel maioriny sui; et si aliquis fuerit oppressus aliqua graui necessitate, et voluerit exire de *Burgo*, cum pace Episcopi et maiorini sui habeat in potestate vendere domum suam, vel dare, et si Episcopus comparare volluerit vel ejus maiorinus, habeat prius pro precio, quod homines ville laudarent, maiorinus uero nom pignoret aliquem *Burgenſem* in domum suam, quandiu extra domum pocit invenire quod pignoret, ne ingrediatur ad pignorandum alicujus domum sine duobus

aut tribus vile bonis hominibus, et ipsi eant cum eo, si aliter intrauerit, quicquid de domo extraxerit violenter, duplet, et careat maiorinitate sua: Quicunque panem ad istam villam adduxerit ad uendendum, nullum portaticum inde; et mensura panis sit una, per quam uendatur et compraretur per totam villam, et de vino similiter, sed de vino accipiat portaticum sicut forum est, et qui per aliam mensuram vendiderit vel comparauerit, v. solidos soluat, et de falle similiter per una mensura vendatur sicut de vino comparatur: de omnibus calumpnys decima pars reddatur, nisi fuerit raustum aut homicidium, at maiorinum; qui vendiderit cauallum, 1.º solidum; de equa sex denarios; de asino quatuor denarios; de boue duos denarios; et de porco unum denarium; de carnario 1.º menalia: et si quis extraneus mataverit vacam aut porco, reddat inde lumbos: si aliquis aduena vendiderit 11.ºs bragalles pro victa, nom det portaticum. De trosello 1.º solido; de una raposa 1. denario; de una ducena 11. denarios; de uno corio 1. denario; de huna saya 1.º denario; de una capa 11.ºs denarios; de uno manto 11. denarios; de una corda de pano 11. denarios; de uno capud de fustam 11. denarios. Quicunque extra mutum vincam plantauerit per illa loca, que maiorinus dederit, dot inde quatam partem

tem de vino ad celariam Sedis Portugalensis; de quanto laborauerit in vinea, postquam plantata fuerit, non det inde nisi x.^s pro anima sua, donec vinea det vinum: et quicumque ruperit rutela per illos montes aut per valles, det quartam partem et habeat in perpetuum: et quicumque portaticum celauerit, incurrar inimicitia Episcopi, et duplet illud; de evictione onerata 11.os denarios; de podoue 1. denario. Hanc autem cartulam facimus, ut Deus omnipotens concedit Domine nostre Regine *Tarasie* remissionem omnium peccatorum suorum, et det ey vitam eternam, et suis parentibus, et amicis, et nobiscum faciat misericordia amen. Quicumque ergo hanc nostram constitutionis kartam scienter destruxerit, et post tres amoniciones satisfacere neglexerit, in primis ira Dei incurrat, et cum Juda traditore participatio-

nem habeat, et quid temptauerit euanescat, et cartula sit semper firma: facta autem cartula 8cc. 11.º Idus Julii, Era m.^oc.^o.Lx.^o.1.º. *Ego Hugo Portugalensis Episcopus roboro et confirmo. Ego Johannes Portugalensis Episcopus hanc kartam roboro et confirmo. Ego Petrus Portugalensis Episcopus 1.us hanc kartam roboro et confirmo. Ego Petrus Portugalensis Episcopus 11.us hanc kartam roboro et confirmo. Ego Petrus Portugalensis Episcopus 111.us hanc kartam roboro et confirmo. Qui viderunt et presens fuerunt: Dom Tisardo test.^a Vermudo test.^a Pellagius test.^a Gondisalus test.^a Rodericus presbiter notauit.*

Seculo XII.

Cart. da Cam. do Porto: Liv. Grande fol. 1.ª col. 2.ª até fol. 1.ª vers. col. 2.^a

N. 158. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Pedrozo por Sueiro Paez e sua mulher Toda.*

In eologia Christi, Trinitas benedictae, uiuide qui piscarum eremitarumque, Pater in Filius, et Filius in Pater, promiscue enim amobus Spiritus Sanctus, infinite, nunquam diuise, sed semper uera Trinitas, inextimabilis est bonitas, nunquam temporum est finiendus secula amen. Et qui pollicitus est esse dixisti seruum aut ancillam uult domini parare. Ob eandem ego famulo Dei *Suario Pelaiz*, et uxor mea *Toda*, placuit michi, ut in tuo nomine, et amore Christi, et timore siue metuendum diem magni iudicii cum euadere nullus possint, sed animas omnium tan dignus quam indignus anelare parent, de me famulo Dei *Suario Pelaiz* uobis Domnis inuictissimis, Sanctisque Martiribus, ac triumphatoribus, gloriosissimorum Martirum, Sancti Saluatoris, et uocabulo Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, cu-

Tom. I.

jus Baselica est fundata in loco predicto, quos uocitant uilla *Petroso*, 7 K. Jani Territorio Portugal, et ciuitas *Santa Maria*. Damus atque concedimus ego *Suario Pelaiz*, et uxor mea *Toda*, ad loci illius supra nominati, siue fratres, presbiteros, uel qui ibidem recti deseruiendi fuerint, et uicta sancta perseuerauerint, hereditate nostra propria, que habemus in uilla *Gondilanes*, siue de auiorum et parentorum meorum, siue de ganancia, siue de comparadela, media de v.^o de *Cidi Pelaiz*, 11.os quintas de ad *Vilufiz*, et medio de illo pumare de *Mido Godesfeiz* cum sua leira, per ubi uobis illa potueritis inuenire. Do ego illa hereditate ad illius loci uocabulo *Sancti Petri de Petroso*, pro remedio anime mee. Voto promittimus, dicente Scriptura: *Vouete et reddite Domino Deo uestro*: ideo in ipsa deuotione promittimus adimple-

R re pos-

1161

7 K. Jani

1123

26 Dez.

Sæculo
XII.

re possumus, et deque hodie die infringere uoluerit, in primis sit maledictus a Deo, et excommunicatus, et pariet, quantum temptare uel calumpniare, in dubio, pro parte de ipsius Acisterio Sancti Petri Apostoli, et ad iudice iudicato, et a potestas, in cuius stantia terra fuerit, alio tantum, et hunc textum semper habeat plenam firmitate. Factum series testamenti notum die erit vii. Kalendas Januarias, Era M.ª C.^a LX.^a I.^a Ego Suario Pelais pro remedio anime mee manu mea r-||-ouoro. Hi sunt quos uiderunt et audierunt. Et si filius meus aut filiabus bouos homines aut mulieres fuerint, ipsa hereditate de pater meus habeant illa in uita sua, et nec uendant, nec donent, nen testent in alia parte, nisi ad illius loci Sancti Petri: et post obitum eorum uadat ad illo loco de Sancto

Petri. Quos uiderunt: (Col. 1.^a): Arias testis. Diago testis. Ramiro testis. (Col. 2.^a): Abbas Martinus confirmo. Menendus confirmo. Gundisaluis confirmo. Pelagius notuit.

Plazo uel testamentum facio ego Geluira Godesteiz de hereditate mea propria, que habeo in uilla Gondilanes et in uilla Amexenedo, v.^a integra, siue de ganancia, siue de comparadela, siue de casus, siue de plantato: do ego illa Adcisterio Sancti Petri de Petrosó, pro remedio anime mee, per ubi illa potueris inuenire. . . . Et qui ipsum factum meum disrumpere uoluerit, in primis sedeat excommunicatus et separatus, ad corpus et sanguinis

Cart. da Faz. da Uniuersid. de Coimbra: Pergam. do Most. de Pedrozo.

N. 159. Carta de venda de certos bens feita por Payo Trucefindiz á seu Irmaõ Alvaro, e á sua mulher.

1164
4 Id. Jan.
1126
10 Jan.

IN Dei nomine. Ego Pelayo Trucefindiz in Domino Deo æternam salutem amen. Ideo placuit mihi pro bonæ pacis et voluntas, ut facere uobis jermano meo Alvaro Trucefindiz et uxore uestre Unisco Muniz, sicut et facio, kartula venditionis de hereditate mea propria, que abeo in uilla Laurei de Anta, quæ jacet subtus mons Faro, discurrente arugio Ferrar, Territorio Portugalensis: do uobis meo jermano Domino Alvaro in ipsa uilla medietate de quantu, quod ibi abiit meo patre Domino Trucefindo, et mea mater Domnâ Jeluira; et partio cum meo jermano Alfonso cum omnibus suis prestationibus, et locis, terminis nouissimis et antiquis, per ubi ilam potueritis inuenire, cum quantum in se obtinet, et adpresitum hominis est, temporibus cuntis, et seculi seculorum: et accepi de uos in precio pro illa uno kayallo in c.^m et L.^a modios in ple-

no, tantum nobis bene complacuit, et apud me nichil remansit indebitum: ita ut de hodie die sedeat de juri meo abrafa, et in uestro iudicio sit tradita atque confirmata temporibus cuntis, et seculi seculorum. Si quis tamen, quod nolumus fieri, aliquis omo uenerit, vel uenerimus, tam de propinquis, quam et de extraneis, et hunc factum meum inrumpere temptauerit, quæ pariat uobis uel ad quæ uestra uoce pulsauerit, ipsa hereditate dublata, uel quantum a uobis fuerit meliorata. Facta kartula firmitatis notum die quod erit iiii. Idus Januarii in era millesima c. LXIIII. Ego Pelayo Trucefindis et uxori uestre Unisco Muniz in ac kartula venditionis manus mea roboravi. Pro testes: Gunzaluo testis. Menendo testis. Elias monachos notuit.

Cart. do Most. de Moreira: Original.
N. 160.

N. 160. *Doçaõ de certos bens, feita por Gelvira Paez ao Mosteiro de Moreira.*

IN nomine Genitoris, Geniti, simulque hab omnibus procedens Spiritus Sanctus, qui es Trinus in unitate, et Unus in Deitate, qui universa coligitur creatura, cui famulantur universa coelestia, deserviunt etiam et terrestria, at cujus imperium veniunt mari, atque creatæ sunt omnia, qui ante mundi constitutionem deposita, qui hominem de limo terræ plasmavit, et finem seculorum formam servi adsumpsit, per passionem proprium sanguinem humanum genus de morte redemit, et postea in gloria resurrexit, et misit Sanctos Apostolos suos prædicare Evangelium in universoni mundum, et fidem Catholicam confirmavit, et credentes in eum non derelinquit, ex quibus noster unus de *Zebedei* filius Spaniæ sortivit, ut de tuis reddas fructus in diem iudicii Domini nostri Jesu Christi. Ego famula Dei *Gelvira Pelaici* audiens scriptura Divina Oracula, ad implendum aliquantulum, cupiens omnipotentem in Deo æterno puris mentibus, de quo nobis additibus, rederem, venit per spiraculum cordis nostri et per remedium animæ meæ, ut sub tuo sancto nomine, et eximio Trinitatis, facio testamentum in honorem Sancti Salvatoris, et Sanctæ Mariæ Virginis, et lignum Sanctæ Crucis, et omnium Sanctorum Apostolorum, quorum reliquias constructa sunt in sacrosancto altario Sancti Salvatoris, qui est fundato in villa *Moraria*, subtus mons *Petrus Rubias*, discurrente Ribulo *Leza*, Territorio Portugalense: Dono ad serviendo ad ipso loco *Sancto Salvatoris* in villa

Amindello quanta ibi habeo de parte meo, et ipsa hæreditate, quæ 5 K. cambiavi *Suerio Menendici*, et cum *Gundisalvo Tructesindici*. Testamento facio ego *Gelvira Pelaizi* pro medio animæ meæ, pro tolerantia fratrum, et monachorum, qui bonus fuerint et vita sancta perseveraverint, et in alia parte cum illo quæ in testamento resonat. Siquis tamen qualibet generis homo, filii, aut nepoto, aut in sanguinis meis, qui hunc factum meum infringere voluerit, in primis sedeat excommunicatus, et maledictus ad corpus, et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, sedeat separatus ad fidem Domini nostri Jesu Christi, et cum Datam et Abiron in profundum inferni semper maneat obsecurus, et cum Juda traditor habeat participatio in æterna damnatione, ubi tartarus semper abitat, et nunquam finiendi; pariet ipsius a parte testamenti, quantum inde usurpaverit, dublato, et ad Domino, qui ipsa terra imperaverit, alio tanto in iudicato, et insuper auri talenta; e hunc factum meum semper plena habeat robore, et firmitate ipsius testamenti, et obtineat firmitatem. Facta seriens testamenti in die erit quinto Kalendaras Martias, Era millesima centesima sexagesima quarta. Ego *Ilvira Pelaizi* in hanc seriens testamenti in hanc kartam manum mea roboro. *Diagu testis. Petro testis. Menendo testis. Pelaio testis. Suero testis. Pelaio notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

SECULO
XII.

N. 161. *Carta de doação de Sancha Soares a Maria Perez.*

1164
17 K.
Dec.
1126
15 Nov.

IN Dei nomine, miseratoris et pii videlicet Spiritu Sancti, sub Christi nomine: ego *Sancia Suariz* a tibi *Maria Petriz*, in Domino Deo eterno salutem amen. Magnus est enim titulus donationis, in qua nemo potest auctum largitatis inrumpere, nec foris legis proicere, sed quicquid libenter amplecti. Denique lex canet Gotorum, ut rem donatam, si presentibus tradita fuerit, nullo modo repetatur a donatore, sed per testes et per scripturam conuincit. Ideo iam supra dicta, ego *Sancia Suariz* a tibi *Maria Petriz*, facio carta donationis de hereditate mea propria, que habeo in uilla *Trans Suar*, subtus mons *Castro Bonis*, Territorio Portugalesis, discurrentis aquas a *Lauruga*, et tamen habet iacentia illa hereditate in illa quinta, que fuit de pater meo *Suario Nuniz*, causa ut habeas tu ea ex datum meo firmiter, in cunctis temporibus, seculis seculorum: vendendi, donandi, tes-

tandi. Facias inde quicquid uoueris. Siquis tamen, quod fieri non credimus, aliquis homo uenerit uel uenero, tam me, quam gens mea, propinquus, uel extraneis, que ego ad iudicium deindicare non potuero, aut tu in uoce mea, uel ego noluero auctorgare, uel diindicare post parti tue, quantum tibi calumpniauerint, uel calumpniauero, tantum tibi pario duplata, aut quantum tibi fuerit meliorata. Et hunc factum meum non sit uiolatum, sed stantem et permanentem plenum habeat, et roborem usque in seculum seculi. Facta carta donationis XVII. Kalendas Decembr. E. M. CLXIII. Ego *Sancia Suariz* in hac carta donationis manus meas R+oboro+. . . . Pro testibus: *Petrus testis. Gunsaluus testis. Menendus testis. Egas notuit.*

Cart. do Most. de Vairão: Maç. 2.º
dos Pergam. antigos N.º 10.

N. 162. *Carta de Couto ao Mosteiro de Villella, pela Rainha D. Thereza.*

1166
12 K.
Feb.
1128
21 Jan.

IN nomine e Indiuide Trinitatis, Pater, et Fillius, et Spiritus Sanctus. Ego Regina *Tharasya*, Tollitane Imperatoris filia, placuit mi, ut facerem textum scripture firmitatis, et cautum deffensionis, ad monasterie de *Villella*, quod est situm in terra de *Aguillare de Sausa*, pro amore de patronis ejusdem, et pro seruicium multum, quod michi feceris: dono tibi, quomodo diuidit *Coyna* cum termino de, deinde per summo de *Peneda*, deinde per gapo en *Cerqueda*, et inde feret in riuulo de *Quairela*, deinde per illas lageas, et inde per termino de *Laurdelo*, deinde per termino de *Renor-*

dosa, et inde a *Carualio ventoso*, et inde ad ilo monte de *Bustello*, et inde per *Petra Furada*, et inde per illo termino de illo regalengo de *Vimarencellos*, et inde ad fontano de *Ameneta*, et inde pella estrada, et inde in deffeuissa de lineares, et inde ad illa petra que stat super casa de *Rodrigo*, et inde unde primitur in uero incepimus. Do et dono quantum ego tibi habeo intus in istis terminis toto ab integro, pro remedio anime mee et parentum meorum et pro amore Dey et fr. *Stephani*, si hereditates, quomodo homines, quomodo et uoce regalia, quomodo collecta, ut de hodie die

fi

si nulus homo inde per vim aliquantum tulerunt, aut intus isti terminis duruptam fecerit, quisquis ille fuerit, quantallia eam miserit, inprimis fe-deat excommunicati et a corpore et san-guine Christi separatus, et cum Ju-da traditore habeat penas in eterno baratre, et lepra a vertice capitis usque a planta pedis, et insuper quingentos solidos pariat ad ipsius monasterij. Facta seriens testamenti duodecimo Ka-lendas Februarii sub era M.^oC. LX^oVI.^a Ego *Tarasia* Regina hanc carta misi fieri, et manu mea r o b o r a v y. In sede Bracara Archiepiscopum. . . .

Monio Gosendit tabalione: in Portu-galie Episcopus *Ugo*. *Menendo Pi-nioliz quod vidit*: *Menendo Meneu-diz quod vidit*: *Petrus Gonjalui qui vidit*: *Sneyro Petri quos vidit*: *Petrus Fernandez qui vidit*: *Menen-do Petri qui vidit*.

O qual priuilegio tynha hũu fi-gnal como de tabaliam segundo pare-cia com leteras arredor de sly que diziam as leteras *Tarasia*.

Cart. da Cam. do Porto: Liv. gran-de fol. 141 vers. col. 2.ª até fol. 142 col. 1.^a

N. 163. *Doação da Villa de Pinitello feita por Munio filho de Egas Muniz ao Mosteiro de Pedrozo.*

CHRISTUS. In nomine Domi-ni et indiuidue Sancte Trinitatis, ob honorem uel amorem tuum Chri-ste, et ob diligentiam feu suffragationem triumphatorum ac Martirum tuo-rum, et ob reuerentiam Dei Genitri-cis Marie semper Virginis, et omni-um Apostolorum, Martirum, Con-fessorum atque Virginum, et omnium Angelorum, Archangelorum, Patriar-charum, Prophetarum, Euangelista-rum, et omnium Sanctorum, Thro-ni, et Dominationum, et Sancti Pe-tri, qui est Princeps omnium Apo-stolorum, et Sancti Pauli, quorum Baselica fundata esse dinoscitur in lo-co predicto *Petroso*, sub *Castro Pe-trosinensis*, discurrente riuulo *Feueros*, Territorio Portugalenfis, in suburbio Cinitatis *Sancte Marie*. Credimus Pa-trem ingenitum, Filium unigenitum, Spiritum Sanctum ab utroque procedentem, ante omnia, et per cuncta se-culorum secula, consubstantialem et coeternalem in Trinitate unum Deum permanentem, a quo omnia cuncta bona existunt creata, et cujus nutu re-gantur uniuersa. Qui in examine cum uentilabro uenturus est unum-quemquem uentilare, et unicuique iusta sua acta discutere: Bonis ucto

bona tribuere, malis quippe gehen-¹¹⁶⁶nam ignis eternam minari. Ideo ego ^{16 K.} famulus Dei *Munio* filius *Egas Mu-^{Sept.}niz*, humilimus et pusillus Dei seruo-rum seruus, de incerta morte pau-dus, et de spe uite eterne sollicitus, ipsius precepto, in quantum me posse et uelle, promicto seruaturum, ut in ejus consortium merear adipisci regnum perpetuum. Dicente ipso: *Si-quis sermonem meum seruauerit, ui-¹¹²⁸ta uiuet, et non morietur in eter-^{17 Ag.}num*; et iterum: *Date elemosnam, et omnia munda erunt uobis*; et alibi: *Date, et dabitur uobis: que-rite, et inuenietis, pulsate, et ape-rietur uobis*. Iplius imperio audien-te, et ejus precepto seruante, do atque concedo ad ipsius Ecclesie uo-cabulum *Sancti Petri*, superius iam prefacti, pro remedio anime mee, si-mulque meorum genitorum, unam uillam prenominatam *Pinitello*, et propter illos bragales, quos pater meus et mater mea reddere debebant ad illud monasterium ex parte *Pelagii Gundisaluidis* Cogenfis, et michi pre-ceperunt ut absoluerem eorum debi-tum de supra dicta hereditate, et ha-beo illam de supra dictis parentibus meis, sicut emerunt illam de Domino

Arial-

SECVLO
XII.

Artaldo propter eorum pretium re-
ctum et iustum, et post parentorum
meorum discessum comparavi il-
lam portionem sororis mee, quam
ibi habebat, et totam uillam inte-
gram adibi michi, exceptis illum
casalem, quem tenet *Didacus Za-*
lamis pro LXX.^a modis, et quando
dabitur illos modios, tunc illa here-
ditas ad uos reuertetur. Testor ad
supra dictum locum illam uillam cum
quantum in se obtinet per sua loca,
et uicos siue terminos nouissimos, et
antiquos, ubicunque potest inueniri,
et tali pacto, quod si forte monas-
terium illud, propter distensionem
atque discordiam Dominorum illius,
in diuisionem uenerit, uadat ipsa he-
reditas cum aliis hereditatibus paren-
tum meorum usque ad illius resthau-
rationem monasterii. Ita sane ut ha-
beam et possideam illam mea in uita,
et post obitum meum fratres, qui
ibidem fuerint, habeant illam, nec
recipiant ibi alias scripturas, nec an-
teriores, nec posteriores, sed semper
deseruiat illa hereditas in supra
dicto monasterio. Hec autem uilla ha-
bet iacentiam intra uillam *Nugariam*,
et *Calambriam*, sub monte *Codalis*,
discurreate rituulo *Antoane*, in Ter-
ritorio Ciuitatis *Sante Marie*. Ista
igitur uilla, quam superius titulauit,
et prenotat, cunctis temporibus et
seculis sempiternis, Deo permitente,
ipsum *Baselic*, ob tulerantiam fratrum,
et uitam monachorum, hac deuota-
rum, seu religiosarum, orfanorum, pu-
pilorum, siue uiduarum, et Christi de-
gentium, cunctorumque omnium sacer-
dotum, clericorum, diaconorum, ac
Christicolarum, tum de extraneis,
quam de propinquis, qui boni fuerint,
et uitam sanctam duxerint, per iudi-
cium Episcopi, in cuius est Diocese
firmata, libera mente, et pronta uo-

luntate, in eternum seruire mando,
ut in sempiternum sit stabilita, ac
perpetualiter, et eternaliter Deo et
omnibus Sanctis ejus, et ei seruienti-
bus possessura, sicut Canon docet, e
liber Judicialis, et actores, seu sen-
tentie Sanctorum Patrum ipsorumque
librorum confirmant. Siquis tamen
aliquis presumptor uenerit, et hunc
factum meum temptare uel confrin-
gere uoluerit, tam de extraneis quam
de propinquitatis mee effectu, in-
pimis sit ab Episcopo ipsius diocesis
excomunicatus, et a corpore, et san-
guine Christi, et omium Christiano-
rum segregatus, et, si se ipsum cor-
rigere neglexerit, et in sua pertinacia
permanere conatus fuerit, post
partem ipsius Episcopi, qui uocem
ipsius Ecclesie pulsauerit, duo auti
talenta pariat, et ipsum testamentum
cum Ecclesia componat, sicut Canon
de talibus pronuntiat: tamen cum Ju-
da proditore in infernum inferiorem
damaatus in eternum luceat, qui se
a talibus non segregat. Factum series
testamenti sub temporibus *Adefonsi*
Infantis, et *Bernardi* Colimbriensis
Ecclesie Episcopi, sub Era m. c. LXXV.
xvi. Kalendas Setembris. Ego *Munio*
promissionem, quam promisi, opere
compleo, et hanc pagiolam propriis
meis manibus Robor—o—✠, et cor-
ram legitimis testibus Deo assignaui.
(Col. 1.^a): *Petrus testis. Gundi-*
salus testis. Pelagio testis. (Col.
2.^a): *Martinus Abbas confirmo. Ro-*
derigus presbiter confirmo. Marti-
nus presbiter confirmo. (Col. 3.ª):
Erus Teliz confirmo. Fernandus Gu-
diuidis confirmo. Garsea Venegas
confirmo. (Col. 4.ª): *Suerius diacon-*
us notuit.

Cart. da Fazend. da Univ. de Coim-
bra: Pergam. do Most. de Pedrozo.

N. 164. *Doaçãõ de certos bens feita ao Mosteiro de Moreira por
Gelvira Gutterrez.*

IN Dei nomine Domini nostri Jesu Christi, qui cum æterno Patre, et Spiritu Sancto Trinus adoratur, Unus in Trinitate adoratur, et colitur unus, idemque Deus. Non est ambiguum, sed in omnibus hominibus nostris in partibus commorantibus manet perfectum, eo quod ob honorem et reverentiam Sancti Salvatoris, et aliorum plurimorum Sanctorum, altare est honorifice dedicatum in loco, qui dicitur *Morariae*, subtus mons *Faro*, discurrente Ribulo *Udi*, prope litore maris, Territorio Portugalenſis. Ego enim indignus, et negligens, et desidiosus, plenus peccato, *Gelvira Gutierrez*, timens, et pavens extrematis nostræ diem, providens presentari, et judicari ante dignissimum conspectum tuum, ut in illa terribilis die merear evadere laqueos inferorum et tartareis cruciatibus, intellectum meo, et memoriæ integerrimo sensu, ex quo a te accepi, Domino meo Jesu Christo, iterum redde tibi, et offero venerabili jam memorato sancto altario tuo mundi Salvatoris in Monasterio prædicto *Morariae*. Concedo tibi paginulam testamenti de hæreditate mea prenominate, et id est, sexta de *Villa Verde*, quomodo ego modo illa obtineo, et usque ad obitum meum obtinere poterimus, stabilitas, cum pomiferas, adjacentis, et cunctis præstationibus earum, servata vero omnia supra dicta, ut ego illam possideam omnia in vita mea, pos discesum vero meum hæc omnia memorata huic monasterio maneat firma, roborata, atque stabilita evo perenni, et sæcula cuncta. Siquis vero contra meam volun-

tate hanc scripturam testamenti aliquis agere voluerit, quempiam, aut alia in genere, et infringere, vel subripere, aut monasterio jure abstinere, cui concedimus ante Dominum, sua eum subsequatur ultio, amborum oculorum lumen privatus non videatur surgentis auroræ, secleratus quasi lignum infructuosum et vermis ebulliens scaturiat, vociferans clamet incensanter, ut hoc scelus non amittat, et ut ceteri timeant, qui vota aliena infringere voluerint, quodsi talis fuerit, qui recordare non poterit, et nefario opere perſisterit, non sit in recordatione vitæ, sed cum Juda Domini proditoris equalis sentiat pœna in æterna damnatione, et si recordatus fuerit, et manifesta agnitione ad integrum reduxerit, veniam consequatur. Qui autem præſiterit in flagitio, et non Dei timuerit iudicio, quantum de hac scriptura infringere voluerit, perductus in Confilio componat omnia in duplo, et insuper Regiæ Potestatis auri talenta; et hanc seriem firmitatis stabilitam habeat stationis roborem. Facta kartula testamenti notum die quæ est decimo Kalendas Septembris, in Era millesima centesima sexagesima sexta. Ego famula Dei *Gelvira Coteriz*, quod sponte Deo vovi, coram Deo, Angelis ejus, et mihi propriis manu mea roboramus. Pro testibus: *Suero testis. Arias testis. Pelagio testis. Gunsalvo testis. Egas presbiter notavit: qui viderunt, et presentes fuerunt.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

SECVLO
XII.N. 165. *Doação, e Carta de Couto ao Mosteiro de S. Salvador da Torre, pelo Infante D. Alfonso Henriques.*1167
7 K. Jul.
1129
25 Jun.

IN nomine Sanctæ et Indiuiduæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Trinitas indiuisa, quæ numquam erit finienda, sed perueniens per infinita sæculorum sæcula amen. Ego Infans Domnus *Alfonfus*, bonæ memoriæ Magni *Idæfonsi* Imperatoris Hispaniæ nepos, et filius Comitis *Henrici* et Reginæ *Tarasæ*, cautum facio ad ipsum Monasterium de *Sancto Salvatore de Turre*, pro remedio animæ meæ, et pro pretio quod accepi de *Pelagio Pelais*, ut feriret mihi per spatium trium annorum cum suis militibus sine soldada, et pro duobus equis, quos dedit mihi *Suario Goterres* pretiatos in d.^o et lxxx. modios, et pro alio equo, quem dedit mihi *Pelais Gueterres* pretiatum in cc. et xxx modios, et pro una mula et uno uase argenteo, pretiatis in cccc et nonaginta modios. Et hoc facio ut ante Deum mercedem accipiam, et ut etiam in Missis et in orationibus et in omni beneficiis vestris Ecclesiasticis me semper in memoriam habeatis. Facio kartulam donationis et firmitatis de riualo *Putre* usque in riualo de *Nogaria*, et des *Concieiro* in *Lima*: do et offero pro pretio, quod sursum resonat, et pro peccatis meis, et pro remedio animæ meæ, ad illud Cæmeterium *Sancti Saluatoris de Turre*, ita ut semper sit illud cautum, semper habeat firmitatem, et roborem, sicut sursum resonat. Et

si aliquis homo tam de propinquis, quam de extraneis, hoc factum meum intrumpere uoluerit, quod fieri non credo, illi Monasterio, vel qui uocem suam pulsauerit, d.^o solidos pariat, et Regiæ Potestati quod liber Judicum præcipit. Et insuper sit excommunicatus, et a liminibus Sanctæ Mariæ Ecclesiæ segregatus, et cum Juda in palatio gehennæ habeat habitaculum. Facta karta uel cautum terminationem locorum et firmitatis vii. Kalendas Julii, Era m.c. lxxvii. Ego Infans Domnus *Alfonfus* prædicto Cenobio manum meam roboro. Qui presentes fuerunt. (Col. 1.ª): *Pelagius Bracalensis Archiepiscopus confirmo. Ermigius Monyz Curia Dapifer confirmo. Ferdinandus Captiuus Alferaz confirmo. Goncaluo Rodriguis confirmo. Garcia Meneñdã confirmo. Laurentius Venegas confirmo.* (Col. 2.ª): *Suerius testis. Pelagius testis. Gunzaluus testis.* (No meio das duas columnas Sinal Publico, ou hũa cruz, e entre os braços della POR-TU-GA-L.) (Col. 3.ª): *Petrus Cancelarius Infantis notauit.*

Cart. do Conv. de S. Cruz de Vianã da Ord. dos Pregadores, Pergam. n.º 5.º

* Imprensa na Chronic. de S. Domingos de Fr. Luiz de Souza, P. 3. pag. 382; mas até na data errada.

N. 166. *Reconhecimento feito por Gaubinas e sua Irmaõ Maria Abregonnes acerca de huns bens, que demandaraõ ao Mosteiro de Pendo-rada no Concelho de S. Martinho d'Alariz; de cujo letigio decabiraõ.*

1168
K. Nov.
1130
1 Nov.

ORTA fuit intentio inter Fratres de *Sancti Iobannis* et *Gaubinas*

et sua jermana *Maria Abregonis* super illa hereditate, que est in *Alariz* in illo

in illo barrio, et vendidit illa ipse *Gaubinas* a *Pelagio Suariz* et uxor sua *Bona Veniegas*, et venit illa in testamentum a *Sancti Johannis* post obitum de *Pelagio Suariz*, et postea venerunt ipse *Gaubinas* et sua germana, et devenimus inde a Concilium in *Sancto Martino d'Alariz*, et judicaverunt illa iudices, que jurassent duos homines de illos monachos de *Sancti Johanni*, et defenderunt suo testamento. Ego *Gaubinas* et soror mea *Maria* si auzari fuerimus, et isto plazo exierimus, quomodo paria-

mus illa hereditate dublada, vel quantum a vobis fuerit meliorata, et insuper L.^a modios, et iudicato. Facta karta et anuntione sub die erit Kalendarum Novembrium. Er. M.C.LXVIII. Nos superius jam nominatos in hoc plazo manus nostras r-|] obor—amu-s. Hic sunt pro testes: *Didagu testis. Pelagio testis. Petro testis. Gundisindus notuit.*

Cart. do Most. de Pendorada: Maç. da Freguezia de Atiz N.º 3.º

* Letta Semigothica.

N. 167. Carta de venda de hum quinbaõ no Mosteiro de Moreira feita ao mesmo por Mendo Ederoniz.

IN Dei nomine. Ego *Menendo Ederoniz*, et uxor mea *Gontrode Ataniz*, in Domino Deo æterna salutem amen. Ideo placuit nobis pro bona pacis, et voluntas, ut faceremus a vobis Domino *Afonso* Priori de *Morarria* karta venditionis de ipso nostro quinioni de ipso Monasterio de *Morarria*, quanto quod huc habemus; damus a vobis illo pro pretio duos bragales: tantum a nobis, et a vobis bene complacui. Ita ut de hodie die, et tempore sedea ipsa Ecclesia de jure nostro abrafa, et in vestro dominio si tradita, vel confirmata. Abeatis illa firmiter, et faciat de illa quod volueritis. Siquis tamen, quod fieri non creditis, et

aliquis homo venerit, vel venerimus contra hanc carta ad irrumpendum, et nos ad Consilio non poterimus obturgare, quomodo pariamus a vobis illa Ecclesia dublada, vel quanta vobis fuerit meliorata, et vos perpetim abitura. Facta carta venditionis notum die erit undecimo Kalendarum Marcias, Era M.C.LXVIII. Ego *Menendo Ederoniz*, et uxor mea *Gontrode Ataniz*, a vobis Domino *Afonso* Priori *Morarria* manus nostras rovoramus; sibe in Ecclesia, quomodo in testamento. Pro testes: *Suerus testis. Didagus testis. Egas testis. Pelagius testis.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 168. Doaçãõ de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Gonçalo Rodriguez.

IN nomine Genitoris, Geniti, simulque ab omnibus procedens Spiritus Sanctus, qui est Trinus in Unitate, et Unus in Deitate, qui universa colligitur creatura, cui famulantur universa celestia, deserviunt etiam et terrestria, aut cujus imperium veniunt mari, atque creatæ est omnia, qui ante mundi constitutio-

nem deposita; qui omnem ex limo terræ plasmavit, et finem seculorum formam servi assumpsit, per passionem propriam sanguinem humani generis de morte redemit, et postea in gloria resurrexit, et misit Sanctos Apostolos suos predicare evangelium in universum mundum, et fidem Catholicam confirmavit, ut credentes in eum

Seculo
XII.

in eum non dereliquit, ex quibus noster unus ex *Zebedei* filius *Expantie* sortivit, ut de tuis reddas factum in diem iudicii Domini nostri Jesu Christi. Ego nos famulos Dei *Gondisalvo Roderiquis*, et uxor mea *Aragunti Arias*, audiens scriptum Divina Oracula, ad implendum aliquantulum, cupiens omnipotens in Deo eterno puris mentibus, de quo nobis adtribuis, redere, venit per miraculum cordis nostri, et pro remedio animas nostras, et sub tuo Sancto nomine, et esenio Trinitatis, facio testamentum in honore *Sancti Salvatoris*, qui est fundato in villa *Moravia*, subius mons *Petras Ruvias*, discurrere *Leza*, Territorio Portucalense, pono ad serviendo ad ipso loco *Sancti Salvatoris* ipsa hereditate, loco predicto *Perilanes*, quantum ibi abemus de parentorum meorum, sive de ganantia; extra inde uno pedago, quos dedit inde a *Sancto Jacobe*, pro nostras animas. Si quis tamen qualibet generis homo, filii, aut progenie meæ, qui hunc factum meum infringere voluerit, in primis sedeat excommunicatus, et ma-

ledictus. ad corpus et ad sanguinis Domini nostri Jehu Christi, sedeat separatus ad fidem Domini nostri Jehu Christi, et cum Datam et Abirom in profundum inferni semper permaneat obscurus, et cum Juda traditore abeat participatio in eterna damnatione, ubi tartarus semper habitat, et nunquam finiendi: pariet ipsius a parte testamenti, quantum inde usurpaverit, dublato; et ad Domino, qui in ea terra inperaverit, alio tantum in iudicatio, et hunc factum meum semper plena habeat robore, et firmitate ipsius testamenti et obtineat firmitatem. Facta seriens testamenti in die erit vi. Kalendas Aprilis, Era millesima c. LXX.^a Nos famulos Dei *Gundisalvo Roderiquis*, et uxor mea *Aragunti Arias*, in hac seriens testamenti manus nostras Roboro. (Col. 1.): *Petrus testis. Arias testis. Menendus testis.* (Col. 2.): *Pelagius testis. Rimdulphus testis. Pelagius notariid.* (Col. 3.): *Dominus Alfonso Priori Moravia quos vidi.*

Cart. do Most. de Morci ra: Original

N. 169. *Doação de certos bens, feita pelo Infante D. Affonso Henriquez ao Mosteiro de S. Pedro de Cete.*

1171

1133

May.

IN nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Sanctam et individuum Trinitatem. Magnam est enim titulum donationis, in quo nemo potest actum largitatis inrumpere, neque foris legem proicere, set quidquid libenter amplectitur. Denique canit lex Gotorum, ut valeat donatio sicut et venditio, ut rem donatam, si coram presentibus tradita fuerit, nullo modo impetratur ad donatorem, sed per testes et scripturæ convincatur. Ego enim Infans Dominus *Alfonfus*, bone memorie magni *Adefonsi* Imperatoris Hispanie nepos, Comitibus *Emrici* et Regine *Tarasie* filius, placuit mi-

hi, asto animo, integroque consilio, nullius quoque gentis inperio, neque suadentis articulo, set propria nobis accessit voluntas, ut facerem cartam donationis aule sancte *Sancti Petri de Cete*, sicut et facio, de medietate mee ville de *Lenerino*, que jacet prope flumen *Dorii*, Territorio Portugal, pro victu et vestimento fratrum, monachorum, presbiterorum, diaconorum, clericorum, confessorum, qui bona fecerint, et in victa sancta perseveraverint in ipso cenobio, et aula sancta. Et habeant et possideant dictam hereditatem usque in perpetuum, temporibus seculorum,

pro

pro remedio anime mee. Ut inde veniat mihi merces in diem magni iudicii, ut possim evadere pennas gehenne ignis incendii. Si autem de extraneis quasi de propinquis hoc factum meum irrumperet voluerit, quod fieri non credo, vobis, vel vocem vestram pulsaverit, hanc hereditatem duplatam vel triplicatam componat, et Regie potestati quod liber Judicum precipit, et insuper sit scommunicatus, et a cetu Christianorum alienus, et pro sola perfuntione objurgatus ab illius terre piissimo Inperatore, et cum Juda traditore in palacio gehenne habeat habitaculum; ipse vero Abbas, et monachi, aut cui ipsi permiserint, suum in eternum possideat monasterium. Facta carta firmitatis nense Mayo, in *Lameco*, Era m.^a c.^a LXXI.^a Ego Infans Donnus *Alfonfus*, nepos magni *Adefonsi* Imperatoris, qui hanc scripturam iusti facere, cum sana mente, et devotione, et propria mea

voluntate, dicto *Sancto Petro de Cete* coram testibus idoneis manu mea Roboro, et confirmo, et signum facio hoc †† . (Col. 1.^a): *Pelagius Archiepiscopus Bracarenfis confirmo. Egas Monit confirmo. Egas Gundesindo confirmo.* (Col. 2.^a): *Menendus Monis Merinus Palatii testis. Petrus Cancellarius* (No meio das duas columnas havia Sinal Publico, que era huma cruz, e nos braços della Por-Tu-Ga-L.)

Cart. do Collegio da Graça de Coimbra: Maç. 6.º dos Pergam. de Cete.

* Faltava o resto do Pergaminho, que havia sido rasgado pelo meio, dividando-se na parte existente rasgos de Monogramma de frente de = Cancellarius = .

N. 170. *Doação da Villa de Tarouella pelo Infante D. Afonso Henriquez á Egas Moniz e sua mulber Tereza Afonso.*

In Dei nomine. Ego Infans *Alfonfus* filius *Tarasie* pprolis *Anriz*, in Domino Deo eterno salutem amen. Ideo placuit mi spontanea mente, et propria voluntate, ut facio a tibi *Egas Moniz* et uxor tua *Tarasie Alfonso*, kartam donacionis et firmitatis de ipsa mea hereditate, que ego habeo, quos nupant uilla *Tarouella*, quomodo diuidet per illa portela de *Ventofela*, et de alia parte per *Montenta*, ex inde per illo *Frexinerio*, et uerte in flumen *Dorio*. Dabo vobis ipsa hereditate integra, per ubi illa potueris inuenire, per suis locis, terminis nouissimis et antiquis, cum quantum in se obtinet, et aprestitum hominis est; ego dabo vobis illa pro meo amore, et pro uestro bono feruicio. Ita ut de odie sit illa de juri

meo abraffa, et in dominio uestro sit tradita: habeatis uos illa firmiter, et omnis posteritas uestra, juri quieto, temporibus seculorum. Facta carta donationis et firmitatis notum die quod erit Nonas Marcii, Era m.^a c.^a LXXII.^a Ego *Alfonfus* Infans a tibi *Egas Moniz* et uxor tua *Tarasie Alfonso* in hanc kartam manum meam R—o—v—o—R—o. Qui presens fuerunt: *R. Sudarius Mendiz confirmo. Veta Mendiz confirmo. Menendo Guedez confirmo. Petrus Pelagio testis. Gundisaluo testis. Garcia testis. Petrus presbiter notuit.* (Lugar do Sinal Publico ✕).

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Pergam. n.º 145.

SÆCULO
XII.

N. 171. *Sentença proferida em litigio, que houve o Mosteiro de Pedrozo com o Mosteiro de Paço de Souza sobre a herdade de Penitello.*

1172
8 K. Jun.1134
25 May.

ORTA fuit intemptio inter Abbas Domnus *Martinus* et suis fratribus et heredibus suis, et inter Abbas *Johanes* et suis fratribus et heredibus suis, super ipsa hereditate pernominata *Penitello*. Dicente Domnus Abbas *Martinus*, quia testavit *Munio Venegas* ad illo Acisterio *Sanc-ti Petri de Petroso*: dicente Domnus Abbas *Johanes*, quia testavit pater suus *Egeas Muniz*, et mater sua *Dorothea Odoriz*, ad *Palacioli*: et venerunt ad Concilium in ciuitas *Sanc-tæ Mariæ*, ante illum inperatore *Ermigius Muniz*, et alios homines bonos, que ibi fuerunt, et conuenerunt, et iudicauerunt illos *Egeas Odoriz*, *Nuno Suariz*, *Ero Telliz*, *Tello Aluariz*, *Gomezze Velasquiz*, que partissent per medium illa hereditate, quantumque ibi potuerimus ganare per pretium: conuenimus inter nos, que fedea de consuam, et si unus aut alius non habuerit premium, in qua ora conuenerit, date

illum, et forciamus illam per medium * cum iusto precio, et si unus de nobis aut heredibus nostris aut de uestris heredibus, aut interiores, aut posteriores, aufatus fuerit, et ista scriptura inrumpere uoluerit, que patriar illa hereditate duplata, uel quantum fuerit meliorata, et insuper d. solidos iudicatio. In temporibus regnante Infans *Adefonsus*, *Bernardus* Episcopus Sedis Colimbriensis. Notum die quod erit viii.º Kalendas Junii, Era m.ºc.ºlxx.ºii.º *Egeas Odoriz* confirmo. *Nuno Suariz* confirmo. *Gomezze Velasquiz* confirmo. Qui preses fuerunt: *Suario testis*. *Froia testis*. *Vermudo testis*. *Suarios diaconus notuit*.

Cart. da Faz. da Uniuersid. de Coimbra: Pergam. do Most. de Pedrozo.

* No lugar do texto notado com este final * havia o espaço de huma regra em claro, e respançado.

N. 172. *Carta de manumissão de hum escravo por Gelyira Nuniz.*

1172
4 K. Jun.1134
29 May.

IN Dei nomine. Ego *Gelvira* pro-lis *Nuniz* a tibi mancipio meo *Pelaiz* in Domino Deo eterna salutem. Incertus tempus vite est quod mortali ducimus casum, quia neque initio nascendi nouimus, nec finem quando ab hac luce migrati erimus. Orta nos Propheta dicens: *Dissolue coligationes, solve fasciculos deprimentes, dimite eos, qui contracti sunt, liberos, et omne onus eorum dirumpe*; et alibi: *Dimittamus unusquisque seruum et ancilam, ut sint ei in fratre et in sorore, quia dimittamus unusquisque, qui Dominus non fecit unum seruum et alium*

liberum, sed totum hominem liberum fecit. Ideo absolvimus te jam supra nominatum ab omni nexu, ab omni iugo, quod est fece seruire, et in aulam ingenuetatis tue discernimus esse permanere, ita ut ubi uolueris, iniendi, manendi, laremque fovendi, vitam tuam transire uolueris, liberum in Dei nomine habes potestatem, pro remedio anime mee. Et pro ad confirmandam aulam ingenuitatis tue, discernimus, damus, et concedimus tibi omne pecum peculiarem tuam, tam quod habes, vel cum Dei iuamine auctenta potueris. Et tu quidem, pro remedio anime

me mee, in die natalis Domini ce-
reus et oblationes ad Ecclesias sanctas
oferas. Siquis tamen, quod fieri non
credimus, et aliquis homo venerit
tam de progenie nostre, quam extra-
neis, qui hunc factum nostrum in-
rumpere temptaverit, in primis sit ex-
communicatus, et a corpus Domini
nostri Jhesu Christi segregatus, et
cum Datam et Abirom, qui propter
suos celos terra eos vivos aborbuit,
et statum tuum dublatum, et duo
auri talenta, et post partem, Rex,

aut Condes, aut quislibet illa terra
inperaverit, aliud tantum, et judi-
catum. Facta karta ingenueatis die erit
1111. Kalendas Junii, Era M. C. LXXII.^a
Getvira Nuniz in hac cartula ma-
nus meas rovor-|+|+o. Qui preses fue-
runt: *Gondisalvo testis. Petro tes-
tis. Pelagio testis. Gondisalvo Ofo-
reisz. Suario Gartias. Menendus
presbiter testis notuit.*

Secund
XII.

Cart. do Most. de Vairo: Maç. 7.º
dos Pergam. antigos, n.º 22.º

N. 173. *Transacção de varios bens e direitos entre o Mosteiro de Paço de Souza e seus Padroeiros, e Vermudo Oriz.*

ORTA fuit intentio inter Fratres
de monasterio *Palacioli* et *Vermudo Oriz*,
de hereditatibus de *Palaciolo*: he sunt villa
Cabril, et villa *Monasteriolo*, per illa carral anti-
qua, quos venit de cotu, et fer in
Fogio Lobal, que sparte cum *Osefa*,
et cum monasterio de *Sancto Petro*,
et cum suas escavias a parte occiden-
tali, et a parte orientali exit de
Fogio Lobal, et venit per lumbo, et
perge ad archa antiqua super *Cabril*,
et inde per lapidata, et intra in
Cabril, et vai in festu, et exit de
Cabril super villa *Bazar*, et pergit il-
lo comaru in festu, et conclude per
illum vallum in giro, et intrat in
Cabril, et pergit in festu per fonta-
no *Cabril*, et levasse per lumbo mon-
tis usque plica in colu, ubi primitus
incoavimus: concludimus et illa
Ecclesia vocabulo *Sancto Petro* de
Gandara, determinamus per illo val-
lo, que levasse de *Cabril*, et vai in
festu, et dividit cum *Bazar* per illa
cepata, et torna per illo lumbo de
Gandara, et merge in illo vallo contra
Sanctum Petrum de *Castelanos* super
illa varzena, et tornasse per villa *Arenas*,
et dividit cum *Arenas*, et per
illo vallo, et intrat in *Cabril* in
Amenal de *Jufano*, et perge in festu
per medium *Cabril*, et fer unde

primitus incoavimus: et inter ambos
Amenales agro de monacos cum suo
Id. Jun.
1173
1135
13 Jun.
pumare integro, et alio casal a foce de
Cabril, a radice montis, cum omni
sua prestantia, et cum suo monifu.
Et heredes monasterii *Palacioli*, sci-
licet Dominus *Ermigius Moniz*, qui
tunc preerat Civitate *Sancte Marie*,
et *Egas Odoriz*, et *Guusalvus Soa-
riz*, et alii boni viri et bone perso-
ne statuerunt Concilium super ipas
hereditates, et inveniunt per suos
testamentos et per suas scripturas,
qui erant sue directure, sicut superius
resonat: et ipsi heredes determina-
verunt *Monasteriolo* per ipsam aquam,
que descendit de monte, et intrat in
Cabril, et inde per illud saxum, et
per illos tres marcos, et vadit ad
illud molinum de *Sufano* cum suis
terminis, et vadit ad pedem de
lupo, et deinde a coto, et inde
vadit unde primitus incoavimus. Et
pro ipsis nostris directuris, que
nos habuimus in *Cabril*, ego *Vermudo Odoriz*, et uxor mea *Ousenda
Cidici*, pro amore de Domino *Ermigio Moniz*
et de suis heredibus, et
pro remissione peccatorum nostrorum,
et pro ipsis vestris directuris, que
habetis in *Cabril*, que resonant in
vestris testamentis, et facimus testa-
mentum et plazum de nostris here-
dita-

Sæculo
XII.

ditatibus, he sunt prenominate, in villa *Castellanos* prenominate illo ouiteiro integro cum sua quintana, et cum suis terminis, et cum quantum ibi habemus: de villa *Bazar* XII.^a integra, et uno casal de *Hermegonza* integro, et in *Toussi* III.^a partes integras, et in agra molinu III.^a partes integras cum quantum in se obtinet, et adprestitum hominis est: pro transmutatione de *Cabril*. Si aliquis homo venerit, vel nos venerimus, tam de extraneis, quam etiam de propinquis nostris, contra hoc testamentum vel plazum ad irrumpendum, in primis sit excommunicatus, et cum Juda traditore in perpetua pena sit dampnatus et a cetu Christianorum sit segregatus, et pariat ipsas hereditates dupliatas, et in-

super d. solidos, et iudicatum seniori terre. Aliam vero scripturam ante positam, vel post positam, minime stabili permittimus; sed istam in perpetuum permanere iubemus. Facta karta testamenti vel plazi, die Idus Junii sub era M.ª C.^a LXXIII.^a Ego *Vernudus Ooriz*, et uxor mea *Ousenda Cidici*, in hoc testamento vel plazoz manus nostras Ro+bo+ra+mus. Pro testibus: *Egas Ooriz testis. Gunzakus Soaris testis. Pelagius Gunzalvoiz testis. Menendus Pinioniz testis. Nunu Menendiz testis. Gunzalvo Venegas testis. Pelagius presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Paço de Souza:
Liv. das Doações, fol. 56. col. 2.^a

N. 174. *Doação feita ao Mosteiro de Moreira por Gonçalo Tructesindiz, da quinta parte de todos os seus bens.*

1173
3 Id.
Dec.

1135
11 Dez.

IN Dei nomine. Ego *Gundisalbo Tructesim* placui mihi pro bonæ pacis, et propria mea voluntate, ut facere testamentum Adcisterio *Santo Salvador* de *Moravia* de meas ereditates, quantas ego abui, quinta integra: do eam ad domum Domini, ad monasterium predicto *Santi Salvatoris*, pro remedium anime meæ, cum omnibus præstationibus suis, ut abeat inde servi Dei temporale subsidium, et ego ante Deum premium inconuulsi: ita ut de odie die, vel tempore, de juri meo abrafa, et in vestro jure atque ea monasterio sit tradita, atque confirmata: promitto Sancto ista, sola Deo in æternum servire mando. Si aliqua in-

ruptione facere, aut ista scriptura violare, quod qui fecerit, et hunc factum meum irrumpere temptaveri, ad parte ipsius monasterii paria ipsa ereditate dublata, et insuper quingentos solidos, et iudicato. Facta karta testamenti notum die III. Idus Decembris, Era M. C. L. XXIII. Ego *Gundisalbo Tructesindiz* in oc testamentum manu mea rovero. Et de ipsa ereditates quas asaner totas cum dereto in *Retorta*. Pro testes. Ic sunt: *Suario testis. Petro testis. Menendo testis. Odorio testis. Pelagio.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 175. *Escambo de varios bens entre Sueiro Mendez e sua mulher, e Affonso Tructesindiz.*

1174
3 K.
Mart.

1136
27 Fev.

IN Dei nomine. Ego *Sueiro Mendiz*, et uxor mea *Marina Mendiz* in Domino Deo eterna salute.

Ideo placui nobis, per bona pacis et voluntas, nulis quoque gentis inperio, sed suadentis articulo, sed propria

pria nobis accessit voluptuosa, ut faceremus, sicut et facimus, kartam contramutationis ad vos *Alfonso Troitensindis*, de hereditate nostra propria, que ganamus de *Gundisalvo Troitensindis* pro in *Animado*, pro que accepimus de vos alia hereditate in *Leneti*, que testavi *Ilvira Pelaiz* ad *Sancto Salvatore de Moraria* per auctoritate de filios de ipsa Dona *Ilvira*, subtus mons *Kastro Bove*, Territorio Portugalense, prope lictore maris, discurrentes ribulo *Ave*: ita de odie die de juri abrafa et in vestro dominio fit tradita atque confirmata, juri quieto, temporibus seculorum: et si aliquis omo venerit contra factum nostrum ad inrumpere,

et nos in iudicio devindicare non potuerimus, aut noluerimus autorgare, que pariemus a vos, aut qui voce uestra pulsaverit, ipsa hereditate dublata vel tripada, et quantum ad vobis fuerit meliorata, et iudicato; et vos perpetim abituro. Facta karta contramutationis notum die erit III, Kalendas *MARcias*, E.M.^o C.^o LXX.º III.º Ego *Suero Menendiz*, et uxor mea *Marina Midiz* ad vobis *Alfonso Troitensindis* in hanc manus nostras robo+ravimus et facimus ipsa campo. *Menendo testis. Suero testis. Pelaio testis. Petro testis. Pelaio notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 176. *Doação de varios bens, que fez ao Mosteiro de Moreira Unifco Mendez.*

IN Dei nomine. Ego *Unifco Menendiz* una cum filiis meis, placui nobis pro bona pacis, et voluntatis, et propria nostra voluntate, ut faceremus testamentum ad ipso Monasterio *Sancti Salvatoris de Moraria*, de nostra hereditate, quanta que habuimus *Villarino*; damus eam ad domum Domini, et ad Monasterio predicto *Sancti Salvatoris*, pro remedium animas nostras, cum omnibus praestationibus suis, ut habeant inde servi Dei temporalem subsidium, et ego ante Deum praemium aeternum, et in praesenti, si necesse habuero, victum, et vestitum; ita ut de hodie die, de jure nostro abrafa, et in jure vestro atque ea Monasterio fit tradita atque confirmata, pro-

mitto Sancto, solam Deo in aeternum 1174
servire mando. Si aliqua inruptione 10 K.
facere, aut ista scriptura violare, quod Apr.
qui fecerit, et huac factum nostrum irumpere temptaverit, ad partem ipsius Monasterii paria ipsa hereditate dublata, et insuper quingentos solidos, et iudicato. Facta karta testamenti notum die erit decimo Kalendas Aprilis, Era millesima centesima septuagesima quarta. Ego famula Dei *Unifco Menendiz* cum filiis meis in hoc testamentum manus nostras rovoramus. Pro testibus: *Petro testis. Suario testis. Pinio testis. Alfonso Prior. Menendus presbiter notavit.* 1176
23 Marg.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 177. *Doação de varios bens feita por Diogo Tructensindiz ao Mosteiro de Pedrozo.*

IN eologita Christi, Trinita benedicta, qui priscarum eremitarumque, Pater in Filius, et Filius in Pater, promiscue ambobus Spiritus

Sanctus, infinite nunquam divide sed 1174
senper uera Trinitas, inextinabilis est bonitas, neque tenporum finiens 5 K. Maj.
seculi amen. Ob idem ego 1176
famula 27 Abr.

SECVLO
XII.

famulo Dei *Diagu Tructesindiz* placuit mi, ut in tuo nomine, et amore Christi, et amore siue metuendum diem magni iudicii cum euadere nullus possit, sed animas omnium, tam dignus, quam indignus, anelare paterent. De me famulo Dei *Diagu Tructesindiz* uobis Dominis inuictissimis, Sanctisque Martiribus, ac triumphatoribus, gloriosissimorum Martirum Sancti Saluatoris, et uocabulo Sancti Petri, et Sancti Pauli Apostolorum, cuius Baselica fundata est in loco predicto, quos uocitant uilla *Petroso*, Territorio Portugalenfis, cinitas *Sancta Maria*, do atque concedo ego *Didagu* una pariter cum filiis meis nominibus *Tructesinda Gundisaluo*, *Monia Ermesinda* Deo uota, *Petro*, et nepros meos *Gundisaluo Vitaona* et *Petro*, damus et confirmamus v.^a de hereditate nostra in uilla *Palacios* tota integra, per ubi uobis illa potueritis inuenire, et de *Villar* de illo leigal quanta ibi integrauerit, et de illo monasterio de *Villar* quanta ibi potuerimus inuenire, inde nostra parte ad integra cum amore de nostro corde, et que fedea illo bene populato, et nobis que non perdamus inde seniorio, et

corpus nostri ad sepeliendum, per ubi nobis fuerimus. Ideo in ipsa deuotione promittimus adimplere possumus, et de hodie die fringere uoluerit, tam filiis quam nepris, aut aliquis homo uenerit, uel uenerimus contra hunc factum nostrum infringere uoluerit, in primis sit maledictus a Deo, et excommunicatus, et a corpus et sanguine Domini sit separatus, et pariet quantum temptauerit, uel calumniauerit: in temporibus Infans *Alfonfus*. Facta series testamenti notum die erit v. Kalendas Magii, E.^a m.^a c.^a LXXIII.^a Ego *Diagu Tructesindiz* una pariter cum filiis et filias et nepros meos in hoc series testamenti manus nostras roborauimus. Hi sunt quos uiderunt, et audierunt, et illo testamento, que nobis fecimus pro amore de nostro corde, et illos que ibi fedeaunt pro hederarios, et illos hederarios de illo monasterio, que nobis ual. . . . auilem. *Abba Domus* confirmo. *Mendo confirmo*. *Gundisaluo confirmo*. *Alio Gundisaluo confirmo*. *Pelagio testis*. *Menendo testis*. *Petro testis*. *Pelagio notuit*.

Cart. da Fazend. da Univ. de Coimbra : Pergam. do Most. de Pedrozo.

N. 178. *Doação da Ermida de S. Jorge, por Salvador Diacono de Guimaraes, a quaesquer Religiosos que com elle abi quizefsem viver.*

1174

1116
Jul.

IN Dei nomine. Placuit mihi *Saluatorio* Diacono *Guimariz*, scripturam donationis et firmitatis facere hominibus quibuscumque Religiosis mecum conuersari uolentibus, siue successoribus eorum, de illa heremitica Ecclesia *Sancti Georgii* Martyris, quæ est constructa in finibus *Colimbriae* supra ripam fluminis *Mondeci*, cum tui, quæ dicitur de *Caniardo*. Tali uidelicet pacto, ut ab hac die et deinceps eam cum eis inhabitent, nihilque eorum, quæ ibi

uisus sum minime possidere, tantum meum esse dicam, sed sit nobis ibi omnia in Christo communia cum totis pertinentiis, et adjacentiis suis, a me emptis, proprio censu, perenni iure. Et hoc facio pro salute animæ meæ, et illorum qui mecum in eo loco caste et pie uiuendo regulariter Deo seruire studuerint. Proinde, si postea ego, aut quilibet in mea uoce, diabulo suggerente, hoc predictum testamentum disturbare, aut uobis auferre præsumpsero, vel præsum-

sumpserit, quisquis fuerit, non habeat super hoc licentiam per ullam affectionem, sed pro sola præsensione in duplum ea ibidem sic conversantibus ab Episcopo, sive Principe civitatis cogatur componere, et inluper sit anathema marenata, id est perditio in adventum Domini, nisi resipuerit. Facta donationis, et firmitatis carta mense Julii, Era M. C. LXXIII. Ego autem supra dictus *Salvatorius*, qui hanc cartam iussi fieri, cum propria manu mea subscripsi, et signum hoc feci. Qui præsentes fuerunt: *Johannes Dei gratia Electus confirmo. Salvatus diaconus*

confirmo. Tellus Presbiter adfuit. Securius Suarius Presbiter adfuit. Zalcina diaconus adfuit. Arias Presbiter adfuit. Martinus Presbiter adfuit. Suarius Codena testis.

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.
* D. Nicol. de S. Mar. na Chron. des Coneg. Regr. P. 2. p. 153. darou esta doação da Er. 1164. Tambem foi impressa por D. Thom. da Enc. H. Eccl. Lus. Tom. 3. pag. 157 com a data de 1174, mas no texto com os mesmos enganos do primeiro Editor.

N. 179. Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Paço de Souza por D. Egas Moniz, quando abi foi enterrar seu filho Mendo Viegas.

In Dei nomine. Ego Don *Egas Moniz*, presente populo, qui mecum venit ad Monasterium de *Palatiolo* sepelire filium meum *Menendum Venegas*, facio testamentum ad altare de *Santo Salvador de Palatiolo*, pro anima sua, de illas hereditates videlicet vi. casales in *Villa Nova*, que est sita juxta Ecclesia *Tuias*, Territorio *Benriver*, et alium in *Outeiro* juxta *Santum Petrum de Canaveses*, Territorio *Portus Carreiro*, et unum in villa de *Arravaldi*, que est inter rivulo de *Odres* et de *Palatiolo*, subtus mons *Loba Mourisca*, Territorio *Portugalenſi*, que anima de meus filius valeat evadere penas infernus, et habeat vita eter-

na cum Deo amen: et si aliquis homo venerit, tam ex parte mea, quam extranea, qui hoc factum meum frangere voluerit, in primis sit maledictus, et excommunicatus, et cum Juda traditore in infernum sit perditus et dampnatus, et pariat hoc testamentum in duplo ad Monasterium de *Palatiolo*, et insuper d. solidos de puro argento, et aliud tantum Domino terre. Facto testamento sub E. m. c. lxx. v. Ego supra dictus Don *Egas Moniz*, qui hoc testamentum facio, in eum manus meas pono et roboro.

Cart. do M. de Paço de Souza: Liv. das Doações, fol. 57 vers. col. 1.^a

N. 180. Testamento de Mendo Gotterrez e sua mulher Toda Vermuiz, feito de maõ commum, e com sobrevivencia ao uso fructo dos seus bens.

Ego *Menendo Gotterrici*, et uxor mea *Toda Vermudiz*, plazum inter nos facimus de tota nostra hereditate extra illa, que testamus pro nostras animas, que quando transmi-

grati fuerit unum de nobis de isto seculo, que habeat illa hereditate illo, qui fuerit vivo, et non vendat, nec donet in ula parte, et quando fuerimus transmigratos, que habeant

SECVLO
XII.

filios nostros, quos habemus in unum, et non alius; et si minime fecerit, et isto plazo exierimus, que pariemus d. modios, et iudicatio. Facto plazo vi. Kalendas Abriles, Era M.C.LXXVI.^a Qui preses fuerunt et viderunt: *Pelagio Stefaniz quos vidit. Suario*

Migaeliz quos vidit. Suario Goncalvici quos vidit. Petro testis. Menendo testis. Suario testis. Goncalvo presbiter notuit.

Cart. do Most. de Vairão : Maç. 7.º
dos Pergam. antig. N.º 10.

N. 181. *Sentença dada no Concelho de Coimbra no letigio, que bouve a Igreja de S. Pedro da mesma e Payo Perez, sobre a herança de Pedro Vermuiz e sua mulher Frolenda.*

1177
1139
Abr.

ORTA fuit intentio inter Clericos Ecclesie Sancti Petri et Pelagium Petriz, de ganato et de hereditatibus, quas fuerunt de Petro Vermuiz et uxoris sue Frosende, ipsas scilicet hereditates et ganatum inquirebat Pelagius Clericis predictae Ecclesie, et dicebat quia filius ejus tali conventione conjugatus fuerat cum alumna eorum, ut fuisset heres in eorum ganato et in hereditatibus, et hoc quasi filius. Et contra hec Petrus Prior pro omnibus respondit: non est ista; sed Petrus Vermuiz et uxor ejus Frosenda dederunt filio tuo tertiam partem de tota sua hereditate, et insuper kafamentum, et; sicut superius resonat, promiserunt ei, ut fuisset heres; et ipse Petrus Pelaiz et uxor ejus Maria Petriz fervirent eis omnibus diebus vite illorum, quod pactum non impleverunt. Et ideo Petrus dicebat, quia Frosenda, post mortem mariti sui, fecerat testamentum ad Ecclesiam Sancti Petri de omnibus hereditatibus, quas haberat cum viro suo, et etiam de ganato. Ad ultimum venerunt ad iudicium in Capitulo Sancta Maria, et multi boni homines, qui ibi aderant, scilicet Randufuz Zoleimaiz, et Jobanes Bellidiz, et Salvatus Fernandez, et Martinus Goesteiz, et Petrus Menendiz, qui tunc iudicabat Colimbriam, et conlaudaverunt, ut Petrus Prior divideret omnes hereditates, et omne ganatum cum Pelagio quod inde habebat, et Pelagius fecisset ei similiter. Et hoc omnibus

placuit. Et ego Pelagius Petris et filius meus Petrus Pelaiz et uxor illius Maria Petri, facimus cartam dimissionis tibi Petro Priori et omnibus Clericis Ecclesie Sancti Petri, ut nec nos, neque aliquis hominum requirat supra dictas hereditates, et pre-nominatum ganatum, sed pro sola temptatione, quantum quiescit, tantum vobis reddat duplatum, et quantum fuerit melioratum, et iudici Colimbrie aliud tantum, et insuper hoc nostrum scriptum semper sit firmum. Facta demissionis carta mense Aprilis, Era M.^o C.^o LXX. VII.^a Ego autem Pelagius Petriz et nurus mea Maria Petriz, qui hanc cartam fieri iussimus, cum manibus nostris roboramus, et Pelagium Nodariz vobis fideiustorem damus, ut, quando filius meus a captivitate venerit, in hac carta signa hec faciat. (Col. 1.^a): Petrus Parfe testis. Salvador Fernandez testis. Pelagius Nodariz testis. (Col. 2.^a): Arias Alkaide testis. Pelagius Dias testis. Salvador Garzia testis. (Col. 3.^a): Martinus Johannis testis. Boca de Geda testis. Jobanes Martiniz testis. (Col. 4.^a): Jobanes diaconus notuit.

(Tem no fundo: per medium; e nas costas este titulo em letra Franca: Baralia que fuit inter clericos Sancti Petri et Pelagio barva de alio).

Cart. da Collegiada de S. Pedro de Coimbra : Pergam. Original.

N. 182.

N. 182. *Carta de venda de certos bens feita ao Mafteiro de Paço de Souza por Pedro Ooriz.*

IN Dei nomine. Ego *Petro Ooriz* facio vobis Domno *Affonso Abbas Palatioli*, ceterisque Fratribus, kartam venditionis de hereditate mea propria, sive de foror mea *Hausquo Ooriz*, que nobis venit ex parte patre nostro, in villa *Catbenadi*, quantum nos ibi habemus. Do illam vobis, cum quantum in se obtinet, et adpreslitum hominis est. Et accepi a vobis *III.º* aureos, quos dedi pro me a Domno *Menendo Moniz*, qui tunc tenebat *Pena Fidelis*, et pectavi illos sibi pro consanguineo meo *Garcia Pelaiiz* pro roulo, que ipse fecerat cum Domna *Geldo* in villa, que vocitant *Guilusi*, et ipse mist

me in pignore pro se pro ipso roulo. Si aliquis homo venerit vel venerimus, qui factum meum irrumperere voluerit, quantum quesierit, tantum duplet, et insuper d. soldus de puro argento ad quem vocem ipsius monasteri pulsaverit, et aliud tantum Domino terre. Facta karta mense Mayo sub E.º m.º c.º LXX.º VII.º Ego *Petro Ooriz* in hanc kartam venditionis manus meas proprias Ro-bo-ro. Pro testibus: *Johanne testis. Garsea testis. Petrus testis. Seshnandus monachus testis. Pelagius notuit.*

Cart. do Most. de Paço de Souza: Liv. das Doações, fol. 55. vers. col. 1.º

N. 183. *Carta de Couto ao Mafteiro de Cucujaés por ElRey D. Affonso Henriquez.*

IN nomine Sancte et Indiuidue Trinitatis, Patris, et Filii, nec non et Spiritus Sancti, Trinitas indiuisa, que numquam erit finienda per cuncta seculorum secula. Ego egregius Infans *Anfonsus*, gloriosissimi Ispanie Imperatoris nepos, et Consulis Domni *Henrici* et Regine *Tarasie* filius, Dei uero prouidencia totius Portugalensis Prouincie Princeps, nulla necessitate compulsus, nullius perturbacionis incursum perterritus, sed prompta hac beniuola uoluntate deuotus, uobis Dominus *Martinus*, nec non et Dominus *Egas Odoriz*, facio Cautum ad illud monasterium *Sancti Martini de Cucugianes*, pro remedio anime mee, et pro seruicio quod mi fecistis et facturi estis, et etiam propter quod predictus *Egas Odoriz* dedit mi mille solidos et duos caballos; et haber jacentiam predictum monasterium in loco, qui uocatur *Cucugianes*, sub monte *Castro Recharei*, dicurrente

rriuulo *Ur*, Portugalensi Territorio. In primis leuat se illud Cautum per illum morouzo, qui separat *Villa Plana d' Ermegonza*, et uadit per illa lomba, et fer in ipsa presa de mollino de *Faria*, et quomodo dividit *Faria* cum *Sancto Johanne*, et quomodo separat casal de *Ero* cum *Sancto Johanne*, et quomodo uadit per illum arrugio a casal de *Ascarigo*, et uadit ad illa mamola qui separat cum *Adausi*, et quomodo uadit ad illa mamola qui separat cum *Porzeli*, et quomodo uadit ad alia mamola qui separat *Formili* cum *Porzeli*, et uadit ad alia mamola qui separat cum *Porzeli*, et quomodo separat *Azenedo* de *Susano* cum *Formili*, et quomodo uadit per illum arrugium de *Pra-do*, et quomodo separat *Insula* cum *Azenedo* de *Insano*, et quomodo separat *Insula* cum *Guitaza*, et quomodo separat *Peras* cum *Fceira*, et

T ii

quo-

1177
1139
May.1177
N. Jul.
1139
7 Jul.

Sæculo
XII.

quomodo separat *Peras* cum *Mazada*, et quomodo diuidit *Peras* cum *Villa Coua*, et quomodo separat *Amanta* cum *Villa Coua*, et quomodo diuidit *Sancti Martini* cum *Brafemes*, et quomodo separat *Ermegonza* cum *Brafemes* usque ad locum illum, unde primitus incoauimus. Sed tamen istud uobis et aliis sit notum de uilla illa *Faria*, que continetur in Cauto illo. Hoc facio mea propria uoluntate, et sana mente, et integro animo, ut ab hac die et tempore sit de iure meo abrauum, et in uestro dominio sit traditum et confirmatum perhenni euo. Siquis autem, quod fieri non credo, et aliquis homo uenerit, uel uenero tam ego, quam propinquus, seu extraneus, quod perdidit Cauti terminos uiolenter intrare uoluerit, sex mille solidos uobis reddere regia potestate cogatur, uel successoribus uestris: Et insuper, quantum damni fecerit, quadrupliciter conponat, a Sancte etiam Matris Ec-

clesie gremio sit segregatus, et cum iuda Domini traditore anatematis sententia perpetim puniatur. Facta series Cauti Nonas Julii sub Era I. c. a. L. xx. vii. Ego *Aufonsus* iam supra nominatus hanc kartam propria manu r—obor—o, et hec signa facimus. (Col. 1.^a): *Johanne Bracarenfis Ecclesie Archiepiscopus confirmo. Bernaldus Colibriensis Episcopus confirmo. Egas Muniz Curie Dapifer confirmo. Fernandus Petriz Coermano de Infans confirmo. Mozo Venegas confirmo.* (Col. 2.ª): *Sanchius Petriz confirmo. Isidorus confirmo. Suario Midiz confirmo.* (Col. 3.ª): *Petrus testis. Mendus testis. Johannes testis.* (Col. 4.ª): *Petro Roixo Infantis Cancellarius scripsit.* (Lugar do Sinal Publico: cruz, e nos braços Por-tu-Ga-L.)

Cart. do Moñ. de S. Bento d'Avé
Maria do Porto: Pergam. N.º 238.

N. 184. *Carta de Couto concedido por El Rey D. Afonso Henriquez ao Mosteiro de Villa Nova de Muha.*

1179
N. Feb.

1141
5 Fev.

IN nomine Sancte et Individue Trinitatis, videlicet Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, quorum indivisa Magestas et una Deytas per infinita seculorum secula amen. Quoniam ego Rex *Alfonsus* Portugalensium Princeps, Comitis *Enrici* et Regine *Tarasie* filius, magni quoque *Alfonsi* nepos, inpresentiarum propria largiri desidero, ut in futuro, quod feminaverim, metam, et quasi cum pingui lampade ingrediam com esponso ad nuptias; facio Cauptum ad honorem Sanctis Salvatoris, et Sancte Mariæ Virginis de *Villa Nova*, pro remedio anime mee, et parentum meorum, et pro illo cavallo, et pro illa mula, que fuerunt de *Enriqu* de . . . *donis*, et pro illos Abhates *Suarinus*, et pro amore cordis mei, que erga cum abeo,

ut abeant ibidem in vita sancta perseverantes refecionem unde vivant; et ospites ac peregrinos recipiant: Cauto igitur predictam Ecclesiam Sancti Salvatoris, et Sancte Marie Virginis, per terminos istos: habinc itaque termini flumii, dehinc pro illo monte de *Campello* et pro illo monte de mesa et per illo canzelo de *Magallanes*, quomodo dividit in via *Telagenas* cum *Magalanes*, et quomodo dividy *Vila Nova* cum *Simplio* et cum *Salgarius*, et quomodo dividy *Vila Nova* cum *Rial*, et vade per ila carreira antiga, et quomodo dividet *Vila Nova* cum *Tovedo*, et vade ad *Penas Acutas*, et vade a flumen *Limie* justi inde primitus incoauimus. Habeat itaque predictum monasterium per hos terminos, quantum ego ibi habeo, et ad regiam pertinet

net potestatem; contra quod factum meum quidcunque venerit ad irruendum, tam de propinquis, quam de straneys, quantum involerit vel rapuerit, tantum in duplo predictæ Ecclesiæ componat, et insuper pro solla presuntione v. soldos, et sit maledictus et excommunicatus, neque resurga in dia iudicii, set luceat penas in inferno cum Juda traditore et cum Simone mago. Facta karta Cauti Nonas Februarii, Era m.^a c.^a lxx.^a viiij.^a Ego Rex *Alfonso Enrrici* hoc Cautum propria manu

et confirmo roboro. (Col. 1.ª): Pro Seculo testibus: *Petrus testis. Nuno testis. Pelagius testis.* (Col. 2.ª): *Garcia Menendi Alferes confirmo. Pelagio Valasques confirmo. Martino Petris confirmo. Petro Arias confirmo.* (No meio Sinal Publico: hum quadrado dividido em quatro por húa perpendicular e outra parallela, com a letra Po-rt-ug-al). (Col. 3.ª): *Egeas: prob: br . . . vâes. q. notuit.*

Cart. do Most. de Villa Nova de Muhia: Original.

N. 185. Carta de Couto concedido ao Mosteiro de Villa Boa do Bispo por ElRey D. Affonso Henriquez.

In nomine Sanctæ, et individue Trinitatis, scilicet Patris, et Filii, et Spiritus Sancti amen. Ego *Alfonso* Portugaliæ Rex, filius *Henrici* Comitis, et *Tarasæ* Reginæ, magni quoque Regis *Adefonsi* nepos. In Sacris Scripturis Propheta dicente: *Date eleomosinam, dicit Dominus, et ecce omnia munda sunt vobis: dicente Apostolo: Cum videris fratrem tuum necessitatem habentem, et habueris duas tunicas, da illi unam: et Dominus in Evangelio: Date, et dabitur vobis.* Hæc propter exempla, et alia multa, quæ numerari non possunt, et pro remedio animæ meæ, parentumque meorum, facio Cautum omni Conventui de *Sancta Maria Ville Bonæ*, et vobis Domino *Egeæ* Priori, et Fratri vestro *Munio*, et fociis vestris, et istud facio pro multo servitio, quo mihi fecistis, et ad ultimum vero propter meam confessionem. Incipio per terminos a *Tamica* per ipsum fontanum, et vadit ad ipsum arrugium, qui currit sub *Lagenas* de *Susanas*, et vadit per illum usque ad summum ad illam petram immobilem, et inde fert in cacumine de *Sercalbes* juxta illam quintanam de *Pinario*, et

vadit juxta illam desuper, et inde vadit in directum ad ipsum arrugium, qui est super ipsam Villam de *Lagenas* de *Susanas*, et est juxta illam villam, et inde per ipsum arrugium in directum usque ad cacumen montis *Letenario*, et inde directum per cacumen ipsius montis, et vadit inter palacios de *Rausendi*, et varfenas; et inde quomodo dividit cum *Tuyas*, et fert in *Tamicam* in rectitudine sua per mediam venam fluminis usque ad locum, a quo prius fuit inquoatum. Facio vobis Cautum rectum et concedo, ita ut de hac die in vestro dominio sit traditum, et a meo abrasum. Et si quis venerit de gente mæa, vel de extraneis, et hoc meum scriptum irrumpere voluerit, reddat vobis duo auri talenta, et insuper ex parte Dei Patris Omnipotentis sit maledictus, et excommunicatus, et cum Juda traditore, et Attam, et Abiron partem habeat in Inferno, et anathema sit. Facto Cauto noto die erit secundo Idus Februarii, Era millesima centesima septuagesima nona. Ego *Alfonso* Portugaliensis Rex in hoc scripto manus meas roboro. Do etiam vobis decimam de Piscaria, quæ vocitant mortarium. Et ista charta non tenebat sigil-

Pro Seculo XII.

1179

2 Id.

Feb.

1141

12 Fev,

SECVLO
XII.

gillum. *Joannes Brachavensium Archiepiscopus confirmo. Bernardus Colimbriensis Episcopus confirmo. Petrus Portugalesis confirmo. Grafea Menendis Alferes confirmo. Menendus Moniz confirmo. Laurentius Venegas confirmo. Moço Venegas confirmo. Pro testibus: Petrus testis. Jo-*

bannes testis. Pelagius testis. Sue-rius per manum Eliæ Canclearii notavit. (Sinal Publico: luna cruz, e pelos lados della a letra Portuga-lis.

Cart. do Most. de Villa Boa : Ori-
ginal.

N. 186. *Carta de Couto concedida ao Mosteiro das Religiozas de Paderne por ElRey D. Affonso Henriquez.*

1179
16K.
Maj.

1141
16 Abr.

IN nomine Sancte et Individue Trinitatis, Patris videlicet, et Filii, et Spiritus Sancti, quorum indivisa Magestas et una Deitas per infinita seculorum secula amen. Dominis meis invictissimis ac triumphatoribus, gloriosisque Sanctorum Sancti Salvatoris, Sanctæ Marie semper Virginis, Sancti Michaelis Archangeli, et Sancti Pelagii, Justii, et Pastoris, et aliorum Sanctorum, et Sanctarum Virginum, quorum esse dignoscitur fundata est Baselica, quæ vocatur *Sancti Salvatoris de Paterni*, subtrus mons *Levata*, Territorio *Tudensis* Sælis, juxta fluvium *Minii*: quoniam ego Rex *Alphonsus* Portugalesium Princeps, filius Comitis *Enrici*, et Reginae *Terasie* filius, magni quoque Regis *Alfonsi* nepos, in presentiarum propria largiri desidero, ut in futuro, quod seminaverim, metam, et quasi cum pingui lampade ingrediar cum sponso ad nuptias; facio cartam ad honorem Sancti Salvatoris et Sancte Marie Virginis de Monasterio *Paterni* jam supra nominato, pro remedio animæ mee, et matris meae, et parentum meorum, et pro servitio, quod mihi fecit *Dona Ivira Sarraseni* Abbatissa ipsi Monasterii, servitio scilicet decem equas cum suis filios, et triginta modios de vino, et unum equum apretiatum in quingentos solidos, et centum aureos, istum pretium et servitium fuit datum quando tomavit Dominus Rex Castellum de *Laborario*, et pro amo-

re cordis, que erga eam habeo, ut habeant inde in vita sancta perseverantes refectionem unde vivant, et hospites ac peregrinos recipiant. Cauto igitur prædictam ecclesiam Sancti Salvatoris et Sancte Mariæ Virginis per terminos istos: habeat itaque terminum per monte *Zello*, deinde ad Portum de carvalho, deinde sub *Outeiro* de cabronis, deinde vadit ad *Petra Aguta* subtrus varzena de *Sancto Thome*, inde vadit ad riualo de *Molinus* et intrat in *Mouro*, deinde vadit sursum per ipsum fluvium de *Mouro*, deinde vadit sursum per rialeum de *fontano cobo*, deinde quomodo dividitur per costa mala, deinde ad fontem de *seixo*, et descendit ad fontem de *pezos*, deinde descendit ad cabeça de fonte de *cobello*, et descendit per ipsum rivulum de *cobello*, et inde ascendit ad ipsum *Oiteiro de Sante*, et venit ad cepeda, deinde quomodo vadit *Pera* aperta inter *Sanctum Pelagium* et Monasterium, inde per illam defessam usque ad pontem de *cotos*, et descendit per ipsum rivulum, inde civitatem, inde Cautum de *Maceira*, deinde quomodo vadit per illum agrum de *fontania*, deinde ad monte *Zello*, et versum unde prius inchoavimus. Habeat itaque prædictum Monasterium per hos terminos, quantum ego ibi habeo, et ad regem pertinet potestatem, excepto unum meum casaliu, qui est in loco qui dicitur *Rial*, et de illi casali habeat

habeat Monasterium suas voces : contra quod factum nostrum quicumque venerit ad irrumpendum , tam de propinquis , quam de extraneis , quantum invaserit vel rapuerit , tantum in triplum prædictæ Ecclesiæ componat , et sit maledictus usque ad septimam generationem , et a fide Christianorum excommunicatus , et cum Atam et Abirom vivat in inferno , et cum Juda traditore habeat portionem , et teneatur persolvere a Domino Regi secundi auri talenta , vel ejus , qui terra imperaverit . Facta carta Cauti sub die quod erit xvi.º Kalendaris Maii , E. M. C. LXXVIII. Ego Rex *Alfonsus Henrici* hoc Cautum propria manu confirmo et roboro . (Sinal Publico : hum parallelogram-

mo , dividido por sete perpendicularres , e huma parallela com a seguinte Assignatura P-O-R-T-U-G-A-L-a-d-F-o-n-s-u-s = R-E-X =) . (Col. 1.ª) : *Garcia Mendes Alferes confirmat . Egee Monis confirmat . (Col. 2.ª) : Laurentius Egee confirmat . Nuno Roderici confirmat . Gonçalvus Roderici confirmat .* Pro testibus : *Petrus testis . Nunus testis . Pelagius testis . Pelagius Gradiator Scriba Domini Regis notuit .*

Seculo XII.

Cart. do Most. de Paderne : Original.

* Letra Francaza.

N. 187. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Moreira por Ermesfenda Gonalvez.*

DOMINIS Invictissimis , hac triumphatoribus gloriosis , Sanctisque Martyribus , et Sancti Salvatoris , et Sancti Michaelis Archangeli , et sociorum ejus , Sanctorum Petri et Pauli , et Sanctæ Dei Genetricis Mariæ . Ego famula Dei *Ermesfenda Gonalvez* , per auctoritate filii mei , facio testamentum , pro remedio animæ meæ , de illa hæreditate de *Johanni de Iusano* illo casal , quæ vendit *Ermigio a Brandom* , et cambiavit illo pro *Johanni de Susano* : do ego hodie quanta , quæ hic habeo , cum suis locis novissimis , et antiquis , cum quantum in se obtinent , et apertum hominis est . Do illa hæreditate ad ipso loco vocabulo Sancti *Salvatoris Moreira* , ut habeat parte in prima resurrectione , et habeant illa fratres , et sorores , et clericos , qui in illo Monasterio vitam sanctam perseveraverint . Et si aliquis homo

venerit , vel venerim , de propinquis , aut de extraneis , qui hunc seriens testamentum infringere voluerit , in primis sit separatus , et excommunicatus a corpore Domini nostri Jesu Christi , et cum Juda traditore habeat participatio in æterna damnatione , et propter dono secularia , in cuiuslibet fuerit , pariat illa hæreditate duplata in ipso continet . Facto series testamentum mense Octuber , Era millesima centesima octogesima prima . Ego famula *Ermesfenda Gonalvez* in hoc seriens testamentum manu mea roboro . *Johannes testis . Petrus testis . Veremudus testis . Alfonsus Prior confirmo , et illos fratres , qui presentes fuerunt , et viderunt , confirmaverunt . Menendus Presbiter notavit .*

1181
1143
Out.

Cart. do Most. de Moreira : Original.

SECULO
XII.

N. 188. *Doação de varios bens feita por Mendo Vermuiz á Martim Gonçalvez.*

1181

1143

Dez.

SUB Christi nomine, et ejus misericordia. Hæc est chartam hereditationis, et firmitudinis, quam feci ego *Menendo Vermudis* tibi *Martino Gunçalviz* de illa heerenstia, quæ habui cum matre tua, quæ fuit fratribus tuis *Pelagio*, et *Gunçalvo*, scilicet domum, et vineam, et hereditatem cultam, vel incultam, per ubi illam potueritis invenire: do atque concedo ipsa super nominata heerenstia, pro anima mea, et pro amore, que tibi quesivit meum animum: habeas tu ipsa hereditate firmiter, et omnis posteritas tua temporibus sæculorum; et si aliquis homo venerit tam de propinquis, quam de extraneis, sive de *Fratres de Templo*, ad irrumpendum contra hanc cartam, in primis sit excommunicatus, et a corpore Domini separatus,

et cum Juda traditore habeat participatione: fiat, fiat, amen: et insuper quantum inquiserit, tantum in duplum componat, et judicatum: et hunc factum meum semper habeat vigorem. Facta hereditationis, et firmitudinis mense Decembris, Era M. C. LXXXI. Ego *Menendus Vermudis* tibi *Martinz Gunçalviz* in hanc cartam firmitudinis propriis manibus meis roboro. Qui præsentis fuerunt: *Petrus testis. Didagus Moniz testis. Gunçalvo testis. Pelagio Matre testis. Petro Gotemiriz Præsbiter quos vidit, et confirmo testis. Petrus Præsbiter notavit.*

Cart. do Most. de Landim: Original.

N. 189. *Carta de liberãde e izençaõ concedida ao Mosteiro de Moreira pelos seus Herdeiros ou Padroeiros.*

1183

1145

Fev.

IN nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti amen. Ego *Egas Truêtesindis* pariter cum fratribus meis, et cum aliis parentibus, et heredibus Ecclesiæ Sancti Salvatoris de *Moraria*, scilicet *Suerius Truêtesindis* cum filiis et filiabus et omni domo sua, *Adasinda Truêtesindis* cum omni progenie sua, *Pelagius Truêtesindus* cum filiis et filiabus suis, *Alfonsus Truêtesindis*, *Petrus Gunçalviz*, *Suerius Gunçalvis*, *Menendus Gunçalviz*, *Rodrigo Gunçalvis* cum ceteris fororibus suis ex * omni genere suo, *Suerius Midis* cum filiis et filiabus suis, *Suerius Pelais*, *Fernandus Pelais*, *Suerius Gutieriz* cum progenie sua, *Garcia Gunçalviz*, *Gunçalvus Garcia* cum fratribus, fororibus, filiis et filiabus, ceterisque pa-

rentibus suis, *Dordia Gunçalvis* cum omni domo sua, *Eacemena Gunçalvis* et omnis progenies ejus, cum omni profapia *Gunçalvi Gutieriz*, et cum omni domo *Truêtesindi Gutieriz*, veru * etiam omne genus *Atan Froylaz*, et *Gutierri Froylaz*, et cum cuncta posteritas *Dulcis Domnæ Galindis*, cum cuncti denique *, qui præsentis Ecclesiæ tempore præsentis heredes esse videmur, considerantes illud Propheticum, quod per *David* dicitur: *Omnes qui dixerit hereditate possideamus nobis Sanctuarium Dei, Deus meus, pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti; sicut ignis, qui comburit silvam, et sicut flamma comburens montes, sic persequet * eos Dominus in tempestate sua, et in ira sua conturbabit * eos: nec non*

non etiam cognoscentes, quod vita uniuscujusque hominis, quanvis videatur * longa et utilis, tamen comprobatur esse brevis et inutilis, testante *Propheta*, qui dicit: *Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendero in corruptionem?* et alibi: *Nolite considerare in principibus, neque in filiis hominum, in quibus non est salus; quia exhibit spiritus eorum et revertetur in terram suam; in illa die peribunt omnes cogitationes eorum: et beatus Job loquitur dicens: Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur * multis miseris; qui quasi flos egreditur et conteritur, et effugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet:* et Dominus in Evangelio de libertate Ecclesiæ dicit: *Domus mea domus orationis vocabitur:* hæc ergo * omnia nos predicti heredes cognoscentes, placuit nobis statuere atque concedere libertatis et firmitudinis scripturam prætaxatæ Ecclesiæ, cum suis hereditatibus, et testamentis, et possessionibus, tam ecclesiasticis, quam laycalibus, que modo possidet seu in futuro quæcunque, Deo donante, adquisierit; ita scilicet, ut quicumque boni homines ibi regulariter sancte ac juste secundum rectum ordinem vivere voluerint, possideant illam Ecclesiam libere integram, sicut superius resonat; remota omni occasione et impedimento: si vero aliquis nostrum, ut * ex nostris propinquis, seu extraneis, hanc sanctionis nostræ scripturam in aliquo infringere præsumperit, qualiscunque persona fuerit, sit maledicta et excommunicata, et a Deo separata, et

cum Juda traditore in profundum inferni recusa *, et insuper quantum auferre temptaverit, ipsi monasterio in quadruplum componat. Facta libertatis et firmitudinis carta mense Februarii, Era M. C. LXXXIII. * regnante Rege *Alfonso*, magni Regis *Alfonsi* nepote, Ecclesiam regente Portugalesem *Petro Rabaldis* venerabili Episcopo. Ego *Egas Tructesindis* pariter cum filiis fratribus et parentibus omnibus meis, et nos omnes supra dicti hujus heredes ecclesiæ, tam mares, quam feminæ, coram idoneis testibus, cum bono animo, et pura voluntate, hanc libertatis scripturam propriis manibus — r — obor — amus. *Petrus presbiter notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original:

* No mesmo Cartorio existia outro Original desta mesma Carta, datada em 1173 com as seguintes variantes, que correspondem aos logares do texto notados com este sinal * : = et = verum = cumctique, qui = persequetur = comburavit = videtur = repletus = ignitur = vel = retrusa = millesima centesima septuagesima tertia = *Fernandus Petriz Aquolitus* notavit = E porque na Era de 1173 ainda não era Bispo do Porto D. Pedro Rabaldiz, e faltaõ n'humã e outra carta os nomes das Testemunhas e outras formalidades do costume por estes tempos, fica duvidosa a genuidade de ambas, que, quando muito, se poderião reputar minutas, ou rascunhos.

N. 190. Carta de venda de varios bens feita por Payo Ordoniz á Payo Tructesindiz e sua mulber.

IN Dei nomine. Ego *Pelagius Ordoniz* in Domino Deo eterne salutem amen. Ideo placui mihi pro bona pacis et voluntas, ut facerem, Tom. I.

sicut et facio, tibi *Pelagio Tructesindis* et uxor tua *Exemena Pelais*, cartula venditionis et firmitudinis de ereditate mea propria, quæ habeo in

V.

loco

1183

12 K.

Maj.

1145

20 Abs;

Seculo XII. loco predicto, quos vocitant *Fonte Spinal*, que est citra illa Ecclesia *Sancti Salvatoris de Penitelo*, et vade ipsa hereditate usque ad rivulo *Ave*, subtus mons *Kastro de Bove*, Territorio Portugal, discurrente ipso rivulo *Ave*, prope litore maris: dono a vobis de ipsa hereditate illa mea portione, quæ ibi ganavi de *Pelagio Suariz* per ubi illa potueritis invenire, per suis terminis, et vicis, et locis antiquis, cum quantum in se obtinet, et aprestitum omnis est, pro quæ accepi de vobis precio uno morabitino auri; tantum mihi et vobis bene complacuit, et de precio apud vos nichil remansit pro dare: ita de hodie die sedeat de juri meo abrasa et in vestro dominio sedeat tradita atque confirmata: habeatis vos illa firmiter et omnis posteritas vestra, juri quieto,

temporibus seculorum: et si quis tamen, quod fieri non creditis, et aliquis omo venerit, vel venero, contra hunc factum nostrum ad inrumpe quesierit, et ego in judicio devindicare non potero, aut nolero aucturgare, vel vos in voce mea, quoniam paream vobis ipsa hereditate dublata, et quantum a vobis fuerit meliorata, et vos perpetim habitura. Facta carta vendicionis et firmitudinis notum die quod erit XII° Kalendas Maii, Era milesima CLXXXII. Ego *Pelagius Ordonis* vobis *Pelagio Truêlesindis* et uxor tua *Exemena Pelaix*, in hanc cartula manu mea rovororo. *Petro testis. Pelagio testis. Menendo testis. Johannes diaconus notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 191. *Escaambo de bens, e direitos entre o Mosteiro de Villa Boa do Bispo e Payo Odoriz e seus filhos.*

1184
15 K.
Jan.
1146
18 Dez.

In Dei nomine. Ego Prior *Egeas* et Canonicis *Ville Bone* in Domino Deo eterna salutem amen. Ideo placuit nobis, pro bonam pacem et voluntatem, ut faceremus a vobis *Pelagio Odoriz*, et filios vestros *Martino* et *Petro Pelais*, carta contramutationis de ipsa Ecclesia de *Santa Maria de Ulueira*, medietate, cum sua hereditate media ab integrum, subtus mons *Serra Sica*, discurrante ribulo *Abarda*, Territorio *Arouca*: et accepimus de vobis alia hereditate pro cambia, quanta que abetis in *Trepezo*, extra illo kasal, que dividit per medium cum Domino *Arias*, et quanta que abetis in *Sauto Redondo*, et quanta que abetis in *Fontano*, et quanta debetis abere in *Galegos*, tantum nobis et vobis bene complacuit: habeatis vos illa

media de Ecclesia, sicut jam dictum est: et si aliquis homo venerit vel venerimus tan de nostris, quam de extraneis, contra hunc factum nostrum ad inrumpendum, et nos in juditio devindicare non potuerimus, aut noluerimus, aut vos in voce nostra, quomodo pariamus vobis ipsa hereditate duplata, et insuper d. solidos de puro argento. Facta karta contramutationis notum die erit xv Kalendas Januarii, Era m.^a c.^a LXXX.^a III.^a Ego Prior *Egeas* et omnes Fratres meos in hac karta contramutationis manus nostras ro-bo-ra-mus. Pro testes: *Egas testis. Monius testis. Petrus testis. Pelagius notuit.*

Cart. do Most. de Villa Boa: Original.

N. 192. *Doação de varios bens feita por Toda Diaz ao Mosteiro de Moreira:*

DOMNIS invictissimis hac triumphatoribus, gloriosis Sanctisque Martinibus, et Sancti Salvatoris, et Sancti Michaelis Archangeli et sociorum ejus, Sanctorum Petri et Pauli, et Sanctæ Dei Genetricis Mariæ: ego famula Dei *Toda Diaz* testis mea hereditate, et facio testamentum scripturæ firmitatis de mea hereditate, quanta quæ habeo in *Vila Nova* de parentorum meorum, cum suis locis et terminis antiquis, cum quantum in se obtinet et aprestitum omnis est: do adque concedo illa hereditate ad ipso loco predicto *Sancti Salvatoris* de *Moraria*, ut habeat ego famula Dei *Toda Diaz* parte in prima resurrectionis, et habeant illa fratres et sorores et clericos, qui in illo monasterio vita sancta perseveraverint: et si aliquis omo venerit vel venerimus de propinquis meis,

aut extraneis, qui hunc seriens testamentum infringere voluerit, in 4 K. primis sit separatus, et excommunicatus a corpore Domini nostri Jesu Christi, et cum Juda traditore habeat participatio in eterna dampnatione, et propter dono secularia, in cuiuslibet fuerit, pariat illa hereditate duplata in ipso continet, et ad senior, qui in illa terra imperaverit, alio tanto. Facto seriens testamentum notum die quo erit III. Kalendas Augusti, Era M. C. L. XXXV. Ego *Toda Diaz* in hoc seriens testamentum manu mea roboro. *Diagu testis. Gondisalvo testis. Petro testis. Menendus presbiter pinxit. Alfonsus Prior de illo monasterio.*

Caç. do Most. de Moreira: Original.

N. 193. *Testamento de Ermigio Viegas.*

Hæc est manda, que fecit *Ermigius Venegas* de sua hereditate, et de suo habere, suis filiis, et suis monasteriis, et suis abbatibus, et pro sua anima. Tibi filio meo *Egee Ermigiz* mando istam *Quintanam*, sine tuas germanes, proinde quia es vir. Et ideo do filiabus meis singulas maurus saraenas, et uua arca francisca, et una corca aramenia, et una taza, et pectinis de tela, et cuncta continentia, que habeo in domo mea. Et communiter do vobis tribus germanis vi. casales de hereditate, III. iusta *Quintanam*, et III. in *Nubees*, et una seara de vinea, et duas de pane, et xv. modios de pane, et III. vacas et LXXX afusales de lino. Et tibi filio meo do istam hereditatem, tali pacto, ut si

tu volueris ire in *Frantiam*, aut in *Sem de* alico loco ire volueris, vendas, aut tradones ipsam hereditatem *Sancto Jobani*, et de ipso monasterio te adiuvant omnibus diebus vite tue; et facio te heredem de omnibus meis naturis. Et vobis filiabus meis mando ipsam hereditatem, tali pacto, ut dum bone fueritis eam habeatis, et si male fueritis relinquatis eam monasterio *Sancti Jobanis*, et de *Sancto Jobane* contineant vos, ita ut dent vobis singulas pelles agnicullas, et singulas taucas, et singulas camisas, et singulas portiones unius fratris. Et si forte in bonitate reverse fueritis vestram hereditatem habeatis, et neminem in eam hereditetis, sed integram monasterio *Sancti Jobanis* relinquetis, post obitum vestrum. Et

SECVLO
XII.

de illa hereditate de *Sausa* nomine in *Baisteiros*, et in *Villa Nova*, mando unum casalem a *Boselo* et alium a *Ceti*. Et de alia, que remanet, si frater meus Dominus *Gomez*, qui est in campos, mortuus fuerit, mando meis filiis singulos casales, et alia veniat monasterio *Sancti Johannis*, primo testamento. Et si ille venerit vivus, habeat illam omnem hereditatem de *Sausa*, et post ejus obitum filii mei habeant ipsos supra dictos singulos casales, alia veniat *Sancto Johanni*. Et aduc mando filiis meis, ut si frater meus illos contrariare voluerit de sua hereditate cum Rege et cum Domino *Ernigio Mendiz*, recipiant tam unam, quam aliam. Et illa hereditas, que est in *Alventanea*, mando unum casalem Domino *Songemiro* Habati, et alium Priori *Egee*, et alium *Pelagio Dias*, et post obitum illorum veniat *Sancto Johanni*, et ideo semper istum meum filium adjuvent. Et ipsam casale *Contado*, et de *Petro oleiro*, quantum ibi habeo, veniat *Sancto Johanni*. Et in *Hermoriz* tibi sobrina mea nomine *Maria Sarrazuiz* mando unum casalem de *Menendo Contume*, ut teneas illum in vita tua, et post obitum tuum veniat *Sancto Johanni*. Et

illum casalem da *Quintana*, et illa intrade de *Petro Froiaz*, veniat mecum *Sancto Johanni*. Et mando mecum meum caballum, et meum lectum cum cucitra, et cum almozala, et cum mando meum mantum, et iii.^{os} morabitanos, et rationem in *Sancto Johanne*, ut propter illud, quod tibi do, et propter amorem meum, teneas unum analem de missis. Et mando ad gafos ii.^{os} modios de pane, et de vino, et ad pontem ii.^{os} modios, et alium, que remanet, mando *Pelagio Dias*, et Domino Priori *Egee*, ut dent illum pro anima mea Fratribus *Sancti Johannis*, et pro animabus suis memorent anime mee. Et rogo vos Dominum Abatem et Dominum Priorem, ut aliquam mercedem isti mercenario nomine *Egee Tedoniz* faciatis.

Cart. do Most. de Pombeiro: Gavetá 30. N. 23.

* Letra Francaza.

** Este Documento pertencerá á Era de 1187 (an. 1149) pois que por este tempo era Abbade de S. Joáo de Pendurada D. Songemiro.

N. 194. *Doação de varios bens feita ao Mosteiro de Paço de Souza por Martinho Moniz.*

1187

1149

In nomine Sancte, et Individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritu Sancti amen. Ego humilis famulus Dei *Martinus Moniz* offero sancto et venerabili sancti altaris Salvatoris de *Palacioli*, pro remedio anime mee, partem de meam hereditatem, id est in villa *Bonelli* ii.^{os} casales, cum omnem suam rectitudinem. Siquis vero aliquis homo venerit ad inrumpendum contra hoc testamentum, et iudicium Dei, quam ego voluntarie Deo concedo atque do, si maledictus ab ipso Domino,

que creavit omnia, insuper quoque pariat illi, qui vocem hujus testamenti pulsaverit, sicut lex docet Gotorum, in quadruplum, et Imperatori aliud tam in iudicatum. Supra dictas vero ipsas hereditates jubeo cum omnibus prestationibus suis. Facta series testamenti sub E.^o M.^o C.^o LXXX.º VII.º Ego *Martinus Moniz* in hoc testamentum propriis manibus meis roboro. Pro testibus: *Menendus testis. Gunsalvus testis. Monius testis.*

Carr. do Most. de Paço de Souza: Liv. das Doações, fol. 24.col. 2.^a

N. 195.

N. 195. *Doação ao Mosteiro de S. Salvador de Vairão por Sefnando Paéz e sua mulher.*

IN nomine Domini, et individue Sanctæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Dominis invictissimis, ac triumphatoribus gloriosis, Sanctisque Martiribus, Sanctæ Mariæ semper Virginis, et aliæ reliquiæ, quæ ibi sunt reconditæ, in cuius domum et honorem fundatum est Acisterium *Valeriani* locum *Sancti Salvatoris*, subtus *Castro de Bove*, discurrente rivulo *Ave*, Territorio Portugalesi: nos famulos Dei *Sefnando Pelaicis*, et uxor mea *Maria Gondefindicis* placuit nobis, . . . animo, et tremendum diem magni iudicii, et mortis subitania, ut faceremus testamentum firmitatis ab ipsius loci *Sancti Salvatoris* nostra hæreditate, quam abemus in villa *Azevedo*, illa hæreditate, quam ganamus de *Pelagio Suariocis*, quæ fuit de varzena integra, cum quantum ipse obtinet, et aprestatum hominem, pro remedio animas nostras, ut habeant idem ad tolerantia fratrum vel sororum, qui ibi habitantes fuerint, et vitam monasticam tenuerint, possideant in sæculum sæcu-

li; et ipso naserio de ponte III quar-¹¹⁸⁷tas, et habea illo *Goncalvo* monaco, N. Apt. que modo Abate, in sua vita, et post obitum suum tornesse ad ipsum monasterium. Siquis tamen, quod fieri, et aliquis homo venerit, tam progenie, quam extraneis, qui hunc factum nostrum irumpere quaesierit, et quale ausus comiserit . . . sit excommunicatus Domini, valide detestabilis, et cum Juda traditore habeat partem in æterna damnatione, et Datan, et Abiron, qui propter suos scelos terra eos vivos abforuit, et pariat post parte ipsius monasterii, quantum inquietare, in quadruplum, et insuper duo auri talenta Domino terræ, et iudicato. Notatum die Nonis Aprilis E. m. c. LXXXVII. Ego *Maria Gondefindici* in hanc series manus meas r+ouoro. Qui presentes fuerunt: *Pelagio Osorici. Garsea Osorici. Petro Jolianes. Gondisalvo Petri notuii*. Et una larea in fonte de *Valvar*.

Cart. do Most. de Vairão: Maç. 3.º
dos Perg. N.º 1.º

N. 196. *Contracto entre Mendo Gonçalves e sua mulher, e o Mosteiro de Moreira.*

EGO famulo Dei *Menendo Guncalviz*, et uxor mea *Godina Randufici*, placuit nobis, per bona pacis, et voluntas, ut faceremus, sicut et facimus, a tibi *Alphonso Tructesindis*, et ad ipso Monasterio de *Moraria*, plazo de ipsa hæreditate, quæ comparavi de *Moraria* ipsa, et alia quanta que ibi habeo; et ego *Menendo Goncalvicis*, et uxor mea *Godina Randufici* habeamus ipsa hæreditate in vita nostra liber sine nul-

la calumnia, nisi homicida, aut mer-¹¹⁸⁸da im buca, aut rausu, quod nun-
quam ego *Menendo* cambada, aut¹¹⁵⁰ *Godina Randufici* sedeamus de alio senior, nisi de ipso Monasterio, et post obitum vestrum veniat at ipso Monasterio liber integra sine alio senior, et si inde aliter fecerit, aut de alio senior fuerit, que pariat ipsa hæreditate duplata, vel tripada, et si de ipso Monasterio ipso plazo exierit, que devendat ipsa hæreditate cum

Seculo XII. cum uno de ipsos hæreditarios, que aman ipso Monasterio in vita sua, et post obitum vestrum veniat ad ipso Monasterio, pro remedium animas nostras. Ego *Menendo Guncalvit*, et uxor mea *Godina Randufici* veniamus ad ipso Monasterio ad sepultura. Et si inde aliter fecerimus, que pariamus ipsa hæreditate, que sursum resonat. Ego famulo Dei *Me-*

nendo Guncalvoiz et uxor mea *Godina Randufici* a tibi *Alfonco Tructe-sundiz*, una pariter cum focis vestris, in hunc plazum manus nostras roboramus. Era millesima centesima octogesima octava. *Pelagio testis. Suaria testis. Garcia testis. Menendus Presbiter pinxit.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 197. *Vida de S. Senhorinha de Bafo.*

Vita Beata Seniorine Virginis desumpta ex antiquissimo exemplari quod in ipsa Ecclesia Bastensi observatur.

Sem data.

AVRIBUS fidei, dilectissimi, laudes Domini, et virtutes ejus narrare volentes, beatissimæ virginis *Seniorine*, venerabilis vita nos lætificat, quæ in materiam laudis Dei omnipotentis Domini nostri Jesu Christi plena virtutibus occurrit. Quam ut digne investigare et propalare possimus, ipsum Deum, et Dominum nostrum Jesum Christum, creatorem, et gubernatorem totius creaturæ, humili prece, et devotione deprecemur: quatenus ille, a quo cuncta bona procedunt, in quo oculi omnium sperant, et eis escam tribuit in opportuno tempore, nobis aperire dignetur januas misericordiæ suæ, ut quicquid cordis nostri meditatio in ejus laudibus inchoaverit, ipse sua virtute, et gratia nobis adimplere perficiat; ipse quidem docet hominem scientiam, et replet omne animal benedictione; solius etenim ipsius est dare ignorata scire, et nota, et intellecta plano sermone exponere. Siquidem hæc virgo beata ex nobilibus, et christianissimis nata parentibus, sacramentis ecclesiæ regenerata, et confirmata, ut fide Deo, sic moribus, et vita ab infantia sua omni tempore placere studuit. Ornavit mo-

ribus propositum, et quod Deo vivit, animam, et corpus immaculatam custodivit. Post ejus ortum, matre ejus defuncta, *Aulus* Comes pater virginis, recenti morte uxoris tristis et moestus, parulam sibi filiam consolandi gratia representari jubet. Quam ut in nutricis manibus deportatam videt, ut mos dolentium est, suspirans, et lachrymans *Seniorinam* eam vocavit: ex brevitate corporis diminutum ei nomen imponens; qui etiam ei cum lachrymans dixit: *Filia, Christo Deo te offero*, et ipsi te commendo; ipse enim in conspectu suo vias tuas dirigat: nutrici quoque ait: *Vade, curam illius habe, et omni diligentia custodi, et fove.* Educata denique a nutrice, uti decebat, in domo paterna ablectari filiam patri placuit. Quam confestim cuidam religiosæ fœminæ *Godine* nomine nutriendam dedit. Quæ eam bono animo suscipiens, in loco spiritualis filix adoptavit, cuius nomen, quia non ignoratur a religiosis personis, hoc verum non dubitatur; quia cum perversus perit; et iustum justum societatem quærit. Quales etenim quisque fovei, talis esse præsumitur. Sanctimonialis ergo fœmina, ut erat sanctæ calliditatis, et solertis ingenii prædita, tentavit in auribus virginis feminare, et tractare quanta esset virginis gloria, et quam decens et placens hostia corpus

corpus sanctum, et castum, animamque immaculatam Deo offerre; dicebat enim: Fœcunditas implet mundum; virginitas vero paradisum: castitas sibi Angelos associat, conceptio vero, et partus sibi cum dolore ac labore filios adjungit; honesta pulchritudo regem Angelorum in sponsum accipit, qui thalamum ei in cœlesti regno præparat: gloria virginitatis in cœlo multos fratres conjungit cum Christo: cujus arhæ et amor simul atque manum, aut cor cujusque virginis tangunt, amorem continuo hujus mundi ita expellunt, ut ejus prorsus nulla lubeat memoria: jam vero sponfus huic similis in toto terrarum orbe nullus; et quicumque pro ipsius amore in terris angustias, difficultates, cruciatuque pertulerit, in cœlesti domicilio jucundissimis æternæ gloriæ epulis perfruetur: hic sponfus est Angelorum creator; hic cœlorum dominus. Hæc asidue ad discipulam magistra; quibus ejus animus usque adeo delinivit, ut divino amore vehementer sit incensus, ac inflammatus. Emittebat quippe suspiria magna, copiam lachrymarum profundebat, et ad Deum conversa: O altissime, inquit, rerum omnium præcreator, utinam tibi placeat, Domine, hujus pauperrimæ peccatricis cantus in numero et societate famularum tuarum accipere, ac ipsam mereri, te solum diligere, te timere, tibi inservire, tibi placere, eaque quærere, quæ ad tuum honorem, quæ ad gloriam, quæ ad virtutem, quæ ad voluntatem pertineant: Tu enim scis abscondita cordis: tibi non cor fictum unquam, sed contritum et humiliatum placet: dignare obsecro, Domine, preces meas exaudire; desiderium enim meum tibi patet: prospice servæ tuæ, et quicquid de illa facere volueris, misericorditer, Domine, facito. Hæc apud sancta puella cogitans voluntatem suam homines celabat: unicum enim desiderium ipsius erat Domino servi-

re. Miserere, aiebat, Domine, miserere mei, te enim contempletur anima mea. Huic vitæ sanctimoniam studens beata virgo ad ætatem septem annorum pervenit, quibus completis, cum Deus hujus margaritæ splendorem aliqua labe infeci, et contaminari non permetteret: factum est ut filius ditissimi Comitis, et a stirpe Regia oriundi adolescens electus eam in conjugem peterit, quæ etiam verba ipsa audire recusans, imo hujusmodi precibus molestia affecta, ait, Egredie adolescens, ne me decipias, abi, aliam tui similes quære, hanc tu præcibus et promissionibus delinito; de cætero tibi confirmo, non esse te mecum, nec domo paterna sortem habiturum. Quibus auditis adolescens admodum erubescens, atque iratus ad virginis patrem idipsum desert: accedit ad filiam pater, et sic ad eam: Quare, inquit, filia, tant nobili adolescenti nubere recusas? Cui beata virgo signum sanctissimæ crucis ostendens, Quid est, inquit, pater mi, quid est hoc? nonne mihi præstantissimum sponsum, et dominum elegisti: nonne me Deo Optimo Maximo obtulisti? Hæc dicens beata virgo oculos demittit, et lachrymatur. Recordatus autem pater promissionis Deo factæ stansione superfederet. At cum ipse nocte illa cubitum discessisset, secumque quassisset, quidnam Deus de puella fieri vellet, præ anxietate obdormiit. Ecce Angelus Domini apparer ei: O fidelis, inquit, Comes, noli timere, noli noctes insomnes ducere, ob ea, quæ filia tua Deo, cui eam obtulisti, vovit: Dominus enim ei præparavit nuptias, et thalamum in regno cœlorum, ubi sempiterna gloria perfruetur: nam quod votum tu et filia tua emisistis, nullo modo revocabitur: non homini enim, sed Deo promissistis, nec illud privatum, sed ratum, et solenne habeto: an ignoras illud, quod David divinitus ait? Vovete, et reddite Deo vestro. Noli ergo & filia fru-

Seculo
XII.

fructum mortis, et tristitiæ, sed gaudii, et lætitiæ exposcere: ipsa enim sponsum immortalem quæsit, ac sibi elegit, fructum igitur vitæ pariet: victum temporalem tu igitur filia tuæ suppedita, Deus vero spiritualem providebit. Benedic filia tuæ, quia viam Dei ingredi vult, ut ab ea postea benedicere merearis. Ille enim filius est altissimi imperatoris, cujus filia et sponsa vocari filia tua merita est. Postero autem die, cum primum illucesceret, pater filiam convenit, quem ipsa benigne excipiens (timebat tamen in iram ejus incurere, statuerat enim votum servare) ac amplexa, ait: Quare tam cito huc, pater mi? At ille Angelico monitu, voto, et benedictione filia lætus, hilariter vultu, libentique animo; Ego, inquit, filia mea, huc accedo, ut quoniam viam Dei ingredi studes, ea, quæ tibi sunt necessaria, præparem. Quo audito se ad pedes patris projicit, dicens: Gratias tibi ago ingentes, Jesu Christe Rex potentissime, tu enim Domine, qua es misericordia, et clementia ineffabili, gemitus, et preces ad te clamantium exaudis: Tum pater e solo eani levans, ac benedicens, ait: O Domine Jesu Rex æternæ gloriæ, qui super Apostolos tuos Spiritum Sanctum emisisti, emitte, obsecro, gratiam tuam super hanc puellam, ut ipsa toto corde te et ore confiteatur, te unice diligat, te desideret, te amplectatur, ac animo læto, et voluntario usque ad extremum judicii diem te ita cupiat, ut una cum cæteris virginibus in cælesti beatitudine te ipsum accipere, ac cum sua præclara lampade tibi obviam procedere mereatur. Tunc præfentes omnes dixerunt: amen. His ita actis, pater et filia, et omnes qui aderant, ad Ecclesiam se conferunt, et sancta nutrix, cui virgo erat curæ, posuit super altare velum, quod moniales gestare solent, et a sancta puella illico acceptum flexis genibus in signum virginittatis capiti suo imposuit, et omnes fleutes, ac ipsa

cum magna alacritate animi Deum immortalem collaudarunt, qui sapientiam parvulis, qui foemineo textui admodum debili fortitudinem et animum præstat. Itaque admonitus ab Angelo pater, excogitabat, quas terras, quæ prædia filia ad vitam humanam sustentandam relinqueret. Reliquit igitur tres Ecclesias, ex quibus alimentum existeret, et ad quas recreandi animi gratia se conferret: dicebat nanque pater, quodsi ipsa interdum, ex alia Ecclesia ad aliam veniret, commodius posset in proposito persistere, idque ad exitum perducere, quia si semper uno in loco commoraretur, forte tædio, et fastidio affecta ocys relinqueret ordinem, et aliquid minus rectum admitteret, ut aliis mulieribus accidisse aiebat, idque volebat propter mobilem animum, fragilemque mulierum conditionem: verebatur enim ne filia propositum aliquo scandalo macularetur. Atqui veneranda *Godina* virgini præposita, nomine ipsius Ecclesias accepit, præsecitque eis exactores, qui necessaria subministrarent, quarum duas sancta virgo locupletavit, et multis virtutibus ornavit: tertiam vero propter difficultatem itineris, et fluminis concitatissimo cursu labentis, in quo multi periclitabantur, reliquit. Post hæc virgo octavum annum complens, habitum ordinis Sancti Benedicti assumpsit: cum vero ad quinquagesimum et octavum ætatis annum pervenisset, ex hoc mundo in illam æternam felicitatem migravit; quæ fuerit ejus virtus, qua perfectione extiterit, qualem vitam degerit, postmodum dicam. Cum *Godina* animadverteret, preces, quas ad Deum pro hujus sanctæ virginittate, et felici successu fudisset, esse a clementissimo Deo exauditas, pro tanto beneficio gratias agens, Benedictus es, inquit, Domine, creator cæli et terræ, qui inspicis corda humilium, et eorum preces exaudis, nec eas revellas: Tu enim, Domine,

pic-

pietatis tuæ semina magnis et parvis corporibus tradis, ut duplicatos ex virginea voluntate fructus capias, cum tibi, Domine, valde placeat virginitas cum vera humilitate conjuncta. Te ergo obsecro, Domine, providere dignare huic Virgini tuæ ab infantia jam tibi oblatae, emitte quæso super illam spiritum sanctum gratiæ tuæ, cujus numine, et providentiâ protegatur, ut cum illa sint diliciæ tuæ, fructumque ex ipsius charitate, et obedientiâ percipias. Posthæc veneranda Nutrix jam palam discipulam suam instruit, eamque optima disciplinâ, et castigatione erudit, statuti regulæ suæ informat, sacrosancta Dei præcepta docet, exponit libros Divi Ambrosii, et aliorum Sanctorum, et alios Ecclesiæ, et ad ejus ordinem pertinentes, ut ipsa facilius Sacram Scripturam intelligere posset, quos ita addidit Virgo, ut per spatium unius anni sciverit, et memoria tenuerit (quod erat mirandum) lectam præterea, et acute intellectam regulam Divi Benedicti, cujus Ordinis ipsa erat, memoriæ mandavit, quod mirari nemo debet; spiritus enim Domini ubi, et quomodo vult, spirat, et operatur. Dicebat præterea veneranda *Godina* puellæ: Filia mea charissima, scito hanc regulam Divi Benedicti esse matrem nostram, quæ licet in principio admodum sit aspera, et angusta, in finem tamen latissima est, atque jucundissima, et quicumque integre, fideliterque servaverit, dummodo sit obediens, in montem Domini, et domicilium ascensurum. Ea enim est obedientiæ virtus, atque bonum, ut cœlos transcendat, et hominem in illam gloriæ æternæ felicitatem perducatur, quam primus parens omnium nostrum Adam, ob inobedientiam divinum præceptum violans, amisit, et quicumque fidelis obedientiam ex animo habuerit, decipi a Dæmone non posse. Quæ cum prudens Nutrix doceret, omnia attente Virgo audiens, mirabiliter in

corde suo conservabat. Cum autem puella in virtute proficeret, accidit aliquando, ut Nutrix orationi vacatura ad Ecclesiam se contulerit: cumque paululum immoraretur; nata est *Senorina* cilicium, quod Nutrix gestare solebat, accepioque cinxit ad cutem corpus suum; reliquis vestimentis cooperiens, quod simul ac induit, cum esset admodum asperum (erat quippe ex pilis caprinis confectum) nullum sibi ex omnibus vestimentis unquam, nec suavius; nec jucundius est visum, maximeque optabat id omnibus diebus vitæ suæ gestare, si esset a magistra relictum; vel aliud simile, si reperire posset. Ast cum ab Ecclesia rediret Nutrix; in limine ostii offendit puellam solito lactiorem: quam Virgo complexa, Obsecro, inquit, te, mater charissima, ne quicquid hodie à te petiero, recuses, et meo desiderio optularis, quod in me incepisti, libenter perficias. Existimas autem *Godina* petitionem Virginis fore honestam (sciebat namque esse culpæ expertem) Pete, inquit, filia, quicquid volueris, sum enim tibi morigeratura: tunc beata sinum discooperiens dixit: Dominus me induit clarissimo, et candidissimo vestitu; fasciæque aurea præcinxit, posuitque manum suam super me, accepit: me in sponfam suo anulo, jugum ejus mitte, manus ejus collo meo, onus ejus mihi leve, suavitas illius in me dulcior melle: obsecro igitur, charissima mater, ne hanc vestem mihi eripias, ut videre merear Salvatorem meum Jesum Christum cum in extremo judicii die venerit. Hæc autem considerans Nutrix demittit oculos, et ait: Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis, tu enim cognovisti signum nostrum, adjuva, Domine, infirmitates nostras. *Senorina* autem imitari magistrâ exoptans, ac se Deo totam mancipare contendens, orat, ut per magistrâ sibi liceat singulis quibusque Mercurii er

Sæculo
XII.

SECVLO
XII.

Veneris diebus, omnibus cibis, excepto pane et aqua, abstinere. Attendens autem Nutrix ad ætatem puellæ, jejuniisque esse impar viribus ipsius, considerans, solum permisit diebus Veneris jejunare, quem usum frequentavit Diva ad decimum usque annum. Vitæ Sanctorum ad instantiam Virginis. sermone paterno legebantur, ex quibus intellexit, quos cruciatus Martyres pro Jesu Christo subierunt, et quomodo Dæmones Christi inimicos per martyria vicerunt, et magna edens suspiria dicebat: Ut quid audio cruciatus; victorias martyrum Jesu Christi, et quo pacto ipsi Dæmones Jesu Christi inimicos per Martyria superarunt (ingentes agebat Deo gratias) - siquidem eos non imitor? His *Senorina* diu multumque affectæ dixit *Godina*: Te sollicitam, et tristem jam diu esse reor, causam rei ignoro. Cui Virgo: Mater Domina, nulla sane me hujus mundi cura tangit, sed cum vitas Sanctorum audio, cum animadverto cruciatus, quibus Martyres pro Jesu Christi amore sunt affecti, et nihil tale in me reperiam, valde mihi peccatrici timeo: ignoro namque quomodo in cœtum, ac societatem Sanctorum Martyrum admitti possim. Quod cernens *Godina*, eam amplectitur, et confirmare cœpit, et ait: Jacta cogitationes tuas in Deum, et ipse te cogitationibus, et anxietatibus hujusmodi liberabit, quia Sancti Martyres non solum propter sanguinem amore divino effusum regnum cœlorum sunt consecuti, nec ob id solum cœteræ Divæ coronam victoriæ meritæ sunt; sed etiam propter eorū contritum, et humiliatum cœlestem beatitudinem obrinuerunt; cor enim contritum ob peccata, et humiliatum erga Deum, est sacrificium, victima, et oblatio maxime accepta. Nam multæ virgines, confessorum, monachi, heremitæ, qui nunquam sanguinem propter Deum effuderunt, in claustris, ac ædibus vitam degerunt, attamen ob præ-

claras actiones vita eorum Deo maxime placuit, et in illum felicissimum beatorum cœtum, ac conciliium gloriosissime sunt relati. Tu vero filia, audi consilium meum, nec ob tua facta, et cogitationes (quavis honesta) perturberis. Dico autem tibi multum cum inimico esse pugnandum: tres enim inimicos habet homo, cum quibus dies, noctesque est confligendum: primus scilicet est mundus, secundus diabolus, tertius denique propria hominis caro, quæ cum sit magis vicina, ac conjunctior, gravior est. Mundus igitur cum homine certat, ei opes, delicias, thesauros, varios ornatus, claras preciosasque vestes ostentans. Diabolus vero in hominem hanc mentem injicere conatur, ut à Deo vero deficiens, idolis cultum adhibeat, quæ cum furda, et muta sint, nec sibi, nec aliis prodesse possunt. Tertius autem inimicus, videlicet caro, hominem allicit ad capiendam, comedendamque prohibita, et quæ sunt animæ salutaria relinquenda, ut ait Apostolus: Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Quamobrem si te abstineas, tunc caro contrarium concupiscet, exquisitos videlicet cibos carniæ, piscium, et alia, quæ appetitum excitare solent, vina præterea optima: imo si noctu orationi vacatura furgere velis, aliudve tale agere, statim occurrit caro, quasi dicens: Nescis noctes ad hominum quietem esse à Deo factas, et ad laborandum diem? siquidem nox est, quiesce, et dormi. Detur præterea, ut jam ores stans, aut genibus flexis, tunc caro tibi sic suggeret: Sede, infans, sede, preces enim Deo ut stando, sic sedendo fundes, idcirco sedes, et quiescas, nec tantum negotii tibi faceffas; si autem evigilare volueris, oculorum aciem amittes, corpus conficies. Et hoc modo caro erit non serva, ut debet, sed domina; nam à spiritu caro, non a-

car-

carne spiritus regi debet. Tunc *Senorina* ad Nutricem: Domina, inquit, mater, jam ex nunc serva dominæ ancilletur, ita ut cum ætas ad adulescentiam pervenerit, caro non superbia efferatur. Jam vero si carnem meam cibi, potusque parcitate mace-ravero, multisque flagellis affecero, certo scio ancillam dominæ esse obsecuturam, nec unquam adversus eam sese elaturam, et deinceps Agar dominæ suæ, Ismael autem Isaac domino suo obtemperabit. Hinc jam Virgo valde modico, tenuique cibo utebatur, nam diebus Mercurii, et Veneris solo pane et aqua reficiebatur, totaque quadragesima, tribus exceptis diebus hebdomadæ (quibus tamen parce ac moderate) jejunabat; carnem suam quotidie tandiu flagellabat, quandiu septem Psalmi pœnitentiales recitari poterant: reliquo vero anni tempore carnibus et vino abstinebat, quin etiam eo devenit, ut quibusque singulis diebus unica tantum refectione aleretur, exceptis dominicis diebus in honorem sanctissimæ Jesu Christi resurrectionis. Hanc Virgo vitam debebat usque ad ætatem quindecim annorum (quo tempore suam quisque mentem, et quem vitæ statum eligere malit, ostendit) et tunc beata Virgo cum omnia mundi fluxa, et caduca, et temporis permutationi subjecta esse putaret, viam rectam, relicta contraria, elegit, et præteriti laboris oblita ad maiorem vitæ abstinentiam pro divino amore aspirare, omneque vitæ tempus in Dei obsequio ponere conatur. Nam cum ipsa sentiret carnem non satis esse domitam, nec obedientem, sed sibi adhuc cum ea, tamquam cum fera aliqua indomita, esse pugnandum, sibi ipsi vim infert, lumbos suos fortitudine cingit, brachia Dei misericordiam firmat, et tunc ad Dominum clamans: Ne, Domine mi, ne me, inquit, superbia, nec manus peccatoris moveat. Tum ad acerbiorē vitæ statum, per jejunia, orationes af-

pirare contendens, proposuit se, dum viveret, non alio cibo uluram, nisi pane exigua aqua confecto, cinere, et sale admixto, ita ut tertia pars esset ex farina, tertia ex sale, alia vero tertia ex cinere, quo cibo semel in die tantum utebatur, dominicis diebus exceptis. Cumque ejus manus essent admodum largæ, ac propensæ ad eleemosynas pauperibus erogandas, erant non minus paratæ ad corpus propter Deum verberandum. O novum Virginis martyrium! ita se ipsa verberibus afficiebat, ut corpus, cilicium, et pavementum sanguine madefecerit, quem ipsa divino amore inflammata libenter aspergebat; tantumque operæ et temporis in oratione ponebat, ut genua ipsius calum contraxerint; innumeris colaphis, et vulneribus faciem afficiebat: hoc martyrio in corpus suum assidue utebatur, quod sic maiorem cruciatum subiit, quam si semel unico supplicio, neque esset affectum, quemadmodum Martyres, quorum alii decollati, alii in flammam coniecti, alii in crucem acti, alii per humum tracti, et dilaniati sunt, atque idipsum etiam Virgines perpessæ sunt. Ast cruciatus, quo hæc suum corpus afficiebat multo maior atque acerbior extitit, quod tamen corpus meritum est esse altare, ex quo Deus multa, optimaque sacrificia accipit. Ac hoc modo vicit hæc Virgo mundum, et diabolum, faucesque ejus pede suo conculcavit, ita ut postea nec caro, nec dæmon unquam eam tentaverit, ac ita spiritum suum mundavit, ut omne malum, et peccatum radicibus stirpaverit, in illoque plantavit vineam rosas ferentem, ex quibus odor Deo efflaretur suavissimus, sacrificiumque Deo acceptissimum offerretur, vineamque suam ita mundavit, ut nulla prorsus herba inutilis appareret. Quod cum adverteret diabolus, angore nimio consciebatur, quia non poterat semen suum vineæ Dei mandare, nec id unquam consequi sperabat.

Seculo
XII. Cum Deus Optimus Maximus hujus

Virginis merita mundo patefacere, et hanc præclaram stellam, ejusque clarissimos radios hominibus ostendere vellet, ut opida finitima eorumque habitatores honore afficerentur, factum est, ut *Godina* ejus nutrix in febrim inciderit, ex qua brevi mortua est: ad quam sepeliendam beata Virgo in Ecclesia Divi *Georgii* sepulchrum fieri, juxta quod suum etiam corpus sepeliri iussit; dicebat namque non esse congruum, ut quæ in vita conjunctissimæ essent, in morte distanti sepultura disjungerentur. Quomodo ex hac vita discesserit, dicam, si prius aliqua ex multis miraculis, quæ propter illam adhuc viventem Deus effecit, perstringam. Nam cum *Senorina* in terris degeret, et thalamus jam esset ei in cælo præparatus, accidit, ut cum Virgo orationi, et rerum Divinarum contemplationi vacaret, ad eam famula veniret, cui Virgo dixit, Vade questum claram aquam apportandum: quam actutum è fonte allatam, manu sua Virgo benedixit: et continuo in vinum est mutata, et cum ad os admoveret, vinum esse intellexit: redarguit famulam existimans se ab ea illusam esse, et caute vinum servans, eandem ad fontem remittit, qua abeunte, aliam et mittit, quæ primam insequeretur, diligenterque observaret, quidnam in via ageret; quod cum diligenter ab ea esset factum, redeuntes autem è fonte ambæ dicunt: Ad fontem perreximus ut iussisti, et manus lavimus in aqua ex qua portamus. Adhibens Diva fidem famulæ verbis, accepit aquam et manu benedicens, signum sanctissimæ crucis fecit, tunc aqua ut antea in vinum mutatur. Tunc denique serva Dei id esse miraculum, quod Deus per illam effecit, cognoscit, et sub iurejurando præcepit famulæ, ne cui, dum in vita maneret, id diceret, eique mandavit, ut incolæ omnes illius loci

(erant enim omnes mulieres) convocarentur, quibus dixit Diva: Bibamus ex hoc vino, quod nobis Deus ob suam misericordiam dedit; tunc benedixit vinum, et beberunt affatim. Cum tamen domum redirent, mirabantur quod Diva, præter consuetudinem, vinum bebisset, quæ in cella remanens egit Deo gratias tantas, quantas commemorare nequeo: sic tamen agebat: Domine mi Jesu Christe, hæc opera ex tua pietate profecta sunt, quæ, tu Domine, pro salute, et incolunitate servæ tuæ ostendere voluisti; tu, Domine, aquas, et cætera elementa ex nihilo fecisti; tu, Domine, aquas à rebus omnibus separasti; tu, Domine, aquas firmissime super terram collocasti; tu, Domine, spiritum tuum super aquas emisisti; tu, Domine, aquas dedisti iis, qui per eas vivunt; tu, Domine, in aquis quæsisisti omnes, qui a te defecerunt; tu, Domine, ab aquis Noë serum tuum liberaisti; tu, Domine, per aquas populum Israelis, cum mare transivit, transire fecisti; tu, Domine, aquis scelera generis humani expianda esse voluisti; tu, Domine, in Chana Galilææ aquam in vinum, præsentibus discipulis tuis, commutasti; tu, Domine hodie in signum servæ tuæ aquam in vinum virtute tua convertisti: tibi igitur soli sit virtus, gloria, honor, imperium, potestas, et gaudium in sæcula sæculorum amen. Cum adhuc in terris degeret Virgo, voluit Deus aliud miraculum per eam servis suis demonstrare. Nam verno tempore cum frumentum colligitur, aræque componuntur, acceperunt agricolæ a Præposito Ecclesiæ, in qua Virginis corpus postea sepulchrum est, evocati ad frumentum ex palea excutiendum, et in horrea deferendum: delato jam ad aream frumento, donum se quisque eorum confert ad refectionem sumendam, ut violentius, ac nervosius omnem conatum ad rem adhiberent: erat tunc cælum serenum, diesque adeo clarus, ut nullus undique nubem aliquam conspici, ac propi-

prospicere potuerit, unde pluviam protenderentur. Reflectivo coloni continuo duas areas frumenti trivere, in tertiam vero cum jam nimio labore incumberent, ut diligenter rem expedirent, die claro existente, ecce tonitrum horrendum insonuit, quod ingens nimbus statim consequitur. Agricola vero aream deferentes domum confestim se contulerunt, et loquebantur de virtutibus, et miraculis Dei et Sanctorum ejus; inter quos erat sacerdos, qui eidem Ecclesiae praeerat, et ægre, molesteque ferens pluviam ad Virginem accessit, et clamans: Non, inquit, vides, Domina, quæ fecit nobis Deus? Quam injuriam nobis intulit? hodie clarus dies, splendensque existebat, nunc, erepta luce, tenebris, et caligine offunditur: operarii, Domina, relicta area, fugerunt, triticum copia pluviam amittitur, et siquidem ita effectum est, pereat totus mundus. Hæc sacerdos, ut insanus, effatibatur. At Virgo, qua erat patientia et fide in Dominum, dei intulit: Magna, inquit, fili, est Dei pietas, ac misericordia, idcirco irascitur Deus in sceleratos, ut postea opem et auxilium ferat; minatur, ut postea sua pietate, et clementia utatur. Surgens vero Virgo ad limen usque pervenit, ex quo aream prospicere, ac intueri posset. Quam vero fiduciam in Domino ipsa habuerit, nemo sciebat. Ast ubi primum ipsa accessit, Dei misericordia benigne præsto fuit; omnes namque admirati stupebant; claritas quippe solis ab area non discedebat, ita ut nec in aream, nec circum eam pluvia caderet, et ita toto die effectum est, donec totum triticum mundatum, et in horreum delatum fuerit. Dico vobis, amici, tale esse hoc miraculum, ut illud, quod Deus fecit per Gedeon, vel illud, quod per Sanctam Scholasticam Divi Benedicti sororem, quæ ne frater ejus Divus Benedictus ab ea discederet, a Deo fuis lachrymis impetravit pluviam; contravero id Deus

concessit Sanctæ *Senorina*; nam rogatu illius pluviam fudit, precibus vero hujus pluviam infuso sole cohibuit, et ut cor clerici mite, et sedatum redderet, Deum exoravit ut clerici triticum servaret. Vos vero judicate, quale horum sit præstantius miraculum, an hoc quod Deus fecit propter *Senorinam* in aere retinendo pluvias, ne in aream descenderent, an vero illud, implorante Scholastica, imbres fundendo. Ego vero dico illum, qui utriusque est sponus, id ipsum utriusque precibus fecisse. Cum fama, et prædicatio hujus Divæ in omnes terras finitimas se diffunderet, evenit, ut Episcopus Dominus *Rudesindus* virtute præditus veniret ad Ecclesiam *Divi Joannis de Vieira* visitandam, qui cum familiaribus suis verba fecit de virtutibus et bonis Dei, et Sanctorum ejus, præsertim de fama, et existimatione hujus Divæ, et de prædicta pluvia: inter quos erant mercenarii domum tegentes, quorum unus ob dictam pluviam, quæ ceciderat, maledictis Divam et Sanctos Dei cepit insectari, quia reliqui omnes eam, et Sanctos Dei summis laudibus extollebant, quem Dæmon statim invasit, nec reliquit, donec omnes pro eo Deum, et Sanctos ejus supplicarunt, omnes enim intelligebant illum ob maledicta, quibus Deum et Sanctos ejus insectabatur, esse damnatum: qui, postquam à Dæmone relictus, dixit, et confessus esse coram omnibus, se nefando ore graviter contra Deum et Sanctos ejus deliquisse, et malum, quo fuerit affectus, jure esse sibi inflictum, sed tamen quod passus fuerit, fore sibi in animæ salutem. Unde sciendum est, quod huic contigit, non esse factum, ut supplicium Deus de illo sumeret propter scelus commissum, sed ut cæteri à tali in Sanctos commitendo detererentur. Deinde ex hoc Deus demonstrare voluit, quanta sit patientia, quanta charitate in Sanctos suos. In hac Ec-

SECVLO
XII.

clesia immorata Diva est aliquot dies, cum vero alimentis deficerent, præparabat se ad in aliam Ecclesiam iter faciendum, idque advertens Ecclesie Præpositus, inquit: Domina, nullum relinquis nec panis, nec vini ad operas victum? Et tunc cum notesceret, clericus Præpositus domum discessit, preces adhibet Virgo Deo, ut dignaretur operis Ecclesie prospicere. Mane autem facto operæ invenerunt ad ostium Ecclesie sex bonæ farinæ sarcinas, quantum portare possent sex cameli, quæ etiam vestigia camelorum reperta sunt, qui vero eos duceret, aut reduceret, ignoratur. Cæterum mercenarii miraculum hoc Divæ dixerunt, quæ gratias Deo agens vocat Procuratorem Ecclesie ad servandum panem a Deo missum. O amici, quanta est Dei clementia, quanta ejus misericordia! a nullo alio id esse factum, nisi a Deo, qui Abraham agnum ad sacrificandum dedit, Eliæ panem cum indigeret, filiis Israel manna in deserto, quis ignorat? Ipse enim Dominus Sancte Virgini hunc panem ministravit. Postea Diva comæatus huic Ecclesie relinquens, statutum iter secit. Et ut adhuc Deus manifestaret Virginis virtutem familiaribus ejus, evenit, ut cum ipsi iter facerent, lacum magnum, cui nomen *Carrezeda*, ranis refertum offenderint, tunc præcepit Diva clericis, ut solebant, canere, quod ipsi libenter exequi volentes, propter coaxantes ranas non mutuo se audiebant, quod advertens Diva, manum tollens: Vermes, inquit, mali, et infructuosi, ac inutilis, filete, et obitare nolite Dei obsequio. Ecce silent ranæ, et lacum deferentes alio petunt. In hoc miraculo similis fuit Virgo Divi *Martini*, qui mergos a paludibus abire, et alias terras petere jussit, qui statim Divo obtemperantes, devolarunt. Quod siquis ratiocinari vellet, ranam et mergum speciem Dæmonis referre conperiet: uterque inutilis

est; mergus enim damnum infert, rana vero coaxat. Cum fama hujus Divæ divulgaretur, ad eam veniebant infirmi, pedibus ac manibus capti, quos cum manu attingeret, valetudinem recuperabant. Hoc tempore contigit, ut prædictus *Rudesindus* Episcopus Dominus, et hujus Divæ studiosus, ex hac vita in illam felicissimam excefferit, et cum tunc *Senorina* horis matutinis vacaret, easque cum cæteris monialibus compleret, audivit cœlitis suavissimas, jucundissimasque Angelorum voces, quærensque quidnam hoc esset, divina revelatione intelligit esse animam hujus Episcopi, quam Angeli Deo offerebant. Tunc Virgo dixit suis sociis: Audistis ne quidquam? Minime, illæ. Tunc Virgo ex famula vocata quærit, si quid audierit. Cui famula, audio, inquit, in celo voces, quid autem sit, ignoro. Tunc Virgo Dominus noster Episcopus *Rudesindus* a morte ad vitam, ex labore ad quietem est translatus, idcirco Angeli per aerem ascendunt canentes, et dicentes Gloria in excelsis Deo, ac maxima læticia perfusi animam Episcopi deferunt. Hora autem, in qua id factum est, et dies notatur, et de facto exquiri jubetur, an Episcopus in illa hora decesserit, et ita accessisset ac Virgo prædixerat, denuntiatur: ex quo incredibili lætitia Virgo afficitur, siquidem anima Episcopi Domini sui felicitatem illam ineffabilem, ac sempiternam esset consecuta, et quam maxime potest Virgo Deum orat, ne bonis spiritualibus priveret. Affirmo præterea vobis hanc Divam, quantum in se erat, conari opera misericordie, ac caritatis exequi; ipsa enim infirmorum curam habebat; ipsa Dæmones manuum suarum tactu ab hominibus ejiciebat; diabolos fugabat; cæcis aspectum restituebat; claudis, ac pedum vitio afflictis gradiendi facultatem dabat; surdorum patefactis auribus audium infinuabat: omnibus denique quodcumque

que

que misericordiæ opus implorantibus præstabat. Hæc autem faciens, desicere, et defatigari cœpit, nec ut antea tot labores suscipere poterat, Deumque obnixè obsecrat, ut sibi concedatur custodia levari, carcere, quo detinetur, eripi: et illa nocte facta est cœlitus ad eam vox, sic: Veni amica mea, et tibi coronam meam imponam, Dominus enim Deus concupiscit decorem tuum. Ex quibus verbis et ex obitu Episcopi, a se viso, prælagavit Virgo postmodum se ad Deum Jesum esse excessuram. Sacerdotes accersiri iussit, animum suum venerandis Ecclesiæ Sacramentis munivit, sacrosanctum Christi corpus, cui totam se devovit, accepit. Quibus actis, dies festus Sancti Georgii Martyris evenit: tunc convocari præcepit clericos finitimos, personas quasque religiosas, et homines, et mulieres, quibus illa dixit: Gaudete, et lætamini propter meum gaudium, et lætitiã, hodie enim ex morte ad vitam, ex labore ad quietem transferar, quoniam Dominus meus Jesus Christus me ad se vocavit, ut cum illo vadam. De hoc omnes admirabantur, et Psalmos, et Hymnos cantare non cessabant. Sanctavero admodum læta ac firma cubans præsciebat horam, in qua spiritum ad Deum esset emissura, quem Jesus Christus accepit, eumque ante Deum Patrem præsentavit, quem Diva summe laudans, eique eximias gratias agens pro amicis suis orat, atque etiam ipsa Virgo virginum Deipara et omnes Sancti et Sanctæ regni cœlestis cum Sancta *Senorina* ineffabili gaudio atque lætitiã perfunduntur: et Sancta Dei Genetrix quotidie Deum rogat, ut ipse flagitiorum superbiam comprimat. Vos vero, amici, hanc Virginem, quæ jam cum Deo Patre regnans non cessat pro suis amicis, et studiosis Deum orare, obsecrare debetis, ut ipsa, qua est bonitate, pro nobis preces Deo adhibeat, et pro omnibus, qui

in illa habent fiduciam, ut et illi, qui angustiis et angoribus premuntur, subleventur et ab omnibus animi et corporis periculis eruantur, multisque bonis cumulentur, et in patriam cœlestem ascendere mereantur, in qua ipsa cum Deo et cæteris virginibus vivit in æternum; amen. Hæc beata Virgo cum ad ætatem quinquaginta et octo annorum pervenisset, ex hac vita migravit anno Domini millesimo vigesimo. Nunc dicam miracula aliqua a Diva post mortem facta, ut ab iis, qui viderunt, accepi, nullo tamen modo omnia, quæ Deus per illam fecit, et facit, enarrare poterò. Judæus quidam ex *Zamora* in hanc terram veniens, mercemque venalem ad collum portans, accessit ad Ecclesiam hujus Divæ, paloque in pariete affixo mercem appendit, et ascendit ad sepulchrum Sanctæ *Senorina*; admonentibus autem omnibus, ut descenderet, nolebat. Ast illa hora Dæmon in illum ita erupit, ut pro mortuo haberetur. Postmodum vero loquitur Judæus, clamans, ait, Magnus est Christianorum Deus, et quam maxima ejus potentia, qui et in cœlis, et in terris regnat. Deinde sic dicebat: Ecce Diva hæc humata regnat, et quod vult facit inter vivos, et mortuos. Postea vero mercem iterum assumens, ut erat interna caligine offusus, fugit, et omnibus ei obviam factis id, quod sibi venerat, enarrabat, usque dum *Toletum*, ubi habitaverat, reversus est, et morbo affectus, a diabolo, a quo deceptus erat, vita privatur, et in spurcissimas inferorum tenebras detruditur. Eo tempore Dominus *Pais* Archiepiscopus Bracharensis, ut visitationis munus obiret, *Brachara* discedens, venit ad Ecclesiam hujus Divæ ad orandum, et inter alia multa miracula, quæ ei sunt dicta de hac Virgine, audivit etiam, quod ipsa in sepulchro adhuc sit toto corpore integra, et tanquam dormire videatur: qui hoc ex-

SECCULO
XII.

periri cupiens congregavit plebem, eamque volens exhumare audivit voces cœci cujusdam a Sancta illuminati, qui clamare cœpit: Video, inquit, manus Archiepiscopi, et video Archiepiscopum. Ex quo Archiepiscopus ipse magna admiratione est affectus, et qui aderant ex cœco quasi-verunt, quid hoc esset, et quare clamaret? Quibus ille, Ego, inquit, semper a nativitate sui cœcus, et vidi manum, quæ oculos meos tetigit, et Archiepiscopum, et sepulchrum Sanctæ *Seniorina* aspicio. Quod Archiepiscopus animadvertens maximis laudibus Divam extollit, deinde aperiendi sepulchrum voluntatem penitus abiecit, quod Deus clausum esse vult, nequis sciat quid in illo contineatur. Hoc autem esse verum ab iis, qui viderunt, accepimus. Erat quidam nomine *Sylvester* habitans in opido *Castelli Vimaransenfis*, a Dæmone vexatus accessit ad Sanctæ *Seniorina* sepulchrum sperans liberationem consecuturum, tunc vehementius vexabatur, verum cum ipse oraret, admovens ad pectus manum, liberatur, nec amplius, ut a vicinis accipi, vexatus est. Clericus nomine *Paius* huic Ecclesiæ Præpositus, nobis affirmavit ad hujus Divæ Ecclesiam hominem venisse ex regno Leone oriundum, qui instar utris tumidus erat, et expletis horis vespertinis accendens candelas demisit se ante sepulchrum Divæ resupinum, quia aliter jacere, nec dormire poterat. Et tunc Ecclesia ita populo erat referta, ut quemvis jam capere non posset. Dormientibus vero omnibus, tumidus ipse mulierem vidit candida veste indutam, quæ dixit turgido homini: Dormis, homo? Tum ille, Quomodo, inquit, dormiam tanto dolore afflictus? Cui mulier: In latus dexterum vertere, et statim sanus factus eris: Et ipsa sibi fasciam dare visa est, quam ipse cum tetigit, tanta ex ejus ventre vociferatio intonuit, ut omnes a fomno excitarentur, quibus ille rei even-

tum exposuit, et se esse morbo profusus relevatum, intercedente *Seniorina*, profiteretur. Tunc omnes in cœlum manus tollentes gratias Deo et Sanctæ egerunt. Quo tempore idem clericus (ut ab iplo accepimus) Ecclesiæ ipsi esset præpositus, venit quidam ex *Zamora* auditis miraculis Divæ ad hanc Ecclesiam, atque filium nativitate claudum in jumento attulit, ita ut ipsius genua ad pectus essent reducta, cui medici remedia afferre non poterant: cum esset in Ecclesia Divæ circiter sexdecim dies, paterque ipse cum aliis agricolis se in vineas Divæ operaturus conferret, filium in arca reliquit ut servaret frumentum: idque effecit pater, ut ipse et filius alimentum sibi ab Ecclesia Divæ ministrandum mererentur. Claudio igitur sic relicto aparuit mulier dicens: Da mihi, inquit, puer, virgam, quam gestas; ipse autem porrigere volens se incolumem erexit, et tunc mulier evanuit. Puer autem exclamavit, et qui operabantur in vinea accurrerunt, et quid esset interrogarunt: tunc puer omnia, quæ sibi contigerant, exposuit: et in Deum et ejus Sanctam gratiarum actione usi sunt. Tunc pater, et filius incolumis in patriam discedunt, et qui claudus in jumento venerat, expeditis pedibus, iter facit pedestre. Prædictus clericus affirmavit duos adolescentes ab ortu cœcos ex locis disjunctissimis huc accessisse, quia fama, et auditione hujus Divæ miracula perceperunt, et Olyssiponem ingressi quasi-verunt, ubinam corpus Sanctæ *Seniorina* esset sepultum? quibus dictum est, ut ad Archiepiscopatum Bracharensem ad flumen, quod appellatur *Bastum*, se conferrent, juxta quod corpus Sanctæ *Seniorina* humatum esset. Qui etiam cum uxoribus venientes ad ipsam Ecclesiam accesserunt, et clerico nomine *Paius* omnia, quæ sibi acciderant, nuntiarunt. Cumque sol ad occasum verteretur, cœteris domum redeuntibus, manserunt cœci cum

cum uxoribus ante sepulchrum Virginis; cumque uterque oraret, alter tamen, ut infra videbitur, majori animi studio orabat; nam peracta prima noctis vigilia, et accensis adhuc ad tumulum Virginis candelis, cœcus, qui amior Dei erat, audivit tonitruum ita vehemens, ut tota ædes sibi corruere videretur, excitavitque focium, qui excitatus, Quid est, inquit, hoc? Tum devotus: Totam domum hanc candelis accensis plenam video; ac jam ipse illuminatus præ nimio gaudio, et lætitia gestiens cymbala pulsavit. Tunc omnes clerici, et Ecclesiæ mercenarii excitati viderunt cœcum illuminatum, et pro tanto beneficio Deum et Divam admirantur. At cœcus tanti beneficii memor per multum tempus ex elemosynis sibi erogatis candelas, et oblationes emens, omnia ante sepulchrum Divæ offerebat. Tandem salvus et incolumis domam evasit. Accepimus præterea ab eodem clerico, et ab aliis mulierem quandam, cujus venter per duos annos tumidus erat, ad sepulchrum Divæ se gravidam existimantem accessisse, et in admirationem raptam, quod tandiu partus differretur, Virginis opem implorat. Cum ipsa simul cum marito, et fœminis ejus vicinis ad sepulchrum orationi vacarent, eique multas oblationes offerret, ut partui subveniret, peracta supplicatione, sensit in ventre tumulum magnum fieri (nemo sane sciebat, quid in utero gestaret) idque vicinis dixit, quæ partum instare putantes, eam domum redire cogunt, quo cum pervenisset, emisit ex alvo ingentem anguem, quo viso omnes vehementer obstupuerunt, qui cum fugere conaretur, interficitur, et qui aderant Deo et Sanctæ gratias retulerunt. Ex opido *Vimaranensi* mater et filia in sacellum Divæ se contulerunt: mater multiplici partu confecta, ne deinceps pariat, obsecrat; filia vero sterilis fœtum implorat: intercedente Diva, voti compotes evadunt. Nobi

lis ac præpotens vir ex intimis Regis familiaribus, eique à consilio, cum juxta templum Divæ transiret cum exercitu ad hostes, qui ejus castrum obsiderant, propulsandos, Divæ Ecclesiam non ingressus est: cumque ab Ecclesia non longius abesset, stetit equus ibi immobilis, ita ut nullis flagellis moveretur. Ipse nobilis rei causam cognovit, et ad templum Divæ se contulit, et suæ temeritatis (quod scilicet templum Divæ non sit ingressus) veniam et auxilium contra hostes implorat, et meritis ipsius Divæ, superatis hostibus, victoriam reportavit. Regnanti *Alfonso* Hispaniarum Regi nuntiatum est prædictæ *Senorina* fratrem una cum aliis focis opes alienas spoliare paupertate coactum. Quam ob causam Rex illum in vincula conjiciendum sancivit. Verum cum hominis pedibus vincula et catenæ admoventur, tanquam lutæ frangebantur. Id custodibus ad Regem deferentibus, quæsit, an ipsi hujus rei causam scirent? Tum custodes: Domine, audivimus huic vero esse sororem eximia virtute præditam, cujus orationibus id fieri, ne frater in carcere detineatur, suspicamur. Tunc Rex talem fœminam videre exoptans, illam ex Archiepiscopatu Bracharensi, *Toletum* honeste et honorifice venire jussit, quam ad Regem ingressam, sic ipse aloquitur: Cum te nonnisi ex fama ac virtute tua cognoscam, quicquid volueris pete, et omnia præstabo. Tum *Senorina* humilime petiit, ut Ecclesia sibi a patre relicta concedatur. Rex vero admiratus quod plura non petiisset, Ecclesiam concessit, et fratrem ipsius liberavit, et asylum Divæ donavit cum diplomate ad Ecclesiam perutile. Et *Senorina* ad eandem Ecclesiam honorificentissime reversa est. Hæc et alia multa fecit miracula, et facit Deus per intercessionem Sanctæ *Senorina*, quibus brevitatis causa superfedendum putavi, ad laudem omnipotentis Dei, qui vivit et regnat

Sueiro
XII.

gnat in sæcula sæculorum. Amen.

Livraria do Colleg. da Graça de Coimbra, Est. P. Caz. 5. N. 16. Copia em letra do Sec. 16.º, ou principios do 17.º

* Para determinar o tempo, em que vivia o Author desta *Vida de S. Senbordinha*, bastará reflectir, que elle concurreo ainda com os contemporaneos do Arcebispo de Braga D. Payo Mendez, o qual faleceo por 1136. Por isto, além de outras conjecturas, á que dão lugar estas mesmas Actas, as podemos suppor escriptas pelo meio do seculo XII.º Talvez eraõ ellas o mesmo Leccionario antigo da Igreja de *Basto*: ao menos he

certo, que as Lições dos Breviarios de S. Cruz de Coimbra a 22 de Abril, da edição de 1531, e de S. Simão da Junqueira, da edição de 1514, são conformes ás Actas, que agora publicamos. A vista de humas e outras, se poderia dizer com muita probabilidade, que as ditas Lendas foraõ tiradas destas Actas, pois que conservaõ dellas longos periodos pelas mesmas palavras. Deve tambem notar-se que á margem da dita copia com hũa * sobre = anno =, se lia em letra diferente = *Æra*

an. 982
38

N. 198. *Carta de liberdade e manumissão concedida por Sueiro Mendez e sua mulher a hum seu escravo.*

1189

1151
Jan.

In nomine Patris, et individue Sancte Trinitatis. Ego famulo Dei *Suario Mendis*, et uxor mea *Maria Suariz* fazimus tibi mancipio nostro *Petro Suari* kartam ingenuitatis, pro remedio animas nostras, ut subveniat nobis Dominus in die iudicii, ut ante divinam clementiam accipiamus merces copiosa, sicut Prophetam: *Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimite eos, qui contrañti sunt, liberos, et omne onus eorum dirumppe.* Ego supra nominatos *Suario Mendis* et uxor mea *Maria Suaris* absolvimus te mancipio nostro *Petro*, pro Dei amore, et pro cunctis, que fecimus; et vades tu libero et persoluto, dum vita vixeris, et semper teneas fidem Christi: et si aliquis omo venerit vel venerimus tam de propinquis, quam de extraneis, contra hunc factum nostrum inrumpere quæserit, in primis sedeat excommunicatus, et a corpus Domini tregre-

gatus, et perdat fidem Christi, et rationem paradisi, et ad totos peccatores Dominus culpas dimitit, tantum et ad ipsos, qui isto mancipio *Petro* irumpere quæserint, nunquam, set vadant in inferno inferiori, et pariat insuper cc solidos, et iudicatio; et ad karta confirmandum dedisti a nobis 1º mauro, que invenisti in . . . Facta karta mense Januario E. M. c. LXXXVIII., regnante in Portugal Rege *Alfonsus*, in Sede Braccara Archiepiscopus *Johanne*. Ego *Suario Mendis*, et uxor mea *Maria Suaris* in hac karta ingenuitatis manus nostras r-||-oboramus. Qui presentes fuerunt et audierunt et confirmaverunt: *Domno Priori Lucio confirmo. Suario confirmo. Petrus confirmo. Menendus confirmo. Suarius confirmo. Pelagius testis. Petro testis. Johannes testis. Godinus qui notuit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 199.

N. 199. *Renuncia de hum quinhão de herdade em virtude de sentença proferida contra hum incendiario.*

HORTA fuit intentio inter *Munio- nem Sarrazinii*, et *Petrum Gondisalviz*, ideo quod *Petrus Gondisalviz* accensit quodam domum *Munianis*, cremavitque omnia, quos ibi erant; veneruntque inde ante bonos homines, et diviserunt, atque judicaverunt, ut ipse *Petrus Gondisalviz* pro ipsa callupnia ut dedisset ei unum quinionem, quomodo tenet *Munio Sarrazini* pro VIII. morabitinos in loco predicto *Crafbrello*, totum suum quinionem, preter illum, quem vendidit Deo *Votis Bonis Valle*, et f. . . . ei ab renunciacionem de ipso quinionem, et statuerunt inter se pactum, ut unquam

unus ad alterum non veniat, et si inde aliter fecerit, quicquid pecierint, totum duplent, et insuper d. solidos. Facta kartula annuciacionis sub Era m.^ac.^a LXXX.^a VIII.^a et quorum quod erit . . . Kalendas Marcii: Ego *Petrus Gondisalviz* tibi *Munio- ni* una cum uxore *Goina Gondisalviz* in hac annuciacione manus meas r-||ovoro. Qui viderunt et audierunt: *Omnes scolares Tude*. Pro testes: *Petrus testis. Munio testis. Johannes testis. Fernandus qui notuit.*

Cart. do Most. de S. Thirso: Gavetz de Sent. antig. Original.

* Letra Semigothica.

N. 200. *Juramento de El Rey D. Affonso Henriquez sobre a vizaõ no campo de Ourique, segundo a Publica Forma tirada do Instrumento Original pelo Notario Thomé da Cruz em 4 de Nov. de 1597.*

Juramento de El Rey D. Affonso Henriquez de boa memoria da vizaõ que vio e da revelaçaõ que teve.

EGO *Aldefonsus*, Portugaliæ Rex, filius illustris Comitis *Henrici*, nepos magni Regis *Aldefonsi*, coram vobis bonis viris Episcopo *Bracharenfi* et Episcopo *Comimbrensi*, et *Theotonio*, reliquisque magnatibus officialibus vassallis regni mei, in hac cruce ærea, et in hoc libro Sanctissimorum Evangeliorum juro cum tactu manuum mearum, quod ego miser peccator vidi hifce oculis indignis verum Dominum nostrum *Jesum Christum* in cruce extantum in hac forma. Ego eram cum mea hoste in terris ultra *Tagum*, in agro *Auriquio*, ut pugnarem cum *Imaele*, et aliis quatuor Regibus *Maurorum*, habentibus secum infinita hominum millia, et gens mea timorata propter multitudinem erat fatigata, et multum trif-

tis in tantum, ut multi dicerent esse temeritatem inire bellum. Et ego mestus de eo, quod audiebam, cepi mecum cogitare, quid agerem, et habebam unum librum in meo patione, in quo erat scriptum Testamentum Antiquum, et Testamentum *Jesu Christi*; et aperui illum et legi victoriam *Gedeonis*, et dixi intra me: Tu scis, Domine *Jesu Christe*, quia pro tuo amore suscepi bellum istud contra tuos inimicos, et in manu tua est dare mihi, et meis fortitudinem, ut vincamus illos blasphemantes tuum nomen: et sic dicens dormivi supra librum, et videbam virum senem ad me venientem, dicentemque: *Aldefonse*, confide; vinces enim, debellabisque Reges istos infideles contrefque potentiam illorum, et Dominus noster ostendet se tibi. Dum hæc video, accedit *Juanes Ferdinandus de Sousa*, vassallus de meo cubiculo, dixitque: Surge. Y ii Domi-

1189 K.

Mart.

1151

. Fev.

1153

Nov.

30 Out.

SECVLO
XII.

Domine mi, adest homo senex, vultu- que te alloqui : Ingrediarur, dixi, si fidelis est ; et ingressus ad me, novi esse illum, quem in visione videram, qui dixit mihi : Domine, bono animo esto : vinctes, vinces, et non vinceris ; dilectus es Domino ; posuit enim super te, et super semen tuum post te oculos misericordiae suae, usque in sextam decimam generationem, in qua attenuabitur proles, sed in ipsa attenuata ipse respiciet, et videbit : Ipse me jubet indicare tibi, quod dum audieris sequenti nocte tintinabulum Romitorii mei, in quo vixi sexaginta sex annis inter infideles servatus favore Altissimi, egredieris extra castra solus sine arbitris ostendere tibi pietatem suam ostendam. Parui, et reverenter in terra positus, et nuntium, et mittentem veneratus sum ; et dum in oratione positus sonitum expectarem, secunda noctis vigilia, tintinabulum audivi, et ense, et scuto armatus egressus sum extra castra, vidique subito a parte dextra, orientem versus, micantem radium, et paulatim splendor crescebat in majus, et dum oculos ad illam partem efficaciter pono, ecce in ipso radio clarius sole signum crucis aspicio, et Jesum Christum in eo crucifixum, et ex una, et altera parte multitudinem juvenum candidissimorum, quos Sanctos Angelos fuisse credo. Quam visionem dum video, deposito cuse, et scuto, relictisque vestibus, et calceamentis pronus in terram me projicio, lacrimisque abunde missis, caepi rogare pro confortatione Vassallorum meorum, dixique nihil turbatus : Quid tu ad me, Domine ? Credenti enim fidem vis augere ? melius est, ut te videant infideles, et credant, quam ego, qui a fonte baptismatis te Deum verum filium Virginis et Patris eterni agnovi, et agnosco. Erat autem Crux mirae magnitudinis, et elevata a terra quasi decem cubitos. Dominus suavi vocis sono, quem indi-

gnae aures meae susceperunt, dixitque mihi : Non ut tuam fidem augerem hoc modo aparui tibi, sed ut corroborarem cor tuum in hoc conflictu, et initia Regni tui supra firmam petram stabilirem : Confide, *Alfonse*, non solum enim hoc certamine vinces, sed omnes alios, in quibus contra inimicos crucis pugnaveris, gentem tuam invenies alacrem ad bellum, et fortem, et petentem, ut sub Regis nomine in hac pugna ingrediaris ; nec dubites, sed quidquid petierint, libere concede. Ego enim aedificator, et dissipator imperiorum, et regnorum sum, volo enim in te, et semine tuo, imperium mihi stabilire, ut deferatur nomen meum in exterarum gentes ; et ut agnoscant successores tui datorem Regni, insigne tuum ex pretio, quo ego humanum genus emi, et ex eo, quo ego a Judaeis emptus sum, compones. Et erit mihi Regnum sanctificatum, fide purum, et pietate dilectum. Ego, ut haec audivi, humi prostratus adoravi, dicens : Quibus meritis, Domine, tantam mihi annuntias pietatem ? quicquid jubes, faciam, et tu in mea prole, quam promittis, oculos benignos pone, gentemque Portugalensem salvam custodi, et si contra eos aliquod paraveris malum, verte illud potius in me, et in successores meos, et populum, quem tanquam unicum filium diligo, absolvo. Annuens Dominus, inquit : Non recedet ab eis, neque a te unquam misericordia mea ; per illos enim paravi mihi messem multam, et ellegi eos in messores meos in terris longinquis. Haec dicens disparuit ; et ego fiducia plenus, et dulcedine redii in castra. Et quod taliter fuerit, juro ego *Aldefonsus* Rex per Sanctissima Jesu Christi Evangelia hisce manibus tacta. Idcirco praecipio successoribus meis in perpetuum futuris, ut scuta quinque in crucem partita propter crucem et quinque vulnera Jesu Christi in insigne ferant, et

et in unoquoque triginta argenteos, et super serpente[m] Moy[s]is ob Christi figuram, et hoc sit memoriale nostrum in generatione nostra. Et si quis aliud attentaverit, a Domino sit maledictus, et cum Juda traditore in inferna[m] maceratus. Facta carta Colimb. III. Kalendas Novemb., Era M. C. LII. *Ego Aldefonsus Rex Portugalen. J. Colimb. Eps. J. Bracharenf. Metropol. T. Prior. Gundisalvus de Sousa Procur. Vimirien. Pelagius Menen. Procur. Brac. Sueri. Martini Procura. Colimb. Ferdinandus Petri Curia Dapifer. Pet. Pelaj. Curia Signifer. Vclasc. Sanctii. Alfons. Menen. Prae. Uliz. Menendus Petri pro magistro Alberto Regis Cancellario. Locus sigilli.*

Eu Thomé da Cruz publico Notario Apostolico aprovado escripto da legacia destes Reinos de Portugal tresladei bem e fielmente esta Carta de Juramento e certidão da propria Original, que era escripta em pergaminho de lerra antiga sellada cinco sellos pendentes todos de cera .f. o do meu de cera amarella o qual era das Armas Reaes de Portugal com suas quinas e letras Gothicas antigas ao redor, que senão poirão ler por estarem apagadas e a partes gastadas e faltas e era o dito sello pendente per correas do mesmo pergaminho, e os outros quatro sellos pendentes erao de cera vermelha dous de cordoens de retróz

carmesi, os outros dous de fittas vermelhas, que pareciao de cadaço, em os quaes pareciao armas impresas que deviao ser dos Prelados, e dos Grandes, que ao dito Juramento forao presentes, que para mais firmeza, e corroboração sellarao a dita carta de seus sellos pendentes, como tudo consta da dita carta original com a qual foi este terlado concertado, e concorda com elle de verbo ad verbum, e por tanto o sottoscrevi e affinei aqui com o notario que o comigo concertou e nos affinamos aqui ambos de nossos signaes publicos costumados, em Lx.º aos 4 dias do Mez de Novembro de 1597 annos. Concertado comigo Notario Antonio Pereira. Thomé da Cruz.

Cart. do Most. de S. Vicente de Fóra: Arm. 22. Maç. 3. N.º 19. copia não autentica.

* Confira-se sobre este Transsumro o que escrevi na Mem. sobre os Codices e Cart. do Most. d'Alcobaça no Tom. 5. das Mem. de Litter. Portug. de pag. 336. not. (b) até pag. 343. Acrescentarei sómente, que por descuido se imprimio alli a pag. 340 na continuação da dita nota = 6 Pelagius Amenien. em lugar de Menen. = 10 Valasc. Sanctii em lugar de Vclasc. = 12 Aldeberto em lugar de Alberto.

N. 201. Doação de varios bens, feita ao Mosteiro de Moreira por Sueiro Gutterrez.

IN Dei nomine. Ego Suarius Gutterriz, placuit mihi per bonam pacem, et voluntatem, ex propria mea voluntate, ut facerem testamentum ad Monasterium Sancti Salvatoris de Moravia, quod est situm secus flumen Leza, de propria mea hæreditate, quæ habeo in Villa de

Arones, factus mons Faro, discur-
rente rivulo Cadavron, Territorio Por-
tugal: id sunt quatuor casales, quan-
ta quæ ibi habeo in Arones ambos,
de parentorum meorum, quomodo
de aviorum. Do eam ad domum Do-
mini, et ad Monasterium prædictum
Sancti Salvatoris de Moravia, per
rem-
1191
2 Id.
Sept.
1153
12 Set.

SECTO
XII.

remedium animæ meæ, cum omnibus præditiombus suis, pro suis terminis novissimis, et antiquis, per ubi illa potueritis invenire, cum quantum in se obtinet, et aprestitum hominis est, ut habeant inde servi Dei temporale subsidium, et ego ante Dominum præmium incônvisum. Ita ut de hodie die, vel tempore, de jure meo sit abrasa; et in judicio vestro supra dicta Ecclesia sit tradita, atque confirmata. Neminem vero permitto ex propinquis, vel extraneis, neque nullum genus humanum ibi aliquid irruptionem facere, aut istam scripturam violare: quod qui fecerit, et hunc factum meum irumpere temptaverit, ad partem ipsius

Monasterii pariat ipsam hæreditatem duplicatam in ipso continuo, et insuper quingentos solidos, et judicato, et insuper fedeat excommunicatus, et ad corpore Domini nostri Jesu Christi fedeat sequestratus, et cum Juda traditore habeat participatio. Facto seriens testamenti notum die quod erit secundo Idus Septembris, Era millesima centesima nonagesima prima. Ego jam supra nominati in hoc seriens testamenti manus meas roboro. Pro testibus: *Pelagius testis. Menendus testis. Johannes testis. Veremudus Presbiter notavit.*

Cart. do Most. de Morcira: Original.

N. 202. *Doação de varios bens feita por ElRey D. Affonso Henriquez ... a D. Mendo Perez.*

1192

1154
Jul.

Sus Christi nomine. Ego *Ildefonsus* Portugalis Rex, et uxor mea *Domna Mahalda* Regina. Placuit. . . . bonam pacem, ut faceremus tibi *Menendo Petrici* kartam donationis, pro mercede, et amore, de hereditate nostra propria, quam habemus in villa *Borvela*, que etiam fuit de *Sancio Arufici*, quantam ibi habuit intra regueiro, qui venit tras illam *Quintanam*, et inde per alterum regueiro de *Ripa Forata*: damus eam tibi et concedimus, ut abeas illam firmiter et omnis posteritas tua in temporibus seculorum. Facta karta

donationis et amoris mense Julio, ERA MILLESIMA CENTESIMA, NONNAGESIMA SECUNDA. Ego *Alfonfus* Portugalis Rex et uxor mea *Domna Mahalda* Regina in hac karta tibi *Menendo Petrix* manus nostras ad confirmandum ponimus.

Cart. do Most. de Villarinho.

* Faltava o resto do Pergaminho, e no claro da merade, em que se escrevera a Doação, percebiaõ-se ainda alguns raios de letras, que continuavaõ na parte, que se cortou.

N. 203. *Doação de varios bens reguengos no Couto de Pombeiro feita por ElRey D. Affonso Henriquez, e a Rainha D. Mafalda d D. Gonçalo de Souza, com faculdade de os traspassar ao Mosteiro de Pombeiro.*

1191

1155
Jun.

IN nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Quoniam, antiqua temporis institutione, rationabilis consuetudo, juris debito, penes omnes emerferit, ut factorum series, successuum numerus, fortunarum eventus

scripto commendentur, commendata ab hominum memoria ne decident, et omnibus preterita preferentialiter consistant: idcirco ego *Alfonfus* Portugalsium Rex una cum uxore mea *Domna Mahalda*, regni mei Conforte,

forte, facimus kartam donationis perpetueque firmitudinis vobis Domno *Gunsalvo de Sausa* de hereditate nostra propria, quam habemus in ipso Cauto de *Palumbario*, sub monte qui dicitur *Sancte Crucis*, Territorio *Bracarense*, discurrentibus aquis ad flumen *Avizela*. Damus itaque atque concedimus vobis illam integram hereditatem, que fuit de *Ordonio Ecbegaz*, quantum ibi habuit, pro mercede et amore Dei atque vestri: habeatis itaque et possideatis ipsam hereditatem, sicut jam terminata demonstratur cum introitus, et regressibus suis, cum aquis, et pascuis, et adjacentibus suis, cum terris cultis, et inculcis, cum vineis, domibus, ortis, et plantationibus, cum universis que ibidem ad prestamen esse videntur. Quicquid etiam intra terminos istos ad regale jus pertinet de nostro dominio sit abrafum, et in vestro traditum atque confirmatum jure perenni. Habeatis itaque licentiam testandi, donandi, vendendi ipsi monasterio de *Sancta Maria de Polumbario*, quemadmodum nobis dixistis: et sic nobis et vobis placuit, ad nostrarum vestrarumque remedium animarum. Nam, sicut jam supra dictum est, vobis Domno *Gunsalvo de Sausa* ejusdem hereditatis stabilem

kartam facimus, cui illam sana mente et integro animo tradere curavimus perpetuo possidendam: Facta carta donationis et firmitudinis mense Junio, Era M. C. LXXXIII. Ego *Alfonfus* Rex, et uxor mea Regina *Mahalta* vovis Domno *Gunsalvo de Sausa* in hac carta manus—nostras ad confirmandum ponimus. (Col. 1.^a): Qui presentes fuerunt et confirmaverunt: *Petrus Pelai Curie Signifer confirmo. Fernandus Petri Dapifer confirmo. Johannes Archiepiscopus Bracarensis confirmo. Petrus Episcopus Portugalesis confirmo. Odoarius Episcopus Vifensis confirmo.* (Col. 2.ª): Pro testibus: *Petrus testis. Pelagius testis. Gunsalvo testis. Menendus testis. Suerius testis.* (Entre as duas col. húa Cruz pintada sahindo de hum Escudo. Por baixo de ambas: *Magister Albertus* (Sello com o Rosto do Rey e letra = *Alfonfus Rex* =, pintado em circulos) *Regis* (Sello com o Rosto da Rainha e letra = *Mahalta Regina* =, pintado em circulos) *Cancellarius notuit.*)

Cart. do Most. de Pombeiro : Gavet.
19. n.º 19.

N. 204. *Esckriptura de prazo da herdade de Allieira feita pelo Mosteiro de Pedrozo á Maria Garcia.*

IN Christi nomine. Hec est carta siue prazo, quam iustissimus facere, ego *Egeas*, *Petrosiensi* monasterio dictus Abbas, una cum fratribus meis, vobis *Maria Garcia* uxor *Petro Oliver*, de hereditate nostra propria de *Allieira*, qua habuit pater uester per prestamo de hoc monasterio. Damus vobis de ipsa hereditate media minus quarta, per manu de parentibus vestris atque heredibus nostris, videlicet Domno *Gundisalvo de Sausa*, et *Fernando Blanco*, et *Suario Calabaza*, et

Didaco Menendiz, aliisque concedentibus. Ita tamen damus vobis ipsam hereditatem, ut habeatis illa in uita uestra, et postea a femine uestro liber remaneat in hoc monasterio. Verumptamen hec est beneficia illa, que uos in hoc monasterio pro hoc promittitis facere, que in his communis litteris nostris ac uestris debet sonare. Promittitis ex hinc heres et coadiutor huius monasterii fieri, et corpus uestrum in eo sepeliri. Si quis tamen, quod fieri non credimus,

Sicut
XII.

1194
Id. Aug.
1156
13 Ag.

SECVLO
XII.

mus, et aliquis homo uenerit uel vos ueneritis hanc firmitudinem nostram frangere, aut istam hereditatem disjungi, aut in aliquo modo ab hoc monasterio uoluerit separari, in primis sit excommunicatus, et a corpus Domini nostri Jesu Christi sit separatus, et in infernum profundatus, et cum Juda traditore in eterna dampnatione habeat participium, et ipsam hereditatem componat in duplum, et

Domino terre aliud tantum. Facta carta firmitudinis notum die quod erit Idus Augusti, E.^a M.ª C.^a LXXXIII.^a Ego *Maria Garcia* hanc cartam firmitudinis propriis manibus robor—. Qui presentes fuerunt et uiderunt: *Petro testis. Gudisalvus testis. Martinus testis. Gundisabvus notuit.*

Cart. da Fazend. da Uniuersid. de Coimbra: Pergam. do Most. de Pedrozo.

N. 205. *Carta de doaçaõ e arrhas, por Nuno Mendes á sua mulher Dorothea Mendez.*

1195
14 K.
Jun.

1157
19 May.

IN Dei cuncti potentis nomine. Cum Deus omnipotens per uniuersam conditionis sue ex nutu copulationis cumpleurit cardines orbis, sic Adam protoplauti uxorem Euam insignitam Deus copulauit sociam: Patriarche nupserunt, et filios et filias nutu tradiderunt: et sic Prophete predicauerunt: *Accipite uxores, et generate filios et filias*: sic etiam ipse Rredemptor noster, in finem mundi apprens, ad nucas quipe ueniens sue potencie aqua cumuertit in uinum, et sponsum uel et sponfam exilarauit. Hinc itaque ego *Nuno* prolis *Menendis*, tantis et tam precelsis testimoniis heruditus, placuit mihi antiqua maiorum patrum sequi, et tibi dilecte uxori mee *Dorothee Menendis* arras tradere, id est in uila d'*Ornelas* duos casales, et in *Quaeras* uno casal, et in *Arones* tres casales, et medietate de *Auelanas*, et tres casa-

les in *Couelas*, et in *Gradisim* uno casal, et mea parte de *Saucta Columba*, et mea parte de *Moaas*, et mea parte de *Selas*, et mea parte de *Renordanos*, et XII.^{im} homines de cractione: ita ut de bodie die donas, uel arras istas, de juri meo datas, et tibi uxori mee *Dorothee Menendis* acceptas, et in tuo dominio confirmatas. Ffacta carta donacionis XIII. Kalendas Junii, E.^a M.ª C.^a LXXXV.^a Ego *Nuno* prolis *Menendis* in hanc carta manu mea r+r+o+b+o+||+r+||+o. Pro testes: *Menendus testis. Sancius testis. Martinus testis. Pelogius notuit.*

Includa em Instrumento passado no Mosteiro de Paço de Souza a 3 de Março, Er. 1365.

Cart. do Most. de Paço de Souza: Gavet. 1.^a Maç. 1.º N.º 15.

N. 206. *Carta Regia de protecçaõ, e privilegios concedidos aos Templarios, em virtude de Bullas Apostolicas.*

1196
N. Apr.

1158
5 Abr.

IN nomine Sanctæ, et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti amen. Ego *Alphonfus* Portugalensium Rex, Comitis *Henrici*, et Reginæ *Tarasie* filius, magni quoque Regis *Alfonsi* Imperatoris

Ispaniæ nepos, a Summo Pontifice per Apostolica scripta sum coactus, ut uobis *Petro Arnaldi* Militiæ Templi in istis partibus procuratori, et fratribus uestris uniuersis, uestris cautis, et Ecclesiis, et villis, et hominibus,

nibus, atque possessionibus, quascumque habetis, et deinceps habere poteritis, piam tribuam libertatem, atque immunitatem, sicut in Romano privilegio, quod ab eodem Summo Pontifice impetraſtis, plene consistit: videlicet, ut vos ipsos et omnes res, quas sub meo dominio habetis, providenter ab omnibus injuriis vobis illatis protegam ac defendam, et etiam vobis inde cartam propriis manibus roborem, et confirmem. Cauto igitur, et confirmo omnes vestras possessiones, tam acquæſitas, quam acquirendas, de Ecclesiis, de Vilis, de hereditatibus, de redditibus, de servis, de ancillis, de junioribus, et de quibuscumque regio dominio subjugatis, in vestris cautis, vel hereditatibus, vel Ecclesiis morantibus. Ita quod nulla persona unquam audeat vestros cautos, vel hereditates, vel domos irrumperere, vel vestros homines capere, vel aliquem vestrum moleſtare, nec de calumpnia, quam vestri homines fecerint, quicquam audeat aliquis exigere. Præterea audeat aliquis vestris hereditatibus commorantes ab omni servili negotio, et ab omni tributo absolvo. Si vero aliquis vestrorum hominum in aliis vestris hereditatibus, extra cautos vestros, morans, furtum fecerit, vel homines occiderit, aut raptum comiserit, et legitime convictus fuerit, omnibus aliis exactionibus remotis, juxta possibilitatem suam componat, ita quod casam non perdat, et de his, quæ prædicta compositione persolverit, medietatem mihi, vel meo successori reddat, medietas vero in ipsa hereditate remaneat. Istud quoque concedo, quod nunquam portagium, nec pedagium de vestro censu, vel de quibuslibet rebus, quas vestri homines emerint vel vendiderint, ab aliquo requiratur. Quicumque igitur hanc paginam istius cartulæ, quam Apostolica preceptione confirmare, ac roborare compellor, ausu temerario infringere, ac diminuere volue-

Tom. I.

rit, pro certo me sibi iratum credat. Ac postquam Domino suo quicquid abstulerit ex integro restituerit, d. solidos probatæ monetæ componat, ex quibus solidis ego mediam partem illi domui Dei, et Templo Salomonis concedo, et insuper ipse temerator sit maledictus usque ad septimam generationem, nec in die judicii mereatur habere resurrectionem, sed luat pœnas in inferno cum Juda traditore, et cum Simone Mago, et cum Datam et Abirom, quos terra absorbit. Præterea adicio, quod nunquam fratres Militiæ Templi, vel eorum res pro qualibet causa pignoretur, nisi prius in mea præsentia causa pignorandi prolata fuerit, et causa eorum semper ex inquisitione bonorum virorum terminetur. Facta carta Nonas Aprilis in Era m. c. lxxxv. vi. Ego *Alfonſus* Portugalenſium Rex una cum uxore mea Regina *Mabalda*, et filiis meis hanc kartam vobis *Petro Arnaldi* Militiæ Templi in istis partibus procuratori, et vestris fratribus, tam præsentibus, quam futuris, et Religioso Templo Salomonis propriis manibus roboramus, et hoc signum +++ facimus. Ego quoque *Joanes* Dei gratia Bracharenſis Archiepiſcopus una cum communi Canonicorum consensu hanc kartam semper stabilem, inlibatam, et inviolatam permanere concedo: et qui eam in suo tenore, et suo robore servaverit benedictionibus repleatur, et benedicitur cum, qui benedixit Abraham, Isaac, et Jacob, et habitat in Cœlis cum Sanctis Angelis, et electis viris; et contra qui eam perturbare, inquietare, aut infringere voluerit, sit maledictus, et anathematizatus, et cum Juda traditore in gehennali pœna cruciatus. Ego *Petrus Pelagii* signifer Regis confirmo. *Petrus Portugalenſis* Episcopus confirmo. *Menendus Lamacensis* Episcopus confirmo. *Odorius Viſenſis* Episcopus confirmo. *Gilbertus Lisbonensis* Episcopus confirmo. *Joanes testis*. *Pelagius testis*. *Sanctius*

Z

Seculo
XII. *Etius testis. Donnus Morus testis. Menendus Alphonsi testis. Gonsalvas de Sousa testis. Petrus Ferdinandi testis. Rodericus Monis testis. Valastus Sanctii testis. Egeas Favile testis. Laurentius Egee testis. Pelagius Zapata testis. Magister Albertus Regalis Curiae Cancellarius notavit.*

Cart. do Most. de S. Vicente de F6-

ra: Arm. 15. n.º 28.

* Se a Rainha D. Mafalda morreo em 4 de Nov. de 1157, como pode ella figurar nesta Carta em Abril de 1158: ou este privilegio he apocrypho , ou tem-se até-gora errado o anno emortual desta Rainha.

** Confira-se com a Hist. da Ord. do Hospital-P. 1. §. 52. pag. 104 onde se acha quasi toda já impressa.

N. 207. *Doação feita ao Mosteiro de Paço de Souza de varios bens, por Dordia Garcia, viuva de Payo Garcia, e seus fillos.*

1198

1160
Nov.

In nomine Sancte, et Individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritu Sancti amen. Ego humilis, exigua, Christique ancilla, *Dordia Garcia* una cum consensu omnibus filiis meis, et sunt nominati *Petro Pelaiiz, Suario Pelaiiz, Diago Pelaiiz, Martino Pelaiiz, Guntina Pelaiiz, Maria Pelaiiz, Gelvira Pelaiiz*, pro remedio anime viro meo *Pelagio Garcias*, et pro remedio anime filio meo *Garcia Pelaiiz*, et pro remedio anime filio meo *Pelagio Pelaiiz*, qui omnes hoc tempore migrati sunt ex seculo, et pro remedio anime mee, quatinus evadere valeamus penas inferni, et acquirere gloriam vite eterne pro misericordiam Christi, offero sancto et venerabili altari *Sancti Salvatoris Palacioli*, temporibus *Egee* Abbatis, quod situm est secus rivulum *Sansé*, ob tolerantiam fratrum et vitam monachorum, nostras portiones de Ecclesiis prenominate, que eveniunt mi de parte de meo patre *Garcia Ramiriz*, de *Sancto Jacobo de Petri*, qui se dividit per tres tercias, et est una tertia de *Vilela*, faciunt inde viiii partes, et de ipsas novem partes habet inde *Garcia Ramiriz* iiii.º et de parte de *Gelvira Tedoniz* habet ii.º, et faciunt inde a *Garcia Ramiriz* duas partes de ista tertia de *Vilela*, et de alia tertia faciunt inde vi. par-

tes, et ganavit inde *Diago Paaiz* una sexta de *Anaia Lovegildiz*, et alia vi.º fuit de *Quirago Andusiz*, et de suas germanas, et venit inde a *Garcia Ramiriz* duas partes; alia vi.º fuit de *Bona Toeriz* et de suas gentes, et de alia tertia *Pelagio Godesteiz*, et *Menendo Abdelaz* levant inde medietate, et dederunt illam a *Garcia Ramiriz*. De *Sancto Michael* de *Paredes* fuit inde medium de *Egas Frojaz*, et cambiavit *Ermigio Venegas* cum suos sobrinos quarta de *Sancto Martino* de *Recessinos* pro alia quarta de *Sancto Michael* de *Paredes*; alia quarta fuit de *Egas Jobannis*, et de suos germanos, et ganavit inde *Pelagio Pelaiiz* v.º de *Ernesfenda Jobannis*, alia quinta de *Sunilo Jobannis*, et ganavit alia v.º de nomen *Dulce Jobannes*, quinta de *Alfonso Jobannes* venit ad testamentum; quinta de *Egas Jobannes* habent illa suos filios, et homines dederunt illa a *Garcia Ramiriz*. Et de *Sancta Maria* de *Pedroselo* ganavi inde *Egas Frojaz* terciam partem integram, et venit in testamentum a *Sancto Michael*. Ego *Dordia Garcia* una cum omnibus filiis meis, sicut sunt supra memorati, offero altaris *Sancti Salvatoris Palacioli*, pro remedio anime mee, et de viro meo, et pro de filiabus meis, quos superius pronavi,

omnes

omnes meas porciones de super nominatas ecclesias, quantas que ibi habuit *Garcia Ramiriz*, quatinus ego et progenies mea, dives pauper qualiscunque fuerit, semper in hoc monasterio suscipiatur, et adjuveur. Do atque testo illas Ecclesias, ut dixi, ut mi subveniatis, si aliqua persura mi a quodam Domino, cum quo vos possideatis, evenerit, et maxime, ut penas inferorum evadere valeam, et a Deo remissionem omnium peccatorum meorum percipere merear. Si quis tamen, quod minime credo fieri, tam de extraneis quam etiam de propinquis meis, qui hoc testamentum ad inrumpendum venerit, in primis sit excommunicatus, et cum Traditore in perpetua pena dampna-

tus, et a ceteris christianorum omnino segregatus, si steterit, se non correxerit, et pariat ipsas Ecclesias quadruplatis, et Seniori terre aliud tantum in iudicatu, et ipsas Ecclesias ubi semper datas et conservatas. Facta series testamenti mense Novembrio, E. M. C. LXXX. VIII. Ego *Dordia Garcia* pariter cum filiis, hoc testamentum, quod iussi fieri, manibus propriis ratoboro, et Ecclesie *Sancti Salvatoris* per signo. Pro testibus: *Menendus testis. Garcia testis. Pelagius testis. Vilelmus notuit.*

Cart. do Most. de Paço de Souza :
Liv. das Doações fol. 25. vers. col. 1.ª

N. 203. Reconhecimento feito pelo Prior de S. Thiago de Pinheiro, de ser a sua Igreja do Padroado do Mosteiro de Caramos

NOVERINT universi presentis scripto seriem inspecturi, quod in presentia unius Notarii Apostolici publici Tabellionis in Regno Portugaliæ, et Algarbiæ, termini de Felgueiras, et receptus scriptorum ad hoc adhivitorum, *Martinus Egeas* Prior Ecclesie *Sancti Jacobi de Pigneiro*, non coatus, non compulsus, non circumventus, non seductus, sed spontaneæ voluntate motus dicit secundum Dominum, ac animam suam, quod Prior Monasterii de *Caramaris* erit Patronus tantum ipsius Ecclesie de *Pigneiro*, et nullus alius, et affirmatus per iuramentum quod haberet ipsam Ecclesiam de manu Prioris, et Conventus Monasterii supra dicti, et quia originalia rerum, et presentes ducti Canonici de *Caramarus* dedit que claves ipsius Ecclesie, et ereguit ea de mandato Prioris, et Conventus supra dictorum, et dixit per iuramentum, quod fecit, quia vidit alios duos clericos Rectores ejusdem Ecclesie missos in eandem Ecclesiam

per Priorem, et Conventum supra dictos, et quia ambo erant Clerici ipsius Monasterii, et Vassalli, et per ipsummetidem omnium Parochus osculatus fuit manum dicti Prioris, et recepit ipsum, et Conventum per Dominum, Dominos, et Tutores, et promisit eis exhibere reverentiam tamquam fidelis Vassallus divi suo Domino exhibet; et sic ipsi receperunt illum in Clericum et Vassallum: in cujus rei testimonium Ego supra dictus Tabellio, et supra dictis Priore, et Conventu adhibitus, et rogatus, his inductus, et ad instantiam ipsorum hoc Instrumentum scriptum, et signum meum disposui eodem die in claustrum Monasterii Nonas Februarii, sub Era millesimi centessimi nonagesimi noni anno. Presentes fuerunt *Secu . . . &c. Tbomas Mendes: Dominicus Petrus: Dominicus Villa Nova, Clerici. Johanne Moniz. Deo Viella. Dominicus Johannes de Villa Fria. Matheus Reimundo. ✕.*

1199
N. Feb.
1161
5 Fev.

Seculo
XII.

Cart. do Most. de Caramos : Original.
* Este Documento pelas suas Formu-
las parece apocrypho : as de *Notario Apof-*

*tolico e publico Tabaliãõ no Reino de Por-
tugal e Algarve*, não podem ter lugar
em hum Documento do anno de 1161.

N. 209. *Doação de Martim Gonçalves ao Mosteiro de S. Jorge, onde
tinha professado.*

1199

1161
Març.

IN Dei nomine. Noscant omnes ho-
mines, qui hanc cartam legere au-
dierint, quod ego *Martinus Gonsal-
viz*, in Dei timore conpunctum,
hanc cartam testamenti facere iussi
Domno *Johanni Vincentii Prior San-
cti Georgii*, et omnibus canonicis,
et fratribus, ibi conversantibus, de
toto meo integro habere, mobile,
et immobile, cum corpore meo, scilicet
de omnibus meis hereditatibus
ruptis et inruptis, montes, et col-
les, et fontes, et et pascuis, adhuc
domos, vineas, almurnias, vacas,
et maurus, et de tota persia, que in
domo est, et adhuc de supleñtile,
quantumque habere, vel ganare,
cum istis predictis rebus potuero
usque ad obitum meum ipsi fratres
habeant, et domini sint corporis
mei, et ipsarum rerum in vita mea,
et in morte. Hoc itaque firmum et
stabilitum testamentum igitur illis fa-
cio, quia jam confirmatus sum et
roboratus in regula, et in manu
eorum, et per obædientiam et licen-
tiam ipsorum in hoc loco habito et
adsto. Quando vero ipsi me de loco
isto vel alio provocare voluerint, sub-
tunc voluntarie, vel sine voluntate,
me accipiant, et ad iussum ipsorum
festinabo. Et ubi me voluerint am-
movere, statim licentiam habeant ex cor-
pore meo, et omni mobile vel immo-
bile cum eo accipere, et quicquid
ex illis facere cupierint faciant, et
ego sine dubitatione sicut bonus fra-
ter et focus debeo esse semper. Con-
sideranti equidem bonum, et admira-
bile commercium esse, sicut Patriar-
charum Prophetarumque sententiis est
edictum, eterna bona, et incompa-

rabilia, istius mundi temporalibus
rebus et caducis possim adipisci: Do-
no itaque et concedo, ut predictum
est, fratribus, ibidem Deo fervire
volentibus, scilicet totum meum in-
tegrum habere cum corpore meo,
sicuti superius sonat, ita quod ani-
ma mea parentum meorum semper
in oracionibus et in beneficiis suis
memores sint. Hanc itaque firmitu-
dinem et stabilitatem coram bonis
hominibus eis facio, ut nec ego,
nec aliquis ex progenia mea, nec ex-
traneus, ausus sit auferre illis al-
quid de hoc supra dicto habere. Si
vero aliquis ex progenia mea, sive
ego, vel extraneus, hoc meum scrip-
tum audacia sua violare voluerit,
quisquis fuerit, non sit ei licitum,
sed pro sola temptatione, quantum
ab illis auferre voluerit, tantum eis
in quadruplum restituat, et Domino
terre aliud tantum, et insuper sit ma-
ledictus et excommunicatus, et cum
Juda traditore in infernum sit dampna-
tus, et ira viventis Dei veniat su-
per eum, vel super eam, quisquis
fuerit: et hoc scriptum firmitudinem
obteneat semper. Facta Testamēti
carta mense Marzio, ERA M.ª C.²
LXXX.^a VIII.^a Ego autem predictus
scilicet *Martinus Gonsalviz*, qui
hanc cartam iussi facere, coram ido-
neis testibus propria manu mea ro-
boravi, et signum hoc + feci. Qui
presentes fuerunt et viderunt: *Di-
dacus Alfonso testis. Pelagius Al-
vitiz testis. Gonsalvus Johannis
testis. Pelagius Sandiz testis. Jo-
hannes Goterriz testis. Gonsalvus
Adaufiz testis. Gonsalvus Martiniz
testis. Pelagius Diaz testis. Mar-
tinus*

tinus Pelais testis. Vilielmus no-
luit.

Cart. da Faz. da Univerfid. de Coim-
bra : Pergam. da Meza Prioral de S. Jorge. SACUL.º
XII.

N. 210. *Doação da Inf. D. Sancha, filha do Conde D. Henrique, á Igreja de Villa Nova das Infantes, no dia da sua Dedicacão.*

IN Dei nomine. Ego Infans Dona Sancia, soror Domni Regis Alfonsi filii Comitis Domni Anriqui et Regine Domne Tarasie, per consensum illorum, et Domni Jobanis Archiepiscopi Bracarenfi, a quo dedicata fuit Ecclesia Sancte Marie de Villa Nova Infantissarum. In Deo Domino eterne salutem amen. Ideo mi, cum consensu istorum omnium predictorum, voluntate similiter et placito, placuit, nullus quoque imperio gentis, nec fraudantis articulo, sed propria mea voluntate, facio tibi Menendo Oydzis Prelato ejusdem Ecclesie cambiam, scilicet pro ipsis testamentis, que ipsam Ecclesia habet sitam in termino de Rivolo Malo nominaliter, que testamenta dedi consensu supra dictorum casali, quod populavi de Fonte de Onega; et aliam pezam, qua trahit casale de Tojal; et etiam aliam pezam, quem trahit casale de Hospitale; et aliam minimam pezam, ubi vocatur casale; et aliam pezam, quam habet casale, in quo moratur Sugerius Boldion, et aliam pezam, que trahit quintana de Bernal Fruchel; et alias tres pezas, quas trahit hereditas Gunsalvi de Costa; et unam pezam in Leshali, et aliam in Chouzalis, et aliam in Outeiro de Rivolo Malo, et alias duas pezas in cazali de Domno Belpim: et omnes iste peze erant de Ecclesia jam dicta; et propter illa testamenta, que recepi de ipsa Ecclesia, ampliavi passales eidem Ecclesie magis quam habebat: Scilicet ampliavi per Pedral, quomodo vadit ad fontem de Onega, et quomodo vadit ad ipsum Ribeyrum, quod fuit ad casale de Ribeyro, et etiam sicut dividuntur vinee de Cas-

tro cum casali de Ribeyro, et quomodo vadit ad fontem de Sanrrela, et quomodo vadit per ipsum Ribeyrum, quod fuit de fonte de casali d'Eyta, et sicut per ipsum ribeyrum, quod fuit de Cabreira, et sicut dividitur terminus cum casali de Retorta, et quomodo partit cum casali de Papa, et sicut dividitur cum casali de Barrano, et quomodo finitur in Pedral; et in istis passalibus habet tantum nullus nisi Ecclesia jam dicta. Et ista Ecclesia habet extra passales: scilicet aquam de Sirgal integran, quanta currit de levata de Fervenza superior usque ad Sirgal, et devesam mediam, quomodo dividit per Riberyum, quod venit de Mata Mala, et sicut partit cum erediibus de Mata Mala, et sicut dividit per riberyum quod venit de Fojo, et quomodo dividit per sautum de Sirgal, totam integram nisi tantum sautum, quod habet ibi casale de Barreiro, et de Fervencia, et etiam unum diem scilicet dominicam de aqua, que venit de Ribeiro de Mata Mala, et ubi dicitur Correduyra unam pezam de Sauto, et devesam de Crastro, sicut dividit per Penctum, quomodo vadit Portelam de valle de Feezyro, et de alia parte quomodo venit ad Portelam de vallibus, et quomodo vadit ad Geil Pileyras, et tornat se ad Penedum, et unam pezam de terreno super fontem de Borbolengo, et unum testamentum in Chousali de Hermida Sancti Pelagii, et duo parva testamenta in casali de Fervenza, et de istis duobus testamentis debet habere domnus mediam partem vini, et Ecclesia debet laborare illa, et etiam vineam, unum parvum testamentum quod

1200

12 K.

Feb.

1162

21 Jan.

SECVLO
XII.

quod vadit contra casale de Lama. Et etiam ego Donna Infans jam prefata do atque concedo, pro remedio anime mee, molendinum de *Tojali* cum suis aquis, et etiam concedo potestatem Abbati istius Ecclesie et suis hominibus, quod non petet vocem, nec calupniam, nec luctosam in suo termino, scilicet Ecclesie, et etiam quando quod pignoret per se Abbas sicut Maior domus alicujus terre, et si forte conquestus se aggravaverit, mando, quod respondeat sibi coram vicario terre. Item concedo tibi illam vezatam de vargena, que comrumpuit Ecclesia, que erat de Lama Tremua, videlicet tali pacto, quod det inde tertiam partem panis et linni temporanei, propter decimas et gavelas mulierum, que sachaverint ipsas vel mundaverint; et si forte ibi fuerit platum sive linnum forodoneum, habeat Ecclesia integrum. Et ego Infans jam prefata habeo xxvii. casalia in ipso termino de *Villa Nova*, et debet inde habere Ecclesia decimas et primicias et singulas teeygas de milio de quocumque casali, et etiam singulas quartas de vino per mensuram *Vimaranensem*, et totum istud debetur resolvi per ratores, qui morati fuerint in ipsis casalibus. Item ista Ecclesia jam dicta superius habet in termino de *Rivolo Malo* decimam trium casalium scilicet in et decimam et primiciam de heredibus de Outeyro, et etiam casale de Outeyro, et aliud quod vocatur de Donno *Belpin*, quod dividitur cum Ecclesia *Sancti Martini de Fareja*, et decimam de tota hereditate de *Burgueyros*, et medietatem casalis de *Portela*, quod dividitur cum *Sancto Romano de Meyson Frigido*. Et ego Donna Infans jam fata inquisivi terminos de *Villa Nova* per homines multos bonos, scilicet et per Judicem *Vimaranensem* Dominum *Petrum Eriz*, et per Priorem Ecclesie Sancte *Marie Vimaranensis*

Domnum *Petrum Amarelum*, et inveni, quod dividuntur per viam de *Penela*, quomodo vadit ad montem, et per penedum de *Rivolo Malo*, et per penendum de *Lagatcyras*, et quomodo vadit ad *Oxiam Sancti Silvestri*, preter ipsam hereditatem, quam dedi ipsi *Hermide*, et adhuc ipse terminus vadit ad penam de *Chamuar*, et quomodo vadit ad petram de *Cidreyra*, quomodo vadit ad pinedos de *Augueyros*, et quomodo vadit ad *Coonas*, et sicut vadit ad penam de galo, et quomodo vadit ad penam de *andorino*, et quomodo vadit ad *Portelam de Trepeza*, et quomodo vadit ad petram curvam, quomodo venit ad fontem de portu, et quomodo venit ad viam de super *Freytas*, et quomodo venit ad pennam que stat super *Fonteelam*, et sicut dividitur per tumbum de heredibus de *Portela*, et sicut dividitur per ipsos tombos de ipsis heredibus de *Burgueyros*, et quomodo vadit ad petram de corona de *Abbate*, et quomodo vadit ad penam de *fauto covo*, et quomodo dividitur per ipsum tumbum cum casali de *Ribeyro*, et cum heredibus de *Outeyro*, et quomodo dividitur per ipsum tumbum de Ecclesia de *Mata Mad*, et per petram de *Fojo*, et quomodo venit per tumbum sub casale de *Pelagio*, et quomodo ad *Fervenciam* et ad *Ribeyrum de Fojoo*, quomodo partitur cum heredibus de *Curageyras*, et quomodo dividitur cum heredibus de *Outeyro*, et quomodo partitur cum casali de *Domno Belpin*, quomodo vadit ad viam de *Penelas*, et in istis terminis nullus debet ibi habere quicquid nec jus, nisi tantum Ecclesia jam prefata, scilicet de modernis nominatis, et de aliis que fursum nominata sunt. Et si aliquis tam ex parte mea quam ex altera, qui contra hoc meum factum temptaverit venire, quantum queserit, tantum alteri parti in duplo componat, et confero ei maledictionem sempiternam,

SECVLO
.XII.

que i.^o quarteiro de treigo, et alium de secunda, et ii.^{os} puzales de viuo, et taligam de legumiaa per mensuram Colibrianan, et singulos manipulos de lino in tribus virgis, et de venatum lonbo, et de urfo ii.^{as} manus, et calumnias: quod si aliquis ferrum acceperit contra alium, v. morabitos componat, et alias calumnias, quas inter se habuerint, iudicent illas iii. omnes de Concilio, et de illa iudicata media parte a *Palacio*, et media Concilio sibi retineat, et illi, qui dederit iusticia de uno ad alium in unoquoque anno, non det nulla renda, et ille homo sedeat de Concilio, et non darem manaria, nec balugus, et darem lurosa vi. morabitos de Concilio. Et si quis aliquis illorum voluerit vendere hereditate, quam habet in illa villa, vendat a vicino vendendi po v. annos, ex quo intravit in illa villa, vendicata est: de dar directo unum ad alium siadoria una. xxx.^{as} panes de mediate, iii.^{os} de tritico, porco de iii.^{os} costas: vino singulos almudes, cevada singulos almudes per medida de Concilio: careira, et apello ipso die a sua casa. De condado vi. de piscar. Facimus cartulam donationis de illa hereditate *Covas*, ut habeatis vos ea ex datum nostrum firmiter in cunctis temporibus seculorum, vendendi, donandi, testandi, faciatis inde quod volueritis, vos et omnis posteritas

vestra. Siquis tamen, quod fieri non credimus, aliquis homo venerit, vel venerimus iam nos, quam gens nostra, propinquis, vel quam extraneis, que nos ad iudicium vendicare non potuerimus, aut vos in voce nostra, non voluerimus autoricare, vel vendicare post parte vestra, quantum vobis calumniaverint, vel calumniaverimus, tantum vobis fuerit melioratum; et hunc factum nostrum in nostra vita non fit violatum, sed stantem et permanentem plenam habeat firmitatem et roborem usque in seculum seculi. Et qui ista carta voluerit rumpere, pariat ipsa hereditate duplata, vel quantum fuerit meliorata, et insuper iudicato. †. Facta carta die quo heri v.^o Nonas Marcii, Era m.^a cc.^a Ego *Gundisalvus Suariz*, et *Falmua Diaz*, et *Johane Diaz*, et *Menendo Gondiar*, et sua mulier, et abbas *Petrus Gondesendiz de Palumbeiro*, et *Monjo Ermegildes* cum frares meos, et *Marina Diaz* in hanc kartam manus nostras roboramus ad vobis populatoribus. *Gondisalbus testis. Sueiro testis. Menendo testis.* †. Et insuper si maledictus, et excommunicatus, et cum Judas traditore habeat participium in die iudicii amen *Pelagius notuit.*

Cart. do Most. de Pombeiro: Gavet.
30. n.º 22.

N. 212. *Transacção entre o Mafteiro de Arnoya e Goldregodo Paez, tendo precedido letigio sobre certos bens.*

1201
1163
Fev.

ERA M.^a CC.^a I.^a mense Februarii. Ego *Goldregodo Pelais* habuit intentio cum *Petro Garcia* de parte de uxori sue *Elvira Menendi*, de illa hereditate de *Tinela*, que vendidit *Pelagio Petri* a *Menendo Petri*, et post ea nun potuit illa *Donna*, nec nullus homo pro illa octo-

rizare illa hereditate. Venerunt in tempore de *Guncalo* de *Sausa* cum suos sagiones, et prehenderunt mi ii.^{os} kafales in *Arantebi*, et ego rogavi *Egeas Gonsendiz* pro meo fiadore, et pro illa siadoria pectavit *Egeas Gonsendiz* xvi. morabitos: deinde venit *Egeas Gonsendiz*, et prehens-

prehendivit ipsos II.^{os} kafales de *Arantbei* pro dublo de illos marabitinos; tunc venit Abbas nomine *Godinus*, et per gratum de ipsa Domna, dedit xxx.^{ii.} morabitinos ad *Egeas Confendiz*, et quantum ipsa hereditate fuerit meliorata prester, pro anima de *Pelagio Petri. Goldregodo Pelaiz* et pro ipso amore, que ego feci ad *Sanctum Johannem*, dederunt mi unum kafalem in *Fornelos* prenominatam de *Meendo Garcia*. Et ego *Goldregodo Pelaiz* relinquo meas aras pro isto adutorio, que mi faciunt, et in vita mea seuper adjuvent me, et post obitum meum vadat ipsa hereditate de *Fornelos* ad *Sancti Johannis*, et si mea nepta no-

mine *Dordia Petri* venerit post obitum meum, et voluerit dare xv. morabitinos, dent ad illa unum de ipsos kafales de *Arantbei*, et post obitum suum relinquat illum ad *Sancti Johannis*. Et qui inde aliter fecerit, et istum scriptum exierit, ut pareat illa hereditate in dublo, et insuper d. solidos, et duo auri talenta. Ego *Goldregodo Pelaiz* tibi Abbas nomine *Godinus* in hunc scriptum manus meas Roboro. Pro testes: *Petro testis. Johanne testis. Menendus testis. Nuno notuit.*

Cart. do Mosr. de Amoya: Gavet.
4. n.º 15.

* Copia do Seculo 13.*

N. 213. *Estambo de bens entre Joaõ Vermuis e sua mulher, e Pedro Perez e sua mulher.*

IN Dei nomine. Hæc est carta cambiationis, et firmitudinis, quam iustissimè facere ego *Johane Vermuis*, et uxor mea *Hogentia*, tibi *Petro Petris*, et uxor tua *Jusfa*, de illa nostra vinea, quæ jacet in *Santo Georgio* pro illa domo, quæ fuit de *Petro Fadal*, et pro nostra parte de illa vinea do Rego: sunt autem termini ejus de illa vinea de *Sancto Georgio*, in oriente ipsos Fratres: in occidenti ipsos Fratres: in aquilone via: in africo *Cumeneira* de *Seyra*; habeatis vos illam vineam de valle a vallo, sicut plantata vel per plantar, et faciatis de ea quidquid vobis placuerit semper; sed si ali-

quis homo venerit de nostris, vel de extraneis, qui hanc irrumperere voluerit, quantum inquisierit, tantum in duplum componat, et Domino terre aliud tantum. Facta carta mense Aprilis, Era m. cc. ii. Nos supra nominatus, qui hanc iustissimè facere, eam manibus nostris roboravimus. Qui præsentis fuerunt: *Pelai Carboneiro testis. Hegas presbiter testis. Gonsalvus Petris testis. Guncalvus Perna testis. Petro Honis testis. Bono Christianiano testis. Felix testis. Petro Pardino testis.*

Cart. do Mosi. de S. Jorge: Original.

N. 214. *Carta de manumissão concedida por Mendo Soares á hum seu escravo.*

INCERTUM tempus adest, qui nec finem novimus, nec dissolutionem corporis scimus; *Isaya* Propheta dicente: *Dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, et omne bonus eorum disframpe. Dissolve colligationes in-*
Tom. I.

pietatis: solve fasciculos deprimentes. Ea propter: Ego *Mendus Suariz* una cum filiis et filiabus meis, facimus tibi *Petri Menendi*, pro remedio animarum nostrarum, nostrorumque parentum, kartam ingenuitatis, et liber-

Seculo
XII.

tatis, tali pacto, ut in uita mea mi seruias, et post obitum meum a iugo seruitutis sis absolutus, et incedas ubicumque uolueris, et omnis generatio tua in perpetuum, ab eaque potestate eundi, et redeundi, et cathena de collo tuo sit contracta, et seruitutis iugum temeratum, et pedes tui de compedibus seruitutis, iure perhenñi, et seculis seculorum, sint absoluti. Si autem aliquis homo uenerit, tam ex filiis, quam de nepotibus, seu ex aliis, quisquis sit, qui hoc factum nostrum ad irumpendum conatus fuerit, sit maledictus, et excommunicatus, et diabolice seruitutis iugo aligatus. Et insuper D.

solidos a Rege, cui potestas concessa fuerit in terra, componat. Facta karta ingenuitatis mense Decembrio, Era mil. cc.ii. Ego praefatus *Menendus Suariz*, una cum filiis, et filiabus meis, tibi *Petro Menendi* hanc kartam libertatis, quam scribere iussimus, propriis manibus coram idoneis testibus R. | o. | b. | o. | r. | a. | m. | u. | s. Qui presentes fuerunt et uiderunt et audierunt: *Petrus testis. Pelagius testis. Menendus testis. Gonsaluis presbiter notauit.*

Cart. do Most. de Vairão : Maç. 2.º
dos Pergam. antig. n.º 1.º

N. 215. *Carta do Arcebispo de Compostella ao Prior, Clerigos, e Fre-guezes da Igreja de S. Thiago de Coimbra, recommendando-lhes a obseruancia dos seus antigos uzos e costumes na arrecadação, e despezas das suas rendas &c.*

Tem da-
ta.

M. Ecclesie *Compostellane*, gratia Dei, Archiepiscopus, et omnis Conuentus, dilectis filiis *Petro Mechelino* Ecclesie *Sancti Jacobi* de *Colimbria* Priori, et clericis aliis, fidelibus etiam parrechanis ejusdem Ecclesie *Menendo Albo*, *Petro Venegas*, *Petro Garste*, et ceteris. . . . Beati *Jacobi* benedictionem. In Ecclesia *Sancti Jacobi*, que est apud uos, audivimus quasdam exactiones contra consuetudinem noviter fieri: has remove, et omnino extirpare, justum duximus et honestum. Itaque mandamus uobis et rogamus, ut de ecclesia illa, et de omnibus suis pertinentiis, prepositis nostris, qui a uobis missi sunt vel mittentur, seruiatis et seruire faciatis, secundum consuetudinem illam, quam habuit ipsa Ecclesia in diebus *Didaci* bone memorie Archiepiscopi, et aliorum decessorum nostrorum sub prepositis Ecclesie nostre *Petro Fulcone* Cardinali, *Fernando Curiali* nomine Ar-

chidiacono, *Petro Pardo* nomine Decano, et preter hanc consuetudinem nullum inde seruitium faciatis vel extorqueri permittatis, neque de uotis, neque de aliis. Sed de reliquo uivant Prior et clerici, qui ibi seruiant, et edificent domos, que necessarie sint ipsi Ecclesie, et reedificent que destructa fuerint, et omnia maneant in bona pace et consuetudine, sicut antea melius fuerunt, ad honorem Beati *Jacobi*, et seruitium *Compostellane* Ecclesie. Et vos propter amorem et honorem Beati *Jacobi*, semper bene faciatis huic Ecclesie de facultatibus uestris, et de hereditatibus in uita uestra, et ad obitum. Valete.

Cart. da Collegiada de S. Thiago de
Coimbra : Perg. Original.

* Letra Franzeza do Secul. 12.º

** A sua data deuerá ser pelos anos de 1164.

N. 216. Carta de venda de bens feita ao Mosteiro de Paço de Souza por Egas Paéz.

IN Dei nomine. Ego *Egas Paaiiz* facio vobis Abbati *Egee Gomizoni*, et onui conventui monasterii *Palacioli*, kartam venditionis et firmitatis de hereditates nostras proprias, quas habeo ex parte parentorum meorum, et ipsas hereditates habent jacentias in villa, que vocant *Bees davis*, vii. cafales integros, sicut hodie sunt per suos terminos, tam in montes, quam in fontes, et in *Queeriz* una quintana, et *iiii.*^{or} cafales integros, sicut sunt per suos terminos novissimos et antiquos, tam in montes, quam in fontes. Do vobis istas hereditates supra nominatas, cum quanto in se obtinet, et ad prestitum hominis est, et accepi proinde precium prenominate *L.* morabitanos, quos dedit mi *Monio Pedriz* antequam cassasse cum *Dona Maria Gonsalviz*, et posteaquam cassavit cum illa, dederunt mi inter ambos *cclxi.* morabitanos, et querebat *Dona Maria Gonsalviz* medietatem de istas hereditates, in quas miserant isto aver in uno, et *Don Monio Pedriz* non querebat eam in illas colere, eo quod non habebat ex ea semen, et erant in plazo de *Monio Pedriz*, quod fecerat ei *Egas Paaiiz*, antequam cassasset cum illa: et venerunt ambos ad iudicium ante *Don Sanchio Nuniz* pro ista intentione, et iudicavit eos *Don Sanchio*, et mandavit a *Don Monio Pedriz*, ut dedisset medietate de illos *cclxi.* morabitanos a sua mulier *Dona Maria Gonsalviz*, et habuisset ipsas hereditates sine ipsa, et dedit *Monio Pedriz* a *Dona Maria Gonsalviz* suam partem de *Coreixes* in pignores pro medietate de illo aver, et recepit *Dona Maria Gonsalviz* ipsos pignores, et mandavit *Don Monio Pe-*

driz, ut dedissent de *Palaciolo* ipso aver, scilicet *cxxx.* morabitanos et medium, a sua mulier *Dona Maria Gonsalviz*, et habuissent ipsas hereditates integras in monasterio, scilicet suam partem de *Coreixas*, et de *Bees da viz*, et de *Queeriz* cum alias hereditates, que sonant in suo testamento. Modo ego *Egas Paaiiz* accipio de *Palatiolo* *xxx.* morabitanos super illos, quos jam habebam de *Don Monio Pedriz*, et sunt *cccxxxxi.* tantum mi placuit, et facio vobis Abbati *Egee Gomizoni*, et ceteris fratribus *Palacioli*, kartam venditionis et firmitatis per illud plazum, quod feci primo a *Monio Pedriz* de illas hereditates, ita mi et vobis placuit, et de precio apud vos nichil remansit pro dare, ita ut de hodie die vel tempore sint ipsas hereditates de iuri meo abrafas, et in vestro iure atque dominio sint traditas atque confirmatas. Habeatis vos illas firmiter et omnes successores vestri, cunctis temporibus seculorum. Siquis tamen, quod fieri non credo, ego, vel aliquis homo venerit, vel venero contra hanc kartam venditionis, quam facere iussi, ad intruendum, et ego eam in Concilio defendere, et vobis concedere non potuero, aut noluero aut vos in voce mea, quomodo pariam vobis ipsas hereditates duplatas, vel triplatas, et quantum a vobis fuerint melioratas, et componam ipsum plazum, quod feci a *Monio Pedriz*, et insuper mille solidos de puro argento, et aliud tantum in iudicatum Domino terre. Facta karta venditionis Kalendas Septembris, E. m. cc. v. Ego *Egas Paaiiz* vobis Abbati *Egee Gomizoni*, ceterisque fratribus *Palacioli*, in hanc kartam venditionis, quam sponte iussi fieri, manus meas

1205
K. Sept.1167
I. Set.

SECCULO
XII.

*testis. Menendus testis. Pelagius
testis. Vilehnus clericirimis notuit.*

Cart. do Most. de Paço de Souza:
Liv. das Doações fol. 52. col. 1.^a

N. 217. *Carta de venda de bens feita por Martim Fubertis ao Mosteiro de S. Jorge.*

1205
1167
Oci.

IN Dei nomine. Hæc est carta venditionis et firmitudinis, quam iusti facere Ego *Martinus Fubertis* tibi *Joanni Vincentii*, Præfato *Sauelli Georgii*, et omnibus Fratribus ibidem comorantibus, tam præsentibus, quam habeo ex parte matris meæ, scilicet de tota illa hereditate, quæ matri meæ evenit ex parte avunculæ meæ tam de vinea, quam de domibus, per ubi eam potueritis invenire. Vendidi, et concedi vobis ipsam herantiam, quam jam prædixi, pro precio, quod a vobis accipi, scilicet tantum enim mihi, et vobis bene complacuit, et de precio apud vos nihil remansit in debitum. Habeatis vos eam firmiter, et omnes successores vestri in perpetuum; et si ego vel aliquis de

meis propinquis, vel de extraneis, hoc meum factum irrumpere voluerit, pro sola temptatione, quantum inquisierit, tantum vobis in duplum componat, et quantum fuerit meliorata, Dominoque terræ aliud tantum. Facta venditionis, et firmitudinis carta mense Octobris, Era m.^a cc.^a v.^a Ego supra dictus *Martinus* propria manu roboravi, et hoc signum feci ✠. Testes sunt, qui adfuerunt: *Dominicus Domini* *Notarius. Petrus Venegas iusticia testis. Suarius Goncalviz testis. Michael Sarriano testis. Ramirus Capateiro testis. Petrus Mourisco testis. Petrus Carlos testis. Petrus Menendiz testis. Johannes Martinus testis. Petrus Martinis testis.*

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.

N. 218. *Carta de venda de bens feita por Pedro Moniz á Miguel Fernandez.*

1206
1168
Abr.

IN Dei nomine. Ego *Petrus Moniz* facio kartam tibi *Michabel Fernandez* firmitudinis de hereditate mea propria, quam habeo, de comparadela de meo patre in *Trafóis* pro vi bracalibus, quos accepi de te in pretio, et pro amore meo, et pro remedio animæ meæ, et est ptenominata medietas unius casalis, quod jacet super fontem in *Trafóis* cum omnibus suis apendiciis, et cum fontibus, nemoribus, ruris, aquis, et cum omnibus, quæ ad præstitum hominis sunt. Do tibi igitur ipsam hereditatem tali institutione, et tali pacto, ut habeas illam in tota vita

tua, et post obitum tuum relinquis eam ad *Sanctum Izidorum de Villar*. Si autem aliquis homo venerit, qui hoc factum meum irrumpere voluerit, sit maledictus, et excommunicatus, et reddat insuper iudicatum terræ, et det regi D. soldos. Facta karta mense Aprille sub Era m. cc. vi. Ego *Petrus Moniz* tibi *Michael Fernandez* in hanc kartam manus meas roboravi. Pro testibus: *Sudarius testis. Petrus testis. Egas testis. Petrus Petri notuit.*

Cart. do Most. de Caramos: Original.

N. 219. *Carta de venda de bens feita por Diogo Dias e sua mulher ao Mosteiro de S. Jorge.*

In Christi nomine. Hæc est carta venditionis, quam iussimus facere ego *Didacus Dias*, et uxor mea *Ejo Menendiz*, vobis *Joani Vincentio*, *Sancti Georgii* Priori, omnibusque fratribus ibi coniorantibus, de una hereditate, quam habuimus ultra flumen *Mondeci*, que est inter ipsos fratres in illo monte, qui est super domum illorum, scilicet duas leiras, pro precio, quod a vobis accepimus, scilicet tres morabitos obtinimus, quia tantum nobis, et vobis bene complacuit, et de pretio apud vos nihil in debitum remansit: habeatis igitur eas vos et omnes successores vestri, et faciatis de illis quidquid vobis placuerit; et si aliquis de nostris propinquis, vel de extraneis, qui hoc nostrum factum irumpere voluerit, et nos in Concilio

auctorizare noluerimus aut non potuerimus, simus constricti, donec redamur illas leiras vobis duplatas, et quantum fuerint meliorate, Dominoque terræ aliud tantum, et suum iudicatum iudicii: et hoc nostrum scriptum semper robur obtineat. Facta carta mense Septembrio, Era m. cc. vi. Nos supra nominari, qui hanc cartam facere iussimus, coram his testibus roboravimus. *Domingus Azugas testis. Martinus Aluitiz testis. Martinus præbiter Notarius. Martiniz Pelaiz testis. Fernandus Soariz testis. Fernandus Moniz testis. Petrus Mendiz testis. Suyero Bafino testis. Fernandus Moniz testis.*

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.

N. 220. *Doação ao Mosteiro de Paço de Souza pelo Abba de D. Egas Gomes e sua Irmaõ D. Emisu.*

DOMINIS invictissimis hac triumphatoribus, Sanctisque Martiribus, gloriosis Sancto:um, Sancti Salvatoris, Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, Sancti Jacobi Apostoli, Sancti Andree Apostoli cum XII.^m Apostolorum, Sancti Stephani cum XII.^m Martirum, Sancti Martini cum XII.^m Confessorum, Sancte Marie cum XII.^m Virgines, quorum Basélica ceruitur esse fundata in villa *Palacioli*, subius mons *Ordinis*, prope ribulum *Sause*, Territorio Portugallense. Ego humilimus servus servorum Abba *Egas Gomizonici*, et soror mea *Domna Emisu* Deo vota, non merito dignoscunt merito cum peccatorum mole depesos, in spem fiduciam, quam Sanctorum meritis respiro, non usquequaque disperatio-

nem deitior, qui etiam textum reatum nostris criminis sepe pavefcimus, ut per vos Sancti Martires tandem reconciliari mereamur Domino Deo vero. Item talibus se agens, dum vota aque donaria ad populo Irahelitico Domino dedicare, dicebat: *Tua sunt enim omnia, Domine, et quos de manum tuam accepimus; dedimus tibi, quia, nisi tu dederis nobis, nos non habemus unde reddere tibi.* Et ideo timens me, quod absit, Domino juvante, mors subitanea nos subrepat, et omnia scripturæ nostre inordinata dimittere, elegimus ut faceremus textum scripture sacris altatibus Ecclesie vestre, pro luminaria altariorum vestrorum, pro elemosinis pauperum atque omnium indigentium. Proinde testamur ad ipsum

1206

1168

Sct.

1207

2 Id.

Dec.

1169

12 Dec.

SEculo
XII.

ipsum locum jam superius nominatum, hi sunt hereditates prenominate: in Terra de *Aquilar* in villa, que vocitant *Pias*, testamus ibi III. kafales, et III. quintas de ipsa quintana, cum omnem suam rectitudinem, et de ipsa vinea de *Canavales* tres quintas cum omnique giri suo, et unum casalem quos dicunt de *Irigu*; et ego Abbate Domino *Egas* addo ad ipsum monasterium Ecclesia de *Sancta Maria de Campaniana*, que ego comparavi de *Pelagio Calvo*, cum omnem suam rationem integram, et de Domna *Toda* avia mea tota sua portione, tam de avolenga, quam de couparadela, et meditate de totas ipsas hereditates, et de ipsa quintana de *Villa Mediana*, et sunt prenominate mea racioni medios de xv. kafales. Do atque testo omnes has hereditates ad ipsum monasterium jam superius nominatum, pro remedio anime mee. Et si aliquis homo venerit vel ve-

nerim, aut propinquis, quam etiam de extraneis, qui hunc factum nostrum infringere voluerit, in primis sit maleditus, et excommunicatus, et cum Juda traditore in profundum inferni sit perditus, et condemnatus, si de ipsa presuntione statim voluntarie non fuerit emendatus, et ipsam totam hereditatem pariat in quadruplum, et quantum in ea fuerit melioratum, e Seniori terre aliud tantum, et ipsas hereditates sint semper supra dicto monasterio servituras et ab omni alieno iugo liberas, et Ecclesia *Sancti Salvatori* semper subdita. Facta series testamenti notum de erit II.º idus Decembris sub Era M.º CC.º VII.º Ego *Egas Gomizo* et soror mea Domna *Imiso*, in hunc testamentum manus nostras roboramus. Pro testibus: *Garcia testis. Menius testis. Petrus testis.*

Cart. do Most. de Paço de Souza :
Liv. das Doações fol. 26. vers. col. 2.ª

N. 221. *Praço de hum casal em Villa Nova feito pelo Mosteiro de Moreira a Payo Garcia e sua mulher.*

1208

1170

A2.

Sus Christi nomine, et ejus misericordias. Ego *Alfonso Truete-sindiz* Priori *Morarie*, una Canoniciis meis, facimus vobis *Pelagio Garcia*, et uxor vestra *Maria Argimiris*, plazo de casal, que est in *Villa Nova*, scilicet in quo vos habitatis, pro quo dedistis nobis xx. morabitos, pro tali pacto, ut habeatis vos ambos in vita vestra usque ad habitum vestrum, et qui remanserit de illis, si potuerit se continere in suo casal, sui autem dimittat eum ad monasterium, et nos contineamus eum vel eam de victu et vestitu, secundum nostram possibilitatem, et suam necessitatem, et sedent quitos de totas calumnias, et totos servi-

tios, et de portadigos, nisi merda in boca, aut raudo, aud homicidium, aut furto sabido, quomodo non perca casa a rrumper et bever aquas et montes, per ubi potuerit: si autem exierimus istum platum de parte monasterii, quantum demandaverimus, tantum componamus, et nos, si exierimus istum platum, quantum demandaverimus, tantum componamus. Facto plazo mense Augusto in Era Milleesima cc. viii.ª Qui presentes fuerunt et viderunt: *Egas testis. Pelagio testis. Menendo testis. Ego Mendus pinxi.*

Cart. do Most. de Moreira : Original.

N. 222. *Carta de venda de direito de Padroado, feita por Gonçalo Moniz ao Mosteiro de Caramos.*

IN Dei nomine. Ego *Gunsalvus Monis* vobis *Menendus Petris*, et *Plagio Fromarigius*. Monasterium de *Caramarus*, facio reales jurisdictiones de illa Ecclesia de *Sancta Leocadia* de *Marcensira*, quantum ibi habeo, et ad me pertinet meorum avorum, et parentum, et esse potest, reservata dicta quarta parte: do istud pro precio, quod recepi de vobis, sex morabitanos, quantum vobis bene complacuit; et apud vos nihil remansit in debitum pro dare; ita ut de hodie die sit ab ju-

re nostro abrafa, et in vestro dominio tradita: habeatis vos illam usque in perpetuum per factum realis jurisdictionis nostre. Die secunda Junii in die Marti, Era millesima Ducentessima Nona. Ego *Gunsalvus Moniz*. et vobis *Plagio Fromarigius* in has reales manus meas R. O. B. coram idoneis testibus: *Petrus Enez. Gonçalvus Enez. Mendus Enez. Mendus Moniz.*

Cart. do Most. de Caramos: Original.

1209

1171
2 Jun.N. 223. *Transacção entre o Bispo de Lamego, com outorga do seu Cabido, e o Mosteiro de Tarouçela, sobre os direitos, que a sua Igreja tinha naquella Mosteiro.*

IN nomine Sancte et Individue Trinitatis Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Quin inter ea, que accipia instituit ad officium Prelatorum Ecclesie pertinere, illud maxime quedam prorogativa comendabile existit, loca religiosa fundare, fundata vero honorare atque libertate donare, ut ab omni iugo subjectionis libera tranquillius Deo possint servire: ea propter Ego *Mendus Dei gratia Lamecensis* Ecclesie Episcopus, una cum consensu Canonicorum ejusdem Ecclesie, juri meo, quod habeo in Ecclesia de *Tarauçela*, amore *Aurodone*, et filiorum ejus *Petri Galaridi*, et *Fernandi Ramiris*, firmiter renuncio, et eandem Ecclesiam ab omni debito *Lamecensis* Sedis absolvo, et libram solummodo cum toto termino suo et concedo, dimittendo omnem de . . . , quod ex debito perfoluebat, pro tribus aureis in unoquoque anno daturis noto tempore Cathedra Sancti Petri. Si aliquis extta terminum corpus suum predictæ

Ecclesie comendauerit, matri Ecclesie terciam partem conferat; de generosis vero, sicut Romana Ecclesia instituit, donatium tribuant, et excommunicatos nostros non recipiant. Et ne tempore procedente tantum factum oblivione possit deleri, dignum duximus hoc idem presentis privilegii pagina communire: si vero infra novem dies debitum constitutum redere noluerint, prior tantum sit excommunicatus et coheres potentior cum illo, quousque jus matricis Ecclesie persolvant. Quicumque igitur hoc factum canonicum atque sollempne violare temptaverit, sit in primis excommunicatus, et inferno dampnatus, persolvat etiam nomine pene quingentos modios. Fuit autem hoc scriptum per manum magistri *Bacure* in Era M. cc. viii. mense Augusto, teste et presente omni Concilio. Ego *Menendus Lamecensis Episcopus* hoc factum roboro. Ego *Johannes Prior* cum omni conventu propriis manibus confirmo.

1209

1171
Ag.

Eri-

nam, et a Summo Deo Domino creatore Ihesu Christo potentissimo sit confusus, et cum Juda traditore et suis discipulis in inferno remaneat tempore sempiterno. Et ut istud factum sit magis constans et stabile, mando et precipio et confirmo, quod ista carta observetur in aliquo Monasterio religioso in testimonio, et custodiatur pro ut decet.

In XII.º—Kalendas—Februarii—
In E.^a—M.^a—CC.^a— Quando Dedicata fuit Ecclesia Sancte Marie de Villa Nova a Domino Jobane Bracarensi— Archiepiscopo, summa cum celebritate atque leticia. (Col. 1.^a): Testes: *Domnus Rogel Capellanus. Vermoo Sugerii Maior domus. Vermoo Salvatoris Vicarius. Domnus Pelagius Gunfalvi. Garcia Roderici. Petrus Sugerii. Domnus Vermoo. Petrus Caballus. Petrus Vermooz. Petrus Vequiz. Menendus Petri de Barvey-*

ro. Gunfalvus Pelagii. Fernandus Pelagii. Menendus Fernandi. Garcia Fernandi. (Col. 2.^a): Testes: Domnus Petrus Amareus Prior Sancte Marie de Vimaransenfi. Prior Costensis, Domnus Menendus, Domnus Petrus Erix, Judex Vimaransenfis. Gunfalvus Erix suus frater. Ouru Erix. Domnus Petrus Marnoto. Domnus Rogel Canonicus. Fernandus Mogueymez. Menendus Mogueymez suus frater. Petrus Mogueymez. Garcia Mogueymez. Domnus Petrus Alvitiz. Bernal Fruchel. (No meio):

: P : F : P :
: G : A : M :
: E : V : T :
: PRVDENCIUS :
: QUI : NOTVIT :

Cart. do Most. de Pombeiro: Clavee 19. n.º 16, c. 19.

N. 211. *Foral do Lugar de Covas, dado aos seus povoadores pelo Abade do Mosteiro de Pombeiro, e outros.*

KARTA donationis. In Dei nomine. Ego, miserationis et pii videlicet Spiritus Sancti, sub Christi nomine, ego *Gondisalvus Suariz*, et sua mulier *Flamua Dias*, et fratre suo *Jobane Diaz*, et *Menendo Gondiar*, et sua mulier *Aufenda Menendiz*, et Abbas *Petro Gondesendiz de Palumbeiro, Monio Ermegildiz*, cum suis fratribus, et sorores, *Marina Diaz*: In Domino Deo eterno salutem amen. Magnus est enim titulus donationis, in qua nemo potest adlum largitatis inrumperere, neque foris legis projicere, sed quicquid libenter amplecti. Denique lex canet Gotorum, ut rem donatam, si presentibus tradita fuerit, nullo modo repetatur a donatore, sed per testes et per scripturam convincit. Ideo omnia supra dictus ego *Gondisalvus Suariz*, et sua mulier *Flamua Dias*, et suo fratre *Jobane Diaz*, et *Menendo*

Gondiar, et sua mulier *Aufenda Menendiz*, et Abbas *Petro Gondesendiz de Palumbeiro, Monio Ermegildiz*, cum suis fratribus, et sorores, et *Marina Diaz* facimus a tibi *Egas Pelaici*, kartam de hereditate nostra propria, quam habemus de parentorum nostrorum et de ganantia; pro ubi illi potueritis invenire, cum suis locis, terminis novissimis et antiquis, et cum quantum in se obtinet, aprestitum hominis est. Et habet ipsa hereditate jacencia in loco predicto, ubi vocitant *Covas*. Terminos suos monte *Cogia*, quomodo sparte aqua acima de *Carvaliaes*, et per carreira a pro *Parietes Ruias*, et castro *Oliveto*, quomodo fer in *Dorio* per vena, de alia parte per *Mauteлина*, per via de *Gouvianes*, et fer in *Cereisna*: et damus a vobis ipsa hereditate pro foro, sedeant xx.ⁱ populatoribus, qui dent renda unusquisque

Sacbt.
XII.

1200

5 N.

Mart.

et 1162

Marci

Sæculo
XII.

Frison notuit. Regnante Rege Alfonso, Archiepiscopo Jobane Bracaram obtinente.

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Perg. n.º 58.

* Partida por A. B. C.

N. 224. *Contracto entre Theresia Soares, e seu Irmao D. Payo Romeu sobre a herança de seus Pays.*

1209

1171

Nov.

IN nomine Domini nostri Jhesu Christi. Ego *Tarasia Soares* facio vobis meo germano Domno *Pelagio Romeu*, per bonam pacem et voluntatem, plazo sive carta de duas partes de mea ratione de ipsa hereditate de meo pater et de mea mater, et quintanas integras, et ecclesias, per tali pacto, ut ipsa tertia detis mi in *Pavia* vel in *Arauca*, et habeam ipsa tertia ego, et posteritas mea, et meos monasterios. Si ego vendere voluero, aut in pignores mittere, non habeam licentiam aliquo homine dare, nisi ad vos. Ego *Pelagio Romeu* pro ipso, que vobis mea germana mi facitis, ego dedi vobis una maura, et habere, qui comparastis altera, et unicuique anno uno manro, et una saia, in

quantum ego fuero vivus, et una sella de mea mulier comparada in xv. morabitanos, et xv. morabitanos factos, quando vos fuistis pro a *Stremadura*. Et ego *Tarasia Suariz* facio, ut me contineatis, et defendatis. Si forte, quod abist, aliquid ex nobis istum plazum irrumperit, ut pariat ei, qui recte observaverit, d. solidos de puro argento, et aliud tantum Regi. Facto plazum et conscripto mense Novembro E.ª M.ª cc.ª viii.ª Nos superius nominati hunc plazum roboramus. *Menendo testis. Petro testis. Gunzalvo testis. Garcia presbiter notuit.*

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Pergam. Original.

N. 225. *Contracto entre Flamula Mendez, e o Mosteiro de Moreira sobre certos bens.*

1210

1172

Març.

IN Dei nomine. Ego *Flamula Mendez* vobis *Alphonfus Tructefindis* Prior *Moraria*, et Canonicis vestris, facio plazo de uno casal in ista villa *Moraria*, illo scilicet de *Carvalido* pronominato, si tamen evenerit mihi in forte mea. Sin autem, ubi mihi fors ceciderit in ista Villa *Moraria*, ipsum vobis do, atque concedo, pro qua deditis mihi uno mauro preciato in novem morabitanos, tali pacto, ut ego teneam illum in vita mea, et ad obitum meum relinquam eum ad istum Monasterium *Sancti Salvatoris* de

Moraria. Quod si ego, aut aliquis de parte mea ad istum plazum exierimus, que pariamus vobis, aut successoribus vestris, ipso casal duplato, vel quantum fuerit meliorato in ipso continuo. Facto plazo mense Marcio sub Era millesima ducentessima decima. Ego *Flamula Mendez* vobis jam supra dictis in hoc plazo manus meas roboro. Pro testes: *Gundisalvus testis. Martinus testis. Pelagius testis. Menendus Presbiter notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 226. *Carta de venda de bens feita por Gonçalo Paes e sua mulher ao Mosteiro de Moreira.*

IN Christi nomine, et ejus Genetricis. Hæc est carta venditionis et firmitudinis perpetuæ, quam ego *Gundisfalvus Petri*, una cum uxore mea *Maria Suariz*, jussi facere vobis *Pelagio Pelagii*, tunc temporis *Morariæ* Priori, de hereditate mea propria, quam habui de ex parte aviorum, et parentum meorum, sive de ganantia. Præfacta illa hæreditas habet jacentiam in villa, quæ vocatur *Retorta*, in loco qui dicitur *Johanni*, sive illud casale, in quo nunc moratur *Johannes*. Vendidi siquidem vobis illud casale totaliter, et integraliter cum omnibus suis pertinentiis, cum quantum in se obtinet, et apertitum hominis est, cum suis terminis novis, et antiquis. Accepi autem a vobis in prætio illius casalis, viginti quatuor morabitinos, quorum tantum utrisque complacuit: et de prætio nihil penitus remansit: dummodo sit ipsa hæreditas de juri meo abrafa, et in vestro dominio tradita, atque confirmata. Sed si forte fortuitu, quod fieri non credo, aliquis in posterum persona venerit tam de meo, quam

etiam de alieno genere, ad irrumpendum venerit, quisquis ille nequam fuerit, sit maledictus, et excommunicatus, et luat pœnas infernales cum *Datan*, et *Abiron*, quos terra vivos absorbit, et *Juda* traditore habeat participationem, et quantum inquietaverit, tantum vobis, vel vicem vestram tenenti, componat in quadruplum, et Domino terræ aliud tantum, et insuper quingentos solidos. Facta carta venditionis, et perpetuæ firmitudinis mense Mayo, sub Era millesima ducentesima decima. Ego *Gunsfalvus Petri*, una cum uxore mea *Maria Suari*, qui hanc kartam jussi facere, vobis *Pelagio Pelagii* Priori de *Moreira* coram idoneis testibus propriis manibus eam roboravi. Qui presentes fuerunt, viderunt, et audierunt: *Petrus testis. Suarius testis. Pelagius testis. Petrus testis. Petrus notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

* Veja-se a Nora ao Documento seguinte.

N. 227. *Carta de venda de bens feita por Pedro Garcia ao Mosteiro de Moreira.*

IN Dei nomine. Ego *Petrus Garcia* facio kartam venditionis, et firmitudinis vobis, Priori de *Moreira*, *Pelagio Pelagii*, de toto meo patrimonio, quod habeo ex parte patris, et matris in villa, quæ dicitur *Arones*. Do, et concedo vobis præfatam hæreditatem pro triginta morabitinos, quos a vobis accepi in pretium: tantum mihi, et vobis placuit, et de prætio persolvendo nil remansit. Habeatis vos firmiter illam hæreditatem, et omnes successores

vestri in perpetuum cum suis terminis novis, et antiquis, per ubicunque potueritis invenire. Si vero aliquis tam de nostris, quam de extraneis, tam de præsentis, quam de successoribus venerit, qui hoc factum nostrum infringere voluerit, sit maledictus, et cum *Juda* in infernum dimersus, et insuper mille solidos Domino Regi componat, et Priori Monasterii det ipsam hæreditatem duplatam, et melioratam. Facta carta venditionis et firmitudinis

Seculo XII. mense Decembri, sub Era m. ccx.^a Rege *Sanctio* in Portugalia Regnante. Ego supra dictus *Petrus Garcia* vobis supra nominato Priori de *Moreira* hanc kartam coram idoneis testibus roboro, et confirmo propriis manibus. Qui presentes fuerunt, et viderunt: *Menendus testis. Pelagius Presbiter Juez de Gondemar testis. Dominus Furtadus testis. Petrus Subdiaconus notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

* Este Documento e o antecedente devem julgar-se suspeitos de falsidade, se não supozermos, ou que a Era he a de Christo, ou que o X não fora aspa-do por esquecimento do Notario; por que

de outro modo a data não concorda com o Reinado. Não devendo porém alterar a Chronologia destes dois Documentos por effeito da primeira hypothese, cuja possibilidade he controversa, nem por effeito da segunda, que he inteiramente arbitraria, os classificamos neste lugar, aonde talvez não pertencem. Seja como for, só accrescentarei por ora, que pelo Docum. n.º 225 era Prior de Morcita em 1172 D. Affonso, cujo Priorado pelos Docum. n.º 230, e 232 parece continuar em 1174: e que em 1203 ha memoria do Priorado de D. Payo Paez nos Documentos daquelle Mosteiro, que publicaremos entre os do Seculo XIII.

N. 228. Sentença dada em litigio, que sobre certos bens houve o Mosteiro de Caramos com o de Recião.

1212
8 Id. K.
Jan.
1174
6 Jan.

ERA M.^a CC.^a X.^a II.^a VIII.º Idus Kalendas Januarii, Intentio fuit orta inter *Pelagium Fromarigis* Priorem *Sancti Martini* de *Caramarus* et *Abbatissam* de *Riciam* Dona *Vasquida* super hereditatem, que fuit de *Aragunti Menendiz*, scilicet quartam partem de uno kasal in *Cubidi*, et Dona *Aragunti* abuit illum kasale cum tribus fratribus, scilicet *Gundisalvo Menendi* Abbate *Sancti Martini*, et *Egea Menendi*, et *Gomece Menendi*; et inde devenerunt in iudicio ante Regem *Alfonsum* in *Colunbriam*, et ejus filium Regem *Domno Sancio*; et Rex *Alfonus* mandavit *Valasco Fernandez* de illa intentione ut eos judicaret, et *Valascus Fernandez*, et *alcaide Menendus Stremia*, et *alcaide Petrus Garsea* judicaverunt eos, ut *Pelagius Fromarigis* assumeret sex milites, et sex clericos secum; et jurasset que illa hereditate, que fuit de *Aragunti Menendiz*, scilicet quarta pars de illo kasale de *Cubidi*, quod juxta erat *Sancti Martini*, et *Abbatissa*

annunciaret ei adque dimitteret, et constituerunt diem, et venerunt ad *Ecclesiam Sancti Vereiximi* de *Amaranti*, et *Pelagius Fromarigis* assumpsit secum *Petrum Periz* Abbatem de *Leslosa*, et *Nunum Menendi* Abbatem de *Vila Nova*, et *Gundisalvo Suaris* Abbatem de *Anatri*, et *Pelagium Nuniz*, et *Petrum Gundisalvi*, et de militibus *Aluitto Gedaz*, et *Egeas Venegas*, et *Suroiro Nuniz*, et *Gomico Suariz*, et *Fernandus Rodrigiz*, et *Fernandus Gomec*, et compleverunt iudicium. Et quando vidit *Abbatissa*; ut fuit victa in iudicio, dixit multis bonis hominibus, qui ibi aderant, quia volebat convenientiam et amicitiam cum *Pelagio Fromarigis*; et tunc dederunt fidejussores ad invicem, et miserunt inter se bonos homines, scilicet *Onorigo Ovequis*, et *Menendus Petriz*, et *Menendus Margandi*, et *Gunsalvo Pelais* frater *Abatissæ*, quia quantum mandarent eis facere tantum fecissent de illo pacto, et illi supra dicti mandaverunt *Abatisse*,

tisse, ut reciperet de *Pelagio Fromarigis* tredecim morabitanos, et annuñciaret illam hereditatem, et Abbatissã noluit nec in primo pacto nec in secundo acquiescere, et in toto pacto fuit devicta; et *Pelagius Fromarigis* de illo pacto recepit. fidejussorem *Gudisalvo Pelais* fratrem Abbatissæ, et duplo de illa hereditate ex parte Abbatissæ, et insuper

hoc totum semper annuciaret ei, et ita placuit illis, et de isto pacto nullus dubitet quin sit verum. Et qui presentes fuerunt multi sunt viri testes: *Fernandus Gundisalvi*, *Suerius Gomez*, *Fernandus Petriz*, *Petrus Fromarigis*, ubi fuit in *Sancto Verreiximo* de *Amaranti*.

Cart. do Most. de Caramos: Original.

Se cõz.º
XII.

N. 229. *Doaçã attribuida a ElRey D. Sancho I.º, pela qual dava a herdade de Eiriz á Payo Covelo.*

I^N nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti amen. Ego *Sanctius*, Dei gratia, *Portugalensium Rex*, facio tibi *Pelagio Couelo* kartam donationis de hereditate de *Eiriz*, cum quantum in se obtinet, et apprestitum hominis est, per ubi illam potueris inuenire. Do tibi eam pro amore, et pro multo seruitio quod mi fecisti, et pro auer quod et mi dedisti: habeas igitur illam firmiter, et omnis posteritas tua, cunctis temporibus seculorum; et omnis homo de genere meo, qui tibi illam defendere adiuuauerit, sit benedictus in secula seculorum amen. Facta karta mensẽ Septembrio, sub Era. m.º cc.º xii.º. Ego *supradictus Rex Sanctius* tibi *Pelagio Couelo* hanc kartam propriis manibus ro—bo—r—o. (Col. 1.ª): *Petrus Fernandi* confirmo.

Comes Fernandus confirmo. Velas-¹²¹²
cus Fernandiz confirmo. *Suerius Ve-*¹¹⁷⁴
negas confirmo. *Petrus Amarelus* *Set-*
Cancellarius Regis et Vimaracensium
Prior confirmo. (Col. 2.ª): *Pro*
testibus: *Petrus Salvatores* testis. *Vil-*
lanus testis. *Egas Pelagiz* testis. *Petrus*
Menendi noruit. (Lugar do Sel-

lo com a letra = *SANCIUS* *Portuga-*
lensium REX = entre as duas col-

umnas.)
Cart. do Most. de S. Bento d'Ave
Maria do Porto: Pergam. n.º 193.
* Tudo o que vay impresso em gry-

pho assim no texto, como nas assignaturas, e na letra do Sello rodado, mostrava no original ter sido raspado, e eferito com outra tinta.

N. 230. *Carta de venda de bens feita ao Mosteiro de Moreira por Flamula Mendez.*

I^N Dei nomine. Ego *Flamula Men-*
endiz placuit mihi pro bona paci-
s, et voluntas, ut facerem, sicut
et facio, tibi *Domino Alfonso* *Prior*
Moraria, et *Canonicis* tuis, kartam
venditionis de hereditate. mea pro-
pria, quæ habeo in villa *Moraria*,
subtus mons *Pbaro*, discurrente ri-
vulo *Leza*, *Territorio* *Portugalense*.
Do vobis tertia de ipso casal de *Gon-*

tam, et tertia de quanta quæ ha-¹²¹²
buit mater mea in *Sancti Georgii*,
similiter et tertia de quanta quæ¹¹⁷⁴
habuit mater mea in *Quintanela*, per²⁹ *Set.*
ubi eam potueritis inuenire, per suis
terminis novissimis, et antiquis, cum
quantum in se obtinet, et aprestitum
hominis est. Do vobis iplas hæ-
reditates pro pretio, que a vobis
accepi, id est, decem morabitanos:

SEculo
XII.

tantum mihi et vobis bene complacuit, et de pretio apud vos nihil remansit in debitum. Habeatis vos ipsas hæreditates, et successoribus vestris temporibus seculorum. Siquis tamen, quod fieri non creditis, et aliquid de progenie meæ, vel de extraneis, hunc factum meum infringere quæserit, et ego in Consilio devindicare noluerò, vel non poterò, quæ pariam vobis ipsas hæreditates duplatas, vel quantum fuerint

mellioratas in ipso continuo. Facta carta venditionis mense Septembrio in die Sancti Michaelis in Era M. CC. XII. Ego *Flamula Menendix* in hac carta manus meas roboro. Qui præsentibus fuerunt, et viderunt: *Gunsalvoz testis. Petrus testis. Vermudus testis. Ego Menendus Presbiter notavit.*

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 231. *Carta de venda de bens por Dordia Perez e outros, a Egas Soares, e sua mulher.*

1213

1175

IN Dei nomine. Ego *Dordia Petriz*, una cum sobrinis meis *Tota Menendix, Gunsalvo Menendix, Petro Mendiz*, et filii de meo germano *Suerio Petriz*, scilicet *Martinus Suariz, Petro Suariz, Maria Suariz*, tibi *Egea Suariz*, et uxori tuæ *Maria Vermudis*, facimus kartam venditionis et firmitudinis de ereditate nostra propria, quam habemus ex parte aviorum nostro- rum, et habet jacentia in illos *Arales de Karamaros*. Damus vobis ipsam hæreditatem, tam Ecclesiastica, quam Laicale, cum quanto in se obtinet et aprestitum homini est, pro pretio, quod de vobis accepimus, VII. scilicet morabitanos, tantum nobis, et vobis bene complacuit, et apud

vos de pretio nihil remansit. Habeatis vos illam firmiter, et omnis posteritas vestra temporibus seculorum. Si aliquis homo venerit vel venero, qui hunc factum nostrum irrumpere quæserit, in primis sit excommunicatus, et pariat vobis ipsam hæreditatem duplatam, et Domino terræ suum judicatum. Facta carta venditionis sub era M. CC. XIII. Ego *Dordia Pedriz*, una pariter cum sobrinis meis, tibi *Egeas Suariz*, et uxor tua *Maria Vermudiz*, in hanc kartam manus nostras roboramus. Pro testibus: *Pelagius testis. Petrus testis. Menendus testis. Garcea notuit.*

Cart. do Most. de Caramos: Original.

N. 232. *Efcambo de certos bens entre Mór Mendes, e o Mosteiro de Moreira.*

1213

1175

Fév.

IN nomine Patri, et Filii, e Spiritus Sancti amen. Ego *Major Menendis*, ideo placuit mihi pro bona pacem, et voluntatem, nullis quoque gentis imperio, sed propria mea voluntas, ut facerem, sicut et facio, vobis Domino *Alphonso*, et Canonicis *Sancti Salvatoris Morariae*, kartula transmutationis de hæreditate mea propria, quæ habeo in

villa quæ vocitant *Palatio*, quæ est iusta ipso Monasterio *Sancti Salvatoris Moraria*: id est uno kasale, et dimidio. Do vobis ipsam hæreditatem pro suis locis, et terminis novissimis, et antiquis, cum quantum in se obtinent, et aprestitum hominis est: pro quæ accipi de vobis jam supra nominatos Domino *Alphonso*, et Canonicis vestris, hi sunt duos ca-
sales

fales in *Rreal de Susano*, ipsos pronominatos, uno in quo moravit *Menendo Sandeu*, et alio in quo moravit *Gonfalvo mauro*: damus vobis ipsos casales integros, excepto pro ipso arrugio contra *Phorozos*. Ego *Major Menendiz* dedi, et vos *Alphonfus Truêlezindis*, una pariter cum conventui vestro, accepistis, ut et contranmutatio jugiter maneat firma, et inconvulsa, sicut in Libro Judiciale est decretum: ut et contranmutata nullo modo reperatur a contranmutatore. Siquis tamen, quod fieri non credit, aliquis homo venerit, vel venero, tam de progeniæ meæ,

quam de extranea, scripturam banc violare temptaverit, in duplo restituat in ipso continuo, et Imperatori terræ judicatum, et insuper quingentos solidos. Facta kartula contranmutationis mense Februario, in Era millesima ducentessima decima tertia: sub imperio de Rege *Alphonso* Portugalensis Regente. Ego *Major Menendiz* tibi *Domno Alphonso*, una pariter cum Canonicis vestris manus meas roboro. Pro testibus: *Pelagius testis*, *Martinus testis*, *Gonfalvo testis*, *Menendus Presbiter notavit*.

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 233. Carta de venda de bens feita por Ilvira Fernandez a Mendo Perez.

IN Dei nomine. Ego *Ilvira Fernandez* vobis *Menendo Petriz* facio kartam venditionis. . . . de hæreditate mea propria, quam habeo in villa, quam vocitant *Carrazedo*, subtus mons *Mieu*, discurrente ribulo *Basto*, territorio *Bracharenfi*, id est unum casale. Et do. . . . pro pretio, scilicet xx. morabitanos, tantum nobis, et vobis bene complacuit, et apud vos nihil remansit in debitum pro dare. Habeatis vos illam firmiter, et omnis posteritas vestra usque in perpetuum, cum quantum in se obtinet, et præstitum homini est, et per ubi illam potueritis invenire, per suos terminos novos, et

antiquos. Et si aliquis homo venerit de nostris, vel de extraneis, qui hoc factum nostrum infringere voluerit, quod ad iudicium devendicare non potuero, vel noluero, quomodo pariam vobis ipsam hæreditatem duplicatam, et quantum fuerit melioratam, et Domno terræ d. soldos. Facta karta venditionis nota die viii. Idibus Februarii, Era m. cc. xlii. Ego *Ilvira Fernandez* vobis *Menendo Petriz* in hanc kartam manus meas roboro. Pro testibus: *Gonfalvo testis*, *Menendo testis*, *Petro testis*. *Goesbeus notavit*.

Cart. do Most. de Caramos: Original.

N. 234. Doação feita ao Mosteiro de S. Jorge por D. Duram, e sua mulher, da terça dos seus bens, havidos, e por haver, moveis, e de raiz, &c.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi. Sciant omnes homines, qui hanc kartam legere audierint, quod *Domnus Duranus*, una cum uxore mea *Mayor Petri*, damus, et concedamus ad Monasterio *Sancti Georgii* tertiam partem de quantum

habemus, et quantum potuerimus habere, tam mobiles, quam immobiles, post mortem nostram. Siquis aut nostrorum, vel extraneorum contra factum nostrum venire præsumperit, ne sit ei licitum, sed pro folla temptatione iram, et maledictio:

1215

1177

Dec.

Sæculo gloriam Dei omnipotentis incurrat.

XII. Insuper quidquid inquisierit, totum in duplum componat Fratribus Sancti Georgii prædicti, et Regi terre similiter. Facta carta mensis Decembris, Era m. cc. x. v. Nos supra nominatus Dominus Duranus, et uxor mea Domna Mayor, qui hanc cartam iustumus facere, in testimonio bonorum hominum roborabimus. Qui

presentes fuerunt: *Petrus Salvadoris testis. Gonçalvus Saragium testis. Petrus Tauro testis. Petrus Gonçalvez testis. Menendus Salvador testis. Dominicus Pelagii notavit.*

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.

N. 235. *Sentença dada no Concelho de Coimbra á favor do Mosteiro de S. Jorge, acerca d'huos caneiros no Rio Mondego.*

1217

1179

NOSCANT omnes homines, qui hoc scriptum legere auerint et viderint, quod quedam ratio nobis fratribus Sancti Georgii exhortata cum filiis de Petro Vilano piscatoribus, et hec sunt nomina illorum, *Johannes Cifro, et Salvadas Petriz*, ex parte illorum caneiros, quos habemus in loco, qui vocatur *Miserera*. De qua ratione venimus multociens cum eis ante presentiam bonorum hominum, per quos civitas *Colimbrie* regebatur tunc, Domino Rege *Alfonso* jubente, et hec nomina singulorum, scilicet *Petrus Salvadoris, et Stephanus Martiniz, et Pelagius Petriz, et Furtado, Alvazires* tempore ipso. Qui iusserunt nobis et ipsis piscatoribus predictis, qui nos inquietabant, ut requirentes per exquisitam hominum bonorum miteremus, quorum ipsi caneiros deberent esse. Quod quidem invitatus, aut sponte, ita fecimus. Excolentes itaque exquisitores ex parte nostra et illorum, scilicet *Ciprianus Aubertiz* nomine, et *Gonçalvus Baralia*, invenerunt per exquisitam bonorum hominum, quod ipsi piscatores non habere nichil in ipsos caneiros, nec quicquam, ma-

ximum, vel minimum, directi ibi nobiscum departire. Quia invenerunt in exquisita ut ex xx. v. annos et super essent facti, et ipsimet ipsi cum suo patre prefato *Vilano* nomine, ibi hastantibus et laborantibus ipsos caneiros pro suo precio, et comedintibus atque b'entibus cum fratribus Sancti Georgii, qui illos faciebant, et tunc nil inde dixerunt, nec rancuram ullam hominibus habuerunt: et sic victi et mendaces ipsos caneiros dereliquerunt et perdidit. Et hoc fuit iudicatum in diebus predictorum *Alvazires*, et tunc erat Maiordomus Dominus *Godinus*, et Alkaide *Petrus Naniz*, et dominico illucescente, quando Dominus Rex *Alfonso* iussit *Hermigium Menendiz* et *Menendus Gonçalvi* apprehendi, et hoc fuit in Era m. cc. xvii. *Petro Veiro testis. Diacus Bonus testis. Laurentius Julianis. Dominus Daniel. M. Petriz filius de Petro Bonido testis. Seseandino de Dorano Godino. Mauran. testis.*

Cart. da Faz. da Univerf. de Coimbra: Pergam. do Priorado de S. Jorge.

N. 236. *Foral dado por ElRey aos moradores das Caldas de Aregos, de que era Senhor Nuno Sanchez.*

IN Christi nomine. Ego Rex *Alfonsus* Portugalensis, placuit mihi per bonam uoluntatem, una com *Nunu Sanchez*, qui tener de me *Aregos*, ut faceremus cartam firmitudinis ad homines, qui uoluerint populare in villam quam dicunt *Caldas*, et habeant illam cum suis terminis nouis et antiquis: damus uobis illa uilla cum isto fforo, ut de quada fffogo per fffingulos anos fffingulos fffoldos, et ex quo morauerit ibi unum anum, uendat, donet, cum suo ffforo, et de totas calunias dent pro uno modio uno fffoldo, sicut dabant tempore matris mee: et de ipsas calunias dent tantum inde x.^a, media a Rege, et media x. Concelho de uilla; et de casa rupta et de ffferidus xx.ⁱⁱ varas in camissa uezino a uezeno; et si ueinerit de ffforas caualeiro aut uillano, qui uestra uilla ronperit, der d.^{os} fffoldos, medios a Rege e medios a Concelho: de tota carega de bestia, que uenerit de fora caualar aut mullar 1.º fffoldo, et de afino vi. denarios, et de 1.º denario, fora pane, e uino, et post dicto rezent. de manto et de pelle et de 11.os denarios, de saua et de corio et de bragale... de toto reixello 1.º denario, de uacca 1.º solidum de denarios, et de porco 1.º denario, de tota bestia, que uendiderit in ipsa uilla, caualar au mullar, 1.º fffoldo, et de afino vi. denarios: totas istas portagenes, qui sunt scribti pro ad ho-

mines, qui ueniunt de fora, de ista portagem a Rege duas partes, et tertia ad hospitem: in toto termino de isto castello de *Aregos* non dent portagem, et non deris calunia: ergo per foro de uestra uilla, nec caualeiro, nec ullo homine non intrent casaf uestras, nec cum bestias, nec sine bestias: ergo per uestro grado maiordomo de terra, qui ibi uoluerit intrare por mal fffazer, moriatur, et nom habeat caluniam: ergo quomodo alio uillano, per foro de uestra carta, de uestras bestias non tollat Senior de terra, sine uestro grado, et mitat maiordomo, et tollar per uestro grado: uizinus, qui noluerit acquiescere in isto foro de carta, eiciatur de uilla sine dubio a Seniory terre: quando uocauerit uos a suo apellido, ite; et non ad alium, que illam generant. E.^a m.^a cc.^a xxxi. Ego Rex Domnus *Alfonsus* in hanc kartam, quam ego iussi facere, manus meas roboro. Qui uiderunt et audierunt: *Petrus testis. Pelagius testis. Menendus testis. Monius scribist.*

(*Includido em Instrumento mandado passar pelo Juiz d'Aregos a 19 d'April, Er. 1364.*)

Cart. do Most. de Bostello: Gavet. 10. dos Pap. var. n.º 40.

N. 237. *Doação Real d D. Goncinha Paes, da terra de Golães, de juro e herdade.*

IN nomine Sancte et Individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Ego *Alfonsus*, Dei gra-

tia, Portugalensis Rex una cum filio meo Rege Domno *Sancio*, et filia mea Regina Domna *Tarasia*, Deo uobis

1221

1183

1221

1183

SECRET.
XII.

uobis Domne *Gunsine Petri* facimus kartam donationis et perpetue firmitudinis de illa nostra hereditate, que vocatur *Golanes*, quam vobis donamus et concedimus propter hunc amorem, quem pro Rege Domino *Sancio* facitis. Damus itaque vobis atque concedimus prefatam villam cum turre, que in ea posita est, et cum omnibus suis terminis, novis et veteribus, sicut unquam nos eam melius habuimus, tali videlicet pacto, ut semper libere et integre habeatis eam vos, et universa posteritas vestra, in perpetuum, sitque vobis licitum donare, vendere, et ad quomodum vestrum quocunque titulo permutare. Igitur ab hac die in antea de dominio nostro sit abrasa, et in vestra tradita potestate, et confirmata. Siquis vero de nostris propinquis, vel de extraneis venerit, qui hoc nostrum factum irrumperere voluerit, quisquis fuerit, sit maledictus et excommunicatus, et cum Juda traditore in inferno collocatus. Facta carta donationis et firmitudinis mense Decembri, sub E.^a m.^a cc.^a xx^a i.^a Ego vero Rex *Alfonfus*, et filius meus Rex Dominus *Sancius*, et filia mea Regina *Domna Tarasia*, qui vobis Domne *Gunsine* supra dicte hereditatis cartam facere iussimus, coram ydoneis testibus roboramus, et hec signa facimus. Qui pre-

sententes fuerunt: (Col. 1.^a): *Domnus Valascus Maiordomus Curie testis. Domnus Alfonso Ermigys testis. Domnus Petrus Roderici testis. Domnus Fernandus Gonsalvi testis. Domnus Gonsalvus Gonsalvi testis. Domnus Martinus Pelagii testis. Domnus Petrus Alfonso testis.* (Col. 2.^a): *Domnus Godinus Brachavensis Archiepiscopus audit. Domnus Fernandus Portugalensis Episcopus audit. Domnus Martinus Colimbriensis Episcopus audit. Domnus Johannes Visiensis Episcopus audit. Godinus Lamecensis Episcopus audit. Pelagius Helebius Helbore audit.* (Entre as duas columnas seguintes lugar do Sello rodado, com a letra: Rex Domnus-Alfonfus= Rex-Domnus - Sancius= Regina - Domna - Tarasia = em oito segmentos de circulo.) (Col. 3.^a): *Petrus Salvatoris Dapifer Regis testis. Nuno Guteriz testis. Gonsalvus Fernandi testis. Rodericus Onoriciz testis.* (Col. 4.^a): *Magister Fernandus testis. Magister Dominicus testis. Menendus Gonsalvi testis. Petrus Pelagii testis.* (No meio das duas ultimas columnas): *Julianus Notarius Regis subscripsit.*

Cart. do Most. de S. Thirso : Gaver.
23 de Deaões var. n.º 3.º

N. 238. *Carta dos Conegos Regrantes de S. Cruz de Coimbra para os de S. Vicente de Fóra, em que lhes conta de que couzas pagavaõ dizimo para o seu Hospital.*

Sem data.

DILECTIS fratribus et amicis P. Dei gratia *Sancti Vincentii* Priori suoque Conventui *Jo. Sancte Crucis* Prior et ejus Capitulum salutem. Ex relatione fratrum vestrorum G. et G. didicimus quomodo adfectionem infirmorum, et aduentantium pauperum hospitale construxistis. Unde zelo Dei ducti de bonis vestris decimas eidem dare promissistis.

Verum quia parvitatem nostram super his, de quibus nostro hospitali decimas damus, consulere voluistis, taliter vobis secundum Augustini precepta respondemus, qui ait: Oportet ut Praslati Ecclesie, precedentium Patrum exempla sectantes, aliquod preparent receptaculum, ubi pauperes colligantur, et de rebus Ecclesie tantum ibidem deputetur, unde sumptus

ptus necessarios, juxta possibilitatem rerum haberi valeant, exceptis decimis, que de Ecclesie villis ibidem conferuntur. Ideo nos a minimis incipientes usque ad majora de omnibus eidem decimas damus, ita quod etiam ova cum ipso decimamus. Preterea clerici, qui sub nostra jurisdictione uiuunt, hospitali nostro suas decimas fideliter persolvunt. Insuper si contingat fratres nostros de grangiis nobis piscatum coctum vel crudum vel fartaces vel aliquid tale mittere, totum decimamus. Redditus nostrarum hereditatum de venditione panis et vini et de aliis directuris, quam Prior vel Præpositus proficitate monasterii mandat facere, decimamus. Preterea de sementeira, quam in grangiis ad seminandum relinquitur, suam partem hospitali assignamus. Siqua quippe ecclesiastica

seu secularis persona intuitu miserationis victum crudum vel coctum nobis ministraverit, suam similiter iusticiam hospitali non denegamus. De mortuariis omnibus et de denariis seu de aliis oblationibus, quæ altari offeruntur, etiam de cera, que de grangiis seu de aliis locis ad sacrificiam uenerit, sua pars fideliter hospitali reservatur. Valete semper in Christo. Eadem mensura qua mensi fueritis remecietur vobis.

Cart. do Most. de S. Vicente de Fóra: Arm. 23. Mag. 1. N. 33.

* A verdadeira data desta carta deve ser por 1183, ou 1184.

** Foi publicada com bastantes erros por D. Thom. da Encarn. H. E. L. tom. 3. pag. 154.

N. 239. *Estatuto do Mosteiro de S. Vicente de Fóra, no qual se determinaraõ as couzas, de que pagariaõ dizimo para o seu Hospital de Lisboa.*

Prior monasterii *Beati Vincentii* Ulixbonensis cum fratribus suis, magistris omnium nostrarum grangiarum et ceteris obedientialibus omnibus salutem, et per obedientiam celestia regna promereri. Dicimus vobis in virtute obedientie, ut persolvatis decimas omnium bonarum rerum, quas vobis Dominus dederit, hospitali nostro, si ut jam ex regula est determinatum in nostro Capitulo Generali, et sicut nos Beatus Augustinus docet, ubi ait: Canonici regulares tam de frugibus quam etiam de omnibus elemosinarum oblationibus in usus pauperum decimas libentissime ad suum conferant hospitale. Ideo vos hilariter et cum devotione decimas persolvatis de omnibus bonis tam videlicet panis omnis generis quam vini, olei, lini, alliorum, ceparum, et leguminum, mellis et cere, salis, et omnium fructuum et ceterarum bo-

narum omnium rerum, ut jam diximus, a minimis incipientes usque ad majora. Ita tamen ut unusquisque vestrum eas decimationes separatim reponatis in uno loco, ita ut non pereant. Et Comendator prædicti hospitalis mittere pro istis omnibus pro ut sibi melius potuerit expedire. Si autem vestrum aliquis, quod non credimus, aliter agere uoluerit, quod Deus avertat, sciat se esse sui ordinis transgressorem et inobedientem et redditurum rationem Deo, cui nuda et aperta sunt omnia in districto examine, nisi se prius emendaverit. Valete, et hæc omnia bene adimplete. Qua enim mensura mensi fueritis, remecietur vobis in tempore necessitatis.

Cart. do Most. de S. Vicente de Fóra: Arm. 23. Mag. 1. N. 34.

Cc

* Data

SECVLO
XII.

* Data. por 1183, ou 1184.

L. de D. Thomas da Encatn. tom. 3:

** Impresso com alguns erros na H. E. pag. 169.

N. 240. *Carta d'Arrbas de Fernando Eanes a sua mulber Oufenda Viegas.*

1222

1184

IN E.^a M.^a cc.^a xx.^a ii.^a Ego *Fernandus Johanes* tibi *Oufenda Veniegas* uxori mee. Do tibi pro arras quantum abeo in *Furacasas*, et in *Gestaciuu*, et in *Tavoadu*, quod tecum continui. Et hoc tibi multum gratifcor, ut supra dictam hereditatem habeas eternaliter, et filie tua, et cui tu dare volueris. Et hoc fa-

cio, ut meos fidejussores sint abfoluti de fiaduria. Qui presentes fuerunt frater mei, *Menendus Johanes*, et *Petrus Johanes*; et *Egeas Ermigiz*, qui has arras scripsit.

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Perg. Original.

N. 241. *Contracto entre Fernando Eanes, e sua mulber Oufenda Viegas sobre as suas Arrbas.*

1222

1184

IN Christi nomine. Hoc est plazum, quod feci *Fernandus Johannis* a tibi *Oufenda Veniegas* de arras de mea hereditate, quantum ego abeo in *Furacasas*, in *Genestaciuu*, in *Tabuladu*. Dou a tibi per tali plazum, que nunquam ibi abeat parte aliud hominem, nisi ipsum filium quem abeat de re *Oufenda Veniegas*. Si alium filium tuum aut meum de alia parte venerit, qui istum plazum intrumpere quesierit, quomodo pariat istum plazum, que peccet. . . . morabitinos ad ipsum filium tuum et meum. Istum plazum fuit factum in tempore Rex *Alfonfus*, et Archiepiscopo in

Brachara Godinus, et Dominatorem terre *Alfonfus Ermigiz*. Era m.^a cc.^a

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Perg. Original.

* A identidade da materia, e pessoas; que figuraõ neste Documento, e no antecedente, e a nota chronica do Episcopado do Arcebispo de Braga D. Godinho, eleito em Dezembro do anno de 1175, mostra que a data deste contracto deverã ser pelo menos a Era de 1222, anno 1184; estando hoje apagadas no autographo as ultimas letras numeras xxii.

N. 242. *Relaçã dos Legados, que deixou Mendo Peres no seu Testamento ao Mosteiro de Caramos.*

1223

1185

24 Jun.

HEC est notitia de manda, quam fecit *Menendus Petriz* ad monasterium *Sancti Martini* de *Caramaros*, pro remedio animæ suæ, et de filiis suis *Martini Menendi*, et *Mariæ Menendi*. In primis 1.º casal in medio ville *Caramaros* pro suo an-

niversario, et alium casal in *Transrivolo*, et alium in fundo de *Sesgudi*, et in *Varzenella*, ii.^{os} in radice do *Togal*, 1.º in *Outeiro*, 1.º et medio in a *Fonte*, 1.º in *Ooriz*, 1.º intra illum, 1.º en o *Ribeiro*, 1.º in *Çamora*, 1.º in a *Costa*, et xxx. morabi-

rabitinos super II.º casales de Borva, et XX. morabitinos super I.^o casal de Molares, et X. morabitinos super I.^o casal de villa Plana, I.^o casal in Revelanes, et III. in Alvelos, et in Panonias villa Bifalanes inegra, in Parada II. casales, in Lordello II. casales, in Montefelos III. casales, et in Soutelo I. casal, unde semper Ecclesia Sancti Martini sit illuminata, et XXX. vacas, II. tauros, V.^o equas bravas, et II. mouros, et I. maura, et I. equus bonum, et de Martino Menendi X. vacas, et de Maria Menendi VII. vacas; a albergaria VII. vacas, et I. equa brava, C. modios de pane et de vino, CC. oves in Ulixbona, C. caseos, XXX. varas de pannos delgados, II. coc-

dras, II. almocalas, et II. plumas, II. fabanas, V. pares de mantecas, II. caldeiras, II. teares, I. apeiro de pedreira; et in ecclesia I. biblioteca, I. sententias, et III. cruces I. maior et II. minores, et VI. morabitinos in turibulo, I. calice de plata, II. vestimentas completas, II. dalmaticas de tiras, I. capa de ciclaton, I. frontal de sirico, II. concas aramenas, I. pefante. E. M. CC. XX. III. quando Menendum Petri interfecerunt Sarraceni in die Sancti Johannis Baptiste, et in illo tempore fecit mandam istam, et pro amore Dei, et pro remedio animæ ejus. Omnes dicamus: Pater noster.

Cart. do Most. de Caramos: Original.

N. 243. *Transacção entre o Mosteiro de Roriz e outros sobre a Igreja de S. Payo de Virões, tendo precedido litigio, e sentença no Concelho de Guimarães.*

E.^o M.^o CC.^o XX.º III.º mense Julii. Orta fuit intentio inter Prior Ariei una cum conventui Monasterii Roriz et Alfonso Fubertiz, de Ecclesia Sancti Pelagii, et de uno casale, que fuit de Major Toereiz: ita Domno Alfonso dicebat, quia Ecclesia Sancti Pelagii sua esse debere, similiter et prefato casale. Prefato Priore respondebat: non est ita. Tunc ambo elegerunt, ut irent a Concilio Vimaransenis, quod et factum est. Quando istas paraboli Presidi Vimaransenis audierunt, videlicet Domnus Prior Didagus, Domnus Villanus, Judex Suerius Petri, et multi alii, istam questionem inter eos cito soluta est. Ego Alfonso Fubertiz tibi Priori Ariei, una cum conventui Roriz, facio dimissionem . . . abrenuntiationem de Ecclesia Sancti Pelagii, et de ipso

casale, quem requirebam, et de contario, quod faciebam, et accepi de vobis V. solidos ex denariis, tali videlicet pacto, ut nunquam a ipsius monasterii audeam accedere ad faciendum malum ex parte Vereanes nec ex alia parte. Quisquis fuerit, qui hanc cartam iungere voluerit, quantum calumniaverit, tantum ad ipsius monasterii in duplo componat, et insuper D. solidos. Ego Alfonso Fubertiz hanc cartam coram idoneis testibus in Concilio Vimaransenis propriis manibus Ro—Bo—Ro. Pro testibus: Pelagius testis. Menendus testis. Petrus testis. Johannes no-

Cart. da Faz. da Univ. de Coimbra: Pergaminhos do Collegio de S. Paulo de Braga N.º 112.

Sæculó
XII.N. 244. *Carta Regia de Privilegijs a D. Martinho Bispo do Porto, ao seu Cabido, e ainda á Clerezia do Reino.*

Sem data.

SANCIUS, Dei gratia, Portugalesium Rex *Martino* eadem Portugalesi Episcopo, et Canonicis ejusdem Sedis, et Burgenfibus ejusdem civitatis, et universis Abbatibus, et Prioribus, et Clericis totius Portugalesis Episcopatus, imo totius regni mei, salutem. Sciatis, quod ego concedo jam dicto Episcopo, et Canonicis, ut habeant civitatem jam dictam, sicut unquam Donus *Fernandus* Portugalesis Episcopus, aut aliquis de predecessoribus suis, eam melius habuit in diebus patris mei et meis; et quod nunquam mittam aliquem de Burgenfibus suis pro maiordomo, neque pro seruiçialio, neque in aliquo de hujusmodi seruiçitiis meis, neque filia: meæ: concedo et omnibus Abbatibus et Prioribus et Clericis totius regni mei, ut nunquam mecum veniant in exercitum, neque cum filio meo, nisi contra sarracenos, si intrauerint in terram nostram: adhuc addo, ut nunquam mi dent collectam, nisi semel in anno, cum per domos eorum transitum fecero, et quod homines mei cum aubus

meis nunquam hospitentur in domibus eorum, et si ego causam aliquam aduersus aliquem Clericorum Portugalesis Episcopatus, per Episcopum habeam ab illo jus meum, et si causa aliqua inter me et Episcopum exercuerit, per Bracarensem Archiepiscopum terminetur, nisi ad Dominum Papam fuerit appellatum: et promitto in fide Jhesu Christi, quod diebus, quibus mi uita comes fuerit, omnia ista faciam adimpleri bona fide, et sine malo ingenio; et mando firmiter Pretori, et Alvazdis Colimbriae, ut integrent homines Episcopi de suis hereditatibus, et de totis suis causis, sicut eas habuit Episcopus Donus *Fernandus*.

(*Em Instrumento passado em Braga a 23 de Junho do Ann. 1343, Er. 1381.*).

Cart. da Cam. do Porto : Liv. da Demanda do Bispo D. Pedro pag. 44.

* A data devera ser depois de 1185 e antes de 1211.

N. 245. *Transacção entre o Mosteiro de S. Martinho de Crasto e Sueiro Parada sobre certos bens; tendo precedido letigio.*

1225

1187

ORTA fuit intentio inter Prior *Johannes* et *Sueiro Parada* super ipsa hereditate, que fuit de *Petrus Godiniz*, et supervenerunt bonos homines jam nominatos *Honorigo Honoriguiz*, et *Nunu Menendiz*, et *Egas Osseviz*, et *Petrus Castrensis*, et audierunt sermones eorum. Dicebat *Sueiro Parada*, quod *Petrus Godiniz* nunquam ipsa hereditate habuerat divisam, et mortuus fuerat sine femine, et per suos morabitos prenominatos xxx.^a, et suam debebat

esse; et Prior dicebat unæ cum sociis suis, quod *Petrus Godiniz* ipsa hereditate liberam dedit ad monasterium, et suam debebat esse: et judicaverunt ipsos bonos homines, et dividerunt inter eos per medium, et auatim *Sueiro Parada* det unum medium morabitinum de ipsa medietate, et teneat in vita sua, et post obitum uxori sue veniat ad monasterium sine contradicta; et concederunt. illos ira *Sueiro Parada*, quomodo filio suo, et uxori

uxori sue, et deinde concedit Prior una cum focis suis, per tali pactum ut ita fiat, et si de illos aliter fecerit, ut sit excommunicatus, et a parte Regis pariat d. solidos. Pro testis: *Guterrus testis. Petrus tes-*

tis. Sueiro testis. E.º M.º CC.º XX.º V.º Sicut XII.

Cart. do Most. de Refoyos de Lima:
Pergam. do Most. de S. Martinho de Cra-
to.

* Copia antiga de letra Franceza.

N. 246. *Carta de manumissão concedida por Gonçalo Paes d hum seu escravo.*

IN Dei nomine. Ego *Gunsaluo Plaiz*, et uxor mea *Elaira Gudiniz* tibi mancipio nostro *Gunsaluo Pelaiz*, qui es filio de *Tarasia*, in Domino Deo eternam salutem amen. Spiritus Sanctus de celo requisit perditos, et illuminavit in tenebris constitutos, ipse solure catenas eorum, qui sub iugo peccati ualitudinis detinebantur oppressos, et restauraciones suas decorem adornavit credentes; et in Euangelio Dominus loquitur dicens: *Dimitte, et dimittemini*; et iterum: *Date, et dabitur uobis*; et iterum Prophetas dicit: *Dimitte eos, Domine, qui contrafli sunt, liberos, et omne bonus eorum disrumpet*. Quamobrem ingenuo te, ut fedas ingenuo a ffacie Domini, et confirmandam kartulam ingenuitatis, pro remedium animæ nostræ: ita ut de hodie die fedas ingenuo; sic tibi soluo, sicut et alia gens esse decerno, atque constituo; et nom eligo tibi alio domino nisi solo Deo uiuo et uero, et alio, quem tu uolueris, quem tibi meliorem egerit, maxima Dei abeat

benedictionem. Et insuper comjuro uos, iudices, uel seniores, cuius potestas fuit iudicandi, ut per istam kartulam ingenuitatis affirmetis, et ejus uoce asseratis, et pro nullo titulo, per que Lex Gotorum liberat a seuicio duplicia, nom fedeat chebrantando, sed semper sit ingenuo, et afirmando, et qui te recuperare uoluerit, sine tua uoluntate, imprimis sit excommunicatus, et a fide Christi separatus, et cum Juda traditore habeat confortium, et insuper pariat statutum duplatum, cum quantumuis habueris, et duo auri talenta, et iudicatum, et post partem regiam alio tantum; et hunc factum nostrum robore permaneat constabilitate. Facta kartula ingenuitatis notum die quod euit v.º x.º Kalendas Marcii, in Era unil ccxxv. Ego *Gunsaluo Pelaiz*, et uxor mea *Elaira Gudiniz*, in hanc kartulam ingenuitatis manus nostras R+o—bo—ramus.

Cart. do Most. de Vairão: Maç. 1.º
dos Pergam. antig. n.º 68.

N. 247. *Certa de Perfilhaçãõ, e Doaçãõ de varios bens feita á Pedro Moniz por Munio Egas.*

IN Dei nomine. Notum sit omnibus presentem paginam inspecturis, quod ego *Munio Egas* recipio *Petrum Moniz* pro filio meo, coram meo fratre Domino *Johane*, et sorore mea *Domna Tarasia*, et

populo terre, et tribuo illi i. bazel. quod jacet in concludo de *Fernandino*, et sue matri do *casalem*, qui uocatur de *Fernandino*, et post obitum suum remaneat meo filio *Petro Muniz*, et adhuc tribuo ei

SECULO
XII.
ei quod sit eres in omnibus meis testamentis, tam in leicalis, quam in ecclesiis, et in illam hereditate, quam dedito pro anima mea, et pro isto recepi in robora 1.º arietem, et do illum in iussionem forori mee *Urrace Egee*, quod doceant illum apud *Sanctam Mariam de Tarauquela*, et deat ei ibi porcionem et prestimonium, et post obitum filii mei *Petri Muniz* remaneat ipsa hereditas, quam illi tribuo, ad *Sanctam Mariam de Tarauquela*. Siquis venerit vel venero, qui hanc kartam

frangere voluerit, quantum quesierit, tantum duplet, et insuper Domino terre peccet d. solidos, et cui vox data fuerit mille morabitanos reddere cogatur. Facta karta mense Marcii. In E.^a M.^a cc.^a xx.^a v. Ego supra dictus, qui hanc kartam iussi fieri, coram bonis hominibus rroboro illam, et confirmo. Qui prelentes fuerunt: *Dominicus testis. Menendus testis. Egeas testis. Martino testis. Petrus notuit.*

Cart. do Most. de S. Benro d'Ave Maria do Porto: Pergam. Original.

N. 248. *Contração sobre bens entre Madruona e o Mosteiro de Caramos.*

1225

1187

Out.

IN Dei nomine. Ego *Madruona* tibi *Pelagio Formarigues* Priori de *Caramaros* et loci vestris, facio kartam perpetuæ firmitudinis de duobus casalibus, quos habeo in *Cain*: do tibi ipsos duos casales, ita quod tu semper eos habeas et omnes successores tui in perpetuum; et hoc facio pro multo bono servitio, quod a te recepi et a monasterio *Sancti Martini de Caramaros*, et pro duobus casalibus tuis, quod tenui de te a longo tempore usque ad mortem

meam: et quicumque hoc nostrum scribium infringere voluerit, quantum quesierit, tantum in duplo componat, et insuper quingentos aureos tibi peccet vel successori tuo, qui prælatiam in ipso monasterio habuerit. Facta karta mense Octobris, Era m. cc. xxv. Ego *Madroana*, que hanc kartam facere mandavi, eam coram bonis hominibus rroboro. *Petrus testis. Martinus testis. Jobanes testis. Menendus notuit.*

Cart. do Most. de Caramos: Original.

N. 249. *Instrumento de oblação, que fizeraõ de suas peçoas e bens ao Mosteiro de S. Jorge D. Duram e sua mulher.*

1225

1187

Dez.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi amen. Tam presentibus, quam futuris notum fieri volumus, quod sub Era m. cc. xxv. mense Decenbris, Ego *Donus Duranus*, et uxor mea *Mayor Petri*, ex nostris beneplacito præ amore Dei, et nostrorum remissione peccatorum, tradidimus nos Monasterio *Sancti Georgii* cum omnibus his, quæ nunc possidemus, et amodo livrati fuerimus, tam mobili, quam immobili. Et ne hoc factum nostrum a nemine posset . . . presentem cartulam in testimonio bono-

rum hominum nostris manibus roboravimus. Hujus rei testes fuerunt: *Petrus Pelagii Alvazil testis, et erat Petrus Arie Alvazil cum eo. Donus Michael Præbiter testis. Diago Concitro testis. Petrus Zaia testis. Martinus Galigo testis. Donus Vermudus testis. Donus Mohio testis. Petrus Martins Notarius Sancti Georgii erat Commendator in casa de Santarem. Dominicus Pelagii scriptor scripsit.*

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.
N. 250.

N. 250. *Sentença a favor do Mosteiro de S. Martinho de Crafo sobre huns bens Reguengos.*

MIRA consuetudo fuit vetustissimos altercationes, et certamina strenuissimorum virorum, nec non et natorum iniquorum litteris et pactionibus comendare memorie, ut que fragili poterant perire, vivaci conservarentur in littera. Unde aliquantulum nobis necessarium breviter texere conflictum non modicum, inter Priorem *Johannem* et *Gondisalvum Godiis*, super illo agello qui ab ingenis barufelo. Et querimoniam fuit ad Regem, qua dicebant Priorem et fratres, ut ipsa hereditate Regalis erat. Igitur Rex *Sancius* statuit diem, et precipuit iudices, scilicet *Gomez Gedaz*, et *Rodrigo Pelais*, et venerunt ad monasterium, exquisierunt hereditatem, quia Re-

galis erat, et dederunt eam ad monasterium, et deinde viderunt pre-¹²²⁶ directum, ut ad ipsam Domna *Jel-1188*
vire Suariz dedissent unum casalem nomine in *Moos* in vita sua, tali pacto ut nunquam vendissem, nec pignorassem neminem, et post obitum ejus venisset ad monasterium: et si aliter fecerit, ut pariat dublata, et insuper L. solidos. E.^a m.^a cc.^a xx.^a vi.^a Pro testes. *Petrus testis. Johannes testis. Sueirus testis.*

Cart. do Most. de Refoyos de Lima:
Pergamin. do Most. de S. Martinho de Crafo.

* Copia antiga de letra Franceza.

N. 251. *Prazo feito por Joaõ Mendes, Prior, e mais Religiozos do Mosteiro de S. Maria, a Mendo Leal, concedendo-lhe porção no dito Mosteiro.*

IN Dei nomine. Ego prior *Johne Menendiz* una cum fratribus meis facimus kartam firmitudinis tibi *Menendo Leal* de ipso campo, qui est super ipso casale de *Petro* mouro loco predicto, quomodo ex parte cum ipsa uinea de *Petro* mouro, et fert ipsa sciluea paraifal dasserores; damus tibi tali pacto, ut teneat tu in uita tua, et omnis posteritas uestra, in cunctis temporibus seculorum, et quando ipsa uinea dederit v.^o modios de uino, dares inde quarta tu, uel filii tui, aut filia, uel filiorum, uel propinquii tui. Iste est pacto pro 1.º morabitino, que de tibi accepimus, et desuper in rebora 1.º arietie, et 1.º festarium de tritico, et 11.º quartas de uino, tantum nobis et uobis bene complacuit, et nihil inde remansit debitum pro

dare. Et ego Prior *Joane Menendiz* una cum fratribus meis concedamus, ut semper in isto monasterio habeas tuam portionem tali pacto, ut quando ibi uoluerint facerent aliquem operam amore pro amore, aut tanto pro tanto, in isto monasterio quam in alio loco, nunquam in tuo corpore debent deficere, aut in tuo seruitio, et istos fratres aut Prior de isto monasterio *Sancle Marie* nunquam debent deicere de isto monasterio tali pacto, ut tuo corpore et tuo censu in hoc seculo seruiat ad supra dictum monasterium *Sancle Marie*, et quando fuerit transmigratus de hoc seculo, remaneat ibi tuo corpore et tuo censum, excepto quantum madauerit ad tuos filios aut semine tuo a te pro tua anima, totum aliter in isto loco remaneat,

1227

1189
Fev.

Seculo
XII.

neat, et deinde damus tibi medium de ipso souto qui tenet *Pelagio Bono*, per ubi illum poteris inuenire: habeatis uos inde firmiter cunctis temporibus feculorum: et si aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc scripturam irrumpere uoluerint, quantum requisierit, tantum duplet, et insuper d. solidos, ubi uocem suam dederit. Facta karta mense Februuario, sub E.^a m.^a cc.^a xx.^a vii.^a Ego

Prior *Johane Menendiz* una cum fratribus meis in hanc kartam manus nostras ro-|l|l|b|l|l|o|l|r|l|a-|l-m|l-u|l|s.— Qui precentes fuerunt et audierunt: *Petro testis. Egeas testis. Martinus Laurencii testis. E. Gundisalvus notuit.*

Cart. do Most. de S. Bento d' Aue Maria do Porto: Perg. n.º 64.

N. 252. *Doaçãõ do uzofrucço de hũa herdade, por Gontrode Garcia a Malada, e renuncia feita pela mesma a favor do Mosteiro de Moreira.*

1227
1189
May.

IN Christi nomine. Ego *Gontrode Garcia* tibi mea orientula *Malada*, facio kartam donacionis et firmitudinis de uno medio casali in *Mandim*, uidelicet tali pacto, ut teneas eum in vita tua, cum uero spiraueris ad mortem tunc remaneat isti monasterio *Morariæ*. Ego *Malada* de nullo quoque gentis inperio, sed propria mea uoluntate quito me de ista hereditate isti monasterio *Morariæ*, pro benefacto que mihi inde

fecerum, et faram in mea uita, de comer, et de uer, et de uer, et de uer, ita ut de odie die ista hereditate de juri meo sit abrafa, et in dominio isti monasterio sit tradita. Ego *Malada*, que ista hereditate quito, in hac karta manus meas roboro. *Petro testis. Vermudus testis. Plagijs testis. Plagijs notuit.* Facta karta in mense Maio, E.^a m.^a cc.^a xx.^a vii.^a

Cart. do Most. de Moreira: Original.

N. 253. *Foral dado por ordem Regia, aos Moradores de Pinel pelo Prior e mais Religiozos do Mosteiro de S. Maria.*

1229
1191
Fev.

IN Dei nomine, et ejus misericordia. Ego *P. Prior* de hermita de *Sancte Marie* ripa *Paue*, una cum fratribus meis ibique commorantibus, tam presentibus, quam futuris, uobis hominibus, que uolueritis habitare in *Pinel*, tam presentibus, quam futuris, facimus uobis kartam de foro per mandatum Domno Regi *Santio* Portugallia. Et hec est forum per placimentum nostrum, nostrum et uestrum, ut deis nobis de pane unum sextarium de tritico, et alium de ordeo, et unum quartarium de centeno, et uno puzal de uino, ex quo habuerint populatores quinque quinales de uino, et

de parada unusquique unum almude de ceuada, et 11.os panes triticeos de uno alqueire, et peladiga de uino, et duos denarios uniuscuiusque domus, et uocem, et calumniam, per foro de *Troucofo* sanet eam, et aliam rem, ex quo homo ibi moratus per unum annum, habeat suam hereditatem, et si ibi morare noluerit, uendat tali homini, qui eam moretur, et faciat inde suum forum. Quod si post nos alius Prior uel alii fratres uel nos uenerint uel uenerimus, qui hoc factum irrumpere uoluerit, sit maledictus, et excommunicatus, et cum Juda in inferno dampnatus

mpnatus amen. Facta karta de foro de *Pinel* In E.^a M.^a CC.^a XX.^a IX.^a mense Februarii. Nos supra dicti, qui hanc kartam iulinius facere, coram idoneis testibus manus nostras R—o—b—o—r—m—us. Qui presentes fuerunt, et uiderunt, hi sunt testes: *Petrus testis. Pelagius testis. Gbermanus testis. Johannes testis.* Quod uobis populatoribus de *Pinel* non nocebit, et monasterio da herimida ualde proderit, uolumus, ut carte iste scri-

ptum inter nos et uos sit partitum SECVLO XII.
per alfabetum, quatinus nec a nobis nec a uobis aliquid sit ibi additum uel demptum. *Petrus notuit.*

Cart. do Most. de S. Bento d' Ave Maria do Porto: Pergaminho Original.

* Era escripto em 12 regras cortadas transversalmente pelas 11 primeiras letras do Alphabeto, ficando o L na penultima, e na ultima o Z.

N. 254. *Carta Regia, porque foi perdoada ao Mosteiro de S. Jorge a decima, que devia pagar buã herdade do mesmo Mosteiro.*

IN Dei nomine. Cum consuetudine, que pro lege suscipitur, et legis auctoritate didicimus, quod acta Regum et Principum scripto comendari debeant, ut comendata ab hominum memoria non decident, et omnibus preterita presentialiter consistant: iccirco Ego *Sancius*, Dei gratia, Portugalie et Algarbi Rex, una cum uxore mea Regina Domna *Dulcia*, et filijs, et filiabus meis, facio kartam donationis et perpetue firmitudinis monasterio *Sancti Georgii*, et vobis Domno *Petro Vincencii* ejusdem monasterii Priori, et fratribus ibidem commorantibus, tam presentibus, quam futuris, de decima, quam ab hereditate vestra de *Fazalampir* nobis de more persolvere solebatis. Concedimus autem vobis, intuitu amoris Dei, et *Beati Georgii* Martiris, et filii nostri Regis Domni *Alfonsi*, quem Deo, et *Beato Georgio* super altare ejusdem Martiris obtulimus, decimam predictæ hereditatis in perpetuum habendam: et mandamus firmiter, ut ab hereditate ista de *Fazalampir* nunquam detis decimam, neque aliquam consuetudinem nobis aut successoribus nostris faciatis; sed eam libere et quiete in perpetuum possideatis. Facta karta apud *Colimbriam* VII.º Kalendas Maii, In Era M.^a CC.^a XX.^a VIII.^a Nos su-

pra nominati Reges, qui hanc kartam testamenti facere iussimus, eo-7K.Maj.
ram testibus roboramus:|||||. Qui 1191
affuerunt. (Col. 1.^a): *Comes Do-25 Abs.*
mnus Menendus Maior domus Curie confirmo. Domnus Petrus Alfonsi confirmo. Domnus Johannes Fernandi Pretor Colimbrie confirmo. Domnus Petrus Petri Dapifer Regis confirmo. Martinus Pelagii testis confirmo. Reimondus Johannis testis confirmo. Domnus Osorensis testis confirmo. Pelagius Montis testis confirmo. (Col. 2.^a): *Domnus Martinus Barcarensis Archiepiscopus confirmo. Domnus Johannes Vicensis Episcopus confirmo. Domnus Martinus Colimbriensis Episcopus confirmo. Domnus Martinus Portugalis Electus confirmo. Domnus Suarius Ulixbonensis Episcopus confirmo. Domnus Pelagius Elborensis Episcopus confirmo. Domnus Johannes Lamecensis Episcopus confirmo. Domnus Nicholas Silvensis Episcopus confirmo.* (Entre as duas columnas o Sello Rodado, pintado em circulos, e dentro de oito segmentos as Assignaturas seguintes em linhas parallelas: = Rex — Domnus Sancius = Regina — Domna — Dulcia = Rex — Domnus — Ildexon — us = Rex Domnus — Petrus = Rex — Domnus — Fernan — dus = Rex.

Dd

Dona

SECVLO
XII.

Dom — nus — Henricus — Re — gina
Domna — Sancia.) Por baixo do
Sello = Julianus Notarius — Regis.
(L. do Sello pendente por tiras de
carneira).

Cart. da Fazenda da Universidade de
Coimbra: Pergaminhos da Meza Prioral
de S. Jorge.

N. 255. *Carta de partilhas de herdamentos, Coutos, Honras, e Padroados, entre huns Irmãos.*

1230

1192
Març.

IN Christi nomine amen. Hec est
noticia de partiçon, e de deuisõn,
que fazemos entre nos dos herdamen-
tus, e dus Coutos, e das Onrras, e
dous Paduadigos das eygreygas, que
forum de noslu padre e de nosla ma-
dre, en esta maneira, que *Rodrigo
Sanchez* ficar por sa partiçon na quin-
ta do Couto de *Viturio*, e na quin-
ta do Padroadigo dessa eygreyga, en
todolos us herdamentos do Couto, e
de fora do Couto. *Vasco Sanchez*
ficar por sa partiçon na Onra d'*Ul-
ueira* e no Padroadigo dessa eygrey-
ga, en todolos herdamentos d'*Ol-
veira*, e en nu casal de *Carapeziis*
da *Ulvaar*: e en outro casal en *Agiar*,
que chamam quintaa. *Meen Sanchez*
ficar por sa partiçon na Onrra de *Ca-
rapeziis*, e nus outros herdamen-
tos, e nas duas partes do Padroadi-
go dessa eygreyga, e no Padroadigo
da eygreyga de *Treysemil*, e na
Onrra e no herdamento d'*Arguiffi*,
e no herdamento de *Lavoradas*, e
no Padroadigo dessa eygreyga. *El-*

nra Sanchez ficar por sa partiçon
nos herdamentos de *Centegaus* e nas
tres quartas do Padroadigo dessa
eygreyga, e no herdamento de *Trey-
ximil*, assu us das festas, como nou-
tro heidamento. Estas partiçoens e
diuisoens fazemos entre nos, que ual-
lam por en secula seculorum amen.
Facla karta menße Marcii, E. M. CC.
xxx. *Vaasto Suariz testis. Vermuii
Ordoniz testis. Meen Favvripas
testis. Gonçaluu Vermuiz testis.
Gil Diaz testis. Dom Mionom testis.
Martim Peres testis. Dom Stephani
Suariz testis. Ego Johanes Menendi
presbiter notauit.*

Cart. do Most. de Vairão, Maç. 13
dos Pergaminhos. n.º 13.º

* Se a verdadeira data deste Docu-
mento, não he a Era n. ccc. xxx., pó-
de suppor-se Copia e Traducção do Ori-
ginal Latino, feita no seculo seguinte,
na qual se conservaraõ sómente os prin-
cipios, e fins do antigo autographo.

N. 256. *Doação Real da Albergaria de Trincez, de juro e herdade, feita a Pedro da Conceição, Eremita de Sintra.*

1230

1192
Jul.

IN nomine Patris, et Filii, et Spi-
ritus Sancti amen. Quia servire
Deo est religiosorum necessitatibus
providere, eorumque iustis acquies-
cere postulationibus, iccirco ego *San-
cius*, Dei gratia, Portugalensium Rex,
una cum uxore mea Regina Domna
Dulcia, et filiis et filiabus meis, do
tibi *Petro* Heremite de *Sintra*, et
concedo de jure hereditario alberga-

riam de *Atrincel* cum omnibus erdi-
tatibus et pertinentiis suis, que sunt
determinata per aquas de collibus ad
presatum locum despicientibus undi-
que concurrentes, ab oriente videlicet,
et occidente, septentrione, at-
que meridie. Do tibi etiam cellam
de *Collares*, ut est determinata ab
oriente et occidente, sicut desluit
aqua ab aquilone per lapides de por-
tu

tu, ab austro per summitatem collis, et hereditatem de Kovonis, ut circumfluitur aquis, et secundum ariolum *Beati Saturnini* de monte *Sintre* cum pertinentiis suis, que habuit a tempore, quo cepit habitari, et que deinceps habiturum est: habeas tu, et post te quoscumque volueris viros religionis, qui semper in eis habitent, et qui nunquam sint subditi alicui Abbatiæ, præfata loca, quæ datus tibi pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum, ut orans pro nobis adjuves nos precibus tuis, tibi que possidenda concedimus libera, integra, et ab omni regia et ecclesiastica exactione immunia, ab hac die usque in perpetuum. Siquis vero tam de nostra progenie, quam de aliena, tam de laicalibus, quam ecclesiasticis personis, hoc factum nostrum infringere voluerit, et omnipotentis Dei maledictionem incurrat et iram, et insuper cum Juda traditore in inferno durissimam dampnationem, et fratribus ibidem commorantibus D. solidos pæbet, et dampnum, quod intulerit, in duplum restituit. Facta donationis karta E.º M.º CC.º XXX.º mense Julio. Ego autem præfatus Rex *Sancius*, una cum uxore mea Regina domna *Dulcia*, et filiis et filiabus meis, tibi *Petro* supra dicto Hermitæ de *Sintra*, hoc donationis scriptum loca continens su-

periora ad perpetuum sanctionem proprio sigillo munio, et coram bonis et nobilibus personis roboramus. (Col. 1.º): *Gunsalvus Menendi filius Comitatus Domini M. Maiordomus Curie confirmo. Dominus Petrus Alphonsi confirmo. Dominus Alfonso Ermigii confirmo. Dominus Gunsalvus Gunsalvoiz confirmo. Dominus Johannis Fernandi Dapifer Regis confirmo. Suarius Suarii testis. Gunsalvus Lever testis.* (Col. 2.º): *Martinus Bracharensis Archiepiscopus confirmo. Martinus Portugalensis Episcopus confirmo. Suerius Ulixbonensis Episcopus confirmo. Nicolaus Visensis Episcopus confirmo. Petrus Colimbriensis Episcopus confirmo. Garcia Alsaqueque testis. Giralvus Pelagii testis.* (No meio das duas col. lugar do Sello Rodado sem letra, e por baixo delle): *Julianus Notarius Curie scripsit.*

Cart. do Most. de S. Vicente de Fôra: Arm. 11.º Maç. 1.º N.º 1.º

* No mesmo Cartorio Armaz. 24.º Maç. 1.º N.º 19. se conserva hum Instrumento desta Doação, reconhecido pelo Bispo da Guarda D. Rodrigo, e pelos Abbades de Alcabça e Ceija. He dirigido ao P. Urbano, e principia = R. Dei permissione Egitanicensis Ecclesiæ minister humilis &c. = Anno 1210.

N. 257. Carta de venda de bens por Exemea Gonçalves d Affonso Nunes, e sua mulher.

IN Dei nomine. Ego *Exemea Gunsalvoiz* vobis *Affonso Nunes*, et uxor tua *Tarasia Petriz*, facio carta venditionis et firmitudinis de hereditate mea propria, quæ habeo de aviorum meorum in Villa *Tavoadello*, quanta ibi habeo, quæ quantum in se obtinet, et aprestitum hominis est, pro prætio, quæ de vobis accipio, quatuor morabitos, et de prætio apud vos

nihil remansit: habeatis vos illa firmiter, et omnis posteritas vestra cunctis temporibus sæculorum. Et si aliquis homo venerit, vel venerimus contra hanc cartam ad irrumpendum quesierit, quod pariat ipsa hereditate duplata, vel triplata, aut quantum fuerit meliorata, et Seniori terræ quingentos modios. Facta carta mense Januarii, Era millesima ducentesima trigesima prima. Ego *Exemea*

1231

1193

Jan.

Secut. mea *Gunsalvix* vobis *Affonso Nuziz*, et uxor vestra *Tarasja Petriz*, in hac carta manus meas roboro. Pro testibus: *Gartia testis. Jobanes testis. Gunsalvus testis. Plagius qui notuit.*

Cart. do Most. de S. Jorge: Original.

N. 258. *Carta Regia de confirmação de huã transacção nella inserta, entre o Mosteiro de S. Jorge, e D. Julião, sobre huns moinhos.*

1232
3 Id. Jan.
1194
11 Jan.

IN Dei nomine. Ego *Sancius*, Dei gratia, Portugalensis Rex, et uxor mea Regina *Domna Dulcia*, una cum filiis, et filiabus nostris, presentis scripto notum esse volumus tam modernis, quam futuris, *Domnum Gunsalvum Martini* Priorem *Sancii Georgii* cum Fratribus suis, et *Domnum Julianum* in nostra presentia venisse, super hereditationem suorum molendinorum maximam altercationem habentes, et propositis hinc inde quam pluribus in oppositum, tandem concilio et iudicio nostro amicabilem inter eos compositionem factam fuisse, sicut in subsequentibus continetur. Nos vero eorum commodum et utilitatem volentes, hanc kartam, illorum compositionem continentem, fieri mandavimus, et nostra auctoritate roboravimus, et confirmavimus, et sigillorum nostrorum impressione muniti precepimus, addentes ut si idem Prior aut Fratres sui, vel eorum successores, sive *Domnus Julianus*, et uxor ejus, vel aliquis de successoribus eorum, hanc compositionem infringere appetaverit, non eis permitatur, sed pro ausu temerario in amissione centum aureorum a nobis, vel a successoribus nostris puniantur, et concedimus filiis, et successoribus nostris benedictionem a Domino, ut nunquam permittant alteram istarum partium alteri injuriam facere, neque illorum, quae subscripta sunt, aliquid mutare, neque diminuer. Ego *Gunsalvus Martini* Prior *Sancii Georgii*, una cum Fratribus meis, concedo *Domno Juliano*, et

cunctis successoribus suis in perpetuum, ut habeant liberum parietem suorum molendinorum, qui in nostra fixus est hereditate, et faciat in eo quidquid facere poterit ad utilitatem suorum molendinorum, et nulla sit nobis potestas in suo pariete. Et si aqua ad nostram transierit hereditatem relicto priori loco, ipsi habeant potestatem perducendi parietem suum per nostram hereditatem, quousque valeant reducere aquas ad locum suum, ad utilitatem suorum molendinorum. Addimus etiam, ut semper demus eis aquam, quae per nostram vadit regueiram, a quinta decima die *Maii* usque ad transactos quindecim dies *Octobris*, et sic fient quinque menses, et hoc debet fieri in unoquoque anno; et si forte, quo nullatenus fiat, nos noluerimus eis dare aquam quando ipsam illis dare debemus, concedimus eis, et successoribus eorum in perpetuum, ut ipsi eam accipiant in regueira nostra, a qua tale debemus facere ingentium, per quod eis demus aquam temporibus supra dictis, et numquam aliquis ex parte nostra hoc eis prohibeat. Et sciendum est, quod hoc facimus per quadraginta morabitanos, quos nobis *Domnus Julianus* dedit. Similiter ego *Julianus*, una cum uxore mea *Mayore Menendi*, concedo Priori, et Fratribus suis, et cunctis successoribus eorum, ut habeant liberum parietem suum, qui in nostra fixus est hereditate, et faciant in eo quidquid facere poterit, ad utilitatem suorum molendinorum, et nulla sit nobis potestas in suo pariete, et si aqua

SÆCULO
XII.

*Johannes Vermudi adfuit. Petrus
Pecenus notuit.*

Cart. da Collegiada de S. Christovão
de Coimbra, Pergam. Original.
* Letra Francaza.

N. 260. *Carta de meação de bens, e uzofruêlo ao que sobreviver, entre Ramiro Viegas e sua mulher Elvira Perez.*

1233
1195
May.

IN Christi nomine. Ego *Ramiro Venegas* cum uxore mea *Elvira Petriz* facimus plazum vel cartam medietatis inter nos, parentibus nostris concedentibus, *Martino*, et aliis, preter quintanam de *Cortegaza* cum suis senariis, et quantum comparavimus in *Veiroos*, tali conditione habita inter nos, ut quicumque nostrum amplius viveret, haberet eas semper in vita sua. Et qui hoc pla-

zum frangere voluerit, quantum quesierit, tantum in duplo componat, et Domino terre d. solidos. Facto plazo mense Maii, sub Era m.^a cc.^a xxx.^a iiii.^a Qui presentes fuerunt: *Johannes testis. Petrus testis. Martinus testis. Gundisalvus notuit.*

Cart. do Most. de S. Bento d'Ave Maria do Porto: Pergam. Original.

N. 261. *Sentença dada em Concelho á favor do Mosteiro de S. Martinho de Crafo sobre certos bens e direitos, porque fora demandado.*

1233
N. Nov.
1195
5 Nov.

TEMPORE *Sancii* Portugalensium Regis, *Alfonfis* Regi, et *Regine Mafalde* filius, consilio et actu quorundam iniquorum, *Gonsalus Pelagii* Princeps *Agnofrice*, et milites ejus, scilicet *Onoricus Onorici*, et *Rodricus Menendi*, et Sagionibus fs. ob lucrandi sevitiam impudenter inquirebant hereditatem in *Portellam de Ollarios*, et unum porcum de *Sampliz*, quod annuatim debebat dari: quod cognito *Johannes* Prior eodem monasterio *Sancii Martini de Castro* cum focis et heredibus suis, nimia ancietate conpunctus, alius genere, et intolerabilius ferre, quam ab aliquo percipi poterat, pervenerunt inde in Concilio in *Meroi* ante Judicem *Gomez Onoriquiz*, ubi erant multi boni omnes, et audivit ipsum Judicem sermones eorum ex utraque parte, postea judicavit, ut pervenissent ad exquisitionem, videlicet de *Rodrico Jbousela*, et ipsum Inquisitorem quesivit rei veritate, et invenit multis bonis, sicut Prior dixerat: *Domnus Gonsalvus* cum militibus suis,

et sagionibus miserunt et renuntiaverunt ipsum porcum, et ipsam hereditatem, et ab hodierno die sit jus monasterii tradita, atque confirmata; et si aliquis homo venerit vel venerimus, et istam hereditatem aut istum porcum quesierit columniare, sit maledictus et excommunicatus, et a parte Domini separatus. Quodum quod erat *Nonas Novembr.*, E.^a m.^a cc.^a xxx.^a iiii.^a Qui presentes fuerunt: *Ego Laurentius Suariz confirmo. Ego Menendo Goncalviz confirmo. Ego Martino Petri filius de Petro Cabeza confirmo. Ego Pelagio Cortez presbiter confirmo. Ego Petrus Suariz canonico confirmo. Ego Goncalvo Suariz de Lamela confirmo. Ego Judice Gomez Onoriquiz ex Annofrice confirmo. Johannes scripsit.*

Cart. do Most. de Refoyos de Lima: Pergam. do Most. de S. Martinho de Crafo.

* Copia antiga de letra Francaza.

N. 262. *Doação do Reguengo de S. Thomé feita por ElRey D. Sancho I.º
á Miguel Godim.*

IN Dei nomine. Hæc est carta donacionis et perpetue firmitudinis, quam iussi fieri Ego *Sancius*, Dei gratia, Portugalis Rex, una cum uxore mea Regina Domna *Dulcia*, et filiis et filiabus meis, vobis *Michæli Godiniz*, de illo nostro regalengo, quod habuimus in *Sancto Tomé*; cujus isti sunt termini: incipit ab outeiro de Reuordelo, et uenit ad riuulum de Vizela, et dividit de ribeiro in ribeirem. Damus igitur vobis hoc supra nominatum regalengum cum suis terminis novis et veteribus, et cum quanto in eo ad jus nostrum pertinet. Et concedimus vobis, ut illud habeatis acque possideatis, jure hereditario, in perpetuum, uos et uniuersii vestri successores, et faciatis de illo quidquid vobis placuerit. Et hoc facimus pro remissione peccatorum nostrorum, et pro bono seruicio, quo nobis fecistis et facitis, et pro uno caballo, quem nobis dedistis. Quicumque igitur hoc nostrum factum vobis integrum obseruauerit, sit benedictus a Deo amen.

Facta fuit hæc carta apud Colimbriam mense Octobris, E. m. cc. xxx. v. Nos supra nominati Reges, qui hanc cartam fieri precepimus, coram bonis hominibus eam roborauimus, et hæc signa fecimus: |||||. Qui assuerunt: (Col. 1.º): *Gunsaluus Menendi Maiordomus Curie confirmat. Rodericus Menendi Dapifer Regis confirmat. Dominus Johannes Signifer Regis confirmat. Dominus Martinus Fernandiz confirmat. Petrus Muniz testis. Fernandus Muniz testis. Simeon Muniz testis.* (Col. 2.º): *Martinus Bracarensis Archiepiscopus confirmat. Martinus Portugalis Episcopus confirmat. Petrus Lamecensis Episcopus confirmat. Petrus Colimbriensis Episcopus confirmat. Donus Osorarius testis. Roderigus Petriz testis. Suarius testis. Julianus Notarius Curie. Fernandus Petri scripsit.*

1235

1197
Our.

Cart. do Most. de Vairão: Maç. 2.º
dos Pergam. antig. n.º 12.º

N. 263. *Transacção entre o Mosteiro de Pedrozo, e Mendo Diogo
sobre certos bens.*

IN nomine Patris, et Filii, et Spiritu Sancti amen. Sapiant omnes, qui uiderint istas litteras, quod istud est pactum, quod ego *Petrus Petri Abbas de Petroso*, simul cum consensu nostri Capituli, feci, ut *Mendus Didaci* nichil habeat in nostro cauto. Et damus ei prestimonium, tali uidelicet pacto, quod non habeat maladiam in uulam nostram hereditarem, neque filii, nec filie ejus; et proinde damus ei unum casalem in uilla, que uocitant *Vilar de Feueros*, quod fuit de *Usguo Mo-*

niz; et alium in *Lourosa*, que fuit de *Toda Gaidiz*, et per unum quoddam annum 1.º quartarium de tritico, et III. quartarios de ceuada, et 1.º modio de milio, et est totum xxx.º et duas quartas, et 1.º spadua, et 1.º cordeiru, et II. caseos, et 1.º coorna de manteiga, et 1.º ladu, et II. capones, et X.º ouua. Et proinde damus ei totum istud, ut nunquam habeat potestatem uendere, nec inpingnorare. Ita quod post mortem ejus nulla in eos casales potestatem habeant neque sui filii, nec filie,

1236

1198
Fev.

SECVLO
XII.

lie, et ueniant ad monasterium. Hoc autem totum fuit et firmiter stabilitum, et sua spontanea uoluntate roboratum, tempore Domni nostri Regis Sancii, et uxoris ejus Regine Domne Dulcie, et filiorum, et filiarum eorum, scilicet Regis Domni Alfonsi, et Domni Petri, et Domni Fernandi, et Regine Domne Tarasie, et Domne Sancie: ad hoc autem preuenimus consilio, et auxilio Domni Martini Fernandi, et Domni Martini Braclarensis Archiepiscopi, et Dominorum Episcoporum Martini Portugalensis Episcopi, et Domni Petri Colimbriensis Episcopi, Maiordomo Curie Gundisaluo Menendi, filio Comitum Menendi, Custodi Curiam Johane Fernandi, Notario Domni Regis Domno Juliano. Siquis uero ex parte sua hoc pactum nostrum quassare uoluerit, sit maledictus et excommunicatus, et quantum quiserit, tantum in duplo componat Abbati ejusdem Monasterii, et insuper peccet sex mille solidos Regis. Facta karta mense Februarii, sub E.º m.º cc.º xxxvi. Ego Menendus Didaci hanc kartam manibus pro-

priis Roborato. Qui presentes fuerunt: Martinus Petri filius de Petro Odoriz testis. Petrus Pelagius de Molnes testis. Martinus Johannes de Zaufalus testis. Stephanus testis. Johannes testis. Pelagius Presbiter Monachus notuit.

E.º m.º cc.º xxxv.º Relinquo de cetero ego Menendus Didaci, expositanea mea uoluntate, omnem panem superius nominatum, cum ejusdem directuris nominatis, uobis Domno Petro Abbati de Petrosa usque in perpetuum; et, pro hoc datis mihi uirtu morabitinos, et de precio in debito non remansit pro dare. Et si forte hoc inquietare vel demandare quieserim, uobis omnia ista in te ipso componam, et Regi terre peccem quingentos solidos. Martinus Caibon testis. Dominicus testis. Martinus testis. Petrus testis.

Cart. da Faz. da Univerf. de Coimbra: Pergam. do Most. de Pedrozo.

* Dividida por Alphabeto.

N. 264. Doação de Oroana Perez á seu marido Vela Sueiro.

1217
8 K.
Mart.

1199
22 Fev.

IN nomine Domini. Ego Oroana Petri a tibi viro meo Vela Suerii facio karta de hereditate mea propria, quam habeo de patre et matre mea in Argevidi, partita, et pro partire; si habueris filium de me, habeat illam, quando tu obieris; si nom habueris, habe illam in vita tua, et post obitum tuum relinque illam a Anfedi: in villa, in monte, in quocunque loco, quantum ad me pertinet, totum tibi concedo, et ubi tu habueris hereditate, fac mi de illa pariter, per istud quod tibi facio. Si aliquis homo venerit vel venero,

qui hoc factum meum temerare uoluerit, pariat tibi ipsam hereditatem duplatam, et quantum fuerit melioratum, et quantum quieserit tantum componat in duplo. Facta karta E.º m.º cc.º xxx.º vii.º viii.º Kalendas Marcii. Ego Odorana Petri a tibi viro meo Vela Suerii in anc kartam manibus propriis roboro. Pro testes: Petrus testis. Martinus testis. Egas testis. Johannes notuit.

Cart. do Most. de Bostello: Gav. 10: de Pap. var. Maço E.

